

TRABZON ŞEHİR SAĞLIK PROFİLİ

2021

TRABZON ŞEHİR SAĞLIK PROFİLİ

2021

HAZIRLAYAN

Trabzon Büyükşehir Belediyesi
Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

SAĞLIKLI ŞEHİR PROJE KOORDİNATÖRÜ

Özlem HACİFETTAHOĞLU

DANIŞMANLAR

Prof. Dr. E. Didem EVCİ KIRAZ
Arş. Gör. Dr. H. Çisem AKYILDIZ

ORTAKLIK GRUBU VE KATKI VERENLER

Trabzon Valiliği

Akçaabat Belediyesi

Araklı Belediyesi

Arsin Belediyesi

Beşikdüzü Belediyesi

Çarşıbaşı Belediyesi

Çaykara Belediyesi

Dernekpazarı Belediyesi

Düzköy Belediyesi

Köprübaşı Belediyesi

Maçka Belediyesi

Of Belediyesi

Ortahisar Belediyesi

Sürmene Belediyesi

Şalpazarı Belediyesi

Tonya Belediyesi

Vakfıkebir Belediyesi

Yomra Belediyesi

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

İl Sağlık Müdürlüğü

İl Emniyet Müdürlüğü

Karadeniz Teknik Üniversitesi

Trabzon Üniversitesi

Avrasya Üniversitesi

İl Müftülüğü

SGK Trabzon İl Müdürlüğü

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü

Türkiye İstatistik Kurumu Trabzon Bölge Müdürlüğü

İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD)

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Trabzon İl Bilim, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA)
Devlet Su işleri 22.Bölge Müdürlüğü
İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Meteoroloji 11. Bölge Müdürlüğü
İl Ticaret Müdürlüğü
Karayolları 10. Bölge Müdürlüğü
Trabzon İçmesuyu ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (TİSKİ)
Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası
Trabzon Ticaret Borsası
18. Bölge Trabzon Eczacı Odası
Trabzon Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği
Trabzon Tabip Odası
Ortahisar Ziraat Odası
TMMOB Temsilci/Temsilcileri (Makine Mühendisleri Odası)
Trabzon Diş Hekimleri Odası
Trabzon Veteriner Hekimler Odası
Trabzon Şehir Plancıları Odası
Trabzon Mimarlar Odası
Trabzon Peyzaj Mimarları Odası
Trabzon Kent Konseyi Başkanlığı
Trabzon Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları
TEMA Vakfı Trabzon İl Temsilciliği
Türkiye Gençlik Vakfı Trabzon Şubesi
Türkiye Kızılay Derneği Trabzon Şubesi
Türk Kadınlar Birliği Derneği Trabzon Şubesi
Trabzonspor Kulübü Derneği
Türkiye Yeşilay Cemiyeti Derneği Trabzon Şubesi
Türk Hemşireler Derneği Trabzon Şubesi
Türkiye Evde Sağlık ve Sosyal Hizmetler Derneği
Arama Kurtarma Derneği İl Temsilciliği
Trabzon ve Rize İlleri Yerel Yönetimleri Katı Atık Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği (TRABRİKAB)

Mustafa Kemal ATATÜRK

1881 - 1938

Recep Tayyip ERDOĞAN
Türkiye Cumhurbaşkanı

ÖNSÖZ

Günümüzde, gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkelerin yaşadığı en temel sorunların başında hava, su, gürültü kirliliğine maruz kalma ve fiziksel aktivite eksikliği gelmektedir. Birçok nedene bağlı olarak değişen şartlara uyum sağlayabilmek için ülkelerin ve şehirlerin sürdürülebilirliğe odaklanan uzun dönem yaklaşımlara ihtiyaçları vardır. Bu çerçevede Trabzon Büyükşehir Belediyesi olarak hava, su, toprak kirliliği, ulaşım, altyapı ve iklim değişikliği sorunlarını daha hızlı analiz etmek, sağlıklı verilere ulaşmak için güncel teknolojileri şehrimize bütünleşmiş ederek verim ve kaliteyi artıracak bir yaklaşım benimsedik.

Anayasamızın 56. maddesinde de belirtildiği gibi “sağlıklı ve güvenli çevrede yaşamak” temel hakkımızdır. Bu doğrultuda rahat ulaşımı, temiz havası ve doğası, üst düzey estetiği, huzurlu ve mutlu insanları ile daha “yaşanabilir ve temiz” bir Trabzon oluşturmak için yoğun çaba gösteriyoruz.

Kentte yaşayan ve çalışan insanların fiziksel, zihinsel, sosyal ve çevresel refahlarını artırmayı hedefleyen Sağlıklı Kentler Projesi, aynı hedefler doğrultusunda ilerleyen kadim şehrimiz Trabzon için büyük önem taşımaktadır. Trabzon Büyükşehir Belediyesi 2005 yılında Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği’ne üye olmuş, Sağlıklı Şehirler Projesi’nin 4. fazına ise 2007 yılında katılım sağlamıştır. Büyükşehir Belediyesi olarak daha sürdürülebilir, daha yeşil ve daha sağlıklı bir kent için yürüttüğümüz çalışmalar şehrimizi VII. dönem üyeliğine kadar taşımıştır.

Şehirde yaşayanların sağlığını etkileyen faktörlerin nicel ve nitel bir açıklaması olan “Trabzon Şehir Sağlık Profili” çalışmasında kentimizin fiziksel, sosyo-ekonomik, çevresel ve kentsel altyapı göstergeleri ile Trabzon yaşam endeksi detaylı olarak değerlendirilmiştir. Tespit edilebilen en güncel veriler baz alınarak oluşturulan kentsel göstergeler ışığında Trabzon’un mevcut profili karşılaştırmalı olarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çalışma ile Trabzon’un sosyal, çevresel ve ekonomik problemlerinin çözümünde göstergelere dayalı bilimsel bir altyapı sunmak amaçlanmıştır.

Trabzon Büyükşehir Belediyesi olarak çocukların dışarıda rahatça oynayabildiği, bisikletle ve yaya olarak kolayca hareket edilebilen, havası kaliteli, aktif bir hayat biçimini teşvik eden, spor ve hareket için tüm imkânların olduğu ve dezavantajlı bireylerin yeterli desteği alabildiği bir şehir için çalışıyoruz ve çalışmaya da devam edeceğiz.

Trabzon Şehir Sağlık Profili, kurumlarla iş birliği içerisinde yürütülen titiz ve yoğun çalışmalar neticesinde hazırlanmıştır. Raporun oluşturulmasında emeği geçen tüm kişi, kurum ve kuruluşlara teşekkür ediyor; bu yayının şehrimizi daha sağlıklı kılmak adına yapılacak çalışmalara ışık tutmasını temenni ediyorum.

Murat ZORLUOĞLU

Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı

İÇİNDEKİLER

1. ŞEHİR KİMLİĞİ	30
2. NÜFUS.....	36
2.1. Nüfus Piramidi ve Dağılımı	38
2.2. Doğum	39
2.3. Ölüm	41
2.4. Ortalama Yaşam Beklentisi	43
2.5. Göç	43
2.6. Nüfus Projeksiyonları	48
2.7. Yaşa Özel Ölüm Hızı	49
2.8. Nüfus ile İlgili Diğer Veriler	50
2.8.1. Nüfusun Yaşa ve Cinsiyete Göre Dağılımı	50
2.8.2. Nüfus Yoğunluğu	50
2.8.3. Yeti Yitimi ve Fonksiyon Kaybı Olan Nüfus	51
3. SAĞLIK	52
3.1. Sağlık Hizmetleri	54
3.1.1. Temel Sağlık Hizmetlerinde Hekim Başına Düşen Nüfus	54
3.1.2. Hemşire ve Ebe Başına Düşen Nüfus	55
3.1.3. Diğer Sağlık Hizmetlerinde Görev Alan Sağlık Personeli Başına Düşen Nüfus	55
3.1.4. Sağlık Hizmetlerine Başvuru Sayıları	56
3.1.4.1. Birinci, İkinci ve Üçüncü Basamağa Başvuru	56
3.1.4.2. Afet ve Acil Durum Hizmetleri	56
3.1.4.2.1. İl Sağlık Müdürlüğü	56
3.1.4.2.2. AFAD	57
3.1.4.2.3. Kızılay	58
3.2. Hayata Sağlıklı Başlamak	59
3.3. Sağlık Okuryazarlığı (SOY)	60
3.4. Doğurganlık	60
3.5. Anne ve Bebek Ölümleri	61
3.5.1 Bebek Ölümleri:	61
3.5.2. Anne Ölümleri	62
3.6. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDG) İle Bağlantılı Diğer Sağlık Göstergeleri	62
3.7. Diğer Sağlık Göstergeleri	63
4. EĞİTİM.....	66

4.1. Eğitim Durumu	68
4.2. Halka Yönelik Eğitimler	72
4.2.1 Sağlığın Geliştirilmesi	72
4.2.2 Ücretsiz Meslek Edinme Kursları	72
4.2.3 Okuma-Yazma Kursları	74
4.2.4 Üniversitede Halka Yönelik Verilenler Kurslar	74
4.2.5 STK'lar Tarafından Halka Yönelik Verilenler Kurslar	77
5. SOSYO-EKONOMİK DURUM	78
5.1. İstihdam	80
5.2. İşsizlik	83
5.3. Yoksulluk	84
5.4. Enerji	86
5.5. Barınma	87
5.5.1. Kentsel Dönüşüm	88
5.5.2. Evsizler	88
5.6. İletişim	88
6. SOSYAL HİZMETLER	90
6.1. Sosyal Destek Hizmeti Sunan Kuruluşlar	92
6.2. Kırılgan Gruplar	97
6.3. TBB'nin Sosyal Hizmet Uygulamaları	102
7. ÇEVRE	108
7.1. Yeşil Alan Varlığı	110
7.2. Hava Kalitesi	115
7.3. Sera Gazı Salım Envanteri	121
7.4. Su Yönetimi	123
7.5. Katı Atık Yönetimi	134
7.6. Gürültü	140
7.7. Tarım ve Hayvancılık	142
8. KÜLTÜR- SANAT	144
9. SPOR	150
9.1. Şehirde Spor	152
9.2. Trabzonspor	158
9.3. Lisanslı Sporcular ve Spor Müsabakaları	158
9.4. Sağlıklı Yaşam Etkinlikleri	160
10. KURULLAR VE HALKLA İLİŞKİLER	162

10.1. Trabzon'da İl Düzeyinde Kurullarda Görüşülen Sağlıkla İlgili Konular	164
10.2. TBB Halkla İletişim.	166
11. ULAŞIM.	168
11.1. Toplu Taşıma.	170
11.2. Yaya Yolları.	172
11.3. Bisiklet Yolları	172
11.4. Engelli yolları	172
11.5. Otoparklar	172
12. YAŞAMA DEĞER KATAN DİĞER ÇALIŞMALAR.	174
12.1. Trabzon Kanuni Eğitim ve Araştırma Merkezi- Obezite Merkezi(120).	176
12.2. Trabzon Kanuni Eğitim ve Araştırma Merkezi- Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi (AMATEM)(121)	176
12.3. Türkiye Yeşilay Cemiyeti Trabzon Şubesi	176
12.4. TBB Sokak Hayvanları Geçici Bakımevi ve Rehabilitasyon Merkezi	181
12.5. Sağlık Turizmi	182
12.6. Akıllı Şehir Uygulaması	185

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Trabzon'un İlçeleri ve Mahalle Sayıları	34
Tablo 2. Türkiye ve Trabzon, Yıllara Göre Kaba Doğum Hızı Dağılımı	39
Tablo 3. Trabzon'da Yıllara Göre Yaşa Özel Doğurganlık Hızı Dağılımı (‰).....	41
Tablo 4. Türkiye ve Trabzon, Yıllara Göre Kaba Ölüm Hızı Dağılımı	41
Tablo 5. Trabzon'da Gerçekleşen Ölümlerin Nedenleri, 2019	42
Tablo 6. Türkiye ve Trabzon, Yıllara Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi Dağılımı	43
Tablo 7. Türkiye, Trabzon Göç Karşılaştırması, 2008-2020	44
Tablo 8. Türkiye, Trabzon Nüfus Projeksiyonu Karşılaştırması, 2017-2025	48
Tablo 9. Trabzon Yaşa Özel Ölüm Hızı (binde), 2019(13).....	49
Tablo 10. Nüfusun Yaşa ve Cinsiyete Göre Dağılımı Yaş Grubu(12)	50
Tablo 11. Trabzon Nüfus Yoğunluğu (Kilometrekareye Düşen Kişi Sayısı)(24).....	50
Tablo 12. Trabzon Yeti Yitimi ve Fonksiyon Kaybı Türü, Cinsiyet ve İlçelere Göre Yeti Yitimi ve Fonksiyon Kaybına Sahip Bireylerin Nüfusu(25)	51
Tablo 13. Trabzon'da Temel Sağlık Hizmetleri Çalışmaları, 2018-2020.....	54
Tablo 14. Trabzon, Türkiye ve Dünya Karşılaştırması-Doktor, 2020.....	55
Tablo 15. Trabzon, Türkiye ve Dünya Karşılaştırması-Hemşire ve Ebe, 2020.....	55
Tablo 16. Trabzon, Türkiye ve Dünya Karşılaştırması- Eczacı ve Diğer Sağlık Personeli, 2020	55
Tablo 17. Türkiye, Trabzon Birinci, İkinci ve Üçüncü Basamağa Başvuru Sayıları Karşılaştırması, 2019(15,28).....	56
Tablo 18. Türkiye, Trabzon Yataklı Tedavi Kurumları (Kamu ve Özel) ve Yatak Sayıları Karşılaştırması.....	56
Tablo 19. 2019-2020 Afetler Nedeniyle Toplam Vefat Eden Vatandaş Sayısı, Trabzon.....	58
Tablo 20. 2019 Yılı İçerisinde Müdahale Edilen Olaylar İle İlgili Veriler	58
Tablo 21. Trabzon-Türkiye Yaş Aralığına Göre Canlı Doğum Yüzdesi Karşılaştırması, 2019-2020	59
Tablo 22. Trabzon, Türkiye ve Dünya'da Doğumların Gerçekleştiği Yere Göre Dağılımının Karşılaştırması, 2019-2020.....	60
Tablo 23. Trabzon'da Bebek Ölümlerinin İlçelere Göre Dağılımı	61
Tablo 24. Trabzon, Türkiye ve Dünya Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar Ölüm Oranları Karşılaştırması (%).	63
Tablo 25. Trabzon - Türkiye ve Dünya İntiharlara/Kazalara Bağlı Ölüm Oranları Karşılaştırması (%)	63
Tablo 26. Trabzon-Türkiye-Dünya Ölüm Hızları (Binde) Karşılaştırması, 2020.....	63
Tablo 27. Trabzon'da Eğitim Düzeyinin Yıllara Göre Dağılımı	68
Tablo 28. Trabzon'da Okuryazarlık Düzeyinin İlçelere Göre Dağılımı	69
Tablo 29. Trabzon'da Öğrencilerin Dağılımı (Oran), 2020.....	70
Tablo 30. Trabzon'da Okul Türlerine Göre Öğrenci Sayısı, Derslik ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları(45).....	70
Tablo 31. Hayat Boyu Öğrenme Kapsamında Açılan Genel ve Mesleki, Teknik Kursların Yıllara ve Katılım Durumuna Göre Dağılımı	73

Tablo 32. Karadeniz Teknik Üniversitesi Halk Eğitimleri, 2020	75
Tablo 33. Trabzon Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezinin 2020-2021 Halka Verilen Online Eğitimler	76
Tablo 34. Yıllık Kişi Başına Gayrisafi Yurt İçi Hasıla Trabzon- Türkiye, 2014-2019	80
Tablo 35. TR90 Bölgesi İstihdam Dağılımı, 2016-2020(53)	81
Tablo 36. TR90 Bölgesi Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılık Durumu, 2020(53)	81
Tablo 37. Trabzon'da Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirmeler, 2020	81
Tablo 38. Trabzon'da Eğitim Durumlarına Göre İşe Yerleştirmeler, 2020	82
Tablo 39. Trabzon'da Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları (2020).	82
Tablo 40. TR90 Bölgesi İşsizlik Oranlarının Cinsiyet ve Yıllara Göre Dağılımı (%), 2019-2020	83
Tablo 41. Trabzon'da İşsiz Bireylerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı, 2020	83
Tablo 42. Trabzon'da İşsiz Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2020	84
Tablo 43. Yoksulluk verileri TR90/Türkiye Karşılaştırması, 2020	84
Tablo 44. TR-90 Bölgesi Yıllık Hanehalkı Kullanılabilir Gelirin Dağılımı (%), 2019	85
Tablo 45. Gini Katsayısı* ve P80/P20 Oranı TR-90/Türkiye Karşılaştırması, 2020	85
Tablo 46. Trabzon'da Kullanılan Yakıt Türleri ve Miktarları, 2019	86
Tablo 47. Türkiye-Trabzon Hanehalkı Büyüklüğüne Göre Hanehalkı Sayısı Karşılaştırması, 2020	87
Tablo 48. Türkiye-Trabzon Barınma Koşullarının Karşılaştırması (%)	87
Tablo 49. Türkiye-Trabzon Hanelerde İnternet Erişimi Karşılaştırması (%), 2011-2020	89
Tablo 50. Trabzon Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne Bağlı Kuruluşlar, 2021	92
Tablo 51. Trabzon'daki Sosyal Hizmet Merkezlerinin Sunduğu Hizmetlerin, Nüfus, Personel Sayısı ve Sosyal Hizmetlere Başvuru Sayısına Göre Dağılımı, 2021	93
Tablo 52. Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın Sosyal Hizmetleri, Hizmet Sunduğu Nüfus, Personel Sayısı ve Sosyal Hizmetlere Başvuru Sayısı, 2020	95
Tablo 53. Trabzon Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV), Personel Sayısı ve Hizmet Sunduğu Kişi/ Hane Sayısı, 2020	97
Tablo 54. Trabzon -Türkiye 65 Yaş Üstü Tek Kişilik Yaşlı Hanehalkı Oranları (%), 2020	98
Tablo 55. Trabzon Fonksiyon Kaybı ve Yeti Yitimine Sahip Bireylerin Tür, Sayı ve Yüzde Dağılımları, 2020	99
Tablo 56. İllere ve Cinsiyete Göre Türkiye'ye Gelen Göç Bilgileri	100
Tablo 57. Trabzon'da İkamet Eden Yabancı Uyruklu Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı, 2019-2020(78).	100
Tablo 58. İl Sağlık Müdürlüğü "Evde Sağlık Hizmetleri", 2020	101
Tablo 59. Trabzon "Evde Sağlık Hizmeti" Sunan Sağlık Tesisleri Verileri, 2020	101
Tablo 60. Trabzon Aktif Yeşil Alan Kapasitesinin İlçelere Göre Dağılımı, 2020	110
Tablo 61. Trabzon Büyükşehir Belediyesi Tarafından Tamamlanan ve Devam Eden Yeşil Alan Projeleri, Haziran 2021	111
Tablo 62. Trabzon Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler, 2020	117

Tablo 63. Trabzon İlinde 2020 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO: mg/m^3)	117
Tablo 64. Trabzon İlının Başlıca Akarsuları ve Toplam Akım Değerleri	123
Tablo 65. Trabzon Yeraltı Suyu Potansiyeli	124
Tablo 66. Trabzon'da Tüm Kaynaklardan Çekilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı, 2016	124
Tablo 67. Trabzon İçme, Kullanma Suyu ve Atıksu Tesisleri Projeleri	125
Tablo 68. İnsani Tüketim Amaçlı Suların Analiz Sonuçları, 2020 (TİSKİ)	126
Tablo 69. TİSKİ Temiz İçme Suyu Tedariki Projeleri	127
Tablo 70. TBB'nin Temiz Su Projesi Kapsamında Yaptığı Çalışmalar (Km)	132
Tablo 71. TBB'nin Yıl Bazında Yaptığı Çalışmalar (m)	132
Tablo 72. Trabzon İlinde 2021 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu	133
Tablo 73. Trabzon İlinde 2020 Yılı İtibariyle Arıtıldıktan Sonra Bertaraf Edilen Atıksu Durumu	134
Tablo 74. Trabzon İlinde 2020 Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Yerel Yönetimlerce (Büyükşehir Belediyesi/ Belediye/ Birliklerce) Yönetilen Belediye Atığı Miktarı ve Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri	137
Tablo 75. Temel Seviye Sıfır Atık Belgesi Almış Kurumların Kurum Türlerine Göre Dağılımı	139
Tablo 76. Trabzon'un Tarım ve Hayvancılık Göstergeleri	142
Tablo 77. Türkiye ve Trabzon Yıllık Tohum Üretim Düzeyi Karşılaştırması, 2015-2019	142
Tablo 78. Trabzon'da Parklar, 2015-2020	152
Tablo 79. TBB Spor Tesisleri	154
Tablo 80. Trabzon Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Tesisleri	155
Tablo 81. Branşlara Göre Lisanslı Sporcu Sayısı	158
Tablo 82. TBB Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Etkinlikleri, 2020-2021	160
Tablo 83. Trabzon Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Etkinlikleri, 2019-2020	161
Tablo 84. Trabzon İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu Toplantılarının Yıllara Göre Dağılımı, 2016-2020	164
Tablo 85. TBB Halkla İletişim, 2020	167
Tablo 86. Türkiye Trabzon Motorlu Kara Taşıtları Karşılaştırması, 2021	170
Tablo 87. TBB Toplu Taşıma Araçları İle İlgili Bilgiler	171
Tablo 88. Türkiye ve Trabzon Karayolu Trafik Kaza İstatistikleri Karşılaştırması, 2020	173
Tablo 89. Trabzon Kanuni Eğitim ve Araştırma Merkezi- Obezite Merkezi Verileri, 2020(15)	176
Tablo 90. Yeşilay Cemiyeti Trabzon Şubesi Eğitimleri, 2020-2021	178
Tablo 91. Trabzon Sağlık Turizmi Yapılan Sağlık Kurumları, Ocak-Mayıs 2021	184
Tablo 92. Akıllı Şehir Uygulaması Hedefler, Yapılanlar, Başarı Oranları, 2020	185
Tablo 93. Akıllı Şehir Uygulaması Kapsamında Yapılanlar (01.01.2020-17.08.2021)	185

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Türkiye Nüfus Piramidi, 2007, 2020.	38
Şekil 2. Trabzon Nüfus Piramidi, 2007- 2020	38
Şekil 3. Yaşa Özel Doğurganlık Hızı Türkiye, 2020	39
Şekil 4. Türkiye-Trabzon Yaşa Özel Doğurganlık Hızı Karşılaştırması, 2020	40
Şekil 5. Trabzon Yıllara Göre Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, 2018-2020.....	41
Şekil 6. Avrupa Birliği (2017 Veya En Yakın Yıl), Türkiye (2019) Ve Trabzon (2019) Ana Tanı Gruplarına Göre Ölüm Nedenlerinin Karşılaştırılması(18)	42
Şekil 7. Doğumda Beklenen Yaşam Süresi Uluslararası Karşılaştırması, 2019	43
Şekil 8. İllere Göre Yurt Dışından Gelen Göçün Büyüklüğü, 2019.....	46
Şekil 9. Yurt Dışından Gelen Göçün İl Nüfusuna Oranı, 2019.....	46
Şekil 10. İllere Göre Yurt Dışına Giden Göçün Büyüklüğü, 2019	47
Şekil 11. Yurt Dışına Giden Göçün İl Nüfusuna Oranı, 2019.....	47
Şekil 12. Türkiye’de Meydana Gelen Heyelan/Kaya Düşmesi Olaylarının İllere Göre Dağılımı, 2019	57
Şekil 13. Türkiye’de Meydana Gelen Sel/Su Baskını Olaylarının İllere Göre Dağılımı, 2019	58
Şekil 14. Trabzon-Türkiye Yaş Aralığına Göre Canlı Doğum Yüzdesi Karşılaştırması	59
Şekil 15. 22 Hafta Üstü Bebek Ölümünün Temel Ölüm Nedenlerine Göre Dağılımı, 2020	62
Şekil 16. Okuma Yazma Oranı (%) Trabzon-Türkiye Karşılaştırılması, 2020.....	68
Şekil 17. Trabzon 2014-2019 Kişi Başı Gelir (\$)	80
Şekil 18. Trabzon’da Yalnız Yaşayan Yaşlılar,2020(76)	98
Şekil 19. Trabzon’daki Fonksiyon Kaybı ve Yeti Yitimi Türlerinin Dağılımı, 2020.....	99
Şekil 20. Trabzon 72 Saatlik Hava Kalitesi	115
Şekil 21. Trabzon 72 Saatlik Hava Kalitesi Detay Grafiği	116
Şekil 22. Trabzon Yedi Günlük Hava Kalitesi	116
Şekil 23. Trabzon Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri.....	117
Şekil 24. Trabzon Akçaabat İstasyonu PM10 Günlük Ortalama Değerleri, 2020	119
Şekil 25. Trabzon Akçaabat İstasyonu SO2 Günlük Ortalama Değerleri, 2020	119
Şekil 26. Trabzon Beşirli İstasyonu PM10 Günlük Ortalama Değerleri, 2020	119
Şekil 27. Trabzon Fatih İstasyonu PM10 Günlük Ortalama Değerleri, 2020.....	120
Şekil 28. Trabzon Fatih İstasyonu SO2 Günlük Ortalama Değerleri, 2020.....	120
Şekil 29. Trabzon Meydan İstasyonu PM10 Günlük Ortalama Değerleri, 2020	120
Şekil 30. Trabzon Meydan İstasyonu SO2 Günlük Ortalama Değerleri, 2020	121
Şekil 31. Trabzon Valilik İstasyonu PM10 Günlük Ortalama Değerleri, 2020	121
Şekil 32. Trabzon İli Toplam Sera Gazı Salımının Kaynaklarına Göre Dağılımı.....	122
Şekil 33. TBB Kurumsal Sera Gazı Salımının Kaynaklarına Göre Dağılımı	123

Şekil 34. Trabzon ve Rize İllerinde Birliğe Üye Belediyelerin, 2020 Yılı İçin İlçe Belediyelerince Toplanan ve Birlik Tarafından Bertaraf Edilen Katı Atık Kompozisyonu	136
Şekil 35. Yıllar Bazında Sıfır Atık Yönetimi Kapsamında Toplanan Atık Miktarı	138
Şekil 36. Yıl Bazında Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi Sayısı	139
Şekil 37. 2020 Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikayetlerin Dağılımı	140
Şekil 38. Trabzon Gürültü Haritası	141
Şekil 39. Türkiye Büyükşehir Belediyesi Tarım Destekleri, 2020	143
Şekil 40. YEŞİLAY Çalışma Alanları	177
Şekil 41. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı	177
Şekil 42. YEDAM 115 Danışma Hattı Faaliyetleri	179

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Web Tabanında Şehir Konum ve Bilgileri	186
Resim 2. Cadde Levhasında Karekod Uygulaması	187
Resim 3. Karekoda Tanımlanmış Bilgilerin Örneği	188
Resim 4. İtfaiyenin Hidrantlarının Yerleşimi	189

TRABZON
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

A. AMAÇ

Trabzon Büyükşehir Belediyesi (TBB) Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği (SKB)'nin 2005 yılından bu yana, aktif üyesidir. Trabzon'a ait, 2016 yılında hazırlanmış taslak bir şehir sağlık profili mevcuttur. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı Yedinci Faz üyeliği başvuru süreci ve SKB'ye üyelik çerçevesinde, 2021 yılı itibarıyla, Trabzon Şehir Sağlık Profili'nin güncellenmesi planlanmıştır. DSÖ Sağlıklı Şehirler Projesi Yedinci Faz rehberinde (2019-2024) yer alan bilgiler, bugüne kadar alışımlı profil formatından daha farklı bir bakış açısıyla hazırlık yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda; Trabzon Şehir Sağlık Profili hazırlanırken; yedinci faz hedef, ana tema ve önceliklerin yanı sıra, rehberde de vurgulanan, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları çerçevesinde Trabzon'un değerlendirilmesi ve bu amaçlara paralel gelecek vizyonunun ortaya konması amaçlanmıştır. Profil, Trabzon'un mevcut durumunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır ve şehrin sağlığını geliştirmeye yönelik planlamalar için bir ön çalışma olarak hazırlanmıştır.

B. DSÖ AVRUPA SAĞLIKLI ŞEHİRLER AĞI YEDİNCİ FAZ SÜRECİ (2019-2025)(1)

DSÖ Sağlıklı Şehirler Projesi ile şehirdeki sağlık sorunlarını bütüncül bir yaklaşımla ele almaktadır. Bu proje, sektörler arası ortaklığı, sağlık ve yaşam koşullarını amaçlayan yenilikçi etkinlikleri, şehirler arasındaki bağlantıları, yerel düzeyde "herkes için sağlık" temalı politika ve programları geliştirmek için etkili bir yoldur. DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı; belirlenen hedefleri gerçekleştirmek, uygulayıcılar arasında birikim ve deneyimleri paylaşmak için oluşturulmuştur.

DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı VII. Faz çerçevesi, Politik Vizyon Grubu önderliğinde geliştirilen, Kopenhag Belediye Başkanları Mutabakatında yer alan konular (Sağlık 2020, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve GPW13(On Üçüncü Genel Çalışma Programı)) etrafında şekillendirilmiştir. Bu belgelerin tümü, yerel yönetimlerin sağlığın geliştirilmesindeki önemli rolünü kabul etmekte ve hepsi de bütün devlet ve bütün toplum yaklaşımlarına odaklanmaktadır. Ülkeler ve şehirler düzeyinde uzmanlık ve deneyim paylaşımı için benzersiz bir platform sağlamaktadır. VII. Faz çerçevesi, her şehrin kendine özgü olduğunu ve dönemin genel hedeflerini ve ana temalarını kendi durumlarına uygun yöntemlerle izleyeceğini kabul etmektedir. Şehirlerde sağlık ve refah için çalışmak, yenilik ve değişim potansiyellerini açığa çıkarmak ve yerel halk sağlığı sorunlarını çözmek için ana paydaşları bir araya getirme çabalarını teşvik ederek desteklemektedir.

VII. Faz, şehirlerin adaletli ve sürdürülebilir kalkınmasını ve şehirde yaşayanların refahını, şimdiki ve gelecek nesillerin sağlığını ve refahını arttırmada elde edilecek başarının yeni fırsatları yakalama isteğine ve yeteneğine bağlı olduğunu sürdürmektedir. VII. Faz'da, şehirler belediye gelişim stratejilerinin merkezinde sağlık ve esenliğin nasıl yer aldığını ortaya koyacaktır. Bütün şehir ve tüm politikalarda sağlık yaklaşımları da dahil olmak üzere çok sektörlü ve sektörler arası çalışmalar sürdürülecektir. Yeni odaklanılan konu, şehirlerin içinde ve Ulusal Sağlıklı Şehirler ağı üzerinden sistemsal bir yaklaşımın oluşturulmasıdır; buna toplum direnci ve sağlık okuryazarlığı konuları dahil olacaktır. VII. Faz, liderlik ve inovasyonun yanı sıra değişim için yerel kapasitenin geliştirilmesine odaklanmaktadır. Şehir sağlığı profilleri, sağlık için bütüncül planlama ve sürdürülebilir kalkınma, şehirlerin sağlık alanındaki çalışmalarının merkezinde yer alacaktır.

DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı'nın stratejik hedefleri şunlardır:

- Sağlığı belediyelerin sosyal ve politik gündeminin en üstüne çıkarmak için gerçekleştirilen çalışmaları desteklemek

- Sağlığı ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik olan ve sağlığın, sağlık alanında eşitliğin ve Avrupa Herkes için Sağlık ve Sağlık 2020 prensiplerinin uygulanmasına yönelik yerel politika ve uygulamaları desteklemek
- Sağlığı, tüm politikalarda sağlık alanında eşitlik ve sağlık için entegre planlamaya yönelik sektörler arası ve katılımcı yönetişimi desteklemek
- Avrupa Bölgesindeki tüm şehirlerde sağlığı geliştirmek için kullanılabilecek politika ve uygulamalara yönelik uzmanlıklar, sağlam kanıtlar, bilgi ve yöntemler sunmak
- Avrupalı belediyeler ve yerel yönetimlerce oluşturulmuş ağlar ve kent sorunları üzerinde çalışan kuruluşlar arasında dayanışma, iş birliği ve birlikte çalışmayı desteklemek
- Avrupa Bölgesindeki tüm Üye Devletlerin DSÖ Avrupa Ağına erişimini artırmak

VII. Faz'ın genel hedefleri aşağıda tanımlanmaktadır.

Hedef 1: Herkes için sağlığı ve refahı artırmak ve sağlık eşitsizliklerini azaltmak

Hedef 2: Ulusal, bölgesel ve küresel seviyede örnek oluşturarak liderlik etmek

Hedef 3: DSÖ'nün stratejik önceliklerinin uygulanmasını desteklemek

Bu bağlamda ana temaları;

1. Şehirleri oluşturan insanlara yatırım yapmak;
2. Sağlığı ve refahı iyileştiren kentsel yerler tasarlamak;
3. Sağlık ve refah için daha fazla katılım ve ortaklıklar oluşturmak;
4. Toplumsal refahı, ortak mal ve hizmetlere erişimi iyileştirmek;
5. Kapsayıcı toplumlar aracılığıyla barışı ve güvenliği teşvik etmek;
6. Gezegeni sürdürülebilir tüketim ve üretim uygulamalarını da kullanarak bozulmalardan korumaktır.

Bu altı tema birbirine bağlı ve karşılıklı olarak destekleyicidir. Herkes için sağlık ve refahı sağlamak amacıyla farklı yönetim yaklaşımlarını birleştirmeyi teşvik etmektedir. Yatırımların sağlığın geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesi için kullanılması için yönlendirme yapmaktadır.

Her bir temaya özgü öncelikler belirlenmiştir.

Tema 1. Şehirleri oluşturan insanlara yatırım yapmak

Sağlıklı bir şehir, toplumsal gelişimde insana odaklanarak ve eşitliği ve katılımcılığı iyileştirmek için insanları daha güçlü hale getirecek yatırımları öncelikli kılarak örnek oluşturur.

Öncelikler

- Pozitif erken çocukluk deneyimleri dahil, sağlıklı erken yaşlar
- Sağlıklı yaşlı insanlar
- Savunmasızlığın azaltılması
- Ruh sağlığı ve esenlik
- Yenilenen halk sağlığı kapasitesi

- Sağlıklı beslenme ve kilo
- Alkolün zararlı kullanımının azaltılması
- Tütün kontrolü
- İnsan sermayesi
- Sosyal güven ve sosyal sermaye

Tema 2. Sağlığı ve refahı iyileştiren kentsel yerler tasarlamak;

Sağlıklı bir şehir, şehirdeki sosyal, fiziksel ve kültürel alanları aktif bir şekilde kapsayıcı hale getirme ve herkes için sağlık ve esenlik arayışını kolaylaştıracak bir yere dönüşümünü yönlendirme konusunda örnek oluşturarak liderlik eder.

Öncelikler

- Sağlıklı mekanlar ve ortamlar
- Sağlıklı kentsel planlama ve tasarım
- Sağlıklı ulaşım
- Yeşil alanlar
- Enerji ve sağlık

Tema 3. Sağlık ve refah için daha fazla katılım ve ortaklıklar oluşturmak

Sağlıklı bir şehir, tüm bireylerin ve toplulukların kendilerini ve yaşadıkları, çalıştıkları, sevdikleri ve oynadıkları yerleri etkileyen kararlara katılımını sağlayarak örnek oluşturarak liderlik eder.

Öncelikler

- Sağlıklı yaşlı insanlar
- Savunmasızlığın azaltılması
- Daha fazla fiziksel aktivite
- Dönüştürülmüş hizmet sunumu
- Sağlık okuryazarlığının artırılması
- Kültür ve sağlık

Tema 4. Toplumsal refahı, ortak mal ve hizmetlere erişimi iyileştirmek

Sağlıklı bir şehir ortak mal ve hizmetlerin değer temelli yönetişimi yoluyla daha fazla toplumsal refah ve daha güçlü varlığa yönelik harcadığı çaba ile örnek oluşturarak liderlik eder.

Öncelikler

- Toplumsal esneklik
- Sağlıklı yaşlı insanlar
- Ruh sağlığı ve esenlik
- Sağlıklı barınma ve kentsel yenileme

- Sağlıklı kentsel planlama ve tasarım
- Sağlık ve esenlik bir başarı göstergesi
- Adil ve sürdürülebilir kalkınma için dönüştürücü ekonomik modeller
- Sağlığı teşvik eden, adil ve sürdürülebilir kalkınma için etîğe yatırım
- Yerel seviyede evrensel sosyal koruma
- Sağlığın ticari belirleyicileri

Tema 5. Kapsayıcı toplumlar aracılığıyla barışı ve güvenliğı teşvik etmek

Sağlıklı bir şehir, insanları tüm politika ve çalışmaların merkezine yerleştirirken mekanlara, katılıma, refaha ve yerköremize odaklanan kapsayıcı toplumlar vasıtasıyla barışı teşvik ederek örnek oluşturur.

Öncelikler

- Barış için bir köprü olarak sağlık
- Sağlıklı yerler üzerinden barış
- Şiddet ve yaralanmaların önlenmesi
- İnsan güvenliğı
- Sağlık güvenliğı
- Ruh sağlığı ve esenlik

Tema 6. Gezegeni sürdürülebilir tüketim ve üretim uygulamalarını da kullanarak bozulmalardan korumak

Sağlıklı bir şehir, hem dahili hem de harici politikaların tamamının merkezinde gezegenimizin korunmasının konusunun yer almasını sağlayarak liderlik eder

Öncelikler

- İklim değışikliğınin azaltılması ve adaptasyon
- Biyoçeşitliliğın korunması ve kentsel dönüşüm
- Sağlığı geliştiren ve sürdürülebilir belediye politikaları
- Atık, su ve sanitasyon

C. TRABZON YEDİNCİ FAZ DURUM ANALİZİ

Trabzon Büyükşehir Belediyesi (TBB)'nin misyonu "insanı merkeze alan, istişareye açık, kapsayıcı ve ortak aklı önceleyen örnek gönül belediyeciliği; güçlü ve müreffeh bir şehir inşa etmek"tir. Vizyonu ise "imar ederken Trabzon'u Trabzon yapan tüm çeşitliliği ve renkliliği koruyarak şehir sakinlerinin gönüllerini fethetmek"tir. Trabzon'un sağlığını geliştirmek ve refahını arttırmak için yapılan tüm çalışmalar, aşağıda sıralanan temel değerlere dayanmaktadır(2).

- Adil, güler yüzlü ve kalite esaslı hizmet üretmek
- Katılımcı ve paylaşımcı yönetim anlayışını benimsemek
- Şeffaf ve hesap verebilir olmak
- ihtiyaç sahiplerinin desteklenmesine önem vermek
- Kaynakları etkin ve verimli kullanmak
- Kent ve kent halkının değerlerini ve haklarını korumak
- Bilgi ve teknolojiye azami düzeyde faydalanmak
- Kent hizmetlerinde gönüllü katılımı teşvik etmek
- Çevreye karşı sorumlu, sağlıklı, sürdürülebilir ve güvenli kentleşmeyi sağlamak
- Sivil toplum kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşlarla koordinasyonu güçlendirmek
- Belediye hizmetlerinde vatandaş memnuniyetini sağlamak
- Yenilikçi ve değişime açık bir anlayışı benimsemek

TBB 2020-2024 Stratejik Planı 15.11.2019 tarihinde kabul edilmiştir. Plan iki analizin sonuçlarından elde edilen kanıtlarla geliştirilmiştir(3): "PESTLE", "GZFT". PESTLE dış çevreyi politik, ekonomik, sosyolojik, teknolojik, yasal, çevresel yönleri ile analiz etmek; GZFT içsel ve dışsal faktörlerin güçlü, zayıf yönlerini, fırsatları ve tehditleri ortaya koymak için kullanılmıştır.

Analiz sonuçlarına göre;

Belediye'nin Fırsatları:

- Güvenli ve huzurlu bir kent
- Gelişmiş, entegre katı atık bertaraf tesisi
- Şehrin jeopolitik konumu
- Akçaabat ve Ortahisar ilçelerinde ileri biyolojik arıtma tesisleri yapımı
- Yerel yönetim tecrübesine sahip belediye başkanı
- Küçük sanayi sitelerinin taşınması ile ilgili proje
- Merkezi yönetimle güçlü iş birliği ve koordinasyon
- Karadeniz Bölgesi hastanelerine ev sahipliği
- Hizmet sunumunda ve karar alma süreçlerinde daha etkin yöntemler
- Merkezi yönetimi temsil eden bölge müdürlüklerine ev sahipliği

- Halkın katılımının olması
- Uluslararası spor müsabakalarının yapılabilecek spor tesislerinin olması
- Kamu kurumları ile yakın ve hızlı çalışma
- Şehrin adını taşıyan, Türkiye süper ligde yer alan, şampiyonlukları olan bir futbol takımı olması (Trabzonspor)
- İki devlet üç üniversite
- Geliştirici projelere açık
- Trabzon'un deprem bölgesinde olmaması
- Teknolojik gelişmişlik
- Doğal gaz kullanımının yaygınlaşması
- Kardeş şehirlerinin olması
- Karayolu, havayolu (uluslararası havaalanı) ve denizyolu (liman) ulaşım ağının olması
- Bölgenin en büyük hayvan rehabilitasyon merkezi
- Doğu Karadeniz turizm master planının içinde yer alan, kültürel yaşamı, tarihi eserleri ve doğal güzellikleri ile öne çıkan, sahilde yerleşmiş, turist sayısı gittikçe artan bir turizm kenti
- Fındık ve çay gibi stratejik tarımsal ürünlerin üretim alanları
- Bölgeye hizmet veren toprak analiz laboratuvarı
- İmar barışı, kentsel dönüşüm projeleri
- Bölgedeki tek botanik parkına ev sahipliği

Belediye'nin Zorlukları:

- Arazi yapısının dağlık ve yerleşimin dağınık olması
- Bilgiye ulaşım, akıllı kent gibi uygulamalarda sürekli artan ve değişen teknolojik yatırım ihtiyacı
- Büyükşehir olduktan sonra hizmet alanının genişlemesi
- Kaçak, çarpık yapılaşmada artış
- Türkiye'nin en uzun kırsal yol ağına sahip olunması
- Kırsaldan merkeze göçün artması
- Özgelirinin az olması
- Trafik yükünün artması
- İstihdam alanlarının azlığı
- Şehrin huzur ve güven ortamının bozulması
- Bazı ilçelerde hafriyat depolama alanlarının olmaması, bu nedenle dere yataklarına hafriyat dökme sonucu yağışların şehri olumsuz etkilemesi
- Dere yataklarının doğal yapısının bozulması ve yapılaşmaya konu edilmesi
- Küresel iklim değişikliği nedeni ile değişen yağış rejiminden kaynaklanan sel ve heyelanlarının artması ve zararlı böcek popülasyonundaki artış
- Öncelikli yatırımların planlanmasında STK ve kamu kuruluşları ile görüş ayrılıklarına düşülmesi

- Turizm kenti olarak hizmet sektörünün istenen seviyede olmaması
- Sosyal projelerin sahipliğinin ve uygulanabilirliğinin azalması
- Toplu taşıma kültürünün yerleşmemiş olması ve toplu taşıma hizmet standartlarının istenilen seviyede olmaması

Yukarıdaki değerlendirmelerden de görüldüğü üzere; Trabzon VII.Faz'ın genel hedeflerine ulaşmak, ana temaları ve öncelikli konuları gerçekleştirmek için gerekli alt yapıya, kararlılığa ve düzenlemelere sahiptir.

Hedef 1: Herkes için sağlığı ve refahı arttırmak, sağlık alanındaki eşitsizlikleri azaltmak için temel değerleri ve bunları yerine getirmek üzere yol haritası mevcuttur. Trabzon, Faz VII'de yer alacak bir şehir olarak, ulusal ağı ile işbirliğinde, yönetişimin, güçlendirmenin ve katılımın iyileştirilmesi; eşitlik ve toplumsal refahı geliştiren kentsel mekanların tasarlanması ve huzurlu bir gezegen için yerel politika ve stratejilerde insanlara yatırımın öncelikli hale getirilmesi yoluyla sağlık ve refahı artıracak ve eşitsizlikleri azaltacaktır. TBB, Bakanlıkların il müdürlükleri ile (Sağlık Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü (AÇSHM)) birlikte yürütülmekte olan bulaşıcı olmayan hastalıklarda tarama çalışmalarının kırsal alana da yaygınlaştırılabilmesi için destek, ekipman desteği, ortak kullanım alanları, toplumun kırılgan gruplarına hakkaniyetli hizmet sunumu ve sosyal destek sağlanması, gençlerin ve kadınların sağlıklı, sağlıklı geliştiren ve güven içinde yaşam olanaklarına ulaşması için kolaylaştırıcılık rolü, vektörlerle mücadelede multidisipliner yaklaşım, sıfır karbon ve geleceğin tarımı konusunda bilinçlendirici orman okulu ve daha birçok örnek Hedef 1'e ulaşmaya hazır ve yakındır.

Hedef 2: Ulusal, bölgesel ve küresel ölçekte örnek oluşturarak liderlik etmek üzere birçok adım atılmıştır. Trabzon, Faz VII'de yer alacak bir şehir olarak, ulusal ağı ile iş birliğinde, politika ve uygulamada yenilikçilik; bilgi paylaşımı ve öğrenme: sağlık ve refah için şehir diplomasından yararlanmak; yerel düzeyde politik uyumun sağlanması ve belediye birimleri aracılığıyla sağlığı ve refahı teşvik etmek yoluyla, belediye birimlerinin işleyişinden başlayarak, yerel, ulusal ve küresel ölçekte örnek oluşturarak liderlik edecektir. Türkiye'de ilk bölgesel iklim değişikliği eylem planı Trabzon'un da yer aldığı Karadeniz Bölgesi İklim Değişikliği Eylem Planı'dır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 12 Temmuz 2019'da tanıtımı yapılmıştır. Hemen ardından TBB kendine ait iklim değişikliği eylem planını hazırlamıştır (Aralık 2019). Uyum planları da hazırdır. Katı atıkların toplanması ve bertarafı için Trabzon ve Rize yerel yönetimlerinin katılımıyla birlikte güçlü bir idari yapı oluşturularak Katı Atık Birliği (TRAB-Rİ KAB) kurulmuştur. Bu birliğin en önemli çıktısı, atıktan türetilmiş yakıt tesisini de kapsayan entegre katı atık değerlendirme ve bertaraf tesisidir. Sıfır atık yaklaşımının ciddi bir şekilde uygulandığı Trabzon'un, denize kıyısı olması nedeniyle, deniz çöpleri yönetim eylem planı da mevcuttur. Trabzon, katılımcılığa verdiği önemin bir kanıtı olarak, en aktif ve yaygın kent konseyi uygulamasına sahiptir. Sağlıklı ve güvenli ulaşım alternatifleri üzerine planlamaları sürmektedir. Bölgeye hizmet sunan şehir hastanesi vurgulanması gereken bir unsurdur. Yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası yayla, spor ve dini turizmi bir arada sunan alan ve eserlere sahiptir.

Hedef 3: DSÖ'nün stratejik önceliklerinin uygulanmasını desteklemek üzere Trabzon şehri, yönetim düzeyleri arasında uyum içerisinde ve tüm aktörleri ile hareket etmeye hazırdır. Taahhüt mektubu bunun önemli bir kanıtıdır. TBB Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği (SKB)'nin 2005 yılından bu yana, aktif üyesidir. Birliğin çalışmalarında Trabzon ve Türkiye ölçeğinde katılımcı, ev sahibi, ortak olmaktadır.

TBB'nin Ev Sahipliği Yaptığı Toplantılar
3-4-5 Mayıs 2012 Sağlıklı Kentler Birliği Trabzon Buluşması "Sağlıklı Kentleşme ve Kentsel Dayanıklılık" 4-5-6 Mart 2015 "Yerel Yönetimler İçin Sera Gazı Salınım Envanterinin Önemi ve Hazırlanması"
TBB'nin Ulusal Ağ'dan Almış Olduğu En İyi Sağlıklı Kentler Projesi Uygulama Ödülleri
2006, Sağlıklı Şehir Planlaması, 'Zağnos ve Tabakhaneler Vadileri Kentsel Dönüşüm Projesi' 2015, En İyi Uygulama Jüri Özel Ödülü 'Biz De Varız Projesi' 2017, Sosyal Sorumluluk, 'Şehir Müzesi' projesi 2020, Sağlıklı Çevre, "Trabzon İklim Değişikliği ile Mücadele Ediyor" projesi

TBB yerel hizmet modellerini barışçıl ve toplumun tüm kesimlerini kapsayıcı hale getirmek için her yıl yeni projelerini hayata geçirmektedir.

TBB'nin Engelli, Kadın, Çocuk ve Yaşlılara Yönelik Yaptığı Çalışmalardan Örnekler	
TRA-MEK Koordinatörlüğü: her yaş ve eğitim düzeyindeki bireylere yönelik eğitim, sanat ve meslek edindirme kursları düzenlenmektedir.	Aile, Çocuk ve Kadın Danışma Merkezi: aile, kadın ve çocuk danışmanlığı hizmetlerinin yanı sıra çocukların kapsamlı olarak değerlendirilebilmesi amacıyla çeşitli testler yapılmaktadır
Yardımlar: Her yıl eğitim ve öğretim yılı başlangıcında öğrencilere kırtasiye ve kıyafet yardımı yapılmaktadır.	Yaşlı Destek Merkezi: Merkeze gelen yaşlı bireyler talep, şikayet ve önerilerini buradaki personele iletmektedir. Bu talepler ilgili makamlara sunularak kısa sürede sonuca ulaştırılmaktadır.
Eğitime Destek Ortaokul ve Öğretmenevi: 36 Derslikli ve 157 Yatak Kapasitelidir. 226 okula çevre düzenleme, asfaltlama, tadilat, eğitim/seminer, araç desteği ve ilaçlama hizmetleri verilmiştir.	Kadınlara özel satış alanlarının bulunduğu Kadınlar Hali'nin yapımına başlanılmıştır.
İçerisinde küçük yaş grupları için parkurlarında yer aldığı Çocuk Trafik Eğitim Pistinin hazırlıklarına başlanmıştır.	İçerisinde yüzme havuzu, kreş, atölyeler, spor salonu, PDR Birimi ve daha birçok bölümün bulunduğu Kadın Yaşam Merkezi için hazırlıklara başlanmıştır.
Yeti yitimi ve fonksiyon kaybı olanlara yönelik hizmet modelleri: Engelli Danışma Merkezi, Evde bakım hizmeti, sosyolog ve Psikolojik Danışmanlık Rehberlik (PDR) hizmeti verilmektedir.	
Engelli Şarj İstasyonu: Engelli bireylerin kent içinde ulaşımını ve erişimini sağlayabilmeleri için akülü araçlarını ücretsiz olarak şarj edebilmeleri için kurulmuştur.	
Engelli Araç Atölyesi: Ortopedik engelli bireylerin araçlarının tamiri TBB tarafından ücretsiz yapılmaktadır.	
Engelsiz Yaşam Akademisi: İçerisinde resim, müzik ve güzel sanatlar atölyeleri ve spor salonu, günlük yaşam odası, görme engellilere yönelik laboratuvar bulunmaktadır.	
Sosyal faaliyetler: Kadın, çocuk, yaşlı gruplara çeşitli hizmetler vermektedir. (Bireylerin temel market ihtiyaçlarını karşılayabileceği Kart 61 hizmeti; bireylere evde sıcak yemek ve ev temizliği hizmeti; ev tadilatı hizmeti; ihtiyacı olan bireylere kıyafet, eşya, ayakkabı, gıda, kömür yardımları gibi.)	

VII. Faz temaları ve öncelikli konuları açısından değerlendirmeler aşağıda özetlenmiştir:

Trabzon'da yaşayan vatandaşlarımıza yatırım yapmak: Trabzon zeki, çevik, kendisi ve şehrin çetin coğrafi yapısı ile barışık, esprili, güvenilir ve geleneksel aile yapısına sahiptir. Coğrafi yapısı ulaşım, tarım, konut yapımı, iletişim vb. zorluklar yaratmakla birlikte, sağlıklı ve aktif yaşamı da desteklemektedir. Bunlar yaşama sağlıklı başlamak için fırsattır. Ebeveynlerin eğitim eksikliği ise zorluktur. Trabzon'da insan yaşlanmaz, sadece yaş alır. Yaş alanlar için sağlık hizmetleri ve bakım hizmetleri bölgeye hizmet verme kapasitesi olan yapılarla (5 Entegre İlçe Devlet Hastanesi, 5 İlçe Sağlık Müdürlüğü, 87 Aile Sağlığı Merkezi, 8 Toplum Sağlığı Merkezi, 1 Halk Sağlığı Laboratuvarı, 1 Verem Savaş Merkezi, 2 Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi, 1 Kanseri Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi, 2 Toplum Ruh Sağlığı Merkezi, 1 Sağlıklı Hayat Merkezi, 16 Devlet Hastanesi, 4 Özel Hastane, 1 Üniversite Hastanesi, 2 Sağlık Bakanlığı Hastanesi) ve etkinliklerle sağlanmaktadır. Trabzon'da yaş alanların doğduğu yerde kalmayı tercih etmesi, kırsalda yaşaması kent merkezinde var olan hizmetlerinden ve fırsatlardan yararlanmalarını kısıtlamaktadır. Sosyal ağların güçlendirilmesi, sosyal sıkıntıların azaltılması için kadın sığınma evleri örneğinde olduğu gibi ilgili Bakanlığın il müdürlüğü (AÇSHM) ile birlikte yürütülmekte olan çalışmalar önemlidir. Trabzon coşkusunu tüm şehir sakinleri ile birlikte yaşar. Trabzonspor en önemli coşku nedenidir. Trabzon Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın düzenlediği "Türkiye'nin En Temiz Şehri Yarışması (2013)"na göre 1.sırada; Türkiye İstatistik Kurumu "Yaşanabilir Şehirler (2016)" sıralamasında 20. sıradadır. Kent yapısı, şehir ergonomisi, arazi darlığı, özellikle genç nüfusta işsizlik, ekonomik zorluklar, tüketim alışkanlıkları vb. yarattığı huzursuzluklar, yalnızlık duygusu (yalnız yaşayanlar, yaşlılar, COVID-19'da uzun süre kapalı kalanlar vb.) gibi durumlar için danışmanlık ve yalnızlık psikolojisi desteği hizmet modeli geliştirilmiştir. Trabzon, COVID-19 pandemisi sürecinde elde ettiği deneyimlerle, yerel düzeyde halk sağlığı kapasitesinin artırılması ve gelecekte ortaya çıkabilecek küresel halk sağlığı sorunları ile mücadele için yapması gerekenlerin bilincindedir. Yerel hizmet sunum modellerinde, şehir sakinlerinin dirençliliğini arttırmak, erken uyarı sistemleri kurulması, acil durumlara hemen cevap verebilecek güçlü mahalle yapıları, halk sağlığında korunma-önleme hizmetlerine katkı ve katılım, sağlık hizmetlerine en hızlı ulaşım ve sağlık okuryazarlığının artırılması için geliştirme çalışmalarına öncelik verilecektir. İklim değişikliğinin Trabzon'da yaratacağı etkilerin sonucunda ortaya çıkabilecek halk sağlığı sorunlarına yönelik çok paydaşlı sağlık yaklaşımı benimsenmiştir. Doğuştan zor bir coğrafyada yaşamayı öğrenmiş bir nüfus, pratik iş modeli üretme zekasına ve kapasitesine sahiptir. Ekmeğini ve tereyağını bir marka haline getirmeyi başarmıştır. Ancak, sürdürülebilir gelişmeyi sağlayacak bu fırsatlar, göç nedeniyle etkisini kaybetmektedir. Sosyal sermayesi güçlüdür. Birlikte çalışma, ortaklık kültürünün geliştirilmesi gerekmektedir.

Trabzon'da sağlığı ve refahı artıran kentsel mekanlar tasarlayarak örnek olmak ve liderlik etmek: Trabzon Karadeniz'e kıyısı olan, deniz, dağ ve yaylalardan oluşan, fırsatları ve zorlukları olan bir coğrafyaya sahiptir. Türkiye genelinde ilk sayılabilecek, sağlık da dahil olmak üzere tüm sektörlerin mevzuatları dikkate alınarak hazırlanan, geleceğe yönelik kentsel planlama çalışmaları vardır. Coğrafi yapı, ulaşım ve yerleşim alanı planlamalarında kısıtlılık nedenidir. Şehrin sadece üç yönde gelişme imkanı vardır. Kuzey yönü denizdir. Yeşil yol, yayla yolları gibi entegre ulaşım planlamaları mevcuttur. Bisiklet ve yürüme yolları için en uygun bölge sahildir. 8 km bisiklet yolu rekreasyonel amaçlı düzenlenmiştir. Toplu taşımada yenilenme çalışmaları vardır. Trabzon gürültü planlamasını yapmıştır. Yeşil alanlar açısından şanslı bir şehirdir. Doğal yaşam köyleri ve yaylada yaşam alışkanlıkları sağlıklı yaşam için şehrin avantajlarıdır. Trabzon temiz enerji kaynaklarına sahiptir: rüzgar, güneş, deniz. 16000 m2 alana kurulmuş olan, 850-1000 kW gücünde güneş santrali, rüzgar tribünleri planlamaları bunlara örnektir. Hidroelektrik santralinin kurulum maliyeti yüksektir ve coğrafi yapı hatların kurulumunu zorlaştırmaktadır. Denizin ulaşım olanağı, dalga ve rüzgar gücü ile enerji sağlaması geleceğe dönük fırsatlardır.

Trabzon'da sağlık ve esenlik için daha fazla katılım ve ortaklıkları teşvik etmek: Kent konseyi başta olmak üzere toplum katılımı ve birlikte çalışma ile ilgili konular yukarıda ilgili bölümlerde açıklanmıştır. Sosyal bağların güçlendirilmesi, sosyal destek, destekleyici ulaştırma, uygun mahalle ve şehir planlaması, diğer sektörlerin

mali destek politikaları, konut, halk sağlığı riskleri, sağlık okuryazarlığı konularında farkındalık arttırmak, teşvik amacıyla 2018 yılında Yaşlı Destek Merkezi kurulmuştur.

Trabzon'da toplumsal refahı ve ortak mal ve hizmetlere erişimi iyileştirmek için örnek oluşturmak ve liderlik etmek: Trabzon güçlü ve zayıf yanlarının, fırsatlar ve zorluklarının farkındadır. İç ve dış paydaşları ile süreçlerini planlamıştır. Şehir sakinleri ile iletişimi güçlüdür, yukarıda belirtilen projelerde birliktedirler. Sağlığın sosyal belirleyicileri istenen düzeye ulaşmadan gerçek toplumsal refah ve sağlıktan bahsetmek imkansızdır. Her bir girişim mevzuatlar, etik kurallar, sürdürülebilirlik ve hakkaniyet ilkeleri üzerine inşa edilmektedir. Çabaların sözde ve kağıt üzerinde kalmaması için gereken bütçenin de oluşturulması esastır. Bu noktada VII.Faz'da kullanılacak olan "sağlığın ticari belirleyicileri" kavramı belediye ve ortaklarımızla dikkate alınacaktır.

Trabzon'da barışı ve güvenliği geliştirmek: Sağlığın merkeze alındığı, bireylerin kendi sağlık sorumluluklarının bilincinde olduğu ve toplum halk sağlığının korunmasında destek olduğu sürece Trabzon'da barış ve güvenlik sağlanabilir. Trabzon için bu konuda söylenecek temel ifadeler ilgili bölümlerde belirtilmiştir.

Trabzon'da sürdürülebilir tüketim ve üretim uygulamalarından da yararlanarak yerküreyi bozulmalardan korumak: 2017-"İklim Değişikliği Konusunda Farkındalık Geliştirme Projesi" ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı üçüncülük ödülü, 2018- Kurumsal ve Kentsel Sera Gazı Envanteri çalışması ve 2019- Sürdürülebilir Enerji Eylem ve İklim Uyum Planı, Katı Atık Entegre Bertaraf Tesisi ile Trabzon bu yolda en önemli adımları atmıştır. İlde bulunan tüm konutlarda doğalgaza geçişin gecikmesi ve atığın istenilen ölçüde ayrıştırılarak biriktirilmemiş olması zorluklardır, ancak alternatif enerji planlamalarının da olması ve kent konseyleri gibi toplumun katılımını sağlayacak mekanizmalar sayesinde aşılamaz değildir.

1 TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ŞEHİR KİMLİĞİ

D. TRABZON ŞEHİR SAĞLIK PROFİLİ

1. ŞEHİR KİMLİĞİ

Şehir kimliği, şehrin imajını etkileyen, her şehirde farklı boyutlarda kendini gösteren, fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik, tarihsel ve biçimsel kriterlerle özetlenen, halkın ve onların oluşturduğu yaşam kültürünü kapsayan ve geçmişten gelen birikimin geleceğe miras olarak kalan maddi ve manevi olgular bütünüdür.

Trabzon, Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde, şehir kimliğine sahip çıkan, stratejik konuma sahip bir şehirdir. Şehir sakinlerine sosyal, kültürel, mekânsal ve tarihsel geçmişle bütünleşmiş; tarihi, siyasi ve ekonomik özellikleri ile birlikte sağlıklı ve refahı yüksek bir yaşam ortamı sunmaktadır.

4.664 km² yüz ölçüme sahip Trabzon ili, Doğu Karadeniz Dağlarının oluşturduğu yayın ortasındaki Kalkanlı dağlık kütesinin kuzeye bakan yamaçlarında 38° 30' – 40° 30' doğu meridyenleri ile 40° 30' – 41° 30' kuzey paralelleri arasında yer almaktadır(4). Kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Gümüşhane ve Bayburt, doğusunda Rize, batısında Giresun ili bulunmaktadır.

Kent merkezi kuzeyde denizden, güneyde Boztepe'nin üzerine kadar düzgün olmayan teraslar halinde yükselir. Deniz seviyesinden başlayarak güneye doğru artan yükseklik bölgede 3000 metreyi bulur (Haldizen Dağı 3325m) (5). Yüksek kesimlerde genellikle dağlar, tepeler ve yaylalar yer almaktadır. Genel itibarıyla yayla vasfında olan Trabzon ili, Çoruh Vadisi ile Melet Çayı arasında sahile paralel uzanan dağlardan teşekkül eden takriben 325 km uzunluğundaki çok engebeli platformun kuzey kısmını kaplar. Bu platform güneyde Çoruh-Kelkit Vadisi tarafından kesilmiştir. Bu doğal sınırlar içerisinde Doğu Anadolu ile Karadeniz kıyılarını birbirine bağlayan 2000 metre rakımlı Zigana geçidi meşhurdur. Değirmendere, Kuzgundere (Tabakhane) ve Zağnos dereleri yerleşimi güneyden kuzeye derin boğazlarla bölmüştür.

Trabzon yazın sıcak kışın ise ılıman iklime sahiptir. Yaz aylarının ortalama sıcaklığı +32 derece dolaylarında ve kışın en soğuk günlerinde sıcaklık -6 dereceye kadar düşmektedir. İlkbahar ayları genellikle yağmurlu ve sislidir. Sonbahar ayları ise oldukça ılık geçmektedir. Trabzon'da nem oranı zaman zaman %99'lara kadar çıkmaktadır. Yıllık ortalama yağış miktarı 800-850 kg/m² olup iç kesimlere doğru çıkıldıkça yağmur oranı artmaktadır. En az yağmur yağan aylar Temmuz ve Ağustos ayları olup en çok kar ise Şubat ayında yağmaktadır. En soğuk aylar Ocak ve Şubat aylarıdır. Bu özellikleri ile birlikte Trabzon'un ikliminin ılık ve yumuşak olduğu söylenebilir. Sahilden içe doğru gidildikçe havanın daha ılık, suyun daha temiz olduğu görülmektedir. Yıllık deniz suyu sıcaklığı ortalaması 16.1°C olup, Ağustos ayında 27.5°C'ye ulaşmakta ve en düşük değer ise Mart ayında 6.0°C'dir.

İlman ve her mevsim yağışlı iklim şartları, farklı türlerden oluşan bitki kuşaklarını meydana getirmiştir(6). Bitki örtüsü açısından son derece zengin olan Trabzon'da 440'ı bölgeye has, Türkiye genelinde nadir olan 2500 bitki türü bulunmaktadır. 0-300 (500) m yükseltilerinden Akdeniz bitki türlerinin sokulduğu psödomaki (Trabzon hurması, akçaağaç, şimşir, karayemiş, defne, muşmula, ardıç, kocayemiş gibi) elemanları dağılış gösterirken, kıyıya yakın kesimlerden itibaren geniş yapraklı etek ormanları (kızılağaç, kestane, meşe türleri, dişbudak, ıhlamur, adi fındık, beyaz söğüt, kavak, doğu çınarı gibi) yer almaktadır. Bu katın üzerinde geniş yapraklıların hakimiyetindeki geniş-iğne yapraklı karışık ormanlar (avrupa kestanesi, adi kızılağaç, adi gürgen, adi fındık, doğu gürgeni, meşe, akça ağaç, üvez, çitlenbik, defne, mor çiçekli ormangülü, kayın, ladin ve göknar) ve daha yukarıda da iğne yapraklıların hakimiyetindeki ormanlar (sarıçam, ladin ve bazı çalı türleri) dağılış göstermektedir. İl ve bölge sınırları dahilinde bulunan ormanlık alanlarda; şahin,doğan, kartal gibi yırtıcı kuşlar ile, kurt, çakal, tilki, boz ayı, domuz, çengel boynuzlu dağ keçisi ve karaca gibi hayvan türlerine sıkça rastlanır.

Uluslararası ticaret merkezi olarak artan önemi ile Kafkasya, Orta Asya ve Batı arasında bir köprü görevi gören Trabzon, Ortadoğu ve Bağımsız Devletler Topluluğu ile gelişen ticarete önemli bir rol oynamaktadır. Üniversiteleri, modern limanı, uluslararası hava limanı, serbest bölgesi ve turizm potansiyeli ile aydın ve başarılı bir geleceğe doğru ilerlemektedir(7).

Trabzon bugününü ve geleceğini tarihine borçlu olup, bilinen 4000 yıllık tarihi ile şehri kadim, şehri müzeyyen (bezenmiş şehir), hurşidabad (güneş ülkesi), şehri azim, mamuri kadim (kadimden beri bayındır), tahtı kadim vb.

birçok güzel sıfatla anılan, Fatih'in fethettiği, Yavuz Sultan Selim'in valilik yaptığı, Kanuni Sultan Süleyman'ın doğduğu, Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün üç kez ziyaret ettiği tarihi bir şehirdir(8). Trabzon'da son yıllarda yapılan ve henüz tamamlanmamış olan yüzey araştırmaları ve arkeolojik çalışmalardan, Trabzon'un tarihinin günümüzden yaklaşık 10.000 - 11.000 yıl öncesine kadar indiğine dair bazı buluntulara rastlanmıştır.

Tarihçiler Trabzon'u, 1. Kuruluş Dönemi (M.Ö. 2000-750), 2. Serbest Şehir Dönemi (M.Ö. 750- M.S. 50), 3. Roma Dönemi (M.S. 50 - 395), 4. Bizans Dönemi (M.S. 395-1204), 5. Komnenoslar Dönemi (1204-1461) ve 6. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi (1461-1923) olmak üzere 6 döneme ayırmaktadır(9).

1. Kuruluş Dönemi (M.Ö. 2000-750): Trabzon merkezde bulunan bazı kalıntılar bölgeye ilk defa Kafkasya'dan Mosk'lar, Tibaren'ler ve Mar'ların gelerek tarım ve balıkçılık ile meşgul olduklarını göstermektedir.
2. Serbest Şehir Dönemi (M.Ö. 750- M.S. 50): M.Ö. 8.yüzyıl ortalarından milattan sonra 1.yüzyılın ortalarına kadar süren dönem serbest şehir dönemi olarak adlandırılmaktadır. Bu dönemde M.Ö. 756 yılında dönemin en iyi denizci ve tüccarları olarak bilinen Milet şehrinde olan Miletliler Sinop'tan Trabzon'a gelmişler ve yerleşmişlerdir.
3. Roma Dönemi (M.S. 50 - 395): Romalılar, diğer Yunan sömürgelerine yaptıkları gibi Trabzon'a da "serbest şehir" unvan ve imtiyazını bırakmışlardır. Trabzon Romalılar için doğuda bir üs ve işe merkezi halini almıştır. Bu dönemde Trabzon, Karadeniz'in en işlek limanı ve en canlı ticaret merkezi haline gelmiştir.
4. Bizans Dönemi (M.S. 395-1204): Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasıyla Bizans'a bağlanan Trabzon şehrinde günümüze ulaşan tarihi eserlerin büyük bir bölümü bu döneme aittir. 800 yıl süren bu dönemde şehir gelişmiş ve zaman zaman da bağımsızlığını ilan etmiştir.
5. Komnenoslar Dönemi (1204-1461): 1202-1204 yılları arasında 4.Haçlı Seferleri sonucu İstanbul'un Latinler tarafından işgal edilmesi ve Latin İmparatorluğu'nun kurulmasıyla Trabzon'a kaçarak sığınan Komnen ailesi 1204 yılında Aleksi Komnen önderliğinde Trabzon'da Komnenos Devleti'ni (bazı kaynaklarda Trabzon Rum Devleti olarak geçmektedir) kurmuştur. Bu dönem Trabzon'un ticaret anlamında en parlak dönemlerinden biri olmuştur.
6. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi (1461-1923): 1461 yılında Fatih Sultan Mehmed Trabzon'u fethederek, bölgede 257 yıl hüküm süren Komnenos Hanedanlığına son vermiştir ve şehri David Komnen'den teslim almıştır. Böylece, Anadolu sınırları içerisinde 1071 de Malazgirt'te Selçuklularla başlayan fetihler Osmanlı İmparatorluğu'nun bu fethi ile tamamlanmıştır.

Trabzon'da belediyenin tam olarak ne zaman kurulduğuna ilişkin bir karar veya belge bulunmamaktadır(10). Ancak 1869 yılında çıkarılan Trabzon İl Yıllığında (Salname-i Vilayet-i Trabzon) belediye yönetimine de yer verildiği görülmektedir. Osmanlı Yönetimi tarafından 1868 yılında bir talimat ile taşrada da belediye teşkilatı kurulmasının kararlaştırılması ve Trabzon'un aynı yıl vilayet olması Trabzon Belediyesinin 1868 yılında kurulduğuna dair güçlü işaretlerdir. 2014 yılına kadar il belediyesi statüsünde hizmetlerini Trabzon merkezinde yürüten Trabzon Belediyesi, 30 Mart 2014 tarihinden itibaren Büyükşehir Belediyesi statüsü kazanarak, sorumluluk alanı tüm il sınırlarını kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Trabzon'un tarihi birikimine dayanarak etkin bir dış ilişki izlemesi, dışa açılan ve gelişen Trabzon tasavvurunun temel unsurlarından birisidir(10). Trabzon Büyükşehir Belediyesi, Kafkaslardan Balkanlara ve Ortadoğu'ya, Avrupa'dan Uzak Doğu'ya uzanan geniş bir coğrafyada kültür ve diplomatik alanda kardeş şehir ilişkileri ile etkin bir rol üstlenmektedir. Devletlerin iç ve dış politikaları gözetilerek gerçekleştirilen kültürel ve proje odaklı olan kardeş şehir ilişkileri kültürel diplomasinin yerel ayağını oluşturmaktadır. Karşılıklı saygı ve anlayış çerçevesinde yapılan, içeriği protokolle belirlenen kardeş şehir işbirlikleri ve projeleri halkların yakınlaşmasını ve bölgesel dostlukların gelişmesini sağlamaktadır. Tarihi çok eski yıllara dayanan, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan, jeo-ekonomik ve jeo-stratejik alanda Türkiye ve dünya siyasetinde önemli yeri olan, tarihi mirası ve tarihi hafızası oldukça güçlü olan Trabzon'u dünyaya tanıtmak; kültür, spor, folklor ve diğer alanlarda işbirliği yapmak, ortak sorunlara ortak çözümler üretebilmek amacıyla kardeş şehir ilişkileri geliştirilmiştir.

Trabzon'un kardeş şehirleri,

- 19 Ağustos 1991 : Soçi (Rusya)
- 23 Aralık 1991 : Rizhao (Çin)
- 18 Mayıs 1998 : Zigetvar (Macaristan)
- 20 Nisan 2000 : Batum (Gürcistan)
- 13 Temmuz 2000 : Reşt (İran)
- 13 Kasım 2001 : Zencan (İran)
- 19 Eylül 2005 : Travnik (Bosna Hersek)
- 06 Haziran 2013 : Gabes (Tunus)
- 01 Haziran 2014 : Dortmund (Almanya)
- 03 Eylül 2014 : Bişkek (Kırgızistan)

Trabzon'da Büyükşehir Belediyesi ve 18 ilçe belediyesi olmak üzere toplam 19 belediye bulunmaktadır. Trabzon'un mahalle sayısı 707 olup Trabzon'un ilçeleri aşağıdaki tabloda verilmiştir(11).

Tablo 1. Trabzon'un İlçeleri ve Mahalle Sayıları

No	İlçe	Mahalle Sayısı
1	Akçaabat	73
2	Araklı	50
3	Arsin	36
4	Beşikdüzü	34
5	Çarşıbaşı	23
6	Çaykara	32
7	Dernekpazarı	14
8	Düzköy	22
9	Hayrat	34

No	İlçe	Mahalle Sayısı
10	Köprübaşı	10
11	Maçka	66
12	Of	68
13	Ortahisar	85
14	Sürmene	37
15	Şalpazarı	30
16	Tonya	22
17	Vakfıkebir	46
18	Yomra	25

2

TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

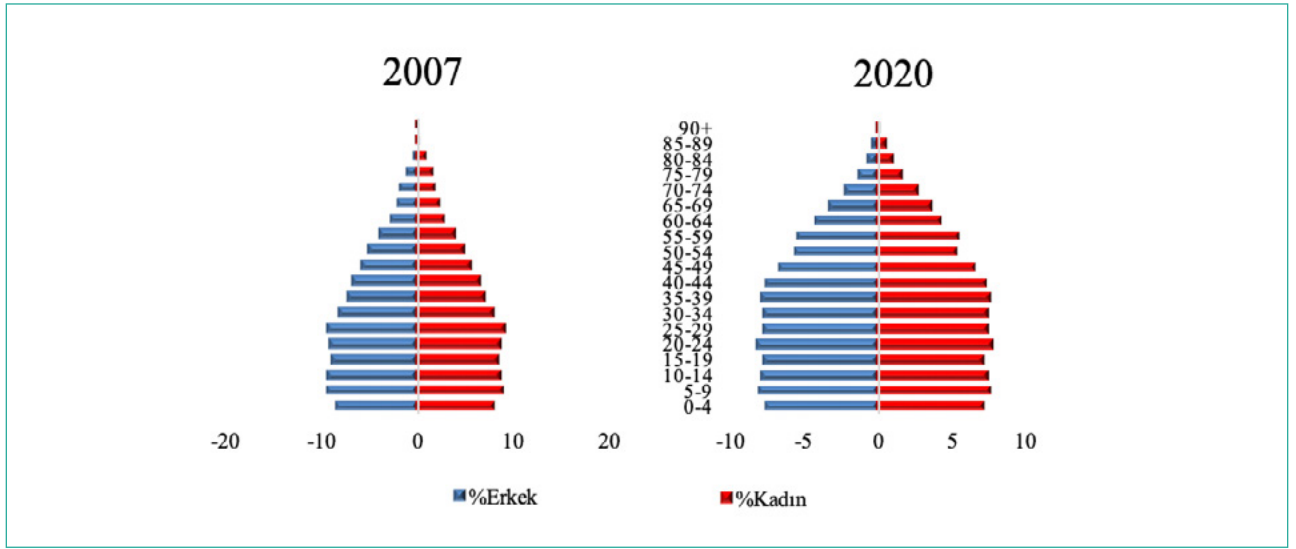
NÜFUS

2. NÜFUS

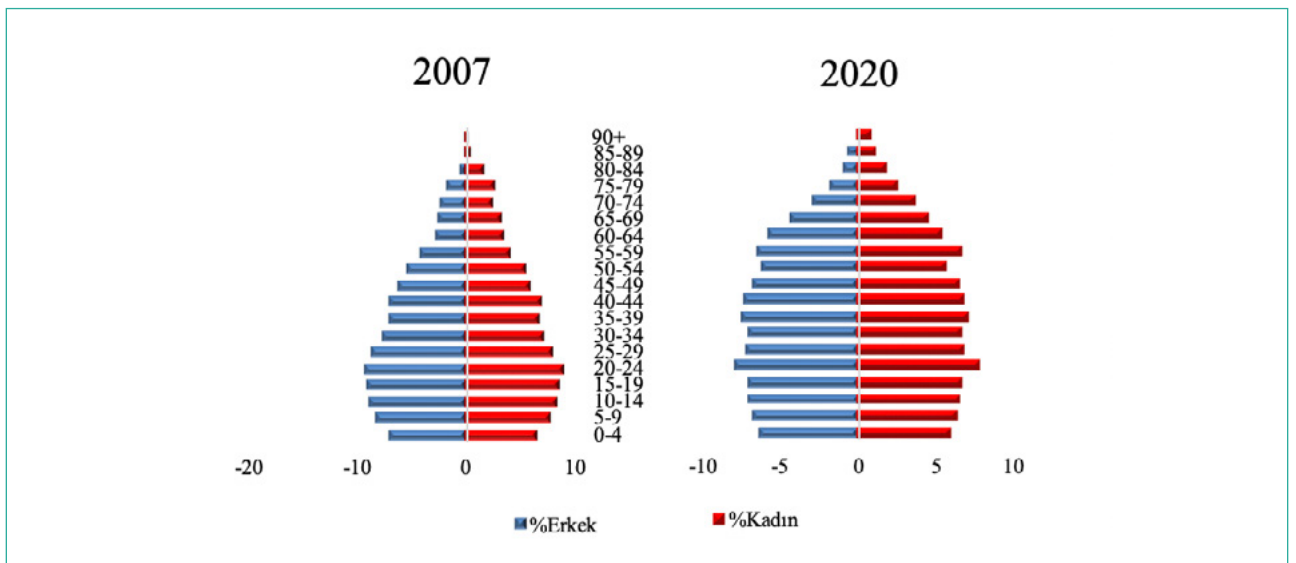
2.1. Nüfus Piramidi ve Dağılımı

Nüfus piramitleri nüfusun yaş ve cinsiyet yapısında meydana gelen değişimi gösteren grafikler olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkenin, şehrin kalkınmışlık seviyesini gösteren bütüncül bir araçtır. Türkiye'nin 2007 ve 2020 yılı nüfus piramitleri karşılaştırıldığında, doğurganlık ve ölümlülük hızlarındaki azalmaya bağlı olarak, yaşlı nüfusun arttığı ve ortanca yaşın yükseldiği görülmektedir(12).

Şekil 1. Türkiye Nüfus Piramidi, 2007, 2020

Aynı yıllara ait Trabzon'un nüfus piramitleri Şekil 2'de yer almaktadır(13). Türkiye piramitlerine benzer şekilde doğurganlık ve ölümlülük hızlarındaki azalmaya bağlı olarak, yaşlı nüfusun arttığı ve ortanca yaşın yükseldiği görülmektedir.

Şekil 2. Trabzon Nüfus Piramidi, 2007- 2020

Trabzon nüfusu 2020 yılına göre 811.901'dir. Nüfusun 402.224'ü erkek (%49,54) ve 409.677'si kadından (%50,46) oluşmaktadır. Trabzon nüfusu bir önceki yıla göre 2.927 artmıştır (%0,36).

2.2. Doğum

Kaba Doğum Hızı

Toplumsal doğurganlık düzeyini gösteren genel bir ölçüttür. Kabaca bir toplumdaki belli bir zaman süresi içindeki canlı doğumların aynı toplumun aynı süredeki nüfus miktarı içindeki payı şeklinde ifade edilebilir. Çok duyarlı olmayan bir ölçüttür. Elde edilmesi kolay bir ölçüt olduğundan yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Tablo 2. Türkiye ve Trabzon, Yıllara Göre Kaba Doğum Hızı Dağılımı

	1990	2000	2016	2017	2018	2019	2020
Türkiye Kaba Doğum Hızı (‰)	24,1	21,6	16,6	16,2	15,4	14,4	13,3
Trabzon Kaba Doğum Hızı (‰)	-	12,0	13,5	13,1	12,8	11,8	10,9

Trabzon için 2000-2020 yıllarına göre kaba doğum hızı dağılımı Tablo 2’de görülmektedir(14). Türkiye’nin aynı yıllara ait kaba doğum hızları ile karşılaştırıldığında, daha düşük ve binde 10,9-13,5 arasında değişmektedir.

Toplam Doğurganlık Hızı

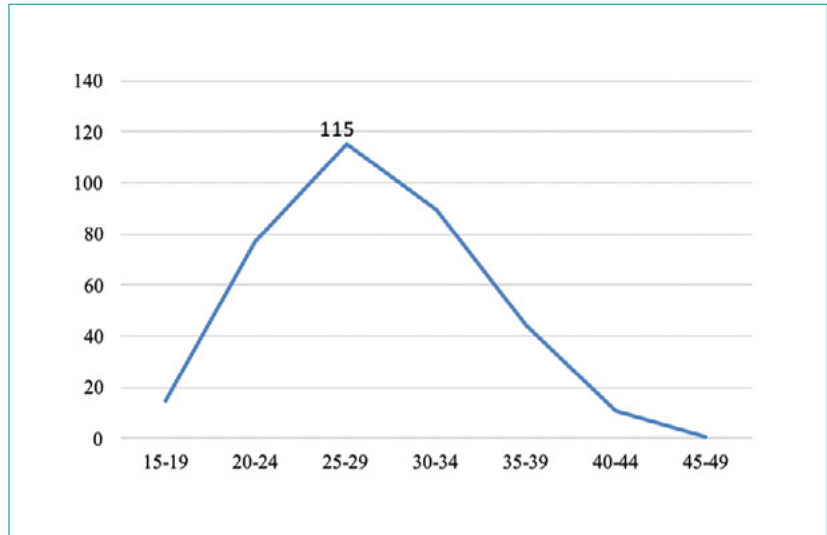
Toplam doğurganlık hızı, nüfus başına bir kadının yaşamı boyunca dünyaya getirdiği ortalama çocuk sayısıdır. Türkiye için 2020 yılı toplam doğurganlık hızı 1,76 iken; Trabzon için 1,55’tir(15).

Doğurgan Çağdaki Kadın Başına Düşen Ortalama 0-4 Yaş Çocuk Sayısı

Toplumsal doğurganlık düzeyini gösteren dolaylı bir ölçüttür. Çocuk/Kadın oranıdır. Son beş yıllık doğurganlık hakkında genel bir fikir verir. Trabzon’da 2019 yılında bu oran 257, 2020 yılında ise 258 olarak gerçekleşmiştir.

Yaşa Özel Doğurganlık Hızı

Yaşa özel doğurganlık hızı, belli bir yaş grubunda bin kadın başına düşen ortalama canlı doğan çocuk sayısını ifade etmektedir. Doğurganlık dönemindeki farklı yaşlardaki doğurganlık boyutunu gösterir. Oldukça duyarlı ve çok yararlı bir ölçüttür. Ancak her bir yaş grubundaki kadın sayısının ve her bir yaş grubundaki kadınların yaptığı doğum sayılarının bilinmesini gerektirdiği için hesaplanması zordur.

Şekil 3. Yaşa Özel Doğurganlık Hızı Türkiye, 2020

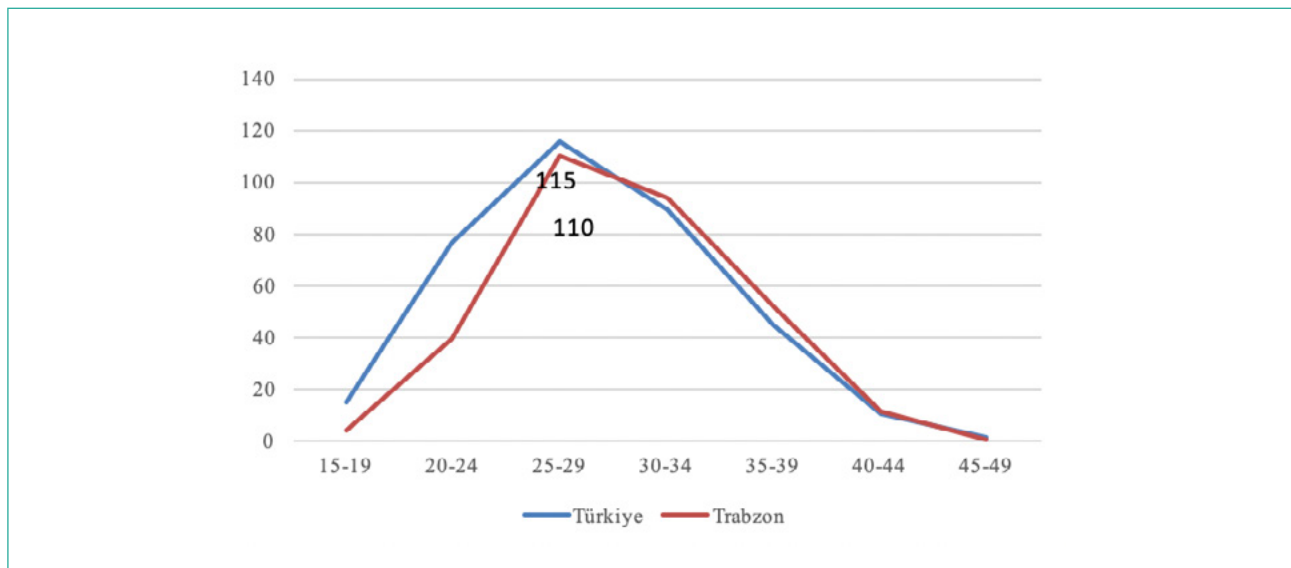
Türkiye’de, 2020 yılında yaş grubuna göre doğurganlık hızı incelendiğinde, doğurgan çağıdaki 1000 kadın başına düşen ortalama çocuk sayısı 353’tür. En yüksek binde 115 ile 25-29 yaş grubunda gerçekleşmiştir (Şekil 3)(14). Bu durum, doğurganlığın kadının daha ileri yaşlarında gerçekleştiğini göstermektedir. Trabzon’da doğurgan çağıdaki 1000 kadın başına düşen ortalama çocuk sayısı 309’dur.

Adölesan doğurganlık hızı, 15-19 yaş grubunda bin kadın başına düşen ortalama canlı doğan çocuk sayısını ifade etmektedir. Türkiye için adölesan doğurganlık hızı 2020 yılında 15-19 yaş grubundaki her bin kadın başına 15 doğumdur. Trabzon’da adölesan doğurganlık hızı, 2020 yılında binde 4 olmuştur, Türkiye ortalamasından düşüktür (Tablo 3, Şekil 4,5)(14,15).

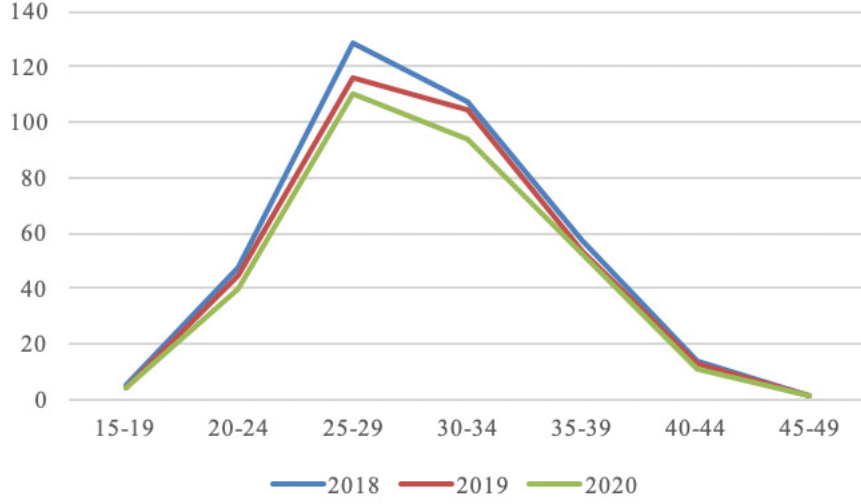
Tablo 3. Trabzon’da Yıllara Göre Yaşa Özel Doğurganlık Hızı Dağılımı (‰)

Yaş Grubu	2018	2019	2020	2020 TR
15-19	5	4	4	15
20-24	48	45	40	77
25-29	128	116	110	115
30-34	107	104	94	89
35-39	57	53	52	45
40-44	14	13	11	11
45-49	1	1	1	1

Yaş grubuna göre doğurganlık hızı incelendiğinde, yaşa özel doğurganlık hızı en yüksek 25-29 yaş grubunda görülmüştür. Bu yaş grubundaki doğurganlık hızı 2020 yılında binde 110 olmuştur. Diğer bir ifadeyle, 2020 yılında 25-29 yaş grubundaki her bin kadın başına 110 doğum düşmüştür.

Şekil 4. Türkiye-Trabzon Yaşa Özel Doğurganlık Hızı Karşılaştırması, 2020

Şekil 5. Trabzon Yıllara Göre Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, 2018-2020

2.3. Ölüm

Kaba Ölüm Hızı

Kaba ölüm hızı, ölüm istatistikleri içinde en sık kullanılan veri olup bir toplumdaki ölüm düzeyini gösteren bir ölçüttür. Kaba ölüm hızı, belli bir zaman aralığı içinde bir toplumda meydana gelen ölümlerin nüfus miktarına oranı olarak ifade edilmektedir.

Tablo 4. Türkiye’de Trabzon Yıllara Göre Kaba Ölüm Hızı Dağılımı

	1990	2000	2016	2017	2018	2019	2020
Türkiye Kaba Ölüm Hızı (‰)	7,1	7,3	5,3	5,3	5,2	5,3	-
Trabzon Kaba Ölüm Hızı (‰)	-	-	6,9	6,6	6,0	6,6	8,0

Trabzon için 2016-2020 yıllarına göre kaba ölüm hızı dağılımı Tablo 4’te görülmektedir(15,16). Türkiye’nin aynı yıllara ait kaba ölüm hızları ile karşılaştırıldığında, yüksek olduğu görülmektedir. 2020 yılında görülen yüksekliğin COVID-19 pandemisi verileriyle birlikte değerlendirilmesinde yarar vardır.

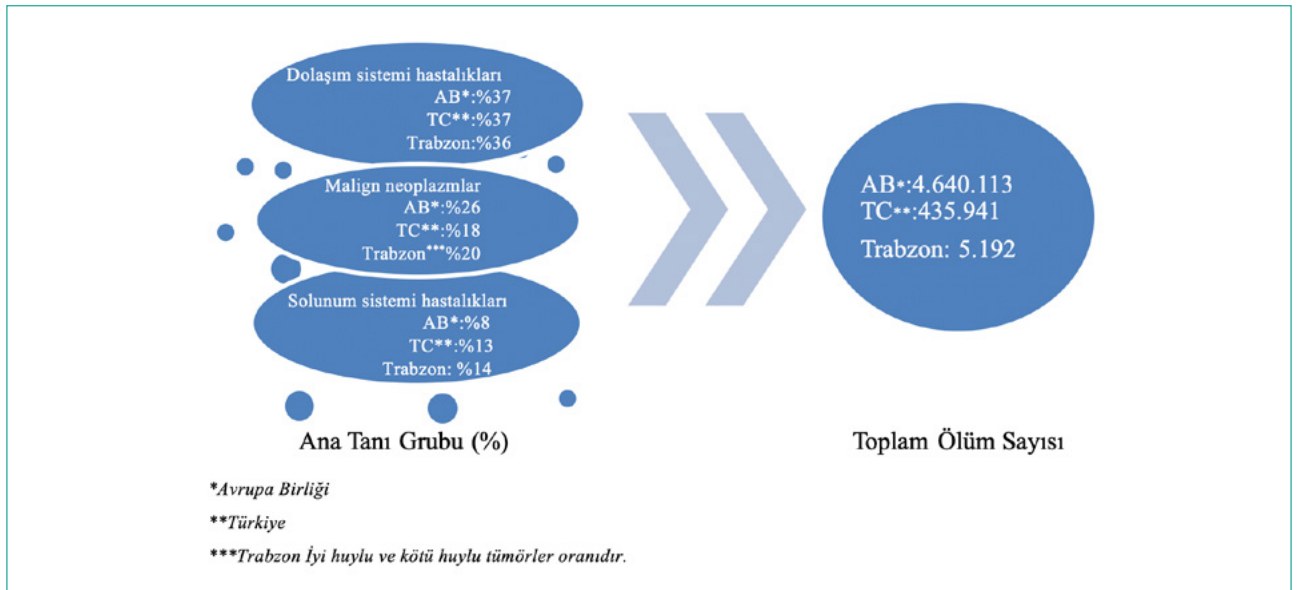
Ölüm Nedenleri

Trabzon'da, 2019 yılında toplam 5.192 ve 2020 yılında toplam 6.482 ölüm gerçekleşmiştir (Tablo 5)(15,17).

Tablo 5. Trabzon'da Gerçekleşen Ölüm Nedenleri, 2019

Neden	Trabzon 2019		Türkiye 2019	DSÖ 2019
	Sayı	%	%	%
Dolaşım sistemi hastalıkları	1892	36,4		
İskemik kalp hastalıkları	-	-	14,4	18
Beyin damar hastalıkları	-	-	4,6	11
Solunum sistemi hastalıkları	733	14,1	12,9	6
İyi Huylu ve Kötü Huylu Tümörler	1012	19,5	18,4	3
Endokrin hastalıklar	186	3,6	4,4	-
Yaralanma ve zehirlenmeler	160	3,1	3,7	8

Ana tanılara göre ölüm nedenleri karşılaştırıldığında; solunum sistemi ve tümör oranları, Trabzon'da Türkiye verilerine paralel, DSÖ'nün açıkladığı verilerin üstünde olduğu görülmektedir. Yaralanma ve zehirlenme kaynaklı ölümlere bakıldığında dünya ortalamasının yaklaşık yarısı düzeyinde ve Türkiye verilerine paralel seyretmektedir.

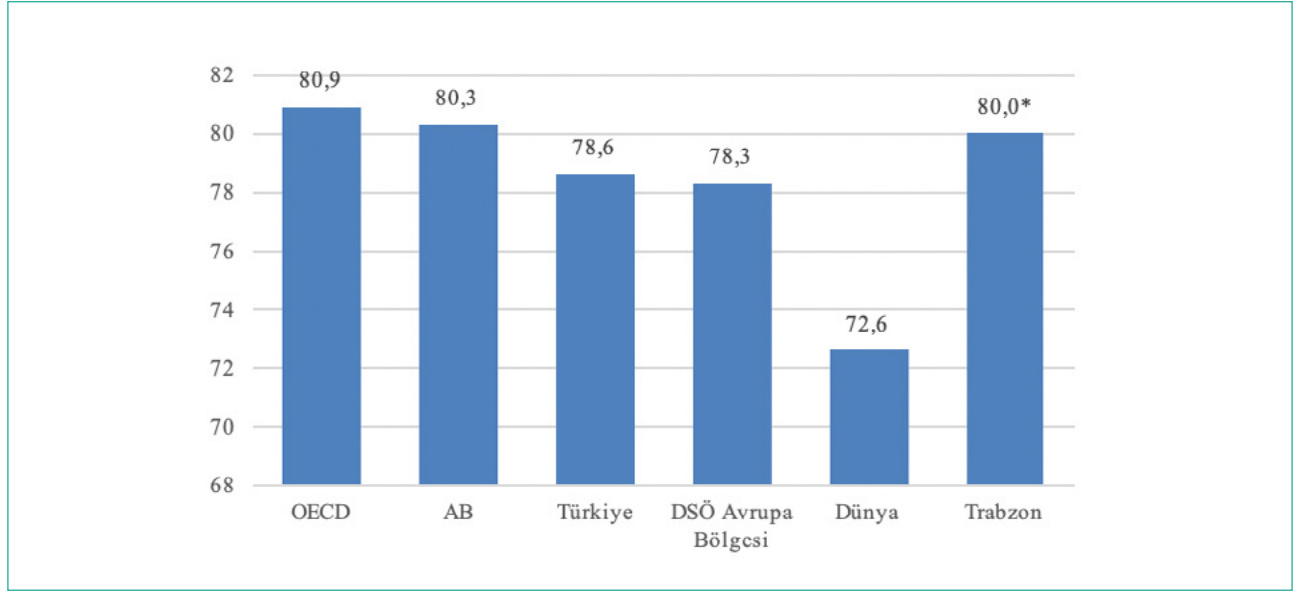
Şekil 6. Avrupa Birliği (2017 Veya En Yakın Yıl), Türkiye (2019) Ve Trabzon (2019) Ana Tanı Gruplarına Göre Ölüm Nedenlerinin Karşılaştırılması(18)

Trabzon'da en yüksek orana sahip ilk üç ana tanı grubuna göre ölüm nedenlerinin AB ve Türkiye sıralamasına ve Türkiye verilerine benzer olduğu görülmektedir(18).

2.4. Ortalama Yaşam Beklentisi

Doğumda Beklenen Yaşam Süresi

Doğumda beklenen yaşam süresi, Trabzon'un ortalama ömrünü gösterir. Ortalama ömür, sosyo-ekonomik düzey ve hayat şartlarının iyileşmesinin yanında sağlık hizmetlerinin etkinliğine göre de değişir. Yükselmesi gelişmişliği gösterir. Türkiye ve Trabzon'un Dünya karşılaştırması Şekil 7'de görülmektedir(19).

Şekil 7. Doğumda Beklenen Yaşam Süresi Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Doğumda beklenen yaşam süresi Türkiye'de 2013-2017 döneminde 78 yıl iken, Trabzon'da 2013-2014 yıllarında 79,8 ve 2015-2017 yıllarında 80,0 olmuştur. Trabzon Türkiye'den daha uzun yaşam süresine sahiptir (Tablo 6)(19).

Tablo 6. Türkiye ve Trabzon, Yıllara Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi Dağılımı

	2013			2013-2014			2015-2017		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	78,0	75,3	80,7	78,0	75,3	80,7	78,0	75,3	80,8
Trabzon	80,3	76,5	83,8	79,8	76,0	83,4	80,0	76,5	83,4

2.5. Göç

Trabzon'da sosyal, ekonomik vb. faktörler nedeniyle yaşanan göçler sağlık, altyapı, ekonomi gibi birçok alanı doğrudan etkilemektedir. 2008-2020 yılları arasında şehirde yaşanan göçlere ait detaylar Tablo 7'de görülmektedir. Net göç hızının en yüksek gerçekleştiği dönem 2017-2018'dir. İkinci yüksek net göç hızı ile 2008-2009 dikkat çekmektedir. Bu yıl aralıklarında Trabzon yoğun göç almıştır. Söz konusu yıllar incelendiğinde; ekonomik krizlerde, seçim dönemlerinde insanların memleketlerine dönüşlerinin yoğun olmasının neden

olabileceği düşünülmektedir. Net göç hızının eksi yönde en yüksek gerçekleştiği dönem 2010-2011'dir.

Bu yıl aralığında Trabzon yoğun göç vermiştir. Ülkede yaşanan ekonomik büyüme gibi olaylar işgücüne dahil olabilecek nüfusun iş imkanlarının yoğun olduğu bölgelere gitmesine neden olmaktadır. Trabzon'a genelde emekli nüfus gelmekte, işgücüne katılabilecek nüfus göç etmektedir.

Tablo 7. Türkiye, Trabzon Göç Karşılaştırması, 2008-2020

Dönem	Düzy	Toplam Nüfus	Aldığı Göç(1)	Verdiği Göç(1)	Net Göç	Net Göç Hızı (‰)
2019-2020 ⁽²⁾	Türkiye	83 614 362	1 898 287	1 898 287	0	0,0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 677 584	79 820	88 342	- 8 522	-3,2
	Trabzon	811 901	23 761	24 506	- 745	-0,9
2018-2019 ⁽²⁾	Türkiye	83 154 997	2 345 336	2 345 336	0	0,0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 690 180	95 959	153 277	- 57 318	-21,1
	Trabzon	808 974	29 603	37 502	- 7 899	-9,7
2017-2018 ⁽²⁾	Türkiye	82 003 882	2 568 614	2 568 614	0	0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 719 113	194 120	112 325	81 795	30,5
	Trabzon	807 903	46 593	33 344	13 249	16,5
2016-2017 ⁽³⁾	Türkiye	80 810 525	2 256 083	2 256 083	0	0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 633 417	105 506	138 995	- 33 489	-12,6
	Trabzon	786 326	29 703	29 192	511	0,7
2015-2016 ⁽³⁾	Türkiye	79 814 871	2 192 826	2 192 826	0	0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 645 584	137 818	98 358	39 460	15,0
	Trabzon	779 379	28 680	26 775	1 905	2,4
2014-2015 ⁽³⁾	Türkiye	78 741 053	2 287 542	2 287 542	0	0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 572 850	106 006	121 186	- 15 180	-5,9
	Trabzon	768 417	27 314	32 454	- 5 140	-6,7

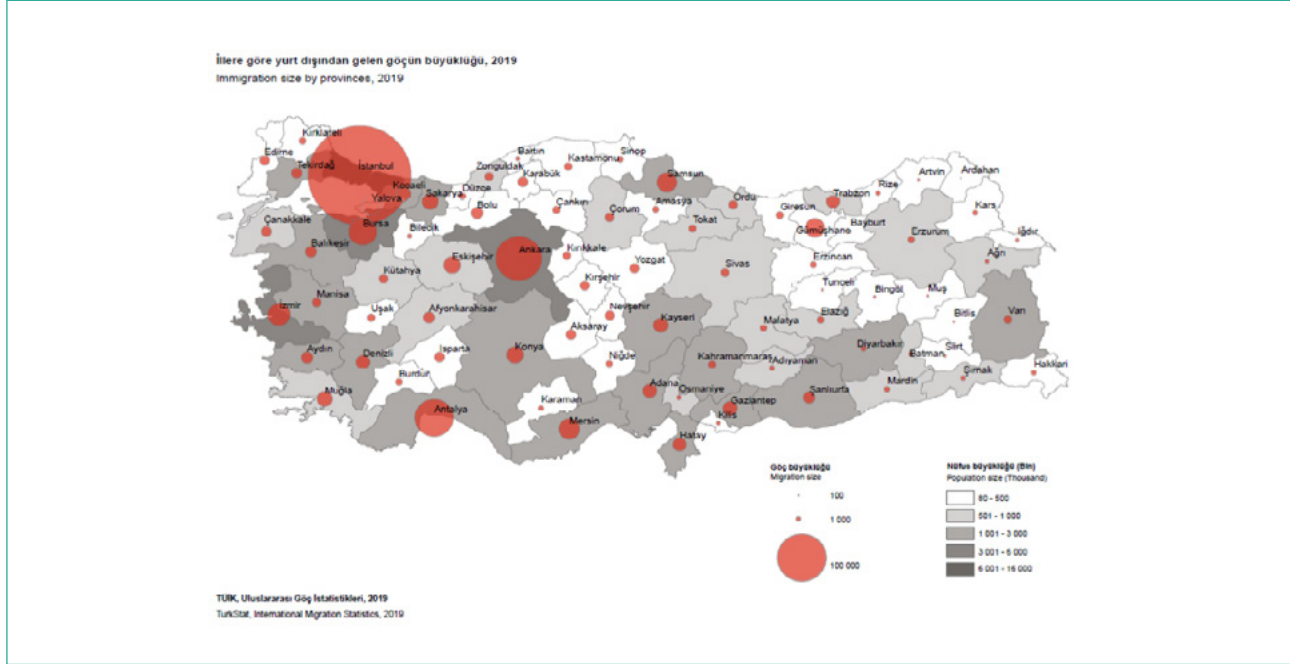
2013-2014 ⁽³⁾	Türkiye	77 695 904	2 254 607	2 254 607	0	0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 566 840	113 914	118 470	- 4 556	-1,8
	Trabzon	766 782	31 847	29 741	2 106	2,8
2012-2013 ⁽³⁾	Türkiye	76 667 864	2 122 454	2 122 454	0	0,0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 553 647	105 175	114 398	- 9 223	-3,6
	Trabzon	758 237	25 115	29 988	- 4 873	-6,4
2011-2012 ⁽³⁾	Türkiye	75 627 384	1 942 874	1 942 874	0	0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 545 274	105 109	86 614	18 495	7,3
		757 898	21 864	25 478	- 3 614	-4,8
2010-2011 ⁽³⁾	Türkiye	74 724 269	2 045 720	2 045 720	0	0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 513 021	85 271	110 220	- 24 949	-9,9
	Trabzon	757 353	24 858	38 446	- 13 588	-17,8
2009-2010 ⁽³⁾	Türkiye	73 722 988	1 985 917	1 985 917	0	0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 516 167	90 395	113 098	- 22 703	-9,0
	Trabzon	763 714	29 130	36 546	- 7 416	-9,7
2008-2009 ⁽³⁾	Türkiye	72 561 312	1 876 673	1 876 673	0	0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 526 619	98 282	96 697	1 585	0,6
	Trabzon	765 127	36 868	26 474	10 394	13,7
2007-2008 ⁽³⁾	Türkiye	71 517 100	1 903 234	1 903 234	0	0
	TR9 Doğu Karadeniz	2 507 387	89 402	95 024	- 5 622	-2,2
	Trabzon	748 982	25 918	27 027	- 1 109	-1,5

(1) Bölge içindeki illerin birbirleri arasındaki göç kapsamamıştır.

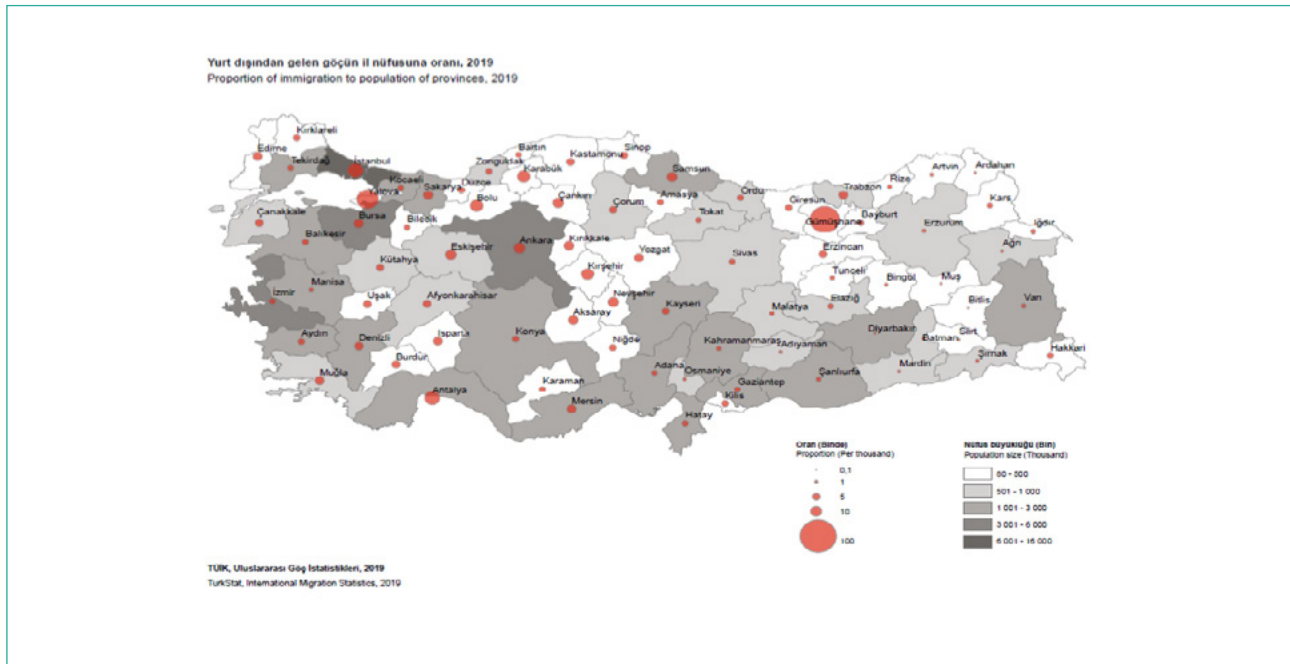
(2) Türkiye’de ikamet eden yabancı nüfus kapsamıştır.

(3) Türkiye’de ikamet eden yabancı nüfus kapsamamıştır.

Yurt dışından Trabzon'a göç edenlerin sayısı 2018'de 4959, 2019 yılında 5430 kişi olmuştur(Şekil 8,9)(22).2018'de göç eden nüfusun %53,6'sını erkekler, %46,4 'ünü ise kadınlar oluşturmuştur. 2019'da bu oranlar %54,9 erkekler ve %45,1 kadınlar şeklindedir. Trabzon'dan yurt dışına göç edenlerin sayısı 2018'de 2207, 2019 yılında 1962 kişi olmuştur (Şekil 10,11). 2018'de göç eden nüfusun %57,3'ünü erkekler, %42,7'sini ise kadınlar oluşturmuştur. 2019'da bu oranlar %56,9 erkekler ve %43,1 kadınlar şeklindedir(20,21).

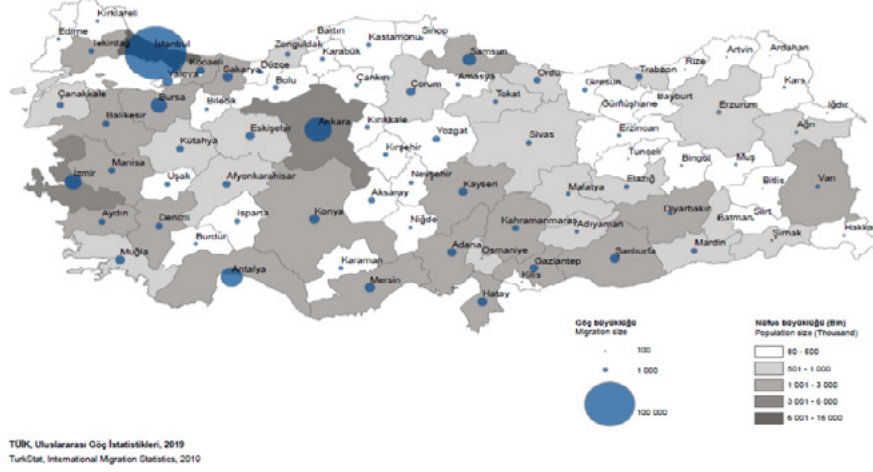

Şekil 8. İllere Göre Yurt Dışından Gelen Göçün Büyüklüğü, 2019

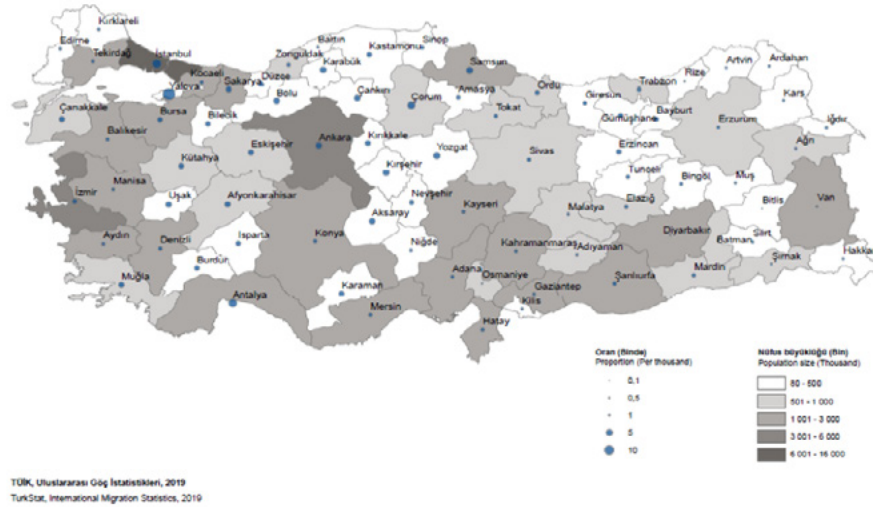
Şekil 9. Yurt Dışından Gelen Göçün İl Nüfusuna Oranı, 2019

İllere göre yurt dışına giden göçün büyüklüğü, 2019
Emigration size by provinces, 2019

Şekil 10. İllere Göre Yurt Dışına Giden Göçün Büyüklüğü, 2019

Yurt dışına giden göçün il nüfusuna oranı, 2019
Proportion of emigration to population of provinces, 2019

Şekil 11. Yurt Dışına Giden Göçün İl Nüfusuna Oranı, 2019

2.6. Nüfus Projeksiyonları

TÜİK'in 2017 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre yaptığı nüfus projeksiyonu çalışmasına göre Trabzon'un 2018-2025 yıllarına ait nüfus verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir(23).

Tablo 8. Türkiye, Trabzon Nüfus Projeksiyonu Karşılaştırması, 2017-2025

Yıl	Türkiye	Trabzon
2017	80.810.525	786.326
2018	81.867.223	793.899
2019	82.886.421	800.962
2020	83.900.373	807.895
2021	84.908.658	814.702
2022	85.911.035	821.439
2023	86.907.367	828.093
2024	87.885.571	834.514
2025	88.844.934	840.993

2.7. Yaşa Özel Ölüm Hızı

Tablo 9. Trabzon Yaşa Özel Ölüm Hızı (Binde), 2019 (13)

Yaş Aralığı	Trabzon	Türkiye
0-4	1,4	2,1
5-9	0,2	0,2
10-14	0,3	0,2
15-19	0,4	0,4
20-24	0,5	0,4
25-29	0,4	0,5
30-34	0,5	0,5
35-39	0,7	0,7
40-44	0,9	1,1
45-49	1,8	1,9
50-54	3,1	3,3
55-59	4,1	5,6
60-64	7,8	9,6
65-69	13,1	15,5
70-74	20,0	24,9
75+	75,7	81,1

Trabzon'un yaşa özel ölüm hızı Türkiye'ye göre düşüktür.

2.8. Nüfus ile İlgili Diğer Veriler

2.8.1. Nüfusun Yaşa ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Tablo 10. Nüfusun Yaşa ve Cinsiyete Göre Dağılımı Yaş Grubu (12)

2020 YILI	ERKEK		KADIN		TOPLAM
	SAYI	%	SAYI	%	
0-4	25.591	6,362%	24.493	5,979%	50.084
5-9	27.320	6,792%	26.136	6,380%	53.456
10-14	27.966	6,953%	26.622	6,498%	54.588
15-19	28.101	6,986%	27.559	6,727%	55.660
20-24	31.659	7,871%	31.918	7,791%	63.577
25-29	28.764	7,151%	28.053	6,848%	56.817
30-34	28.321	7,041%	27.601	6,737%	55.922
35-39	29.821	7,414%	28.872	7,048%	58.693
40-44	29.212	7,263%	27.717	6,766%	56.929
45-49	27.104	6,739%	26.831	6,549%	53.935
50-54	24.761	6,156%	23.210	5,665%	47.971
55-59	26.155	6,503%	27.331	6,671%	53.486
60-64	23.063	5,734%	22.315	5,447%	45.378
65-69	17.423	4,332%	18.871	4,606%	36.294
70-74	11.894	2,957%	15.268	3,727%	27.162
75-79	72.05	1,791%	10.739	2,621%	17.944
80-84	4.327	1,076%	7.641	1,865%	11.968
85-89	2.797	0,695%	4.867	1,188%	7.664
90+	740	0,184%	3.633	0,887%	4.373
Toplam	402.224		409.677		811901

2.8.2. Nüfus Yoğunluğu

Tablo 11. Trabzon Nüfus Yoğunluğu (Kilometrekareye Düşen Kişi Sayısı)(24)

Yıl	Yoğunluk
2019	173,45
2020	174,08

2.8.3. Yeti Yitimi ve Fonksiyon Kaybı Olan Nüfus

Tablo 12. Trabzon Yeti Yitimi ve Fonksiyon Kaybı Türü, Cinsiyet ve İlçelere Göre Yeti Yitimi ve Fonksiyon Kaybına Sahip Bireylerin Nüfusu(25)

İLÇELER	Dil ve Konuşma		Görme		İşitme		Ortopedik		Ruhsal veya Duygusal		Süregen Hastalıklar		Zihinsel		Diğer		Bilinmeyen Kodlar		TOPLAM		GENEL TOPLAM
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
MERKEZ	1	3	39	20	2	2	108	86	35	35	158	109	294	220	3	1	2	0	642	476	1118
AKÇAABAT	17	16	51	50	9	4	170	118	51	81	415	246	328	240	12	10			1053	765	1818
ARAKLI	7	9	45	27	5	4	70	64	27	53	213	114	156	154	30	17			553	442	995
ARSİN	4	9	16	12	5	0	44	26	21	18	106	69	89	98	5	5			290	237	527
ÇAYKARA	5	4	6	8	0	0	10	16	5	4	51	33	35	38	5	3			117	106	223
MAÇKA	1	5	8	12	1	0	34	27	14	11	69	45	102	64	8	6			237	170	407
OF	6	6	20	16	3	2	66	46	25	25	249	124	128	132	13	14	2	2	512	367	879
SÜRMENE	6	3	15	15	3	1	44	37	19	16	109	69	77	63	13	8			286	212	498
TONYA	4	2	10	12	1	0	34	31	9	13	83	51	92	52	1	3			234	164	398
VAKFIKEBİR	3	3	11	15	0	2	59	32	19	11	143	80	117	63	1	5			353	211	564
YOMRA	5	3	6	14	1	3	44	38	10	35	132	67	118	99	8	5			324	264	588
BEŞİKDÜZÜ	1	1	5	8	0	1	30	28	7	13	92	57	73	53	2	0			210	161	371
ŞALPAZARI	7	3	5	3	0	0	18	15	8	11	35	25	44	37	0	1			117	95	212
ÇARŞIBAŞI	4	3	7	2	0	1	31	17	13	3	97	50	62	41	3	2			217	119	336
DERNEKPAZARI	1	1	1	0	0	0	5	3	7	2	19	16	11	5	1	0			45	27	72
DÜZKOY	4	6	11	4	2	3	43	26	12	13	66	32	62	51	0	2			200	137	337
HAYRAT	3	3	4	3	0	0	5	4	5	8	33	20	28	24	3	6	0	1	81	69	150
KÖPRÜBAŞI	2	0	4	5	0	0	14	6	1	8	18	16	19	21	0	2			58	58	116
ORTAHİSAR	42	30	64	44	9	12	258	215	118	200	636	393	552	382	58	47	1	0	1738	1323	3061
...			1	0															1	0	1
...							1	0					1	0					2	0	2
TOPLAM	123	110	329	270	41	35	1088	835	406	560	2724	1616	2388	1837	166	137	5	3	7270	5403	12673

* Trabzon Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü sisteminde kayıtlı olan ve İl Müdürlüğü hizmetlerinden yararlanan kişilerdir.

3 TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAĞLIK

3. SAĞLIK

3.1. Sağlık Hizmetleri

Trabzon, bölgeye hizmet verme kapasitesine sahip sağlık hizmeti yapılarına ev sahipliği yapması ile ön plana çıkmaktadır. Birinci basamak sağlık hizmeti sunan, 87 Aile Sağlığı Merkezi, 8 Toplum Sağlığı Merkezi, 5 Entegre İlçe Devlet Hastanesi, 5 İlçe Sağlık Müdürlüğü, 1 Halk Sağlığı Laboratuvarı bulunmaktadır. İkinci basamakta yer alan devlet hastanesi sayısı 16'dır. Dört özel hastane de bu hizmete destek olmaktadır. Üçüncü basamakta 1 Üniversite Hastanesi ve 2 Sağlık Bakanlığı Hastanesi bulunmaktadır.

Temel sağlık hizmetleri, toplumun sağlık yardımını ilk talep ettiği zaman karşılaştığı genel sağlık hizmetleridir; sağlık hizmetini talep edenlerin sağlık sistemi ile ilk temas alanıdır. Bu kapsamda 5 Entegre İlçe Devlet Hastanesi, 5 İlçe Sağlık Müdürlüğü, 87 Aile Sağlık Merkezi ve 8 Toplum Sağlığı Merkezine ek olarak, 1 Adet Verem Savaş Merkezi, 2 Adet Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi ve 1 Kanseri Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi, 2 Toplum Ruh Sağlığı Merkezi ve 1 Sağlıklı Hayat Merkezi görev yapmaktadır.

Temel sağlık hizmetleri hasta bireylerin olduğu kadar, sağlıklı topluma da hizmeti sunmakla görevlidir. Koruma, önleme, riskleri belirleme, erken yakalama, toplumu uyarma, toplumla ve ilgili disiplinlerle, sektörlerle birlikte çalışma, politika üretme, farkındalık arttırma ve eğitim, sağlığın geliştirilmesi ayağını oluşturur. Aile sağlığı merkezleri, toplum sağlığı merkezleri, ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezleri, verem savaş merkezi ve kanser erken teşhis, tarama ve eğitim merkezi Trabzon İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde yer almaktadır. Üniversite, Belediye, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Tarım ve Orman İl Müdürlüğü ve ilde bulunan diğer kurum ve kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, uzmanlar temel sağlık hizmetlerinde aktif role sahiptir.

3.1.1. Temel Sağlık Hizmetlerinde Hekim Başına Düşen Nüfus

Türkiye'deki sağlık hizmeti modelinde yerel düzeyde birinci basamak sağlık hizmeti sunumunda aile hekimliği ve toplum sağlığı hizmetleri önemli rol oynamaktadır. Trabzon'da 2018-2020 yılları arasında yürütülen hizmetler Tablo 13'te özetlenmiştir(15).

Tablo 13. Trabzon'da Temel Sağlık Hizmetleri Çalışmaları, 2018-2020

Çalışmalar	2018	2019	2020
Aile Hekimi Pozisyonu Sayısı	269	268	268
Aile Sağlığı Merkezi Sayısı	87	87	87
Toplum Sağlığı Merkezi Sayısı	18	8	8
Gezici ve/veya Yerinde Sağlık Hizmeti Veren Aile Hekimi Sayısı	124	124	124
Gezici ve/veya Yerinde Sağlık Hizmeti Sunulan Kişi Sayısı	115.265	112.170	108.600
Sağlık Evi Sayısı	113	113	110

Trabzon'da toplam 2.027 doktor (957 uzman doktor, 511 pratisyen doktor, 559 asistan doktor) ve 392 diş doktoru bulunmaktadır (2020). 10.000 kişi başına doktor sayısı 25 olup, Türkiye ve Dünya ortalamasının üzerindedir. Uzman/pratisyen/asistan doktor 10.000'de sayılarına bakıldığında da Türkiye ortalamasının üzerindedir (Tablo 14)(15,26,27).

Tablo 14. Trabzon, Türkiye ve Dünya Karşılaştırması-Doktor, 2020

2020	Personel Sayısı Trabzon	10.000 Kişi Başına Düşen Personel Sayısı		
		Trabzon	Türkiye	Dünya
Doktor	2.027	25	18,5	15,6
Uzman doktor	957	11,8	10,2	-
Pratisyen doktor	511	6,3	5,6	-
Asistan doktor	559	6,9	3,5	-
Diş doktoru	392	4,8	3,7	-

3.1.2. Hemşire ve Ebe Başına Düşen Nüfus

Trabzon'da sağlık hizmetinde görev alan hemşirelerin sayısı 2958, ebelerin sayısı 675'tir. Hemşirelerin ve ebelerin sayısının 10.000'de oranına bakıldığında Türkiye ortalamasının üzerinde, Dünya ortalamasına paralel olduğu görülmüştür (Tablo 15)(15).

Tablo 15. Trabzon, Türkiye ve Dünya Karşılaştırması-Hemşire ve Ebe, 2020

2020	Personel Sayısı Trabzon	10.000 Kişi Başına Düşen Personel Sayısı		
		Trabzon	Türkiye	Dünya
Hemşire	2.958	36,6	27,1	37,6
Ebe	675	8,3	-	-

3.1.3. Diğer Sağlık Hizmetlerinde Görev Alan Sağlık Personeli Başına Düşen Nüfus

Trabzon'da sağlık hizmetinde görev alan eczacıların sayısı 376, diğer sağlık personelinin sayısı 2752 olup, eczacıların 100.000'de oranına bakıldığında Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmüştür (Tablo 16)(15,27).

Tablo 16. Trabzon, Türkiye ve Dünya Karşılaştırması- Eczacı ve Diğer Sağlık Personeli, 2020

2020	Personel Sayısı Trabzon	10.000 Kişi Başına Düşen Sağlık Personeli Sayısı	
		Trabzon	Türkiye
Eczacı	376	4,6	3,9
Diğer Sağlık Personeli	2752	34	-

3.1.4. Sağlık Hizmetlerine Başvuru Sayıları

3.1.4.1. Birinci, İkinci ve Üçüncü Basamağa Başvuru

Tablo 17. Türkiye, Trabzon Birinci, İkinci ve Üçüncü Basamağa Başvuru Sayıları Karşılaştırması, 2019(15,28)

	Türkiye	Trabzon
Birinci Basamak	288.101.866	3.789.978 ¹
İkinci ve Üçüncü Basamak	524.801.756	6.440.838 ²
Toplam	812.903.622	10.230.816

(1) Kamu (2) Kamu, Üniversite, Özel

Trabzon'da bulunan tüm hastanelerin toplam yatak sayısı 3.272'dir (Tablo 18)(15,28). Türkiye ile karşılaştırıldığında; 2019 yılı toplam yatak sayısının %1,38'i Trabzon'da yer almaktadır.

Tablo 18. Türkiye, Trabzon Yataklı Tedavi Kurumları (Kamu ve Özel) ve Yatak Sayıları Karşılaştırması

Kurum Türü	Kurum Sayısı		Yatak Sayısı	
	Türkiye	Trabzon	Türkiye	Trabzon
Sağlık Bakanlığı	895	13	143 412	2 128
Üniversite	68	1	42 925	831
Özel	575	3	51 167	313
Toplam	1538	18	237 504	3272

Türkiye'de 1000 kişi başına düşen hastane yatağı sayısı 2018 yılı verilerine göre 2,85 iken, Trabzon'da 2021'de 4,26'dır.

3.1.4.2. Afet ve Acil Durum Hizmetleri

3.1.4.2.1. İl Sağlık Müdürlüğü

Trabzon'da 39 adet 112 istasyonu ve 63 adet 112 ambulansı bulunmaktadır. İstasyon başına düşen nüfus 20 743 ve 112 ambulans başına düşen nüfus 12 841'dir. İstasyonlara ulaşan ihbarların %9,6'sı asılsız ihbar niteliğindedir. Türkiye verileri ile kıyaslandığında; istasyon ve ambulans başına düşen nüfus ile asılsız ihbar oranı Trabzon'da daha düşüktür (sırasıyla Türkiye: 28 813 nüfus/istasyon, 15 451 nüfus/ambulans, %12 ihbar)(26).

3.1.4.2.2. AFAD

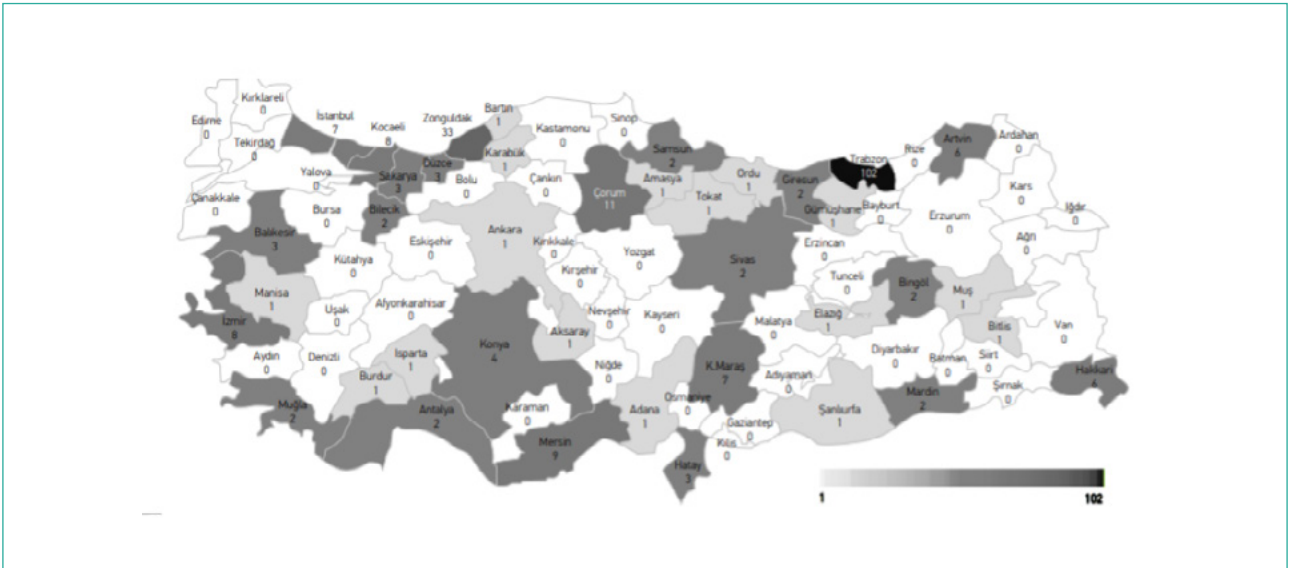
İlde yaşanan afetler daha çok sel, heyelan, kaya düşmesi, çığ, fırtına ve yangınlar olarak görülmektedir. 06 Temmuz 2018 tarih ve 105289 sayılı Valilik Oluru ile onaylanmış Trabzon Afet Müdahale Planı bulunmaktadır. Bu plan doğrultusunda yılda en az iki kez tatbikat yapılmaktadır.

Ayrıca “Trabzon İli Bütünleşik Afet Tehlike Haritalarının Hazırlanma Projesi” kapsamında ilin tamamını kapsayan heyelan duyarlılık haritası ve analiz raporu hazırlanmıştır. Analiz sonucunda Trabzon ilinin çok düşük-düşük derecede heyelan duyarlılığı %21, orta derece heyelan duyarlılığı %32, yüksek-çok yüksek derecede heyelan duyarlılığı %47 olarak hesaplanmıştır. Heyelan duyarlılık haritasına göre Trabzon ilinin orta kesimlerinde düşük kotlu ve düşük eğimli alanların çok yüksek duyarlılığa, ilin kuzey kısmının yüksek duyarlılığa, güney kısmının da düşük duyarlılığa sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca il sınırları içinde 593 adet heyelan envanteri alınmış ve Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi (AYDES) veri girişleri de sağlanmıştır.

Saha personelleri tarafından toplam 1169 adet kaya düşmesi envantere alınmış ve 57 adedinin kaya düşmesi olayı gerçekleştirdiği belirlenmiş ve AYDES’e işlenmiştir.

Analizler sonucu düşük derecede kaya düşmesi duyarlılığı %30, orta derecede kaya düşmesi duyarlılığı %22 ve yüksek derecede kaya düşmesi duyarlılığı %48 olarak belirlenmiştir. Kaya Düşmesi Duyarlılık Haritasına göre 1500 m kotun üstünde özellikle kuzeydoğu ve batı yönlerinde dışbükey yamaç şekilli alanlarda kaya düşmesi kaynak alanları daha fazla gözlenmiştir. Kaya düşmesine en duyarlı alanlar Kaçkar Granodiyoritleri, Çağlayan ve Çatak Formasyonları olarak belirlenmiştir. Bu alanlarda iyileştirme çalışmaları yapılmıştır.

Türkiye’de 2019’da ortaya çıkan heyelan/kaya düşmesi olaylarıyla Trabzon karşılaştırması Şekil 12’de görülmektedir(29). Türkiye’de toplam 245 heyelan/kaya düşmesi olayı gerçekleşirken, Trabzon 102 heyelanla ilk sırayı almıştır.

Şekil 12. Türkiye’de Meydana Gelen Heyelan/Kaya Düşmesi Olaylarının İllere Göre Dağılımı, 2019

Ayrıca bilinçlendirme amacıyla eğitimler verilmekte, tatbikatlar yapılmaktadır.

18 Haziran 2019 tarihinde Trabzon ili Araklı ilçesi Çamlıktepe Mahallesi’nde gün boyunca devam eden şiddetli yağışlar sonucu dere yatağında meydana gelen taşkın sonrası sel afeti meydana gelmiştir. Türkiye’de 2019 yılında meydana gelen toplam 499 sel/su baskını olayının 37’si Trabzon’da gerçekleşmiştir (Şekil 13) ve Samsun’dan sonra ikinci sırada yer almıştır(30).

Şekil 13. Türkiye’de Meydana Gelen Sel/Su Baskını Olaylarının İllere Göre Dağılımı, 2019

2019-2020 yıllarında Trabzon’da yaşanan sel felaketlerinde 8 kişi hayatını kaybetmiş ve 2 kişi kaybolmuştur (Tablo 19)(31). Selden etkilenen 93 kişi arama kurtarma ekiplerince kurtarılmıştır. Yürütülen çalışmalar çerçevesinde toplam 350 personel, 61 araç, 2 helikopter, 1 mobil koordinasyon tırı, 77 iş makinası, 1 gemi, 2 kadavra köpeği ile çok sayıda bot ve suda kurtarma ekipmanı olay yerine sevk edilerek görev koordinasyonu sağlanmıştır. 2019 yılında müdahale edilen olaylar Tablo 20’de özetlenmiştir(32).

Tablo 19. 2019-2020 Afetler Nedeniyle Toplam Vefat Eden Vatandaş Sayısı, Trabzon

	YANGIN	KAZA	SEL	ÇİĞ	DEPREM	DİĞER
2019	3	26	8	0	0	5
2020	2	26	0	0	0	13

Tablo 20. 2019 Yılı İçerisinde Müdahale Edilen Olaylar İle İlgili Veriler

	Müdahale Edilen Olay Sayısı	%	Müdahalede Görev Yapan Araç Sayısı	Müdahalede Görev Alan Personel Sayısı
Trabzon	263	%7,1	31	239
Türkiye	3.724	%100	3.604	12.407

3.1.4.2.3. Kızılay

Kızılay; kan bağıışı, afet ve sosyal yardım bölümlerine ayrılmaktadır. Doğu Karadeniz Bölge Kan Merkezi olarak 5 ilde (Trabzon, Rize, Giresun, Gümüşhane, Artvin) hizmet vermektedir. Trabzon ilinde 15 hastanenin, bölge genelinde ise 39 hastanenin kan ihtiyacını karşılamak için Kan Bağıış Ekipleri görev yapmaktadır. Bilinçlendirme amacıyla üniversiteler başta olmak üzere; 2019 yılında 7550 kişi, 2020 yılında ise 1600 kişiye kan bağıışı eğitimi verilmiştir.

Yerel, ulusal ve uluslararası afet durumlarında afet bölgesinde beslenme-insani yardım faaliyetleri yapılmaktadır. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) kapsamında sıcak yemek üretim alanları, dağıtım planlamaları her yıl güncellenmektedir. Bilinç oluşturulması amacıyla sivil toplum kuruluşları, muhtarlıklar ve köy cami imamaları ile birlikte gönüllülük platformu oluşturulmuştur.

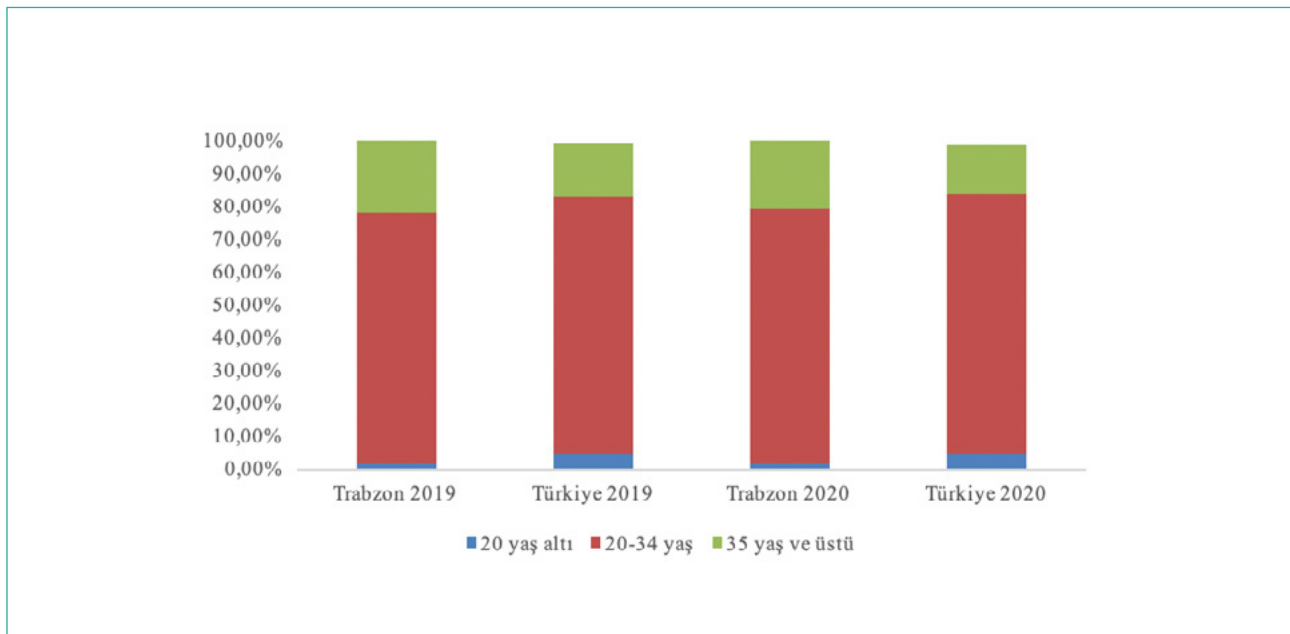
Sosyal yardımlar başlığı altında her türlü ayni ve nakdi yardımlar yapılmaktadır. 2020-2021 yıllarında Trabzon'da 2250 aileye gıda yardımı, 123 aileye beyaz eşya yardımı, 60 kişiye tıbbi yatak yardımı yapılmıştır. Ayrıca 8000 kişiye afetlerden korunma amaçlı eğitimler verilmiştir(33).

3.2. Hayata Sağlıklı Başlamak

Hayata sağlıklı başlamanın anlamı canlı doğmaktır. Canlı doğum yüzdesi, ilgili yaş aralığındaki annelerin yaptığı canlı doğum sayısının toplam canlı doğum sayısına oranıdır. Canlı doğum yüzdesi hesaplamada 20 yaşından küçük, 20-34 yaş aralığındaki ile 35 ve üzeri annelerin sınıflandırılması gerekmektedir. 2019 ve 2020 verilerine bakıldığında (Tablo 21, Şekil 14); Trabzon 20 yaş altı canlı doğum yüzdesi Türkiye ortalamasının altında, 20-34 yaş aralığı verileri benzer olup, 35 yaş üstü annelerin canlı doğum yüzdeleri Türkiye oranlarının üstündedir(15,34). Yüzdelik karşılaştırmaya göre Türkiye ortalamasına göre canlı doğumların daha çok 20-34 yaş aralığı ve 35 yaş üstünde gerçekleştiğini, genç doğum yüzdesinin düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 21. Trabzon-Türkiye Yaş Aralığına Göre Canlı Doğum Yüzdesi Karşılaştırması, 2019-2020

Yaş	Trabzon 2019	Türkiye 2019	Trabzon 2020	Türkiye 2020
20 yaş altı	1,29	4,52	1,26	4,13
20-34 yaş	76,73	78,49	77,72	79,09
35 yaş ve üstü	21,98	16,00	21,00	15,00

Şekil 14. Trabzon-Türkiye Yaş Aralığına Göre Canlı Doğum Yüzdesi Karşılaştırması

3.3. Sağlık Okuryazarlığı (SOY)

Şehir sakinlerinin sağlık ve sağlık hizmeti kavramları ile ilgili temel bilgilere ulaşma, anlama ve gerekleri yerine getirmeye yeterliliğine sahip olabilmeleri halinde bu karmaşık yapıda çözüm bulma becerileri sağlık okuryazarlığının yeterli olması ile tanımlanmaktadır. Sağlık okuryazarlığının yeterli olmaması durumu, kişi özelinde sağlık hizmetlerini etkili kullanımda sorunlara ve daha sağlıksız bir yaşama yol açarken, toplumsal düzeyde düşük verimlilik, artmış morbidite ve mortalite ile maliyet artışı ile sonuçlanmaktadır.

Sağlık Bakanlığı Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü (SGGM) tarafından yürütülen, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı ile birlikte, Türkiye'ye uygun yeni bir ölçek olan Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği-32 (TSOY-32) geliştirilmiş ve Türkiye sağlık okuryazarlığı düzeyi ve ilişkili faktörleri araştırılmıştır(35). Çalışma, Türkiye genelini temsil eden 6 bin 228 hanede yürütülmüştür. Sonuçlara göre; sağlık okuryazarlığı düzeyi %30,9 yetersiz, %38,0 sorunlu-sınırlı, %23,4 yeterli, %7,7 mükemmel bulunmuştur. Türkiye'de yaklaşık olarak 10 kişiden 7'sinin sağlık okuryazarlığı düzeyi yetersiz veya sınırlıdır. Sağlık okuryazarlığı yetersizliği kadınlarda fazladır (%35,3). 65 ve üzeri yaş grubunda sağlık okuryazarlığı yetersiz olanların sıklığı %65,5; yetersiz veya sorunlu-sınırlı olanların sıklığı %90,4'tür. 65 ve üzeri yaş grubu için elde edilen sonuçlar, 10 yaşlıdan 9'unun sağlık okuryazarlığının yetersiz veya sınırlı olduğunu göstermiştir.

Trabzon'un içinde bulunduğu İBBS1 bölgesi olan Doğu Karadeniz bölgesinde %30,2 yetersiz SOY, sorunlu-sınırlı SOY %34,2, yeterli SOY %28,3, mükemmel SOY %7,4 olarak saptanmıştır. Yetersiz SOY, Türkiye verileri ile bölgesel olarak paraleldir.

SOY düzeyini en ayrıntılı belirten çalışmalar Avrupa Birliği ve ABD'de yapılan çalışmalardır. Avrupa Sağlık Okuryazarlığı Çalışmasında %12,4 yetersiz, %35,2 sorunlu, %36 yeterli, %16,5 mükemmel SOY saptanmıştır. ABD Ulusal Erişkin Sağlık Okuryazarlığı Çalışmasında %12 yeterli, %53 orta düzeyde, %22 temel düzeyde, %14 temel düzeyin altında sağlık okuryazarlığı saptanmıştır. Trabzon'un da içinde yer aldığı İBBS1 Doğu Karadeniz bölgesinde saptanan %30,2 yetersiz SOY, Türkiye verisi olan %30,9 yetersiz SOY'a benzer şekildedir ve yapılan diğer Avrupa ve Amerika çalışmalarındaki yetersiz sağlık okuryazarlığının yaklaşık 2 katı düzeyindedir.

3.4. Doğurganlık

Toplam doğurganlık hızı, bir kadının doğurgan olduğu dönem olan 15-49 yaş grubunda doğurabileceği ortalama çocuk sayısını ifade etmektedir. Trabzon 2020 yılı toplam doğurganlık hızı 1,55 olup, Türkiye'nin 2020 verisi (1,76) ile paraleldir. Doğumlarını 2020 yılında gerçekleştiren annelerin ortalama yaşı 30,4 yaş olup, Türkiye 2020 verisi (29 yaş) ile paraleldir(34).

2019 yılında 10.170, 2020 yılında 9.870 doğum gerçekleşmiştir. Tüm doğumlar içinde hastane dışı yapılan doğum yüzdesi 0,2-0,1 düzeyinde olup Türkiye ve Dünya verilerinin altındadır (Tablo 22).

Tablo 22. Trabzon, Türkiye ve Dünya'da Doğumların Gerçekleştiği Yere Göre Dağılımının Karşılaştırması, 2019-2020

	Trabzon				Türkiye	Dünya
	2019		2020		2020	2020
	Sayı	%	Sayı	%	%	%
Hastanede Yapılan Doğum Sayısı	10157	99,8	9861	99,9	99,0	83,0
Hastane Dışı Yapılan Doğum Sayısı	13	0,2	9	0,1	1,0	17,0
TOPLAM	10170	100,0	9870	100,0	100,0	100,0

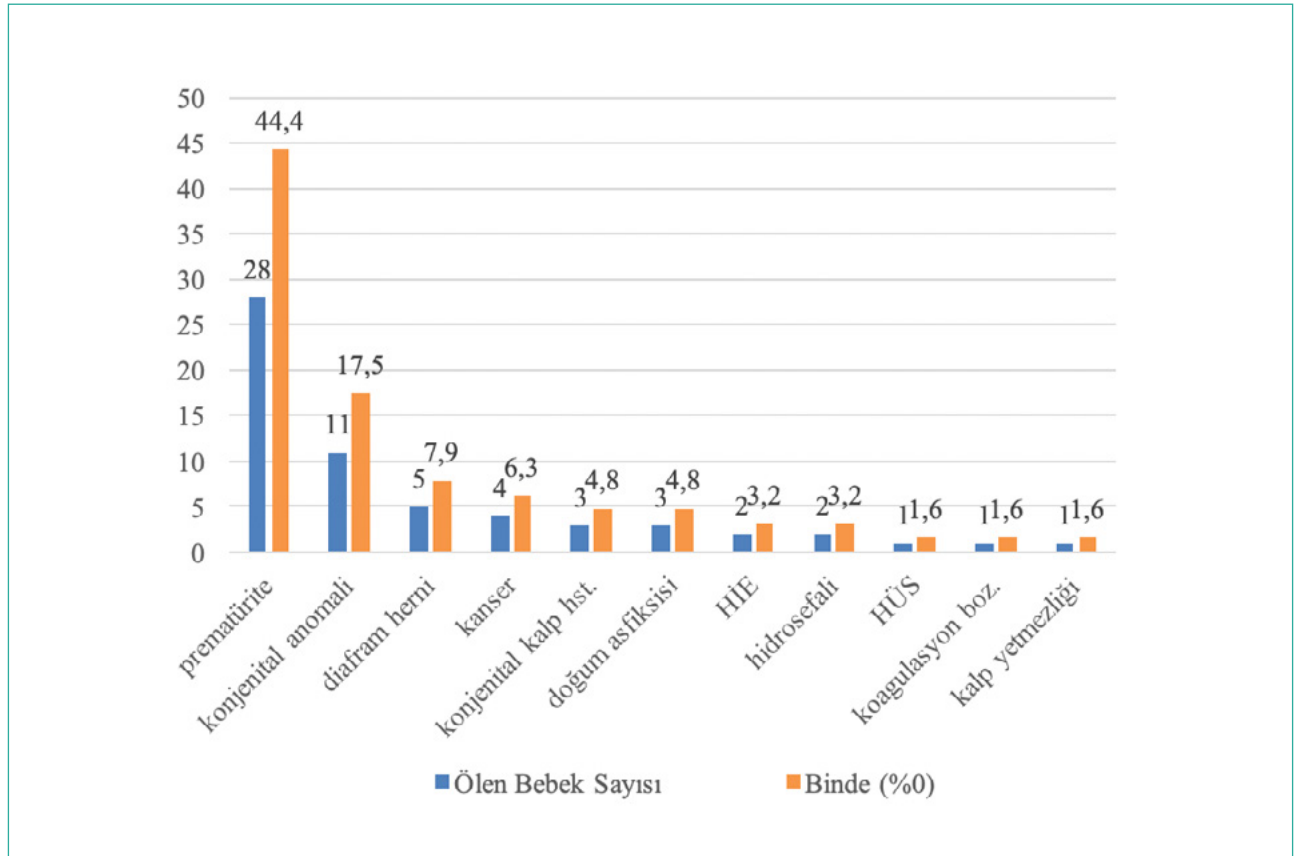
3.5. Anne ve Bebek Ölümleri

3.5.1. Bebek Ölümleri

Trabzon bebek ölüm hızı (binde) 2019 yılında 6,2, 2020 yılında 7,2'dir. Türkiye bebek ölüm hızı aynı yıl için 9,1'dir (36). İlçelere göre en çok bebek ölümünün olduğu ilçe Ortahisar'dır (Tablo 23)(15). 22 haftadan sonra meydana gelen bebek ölümlerinin temel ölüm nedenlerinin ilk iki sırasında prematürite ve konjenital anomaliler yer almaktadır (Şekil 15).

Tablo 23. Trabzon'da Bebek Ölümlerinin İlçelere Göre Dağılımı

	2019	2020
Akçaabat	9	7
Araklı	10	4
Arsin	1	6
Beşikdüzü	0	1
Çarşıbaşı	1	0
Çaykara	2	1
Dernekpazarı	1	0
Düzköy	1	3
Hayrat	0	1
Köprübaşı	0	0
Maçka	0	0
Of	2	7
Ortahisar	21	32
Sürmene	3	1
Şalpazarı	1	0
Tonya	2	1
Vakfıkebir	3	1
Yomra	1	4
TOPLAM	58	69

Şekil 15. 22 Hafta Üstü Bebek Ölümünün Temel Ölüm Nedenlerine Göre Dağılımı, 2020

3.5.2. Anne Ölümleri

2019 yılı anne ölüm hızı yüz binde 9,9'dur. (1 anne ölümü/Obstetrik Kan Pıhtısı Embolisi)'dir. 2020 yılı anne ölüm hızı yüz binde 10,4'tür (1 anne ölümü/Covid-19 ve Sepsis)(15). Trabzon'da 2019-2020 yılları anne ölüm hızları 2017 Türkiye (17) ve Dünya (211) anne ölüm hızlarından düşüktür(27).

3.6. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDG) İle Bağlantılı Diğer Sağlık Göstergeleri

SDG 3: (Sağlıklı ve kaliteli yaşamı her yaşta güvence altına almak) göstergeleri:

SDG 3'ün Trabzon için ulaşılabilen verileri aşağıda verilmiştir.

HIV(AIDS): Son bir yılda Trabzon'da 28 HIV enfeksiyonu saptanmıştır. HIV enfeksiyonuna yakalanma sıklığı binde 0,03'le DSÖ Avrupa Bölgesi (binde 0,21) ve Dünya (binde 0,22) ortalamasının oldukça altındadır(15,27).

Tüberküloz: Son bir yılda Trabzon'da 84 tüberküloz enfeksiyonu saptanmıştır. Tüberküloz enfeksiyonuna yakalanma sıklığı yüz binde 10,3'tür. Türkiye (yüz binde 16) ve Dünya (yüz binde 130) verilerinin altındadır(15,27).

Sıtma: Son bir yılda Trabzon'da 3 sıtma enfeksiyonu saptanmıştır. Sıtma enfeksiyonuna yakalanma sıklığı binde 0,3 olup, Türkiye verisi ile aynı, Dünya (binde 56,8) verisinin oldukça altındadır(15,27).

Bulaşıcı olmayan hastalıklar ölümlülüğü: Dolaşım sistemi hastalıkları, kanser, endokrin hastalıkları ve solunum yolu hastalıkları Trabzon verileri Türkiye ve Dünya verilerine benzerdir (Tablo 24)(15,37,38).

Tablo 24. Trabzon, Türkiye ve Dünya Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar Ölüm Oranları Karşılaştırması (%)

	Trabzon 2019	Türkiye 2019	Dünya 2020
Dolaşım Sistemi hastalıkları	36,4	36,7	43,6
Kanser	19,5	18,4	22,7
Endokrin Hastalıkları	3,6	4,4	3,7
Solunum Yolu Hastalıkları	14,1	12,9	10

İntihar ve kazalara bağlı ölüm oranları: Son bir yılda Trabzon'daki intihara bağlı ölüm oranı yüz binde 2,5/kazalara bağlı ölüm oranı yüz binde 7 olup, Türkiye verisi ile aynı, Dünya verisinin altındadır (Tablo 25)(15,27,39).

Tablo 25. Trabzon - Türkiye ve Dünya İntiharlara/Kazalara Bağlı Ölüm Oranları Karşılaştırması (%)

	Trabzon	Türkiye	Dünya
İntihar Ölüm Oranı (Yüz binde), 2019	2,5	2,4	9,2
Kazalara Bağlı Ölüm Oranı (Yüz binde), 2020	7,0	6,7	16,7

3.7. Diğer Sağlık Göstergeleri

5 yaş altı ölüm hızı/neonatal ölüm hızı: Trabzon'da 5 yaş altı ölüm hızı binde 8,6'dır. Türkiye ve dünya verilerinin altındadır. Neonatal ölüm hızı binde (4,8) Türkiye verisine yakın, Dünya verisinin altındadır (Tablo 26)(15,27).

Tablo 26. Trabzon-Türkiye-Dünya Ölüm Hızları (Binde) Karşılaştırması, 2020

2020	Trabzon	Türkiye	Dünya
5 Yaş Altı Ölüm Hızı	8,6	10	38
Neonatal Ölüm Hızı	4,8	5	17

Üreme sağlığı: Modern yöntemlerle kendi aile planlaması ihtiyacını karşılayabilen üreme çağındaki (15-49 yaş) kadınların oranı %56,8 olup, Türkiye verileriyle benzer (%60,1), Dünya verisinin altındadır (%76,8)(15,27).

Adölesan doğurganlık hızı: Trabzon'da 2019 yılında adölesan doğurganlık hızı binde 4,0'tür. Türkiye (binde 20,9)-Dünya (binde 42,5) verilerinin altındadır(15,27).

Herhangi bir afet durumuna karşı sağlık acil durum hazırlığı ve küresel sağlık risklerine karşı erken uyarı ve hazırlık sistemi varlığı: İl Sağlık Müdürlüğünde Sağlık Hizmetleri Birimi altında Afet Birimi kurulmuştur. İl düzeyinde İl SAKOM (İl Sağlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi) kurularak koordinasyon sağlanmaktadır.

T.C. Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan kılavuz doğrultusunda hastanelerde Hastane Afet ve Acil Durum Planı (HAP) oluşturularak, personellerin belirlenmesi, eğitim, denetleme, yıllık tatbikatlar yapılmakta ve planların yıllık revizyonu sağlanmaktadır. Bu bağlamda hastanelerde Afet Timi (eğitim almış 1 doktor, 5 sağlık personeli) oluşturulmuştur(40).

Yine Afet Biriminde Sağlık Bakanlığınca görevlendirilen Ulusal Medikal Kurtarma Ekiplerinin(UMKE) personeli de yer almaktadır. UMKE personelinin görevlendirmesi Bakanlık ve valiliğe bağlıdır. Bir UMKE timi en az biri doktor olmak üzere 5 kişiden oluşmaktadır. Afet risk durumuna göre UMKE timleri; dağda kurtarma timi, suda kurtarma timi, KBRN (Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer) timi, hava kurtarma ve/veya nakil timi olarak yapılandırılır ve bu yönde eğitim almaları sağlanır. Bakanlık ve valiliğin görevlendirmesiyle yurtiçi ve yurtdışı olmak üzere afet bölgesinde çalışmaktadırlar(41).

4

TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

EĞİTİM

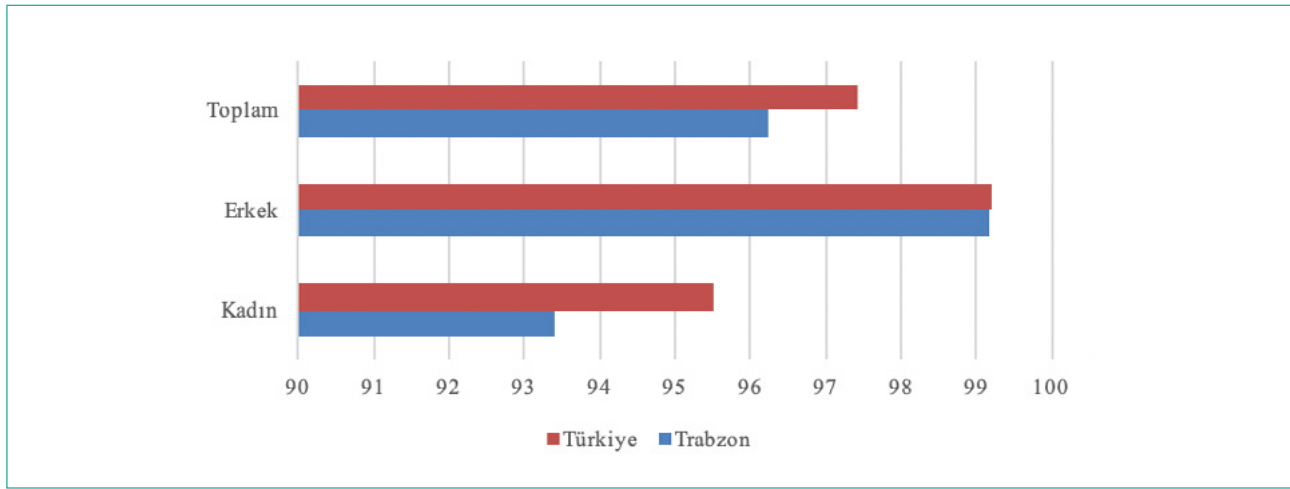

4. EĞİTİM

4.1. Eğitim Durumu

Bir şehrin sağlığından söz edebilmek için, sağlığın sosyal belirleyicilerinin yeterli düzeyde olması gerekir. Sağlığın sosyal belirleyicileri "eğitim, ekonomi, işsizlik ve iş güvenliği, istihdam ve çalışma koşulları, gıda güvenliği, bağımlılık, yaşama sağlıklı başlamak, sağlık hizmetlerine erişim, ulaşım, barınma durumu, sosyal dışlanma ve sosyal destek" olarak sıralanabilir(42).

Trabzon'un eğitim durumu, şehrin sağlığını geliştirmek için temel oluşturmaktadır. 2020 yılı verilerine göre Trabzon'da okuma yazma oranı erkeklerde %99,2, kadınlarda %93,4 olup, ortalama %96,3'tür. Türkiye ve Trabzon eğitim durumunun kadın ve erkek nüfusa göre dağılımı karşılaştırmalı olarak Şekil 16'da sunulmuştur(43).

Şekil 16. Okuma Yazma Oranı (%) Trabzon-Türkiye Karşılaştırılması, 2020

Trabzon'da kadınlarda okuma yazma oranı (%93,4) Türkiye genelinde 6 yaş ve üzeri nüfus içinde okuma yazma bilen kadınların oranından (%95,5) düşüktür. Yükseköğretim düzeyinde eğitim almış nüfus oranı kadınlarda düşüktür (Tablo 27)(43).

Tablo 27. Trabzon'da Eğitim Düzeyinin Yıllara Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	2019		2020	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Bilinmeyen	3067	3198	3303	3530
Okuma Yazma Bilen	356890	344913	359054	347877
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	28089	45768	27542	44964
Okuma Yazma Bilmeyen	3011	24323	2741	22905
İlkokul Mezunu	73428	92158	70651	89917
İlköğretim Mezunu	26736	19645	26029	18904

Ortaokul veya Dengi Meslek Ortaokulu Mezunu	61614	50914	63575	53202
Lise veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	100878	81256	100977	81141
Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	58812	49875	62704	54139
Yüksek Lisans Mezunu	5656	4309	5863	4549
Doktora Mezunu	1677	988	1713	1061

Okuma yazma bilmeyenlerin oranı 65 yaş ve üzerinde en yüksektir (Kadın: %79,5, Erkek: %61,8). Okuma yazma bilen, fakat bir okul bitirmemiş nüfus yine 65 yaş ve üzeri yaş grubunda yüksektir (Kadın: %35,9, Erkek: %18,4).

Okuryazarlık düzeyi en düşük ilçe Dernekpazarı, en yüksek ilçe Ortahisar'dır(Tablo 28)(43).

Tablo 28. Trabzon'da Okuryazarlık Düzeyinin İlçelere Göre Dağılımı

	6+ Yaş ve Bilinmeyen		6+ Yaş ve Okuma Yazma Bilen		6+ Yaş ve Okuma Yazma Bilmeyen	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Akçaabat	887	1031	108851	110621	4404	4145
Araklı	536	572	41415	41794	2254	2109
Arsin	201	217	27614	27346	1280	1176
Beşikdüzü	115	122	21094	21357	880	827
Dernekpazarı	48	55	3447	3434	294	271
Düzköy	120	130	11857	11833	916	877
Hayrat	74	83	7391	6874	598	559
Köprübaşı	168	177	4084	3927	350	324
Maçka	285	300	22313	21979	1194	1122
Of	286	319	37831	38614	1630	1525
Ortahisar	2514	2671	284300	286924	6729	6299
Sürmene	216	221	23667	23309	1144	1058
Tonya	75	86	12359	12241	976	926
Vakfıkebir	159	175	24416	24396	1074	1007
Yomra	237	291	35394	36909	1196	1137
Çarşıbaşı	72	89	13699	13781	707	676
Çaykara	215	228	12523	12125	789	738
Şalpazarı	57	66	9548	9467	919	870

Eğitim ve öğretimin en kaliteli ve sürdürülebilir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli tüm alt yapılar sağlanmıştır. Trabzon'da toplam öğretmen sayısı 12195'tir(44). 2021 yılı ilk dönemine göre; lise düzeyine kadar öğrenci sayısı il genelinde toplam 137520'dir. Öğrencilerin nüfus, derslik ve eğitim kurumu düzeyinde oranlarının karşılaştırılması Tablo 29 ve 30'da verilmiştir(45).

Tablo 29. Trabzon'da Öğrencilerin Dağılımı (Oran), 2020

Nüfus Öğrenci Oranı¹	%16,0 (Kadın %16,0, Erkek %17,0)
Derslik Öğrenci Oranı²	%4,0
Eğitim Kurumu Öğrenci Oranı³	%0,5
Okul öncesi	%0,6
İlkokul	%0,4
Ortaokul	%0,4
Lise	%0,3

(1) İl genelinde eğitim çağındaki olan ve eğitimini sürdüren nüfusun toplam nüfusa olan oranı

(2) İl genelindeki ilk ve orta dereceli okulların sahip olduğu sınıf sayılarının bu okullarda öğrenim gören öğrenci sayısına oranı

Tablo 30. Trabzon'da Okul Türlerine Göre Öğrenci Sayısı, Derslik ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları(45)

Okul Türü	Öğrenci	Derslik Başına Düşen Öğrenci	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci
Okul Öncesi	10348	16	13
İlkokul	41181	17	17
Ortaokul	32993	23	10
İmam Hatip Ortaokulu	8300	22	11
Lise	23225	24	12
İmam Hatip Lisesi	14470	16	9
Meslek Liseleri	7003	145	10

Trabzon'da 2 devlet ve 1 vakıf olmak üzere 3 üniversite bulunmaktadır. Trabzon'da ilk devlet üniversitesi olan Karadeniz Teknik Üniversitesi 1955 yılında Türkiye'nin dördüncü üniversitesi olarak kurulmuş olup İstanbul ve Ankara dışında kurulan ilk üniversitedir(46). Üniversite; 12 fakülte, 1 yüksekokul, 8 meslek yüksekokulunda 76 lisans ve 31 ön lisans programı; 6 enstitüde 74 yüksek lisans ve 55 doktora programı yürütülmekte olup 19 uygulama araştırma merkezine sahiptir. Ayrıca 2 binin üzerinde akademisyeni, 81 il ve birçok ülkeden öğrencisi olan ve 240 bini aşkın mezunu ile Türkiye'nin önde gelen eğitim kurumlarından biridir. Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrenci sayısı 27701'dir (Ön Lisans 2966, Lisans 21651, Lisansüstü 3084).

Trabzon Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi bünyesindeki bazı fakülte, yüksekokul ve enstitülerin devralınması ve yeni bölümleriyle birlikte 2018 yılında şehrin ikinci devlet üniversitesi olarak kurulmuştur(47). Üniversite bünyesinde 1 Enstitü, 7 Fakülte, 2 Yüksekokul, 6 Meslek Yüksekokulu, 1 Konservatuvar ve 11 Araştırma Merkezi ve Rektörlüğe bağlı Yabancı Diller Bölümü bulunmaktadır. Trabzon Üniversitesi 508 akademisyen, yerli ve yabancı 9781 öğrenci ile bilimsel ilkeler doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmektedir.

Avrasya Üniversitesi, Trabzon'un ilk vakıf üniversitesi olarak 2011 yılında Pelitli Yerleşkesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerine başlamıştır(48). Yomra, Yalıncak, Çimenli ve son olarak Kaşüstü Yerleşkesiyle birlikte şehrin farklı noktalarında 4 kampüsü bulunmaktadır. Üniversite'de 5 fakülte, 2 yüksekokul, 2 meslek yüksekokulu, 1 enstitü ve 9 araştırma merkezi bulunmaktadır. 2019 yılı itibarıyla 9000 mezun veren kurum, 280 akademisyen ve 6000 öğrenci ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

4.2. Halka Yönelik Eğitimler

4.2.1. Sağlık Geliştirilmesi

Trabzon'da, İl Sağlık Müdürlüğü tarafından halkın sağlığının geliştirilmesine yönelik düzenlenen eğitim etkinlikleri aşağıda sunulmuştur.

- 2015-2018 yılları arasında 2.091 adet bisiklet dağıtımı yapılmış olup; bisiklet yolları tesis edilmiş ve bu süreçte belediyelerle iş birliği içinde çalışılmıştır.
- Pandemi öncesinde sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite birimi olarak kreş, anaokulu, ilkokul ve lise düzeyinde öğrencilere yönelik eğitim ve egzersiz etkinlikleri yapılmıştır. Pandemi sebebiyle yüz yüze faaliyetlere ara verilmiştir.
- Yaşlılar haftasında yaşlılarımıza yönelik eğitimler bilgilendirme toplantıları düzenlenerek, yaş durumlarına uygun egzersiz etkinlikleri yapılmıştır.
- Sevgi evlerine eğitim programları düzenlenerek eğitim ve egzersiz etkinlikleri yapılmıştır.
- 3-4 Ekim Dünya Yürüyüş Günü ve 10 Mayıs Dünya Sağlık İçin Hareket Et Günü kapsamında eğitimler ve etkinlikler düzenlenmektedir.
- İlimizde gerçekleşen maraton ve yarı maratonlara müdürlük olarak katılım sağlanmış ve stant kurularak bilgilendirme yapılmıştır.
- Hareketli hayata teşvik amacıyla #hergün10binadım sloganıyla adımsayarlar dağıtılarak halk yürüyüşe özendirilmiştir.

4.2.2 Ücretsiz Meslek Edinme Kursları

Meslek edindirme kursları; şehirde işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu tüm mesleklerde işsizlerin niteliklerini geliştirerek istihdamını sağlamak ve artırmak amacıyla yapılan meslek edindirme ve geliştirme kurslarıdır.

2018-2021 yıllarında Trabzon'da İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 7069 genel kurs, 5890 mesleki ve teknik kurs açılmış olup toplam 17848 kursiyer eğitim almıştır. Eğitimlerin cinsiyet ve sertifika alma durumlarına göre dağılımı Tablo 31'de verilmiştir(45).

Tablo 31. Hayat Boyu Öğrenme Kapsamında Açılan Genel ve Mesleki, Teknik Kursların Yıllara ve Katılım Durumuna Göre Dağılımı

2018						
Kurs Tipi	Kurs Sayısı	Toplam Kursiyer	Erkek Kursiyer	Kadın Kursiyer	Sertifika Alan Erkek Kursiyer	Sertifika Alan Kadın Kursiyer
Genel Kurslar	3309	51396	19380	32016	16187	24459
Mesleki ve Teknik Kurslar	2110	37441	11732	25709	8992	19101
2019						
Genel Kurslar	2751	45888	18245	27643	14834	21084
Mesleki ve Teknik Kurslar	2136	35430	8113	27317	5960	20633
2020						
Genel Kurslar	690	9474	3655	5819	2442	4532
Mesleki ve Teknik Kurslar	1081	17848	5360	12488	3786	7870
2021 (01.01.2021-17.05.2021)						
Genel Kurslar	319	4187	1641	2546	441	807
Mesleki ve Teknik Kurslar	563	7979	2411	5568	1143	1224

TBB tarafından 2019 ve 2020 yılında toplam 61 mesleki eğitim kursu açılmış olup 721 kişi eğitim ve sertifika almıştır.

Genel Kurslar:

- Okuma-Yazma
- Spor (Karate, Basketbol vb.)
- Müzik ve Gösteri Sanatları
- Din Eğitimi
- Yabancı Dil
- Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık
- Hasta ve Yaşlı Hizmetleri vb.

Mesleki ve Teknik Kurslar kapsamında verilen kurslar:

- Bilişim Teknolojileri
- El Sanatları

- Pazarlama ve Perakende
- Sağlık
- Giyim Üretim Teknolojisi
- Kuyumculuk Teknolojisi
- Hayvan Yetiştiriciliği
- Tesisat Teknoloji ve İklimlendirme
- Büro Yönetimi ve Sekreterlik vb.

Ayrıca Trabzon Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2020-2021 yılı istatistiki verilerine göre Trabzon'da 12 adet akşam sanat okulu 27 öğretmenle görev yapmaktadır. İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bir adet Bilim Sanat Merkezi bulunmakta olup, bu merkezde 17 derslik yer almaktadır. 29 öğretmen görevlidir. Trabzon'da bulunan 18 halk eğitim merkezinde toplam 96 derslik bulunmaktadır. Burada da 139 öğretmen görev yapmaktadır.

4.2.3 Okuma-Yazma Kursları

Okuryazarlık seferberliği kapsamında İl Milli eğitim Müdürlüğü tarafından 05.02.2018 - 17.05.2021 tarihleri arasında açılan 1089 kurs merkezinde 5469 kişiye (4973 kadın, 496 erkek) okuma yazma kursu yapılmıştır. Toplamda 3497 kişiye (3139 kadın, 358 erkek) sertifika verilmiştir (Sertifika oranı toplamda %63,9; kadınlarda %63, erkeklerde %72).

- TBB tarafından 2019 ve 2020 yılında toplam 148 eğitim kursu (Dil, Bilgisayar, Eğitim) açılmış olup 2340 kişi eğitim ve sertifika almıştır.
- Toplam 226 okulda çevre düzenlemesi, asfalt, tadilat, eğitim/seminer, araç desteği ve ilaçlama faaliyetleri yapılmıştır.
- 2020 yılında Yüksek Öğrenime Hazırlık Kapsamında 1450 öğrenciye ücretsiz eğitim ve yayın desteği verilmiştir.
- "Kitap Okuma Yarışması" kapsamında 8 Adet Bilgisayar, 8 Adet Tablet ve 8 Adet Bisiklet, mansiyon ödülü kazanan 23 kişiye "Kültür Gezisi Kartı" verilmiştir.
- Engelsiz Yaşam Akademisi açılmıştır. Akademide el sanatları, resim, müzik, din eğitimleri verilmekte ve içerisinde fitness, laboratuvar, spor salonu gibi alanları da bulunmaktadır.
- Trabzon İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Trabzon Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ile Büyükşehir Belediyesi ortaklığında özel gereksinimli çocukların spor faaliyetlerinin koordine edilip katılım sağlanması amacıyla Kasım 2019-Haziran 2020 tarihleri arasında "Mutlu Çarşamba Projesi" başlatılmıştır. Ancak COVID 19 pandemisi nedeniyle ara verilmiştir.
- Japonya Büyükelçiliği'nin Yerel Projelere Hibe Programı kapsamında engelli bireylerin okul, hastane ve resmi kurumlara ulaşımını ücretsiz olarak karşılamak amacıyla "Engelliler İçin Ulaşım Aracı Temini Projesi" hazırlanmıştır.

4.2.4 Üniversitede Halka Yönelik Verilenler Kurslar

Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde 2020 yılı içerisinde halka yönelik yedi eğitim programı düzenlenmiştir (Tablo 32).

Tablo 32. Karadeniz Teknik Üniversitesi Halk Eğitimleri, 2020

Eğitimin Adı	Eğitimin Tarihi	Katılımcı Sayısı	Katılımcıların Yaş Dağılımı	Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı	Sertifika Sayısı
Müşteri İlişkileri Yönetimi Eğitimi	16.01.2020	142	18-25 Yaş aralığı	87 Kadın, 55 Erkek	142 (İŞKUR-KTÜ ve Turkcell Global Onaylı Katılım Belgesi Düzenlenmiştir)
Eğiticilerin Eğitimi Sertifika Programı	27.01.2020	4	40-50 Yaş aralığı	2 Erkek, 2 Kadın	4
Bağımsız Denetçilere Yönelik Sürekli Eğitim Programı	23.10.2020	27	45-55 Yaş aralığı	24 Erkek, 3 Kadın	27
Kodlama ve Robotik Eğitimi	15.02.2020	42	8 - 12 yaş aralığı	24 Erkek, 18 Kadın	42
Serbest Müşavir Mühendis (SMM) Ders Tamamlama Eğitimi 2020/1	10.11.2020	52	30 - 46 yaş aralığı	47 Erkek, 5 Kadın	51
Serbest Müşavir Mühendis (SMM) Ders Tamamlama Eğitimi 2020/2	17.12.2020	48	30 - 50 yaş aralığı	43 Erkek, 5 Kadın	48
Gayrimenkul Okuryazarlığı Sertifika Programı	30.11.2020	17	25 - 52 yaş aralığı	10 Erkek, 7 Kadın	17
Serbest Müşavir Mühendis (SMM) Ders Tamamlama Eğitimi 2021/1	12.04.2021	70	18-40 Yaş Aralığı	7 Kadın, 63 Erkek	70
Yapı Bilgi Modellemesi (BIM) İle Altyapı Projeleri Uygulaması Sertifika Programı	24.05.2021	5	22-35 Yaş Aralığı	1 Kadın, 4 Erkek	5

Trabzon Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi 2020 yılı ve 2021 yılının ilk üç ayında halka yönelik eğitimleri çevirim içi gerçekleştirilmiştir (Tablo 33).

Tablo 33. Trabzon Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezinin 2020-2021 Halka Verilen Online Eğitimler

	Eğitim etkinliği	Eğitim tarihi	Katılımcı sayısı
1.	Salgın Döneminin Çocuklarımızın Üzerindeki Etkileri ve Oyun	11 Mayıs 2020	679
2.	Pandemi Sürecinde Aile İlişkilerimiz	13 Mayıs 2020	381
3.	Bir Kriz Deneyimi Olarak COVID 19: Salgının İnsan Ruhunun Olgunlaşması Üzerindeki Etkileri	15 Mayıs 2020	589
4.	COVID-19 Süreci ve İnsanlar: Öğrenilmiş Çaresizlikten Öğrenilmiş İyimserliğe	18 Mayıs 2020	348
5.	Mutlu ve Başarılı Çocuklar Yetiştirmek	20 Mayıs 2020	328
6.	Yaşamı Anlamlandırmak ve Gelecek	21 Mayıs 2020	226
7.	Harmanlanmış Ortamlarda Öğrenme: Gereksinimler, Çözüm Önerileri	19 Kasım 2020	593
8.	Covid Döneminde Yükseköğretimde Öğrenenler ve Engeller	23 Kasım 2020	237
9.	Öğrenme Analitikleri	03 Aralık 2020	397
10.	Web 2.0 Araçlarına Yolculuk: Eğitim Çantası	10 Aralık 2020	1181
11.	Bilimin Işığında Futbol	15 Aralık 2020	468
12.	Dijitalleşen Dünyada İnsan Kalabilmek	17 Aralık 2020	493
13.	Profesyonel Futbol'da Kulüp Yönetimi	22 Aralık 2020	477
14.	Herkes İçin Spor	29 Aralık 2020	1386
15.	İdeal Bir Arapça Öğrenimi: İhtiyaçlar, Hedefler, Yöntemler	04 Ocak 2021	1039
16.	Kişiler Arası İletişim	1-24 Şubat 2021	33
17.	Düşünen, Düşündüren Türkçe	5 Şubat 2021	362
18.	İnsan İradesinin Bir Sınavı Olarak Sigara İçme Alışkanlığı	9 Şubat 2021	300
19.	Kadın, Kimlik, Sanat: 'Tarih ve Mekânın İzinde Kadın İcracılar'	15 Şubat 2021	292
20.	Görsel Tasarım	1 Mart 2021	24
21.	İstiklal Marşı ve Mehmet Akif Ersoy Paneli	11 Mart 2021	576
22.	İstiklal Marşı ve Mehmet Akif	12 Mart 2021	980
23.	Kabulünün 100. Yılında İstiklal Marşı	15 Mart 2021	544
24.	İki Farklı Cepheden Çanakkale Savaşları: İngiltere ve Osmanlı	18 Mart 2021	321
25.	Trabzon'da Nice Konuşuyoruz?	25 Mart 2021	348
26.	Afet Farkındalık Eğitimi	8 Nisan 2021	224
27.	Bilim ve Bilim Öğretimi İşbirliği İle Yeni Ufuklara	9 Nisan 2021	517
28.	Üniversite Araştırma ve Eğitiminde Yeni Paradigmalar	16 Nisan 2021	454
29.	Meslek Seçiminde Kendini Tanıma	06 Nisan 2021	22
30.	İş Görüşmelerinde Beden Dili Kullanımı	08 Nisan 2021	24
31.	Kripto Paralar ve Paranın Geleceği	01 Haziran 2021	479
32.	Siber Suçlarla Mücadele ve Güvenli İnternet Kullanımı	03 Haziran 2021	215
	Toplam		14491

Avrasya Üniversitesi'nde söz konusu yıllarda halka yönelik eğitimler verilmemiştir.

4.2.5 STK'lar Tarafından Halka Yönelik Verilenler Kurslar

Trabzon sağlıklı şehirler ortaklık grubunda yer alan 10 STK tarafından 2020-2021 döneminde halka yönelik toplamda 19 kurs düzenlenerek, 48762 kişi eğitim almıştır.

5

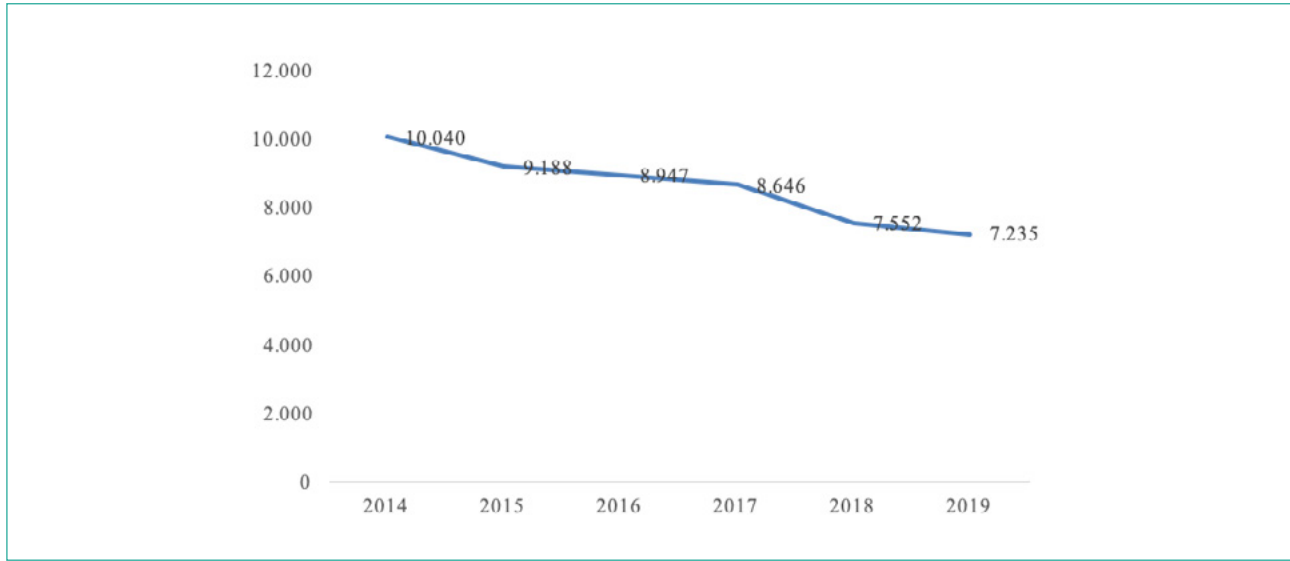
TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

SOSYO EKONOMİK DURUM

5. SOSYO-EKONOMİK DURUM

TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2020 yılı sonuçlarına göre (bir önceki takvim yılı olan 2019 yılını referans almaktadır); Türkiye’de toplumun gelirden en fazla pay alan %20’sinin elde ettiği gelirin en az pay alan %20’sinin elde ettiği gelire oranı şeklinde hesaplanan P80/P20 oranı 7,4’ten 8,0’a yükselmiştir. Trabzon’un yer aldığı Doğu Karadeniz bölgesinde P80/P20 oranı 5,9’dan 5,8’e düşmüştür(49). Oran küçüldükçe gelir eşitsizliği azalmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, P80/P20 oranı en düşük 4,6 ile İBBS 1. Düzey bölgesi TR4 (Doğu Marmara) olurken bu bölgeyi 5,8 ile TR9 (Doğu Karadeniz) ve TR7 (Orta Anadolu) bölgeleri izlemiştir. Kişi başına düşen gelir (\$) açısından yıllara göre değişimi Şekil 17’de ve kişi başına gayrisafi yurt içi hasılanın Türkiye ile karşılaştırması Tablo 34’te yer almaktadır(50,51).

Şekil 17. Trabzon 2014-2019 Kişi Başı Gelir (\$)

Tablo 34. Yıllık Kişi Başına Gayrisafi Yurt İçi Hasıla Trabzon- Türkiye, 2014-2019

Yıl	TL		(\$)	
	Trabzon	Türkiye	Trabzon	Türkiye
2014	20.436	26.624	9.348	12.178
2015	23.440	30.056	8.645	11.085
2016	25.882	33.131	8.565	10.964
2017	28.905	39.019	7.924	10.696
2018	32.604	46.167	6.915	9.792
2019	37.314	52.316	6.571	9.213

5.1. İstihdam

2019 yılında Trabzon’un içinde bulunduğu TR90 Bölgesinde, 15 yaş ve üzeri erkeklerin işgücüne katılma oranı %69,9, kadınların işgücüne katılma oranı %43,5 olarak gerçekleşmiştir(52).

Bölgede ve Trabzon’da istihdama yönelik dağılımlar Tablo 35 ve 36’da sunulmuştur.

Tablo 35. TR90 Bölgesi İstihdam Dağılımı, 2016-2020(53)

		TR90 Bölgesi				
		2016	2017	2018	2019	2020
İstihdam (Bin)	1. (15+) ve 1. (Tarım)	439	463	424	484	415
	1. (15+) ve 2. (Sanayi)	162	162	170	145	156
	1. (15+) ve 4. (Hizmet)	439	447	450	435	435

Tablo 36. TR90 Bölgesi Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılık Durumu, 2020(53)

		TR90 Bölgesi
İstihdam (Bin)	1. (15+)	1005
	1. (15+) ve 1. (Kayıtlı)	513
	1. (15+) ve 2. (Kayıtlı Değil)	492

Trabzon 2020 yılı için tüm yaş gruplarında toplamda 7388 kişi işe yerleştirilmiştir (Tablo 37)(54). Bunların %36,9'u kadın, %63,1'i erkektir. 15-64 yaş nüfusuna göre hesaplanan istihdam oranları toplamda %1,4, kadınlarda %1,0, erkeklerde %1,7'dir. Trabzon, Türkiye'deki toplam istihdamın %3,2 sini oluşturmaktadır(55).

Tablo 37. Trabzon'da Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirmeler, 2020

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	954	886	1840
25-29	921	607	1528
30-34	816	394	1210
35-39	686	399	1085
40-44	631	266	897
45-49	334	113	447
50-54	194	42	236
55-59	94	16	110
60-64	24	3	27
65+	5	3	8
Toplam	4 659	2 729	7 388

2020 yılı üniversite ve üstü mezunlar toplam istihdamın %23,0'unu (istihdamın 872'i kadın (%51,0), 836'sı erkek (%49,0)) oluşturmaktadır (Tablo 38). Üniversite mezunlarının istihdam oranı 0,3'tür(56).

Tablo 38. Trabzon'da Eğitim Durumlarına Göre İşe Yerleştirmeler, 2020

Eğitim Durumu	2020 Yılı		
	Erkek	Kadın	Toplam
Okuma-Yazma Bilmeyenler	39	6	45
Okur-Yazar Olanlar	71	18	89
İlköğretim	1 522	631	2 153
Ortaöğretim	2 191	1 202	3 393
Önlisans	398	461	859
Lisans	431	401	832
Yüksek Lisans	6	10	16
Doktora	1	0	1
Toplam	4 659	2 729	7 388

Trabzon ilinde 20+ istihdamlı sektörlerdeki işletmeler için 33183 erkek çalışan ve 12796 kadın çalışan olmak üzere toplam 45979 çalışan tespit edilmiştir (Tablo 39)(57).

Tablo 39. Trabzon'da Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları (2020)

Sektörler	Erkek Çalışan	Kadın Çalışan	Toplam Çalışan
Toptan ve Perakende Ticaret	8393	4173	12567
İmalat	7547	2013	9560
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	4061	1835	5896
İnşaat	3717	283	4000
Ulaştırma ve Depolama	3096	701	3797
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	1889	1251	3140
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	555	1002	1557
Eğitim	576	818	1394
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	1021	115	1136
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	911	90	1001
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	427	306	733
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	284	20	305
Bilgi ve İletişim	239	55	295
Madencilik ve Taş Ocaklığı	252	10	262
Diğer Hizmet Faaliyetleri	94	54	149
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	91	54	146
Gayrimenkul Faaliyetleri	28	14	42
Genel Toplam	33181	12794	45980

Trabzon genelinde, 2020 yılında, işgücüne katılarak çalışan 2729 kadının tüm istihdam edilen 7388 kişiye oranı %36,9'dur(54). Kadın İstihdam oranı %27,8'dir. Kadın istihdamının en fazla olduğu sektör toptan ve perakende ticaret sektörüdür(57). İl genelindeki toplam kadın çalışanların içinde toptan ve perakende ticaret sektöründe çalışanların payı %32,6 seviyesindedir. Trabzon ilinde kadın çalışan oranının en yüksek olduğu sektör ise insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörüdür(%64,3).

TBB'de toplamda 2579 çalışanın 431'i kadındır (11'i yönetici konumundadır). İstihdam oranı TBB içinde %16,7'dir. Belediye teşkilatında toplam 154 yöneticinin 11'i kadındır (%7,1) ve Belediye Meclis'inde 70 üyenin 3'ü kadındır (%4,3). Türkiye'de mahalli yerel yönetimlerde yerel yönetici oranı %3,0, Belediye Meclisi düzeyinde %11,0'dır(58). TBB'de kadın yönetici oranı daha yüksektir.

İstihdam edilen engelli sayısı 2020 yılı verilerine göre 521'dir(54).

5.2. İşsizlik

Türkiye genelinde 15 ve dahayukarıyaştaki kişilerde işsiz sayısı 2021 yılı Nisan ayında bir önceki ay göre 275 bin kişi artarak 4 milyon 511 bin kişi olmuştur. İşsizlik oranı ise 0,9 puanlık artış ile %13,9 seviyesinde gerçekleşmiştir(59). Trabzon'un da içinde yer aldığı TR90 Bölgesi 2019-2020 işsizlik oranları bu değerlerin altındadır. Bölgede ve Trabzon'da istihdama yönelik dağılımlar Tablo 40-42'de sunulmuştur(55,60).

Tablo 40. TR90 Bölgesi İşsizlik Oranlarının Cinsiyet ve Yıllara Göre Dağılımı (%), 2019-2020

Cinsiyet	2019	2020
Erkek	8,9	8,3
Kadın	11,3	9,7

Tablo 41. Trabzon'da İşsiz Bireylerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı, 2020

Öğrenim Durumu	Erkek	Kadın	Toplam
Okuma-Yazma Bilmeyenler	238	179	417
Okur-Yazar Olanlar	155	159	314
İlköğretim	6 632	5 503	12 135
Ortaöğretim	6 693	5 655	12 348
Önlisans	1 792	2 565	4 357
Lisans	2 552	3 551	6 103
Yüksek Lisans	94	109	203
Doktora	6	2	8
Toplam	18 162	17 723	35 885

Tablo 42. Trabzon'da İşsiz Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2020

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	4 952	4 924	9 876
25-29	4 297	3 944	8 241
30-34	2 605	2 362	4 967
35-39	1 949	2 153	4 102
40-44	1 784	1 937	3 721
45-49	1 415	1 320	2 735
50-54	765	691	1 456
55-59	286	280	566
60-64	78	76	154
65+	31	36	67
Toplam	18 162	17 723	35 885

5.3. Yoksulluk

Yoksulluk sınırı, yeterli hayat standardında yaşayabilmek için gerekli olan minimum gelir miktarıdır. Bu kapsamda yoksulluk sınırı altında gelire sahip olan kişilerin dağılımı Türkiye İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) verilerine göre sunulacaktır.

Yoksulluk oranı, eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri yoksulluk sınırının altında olanların (yoksulluk riski altında olan nüfusun) toplam nüfus içindeki oranıdır. Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %50 ve 60'ına göre belirlenen yoksulluk sınırına göre, TR-90 Bölgesi yoksulluk oranının Türkiye ortalamasına göre daha düşük olduğu görülmektedir (Tablo 43). Sürekli yoksulluğun hesaplanmasında eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %60'ı dikkate alınmaktadır. Bu da düşüktür (Tablo 43)(61).

Tablo 43. Yoksulluk verileri TR90/Türkiye Karşılaştırması, 2020

Bölge	Medyan gelirin %50'sine göre			Medyan gelirin %60'ına göre		
	Yoksulluk Sınırı (TL)	Yoksul Sayısı (Bin kişi)	Yoksulluk Oranı (%)	Yoksulluk Sınırı (TL)	Yoksul Sayısı (Bin Kişi)	Yoksulluk Oranı (%)
TR-90	12.610	303	11,6	15.132	478	18,3

En yüksek eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine sahip %20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay %43,01, en düşük eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirinin aldığı pay ise %7,32'dir. Türkiye 2020 verileri olan sırasıyla %47,50 ve %5,90'a göre payların Trabzon ilinin dahil olduğu TR-90 bölgesi için daha adil dağıldığı görülmektedir (Tablo 44)(62).

Tablo 44. TR-90 Bölgesi Yıllık Hanehalkı Kullanılabilir Gelirin Dağılımı (%), 2019

Gelir Tipleri	%
Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre ve Yüzde 20'lik gruplar:1. (İlk %20)	7,32
Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre ve Yüzde 20'lik gruplar:2. (İkinci %20)	12,48
Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre ve Yüzde 20'lik gruplar:3. (Üçüncü %20)	16,15
Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre ve Yüzde 20'lik gruplar:4. (Dördüncü %20)	21,03
Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre ve Yüzde 20'lik gruplar:5. (Son %20)	43,01

"Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, 2020"'ye göre, Türkiye'de yıllık ortalama eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri 2020 yılında 33 bin 428 TL iken, İBBS 1. Düzey bölgeleri itibarıyla en yüksek olduğu bölge, 49 bin 239 TL ile TR1 (İstanbul) bölgesi olmuştur. Bu bölgeyi, 38 bin 022 TL ile TR5 (Batı Anadolu) bölgesi ve 35 bin 785 TL ile TR3 (Ege) bölgesi izlemiştir. Trabzon'un içinde yer aldığı Doğu Karadeniz Bölgesi'nde 2020 yılında bu değer 31 bin 064 TL'dir.

Aynı araştırmada yoksulluk verileri incelendiğinde; Türkiye'de eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre 2020 yılında yoksulluk sınırı (medyan gelirin %50'sine göre) 12 394 TL iken, Trabzon'unda içinde yer aldığı TR90 Bölgesi'nde bu miktar 12 610 TL'dir. Aynı yıl yoksul sayısı Türkiye'de (bin kişi) 12 267 iken; TR90'da 303 ve yoksulluk oranı sırasıyla (%) 15,0 ve 11,6 olarak gerçekleşmiştir.

Ayrıca bölgesel olarak hesaplanan P80/P20 oranına (5,8) bakılınca Türkiye (8) oranına göre gelir oranı eşitsizliğinin daha az olduğu görülmektedir. Trabzon'un da içinde yer aldığı TR-90 Bölgesinin Gini katsayısı 0,346 olup yine Türkiye ortalamasına göre bölgede gelir dağılımının daha adil olduğunu göstermektedir (Tablo 45)(61).

Tablo 45. Gini Katsayısı* ve P80/P20 Oranı TR-90/Türkiye Karşılaştırması, 2020

	TR-90 Bölgesi	Türkiye
Gini Katsayısı	0,346	0,410
P80/P20	5,8	8

*Bir ülkenin milli gelirinin o ülkedeki vatandaşlarının arasındaki dağılımını ölçmekte kullanılan istatistiksel hesaplama yöntemidir. Gini ölçüsü "0 ile 1" arasında değişir. Bir toplumda, gelir adaletli olarak paylaşılmışsa, Gini katsayısı "0" a eşit, toplumdaki gelirleri yalnız bir kişi almışsa, Gini katsayısı "1" e eşit olmaktadır.

5.4. Enerji

2019 yılı kişi başına toplam elektrik tüketimi Türkiye’de 3.094 kWh iken, Trabzon’da 1.836 kWh olarak gerçekleşmiştir(63). Doğu Karadeniz’de abone başına tüketimin büyük bir bölümü sanayiye aittir.

Trabzon’da elektriğe erişebilen nüfusun oranı %99,9’dur. Trabzon’da doğalgaz kullanan aktif abone sayısı 111.536’dır(64). Yakıt tüketim miktarları Tablo 46’da yer almaktadır(65).

Tablo 46. Trabzon’da Kullanılan Yakıt Türleri ve Miktarları, 2019

Yakıt Türü	Kullanım Yeri/Tüketim Miktarı			Toplam
	Sanayi	Konut	Diğer	
Katı Yakıt(ton)	0	(ithal) 158.153		
		(yerli) 6.161		164.314
Doğalgaz (sm ³)	7.485.645,62	79.650.422,84	64.532.793,81	151.668.862,27
Fuel Oil (m ³)	240			240

Trabzon’da nehir tipi hidroelektrik santralleri bulunması sebebiyle tüketilen elektrik enerjisinin %67’si doğrudan dağıtım şebekesinden gelmektedir. 2020 yılı Türkiye enerjisinde yenilenebilir enerji oranı %42 olarak düşünüldüğünde Trabzon ilinin yenilenebilir enerji kullanım oranının yaklaşık %80 olduğu söylenebilir(66). Avrupa Birliği tarafından finanse edilen Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Teknik Destek Projesi (YEVDES) kapsamında TBB Atapark Ana Hizmet Binasının yaklaşık 2500m²’lik çatı alanına güneş enerji sisteminin (GES) entegre edilmesi için çalışmalar yapmaktadır.

TBB Türkiye sınırları içerisinde yenilenebilir enerji alanında ilk projeyi gerçekleştiren kurumlardan biridir. 1929 yılında faaliyete giren Visera (Işıklar) Hidroelektrik santrali hala hizmet vermektedir.

TBB’nin çatı GES ve otopark GES projeleri fizibilite çalışmaları bulunmakta ve en yakın zamanda bu projeleri gerçekleştirme hedefi bulunmaktadır. Ayrıca TBB’nin içme suyu hattından elektrik üretme amaçlı projesi tamamlanmak üzeredir.

5.5. Barınma

Trabzon'da ortalama hane halkı büyüklüğü 2019'da 3,13; 2020'de 3,07 olmuştur(24). Türkiye ortalamasından düşüktür (Tablo 47)(53).

Tablo 47. Türkiye-Trabzon Hanehalkı Büyüklüğüne Göre Hanehalkı Sayısı Karşılaştırması, 2020

		Türkiye	Trabzon
Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü		3,30	3,07
Toplam Hanehalkı Sayısı		24.604.086	256.455
Hanehalkı Büyüklüğü	1	4.404.997	55.413
	2	5.186.868	58.603
	3	4.821.683	46.276
	4	4.911.267	46.806
	5	2.654.108	27.204
	6	1.262.836	11.960
	7	610.197	5.310
	8	312.188	2.390
	9	171.588	1.116
	10+	268.354	1.377

Birleşmiş Milletler, nüfus konusunda ülkelerarası karşılaştırılabilir istatistikler elde edilmesi amacıyla sonu 0 ile biten yıllara yakın yıllarda ülkelerin "nüfus ve konut sayımı" yapmalarını önermektedir. Bu doğrultuda ülkeler 2010 sayım döneminde 2005-2014 yılları arasında nüfus ve konutla ilgili istatistikler üretmektedirler. Bu kapsamda 2011 yılında, TÜİK tarafından Avrupa Birliği ülkeler ile eş zamanlı olarak idari kayıtlara dayalı geniş kapsamlı bir örnekleme araştırması olarak planlanan Nüfus ve Konut Araştırması gerçekleştirmiştir(67). Bu araştırmaya göre Trabzon kent merkezinde barınma koşullarına ilişkin veriler Tablo 48'de yer almaktadır. Aynı Tablo'da Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği 2013 kent göstergeleri ile karşılaştırma da yer almaktadır(68).

Tablo 48. Türkiye-Trabzon Barınma Koşullarının Karşılaştırması (%)

Barınma Koşulları	Türkiye (2013)	Trabzon (2011)
Tuvaleti konut dışında olan hanehalkı sayısının, toplam hanehalkı sayısına oranı (%)	7,3	2,91
Konutunda tuvaleti bulunmayan hanehalkı sayısının toplam hanehalkı sayısına oranı (%)	0,3	0,09
Mutfağı konut dışında olan hanehalkı sayısının toplam hanehalkı sayısına oranı (%)	2,1	0,23
Konutunda mutfağı olmayan hanehalkı sayısının toplam hanehalkı sayısına oranı (%)	2,7	0,7

Banyosu konut dışında olan hanehalkı sayısının toplam hanehalkı sayısına oranı (%)	1,7	0,92
Konutunda banyosu olmayan hanehalkı sayısının toplam hanehalkı sayısına oranı (%)	1,1	0,9
Şebeke suyu konutun dışında olan hanehalkı sayısının toplam hanehalkı sayısına oranı (%)	1,7	0,5
Konutunda şebeke suyu olmayan hanehalkı sayısının toplam hanehalkı sayısına oranı (%)	0,9	0,21
Oturduğu konutta kiracı olan hanehalkı sayısının toplam hanehalkı sayısına oranı (%)	23,8	20,8
Oturduğu konutun sahibi olan hanehalkı sayısının toplam hanehalkı sayısına oranı (%)	67,3	73,5

Suyun ulaşmadığı hane sayısı 105506'dır (2020)(69). Suyun ulaşmadığı hanelerin toplam hane sayısına oranı %41'dir. İçme suyunun ulaşmadığı yerler %10, kanalizasyonun ulaşmadığı yerler ise %70'tir.

5.5.1. Kentsel Dönüşüm

TBB, şehirde uyguladığı kentsel dönüşüm çalışmalarında, tehlike arz eden, eskimiş, ekonomik ömrünü tamamlamış, afet riski altındaki yapıları yenilemeyi, kentsel çöküntü alanlarını yeniden canlandırmayı, yaşam kalitesini ve çevresel kaliteyi arttırmayı, ekonomik yönden gelişmeyi, yeni iş kaynakları ve istihdam olanakları yaratmayı, kentlerin tarihinin ve doğal yapısının korunmasını hedeflemektedir.

Bu kapsamda 2020 yılında TBB 9,07 hektar alanı kapsayan kentsel dönüşüm planı hazırlamıştır(70). %77 başarı oranı ile 6,97 hektar alanın kentsel dönüşümü yapılmıştır. 2021 yılı Temmuz ayı verilerine göre TBB hedeflediği toplam 49.412 m2 tapulama alanının 37.907 m2'sini tamamlayarak kamulaştırmıştır, kalan 11.505 m2 için ise çalışmalarına devam etmektedir.

5.5.2. Evsizler

Trabzon ili içinde evsiz birey bulunmamaktadır.

5.6. İletişim

Şehir yaşamında en önemli iletişim unsurları olarak telefon ve internet öne çıkmaktadır. Yaşanan yüzyılda internet ağı daha önemli görülmektedir.

2003-2019'da Trabzon ilinde internet geniş bant abone sayısı 720258'dir(71). Döşeli olan fiber kablo uzunluğu 3.861 km'dir. 2020 yılında Akçaabat (2), Trabzon Üniversitesi (5) ve Meydan (2) bölgesi olmak üzere TBB tarafından kurulan 9 noktada 278000 kullanıcı toplamda 503.000 saat ücretsiz kablosuz internet hizmetinden faydalanmıştır.

TÜİK Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'na göre; Trabzon'un yer aldığı Doğu Karadeniz Bölgesi'ne ait yıllar bazında, hanelerde internet erişimi verileri (%) aşağıdaki tabloda verilmiştir(72).

Tablo 49. Türkiye-Trabzon Hanelerde İnternet Erişimi Karşılaştırması (%), 2011-2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Türkiye	42,9	47,2	49,1	60,2	69,5	76,3	80,7	83,8	88,3	90,7
TR9 Doğu Karadeniz	39,6	32,6	34,8	62,7	60,7	69,4	76,9	80,7	83,8	86,9

6 TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL HİZMETLER

6. SOSYAL HİZMETLER

6.1. Sosyal Destek Hizmeti Sunan Kuruluşlar

Trabzon'da sosyal ağların güçlendirilmesi ve sosyal desteğin artırılması amacıyla kamu kurum ve kuruluşları yanı sıra sivil toplum kuruluşları ve şehir sakinleri de sorumluluk almaktadır. Sağlık ve sosyal hizmet modelleri birlikte çalıştığında güçlü sonuçlar elde edilmektedir.

Trabzon Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, bünyesindeki 14 kuruluş ile sosyal hizmetler konusunda resmi odak noktasıdır (Tablo 50,51)(73). 2 Huzurevi, 4 Çocuk Evi ve Merkezleri, 1 Gündüzlü Bakım ve Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi, 2 Kadın Konukevi, 1 Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi, 4 Sosyal Hizmet Merkezinden oluşmaktadır. Bu kuruluşlarda toplamda 557 personel hizmet vermektedir. Görev alanları şunlardır:

- Aile bütünlüğünün korunması ve aile refahının artırılması
- Kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarının sağlanması
- Fonksiyon kaybı ve yeti yitimi olanlarla yaşlıların toplumsal hayata etkin biçimde katılmalarının sağlanması
- Şehit yakınları ile gazilere yönelik psiko-sosyal hizmet faaliyetleri
- Çocukların ve gençlerin sağlıklı gelişimini temin
- Aile eğitimi, danışmanlık ve sosyal ekonomik desteklerle güçlendirme
- Korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç birey ve ailelerin tespit edilmesi, desteklenmesi ve gerekli hizmetlerden yararlanmasının sağlanması
- Diğer kurum ve kuruluşların, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilerin yürüttüğü sosyal hizmet faaliyetlerinin mevzuatlara uygun çalışmasının izlenmesi ve denetlenmesi
- Sosyal hizmet araştırmalarının yapılması, risk haritalarının oluşturulması, verilerinin toplanması, işlenmesi, analiz edilmesi, planlanması, raporlanması, veri güvenliğinin sağlanması
- Birey ve ailelere yönelik eğitim, bilgilendirme, kültür ve sanat faaliyetlerinin düzenlenmesi
- Koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesi, koordine edilmesi, yardımların ulaştırılması ve iş birliği çalışmaları

Tablo 50. Trabzon Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne Bağlı Kuruluşlar, 2021

Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
Köşk Huzurevi
Fatih Çocuk Evleri Sitesi
Trabzon Çocuk Evleri Sitesi
Trabzon Çocuk Destek Merkezi ve Çocuk Koruma İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimi
Trabzon Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi ve bağlı Sekiz Çocuk evi
Trabzon Gündüzlü Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi
Ayşe Varlıbaş Kadın Konukevi
Trabzon 2.Kadın Konukevi
Trabzon Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi

Ortahisar Sosyal Hizmet Merkezi
Vakfıkebir Sosyal Hizmet Merkezi
Of Sosyal Hizmet Merkezi
Sürmene Sosyal Hizmet Merkezi
Akçaabat Sosyal Hizmet Merkezi
Ortahisar Sosyal Hizmet Merkezi
Vakfıkebir Sosyal Hizmet Merkezi
Of Sosyal Hizmet Merkezi
Sürmene Sosyal Hizmet Merkezi
Akçaabat Sosyal Hizmet Merkezi

Tablo 51. Trabzon'daki Sosyal Hizmet Merkezlerinin Sunduğu Hizmetlerin, Nüfus, Personel Sayısı ve Sosyal Hizmetlere Başvuru Sayısına Göre Dağılımı, 2021

	Hizmet Hedef Nüfusu (HHN)	Personel Sayısı (PS)	Sosyal Hizmetlere Başvuru Sayısı (SHBS)	Hedef Nüfusun Hizmet Alma Oranı (SHBS/HHN)	Hedef Nüfus Başına Düşen Personel Sayısı (PS/HHN)
Ortahisar Sosyal Hizmet Merkezi	460.112	43	13.878	%3,02	%0,01
Vakfıkebir Sosyal Hizmet Merkezi	92.000	15	1.807	%1,96	%0,02
Of Sosyal Hizmet Merkezi	69.475	9	1.523	%2,19	%0,01
Sürmene Sosyal Hizmet Merkezi	79.780	12	990	%1,24	%0,02
Akçaabat Sosyal Hizmet Merkezi	139.757	15	2.696	%1,93	%0,01

Trabzon İl Sağlık Müdürlüğü tarafından yürütülen sosyal hizmet çalışmaları kadınlar, anneler, çocuklar, fonksiyon kaybı ve yeti yitimi olanlar, yaşlılar, göçle gelenler, bağımlılar, mevsimlik işçiler, çalışanlar gibi kırılgan gruplara yöneliktir. Daha çok sağlığın geliştirilmesi, farkındalığın arttırılması ve toplum eğitimi kapsamındadır.

Sosyal hizmet sunumunda Trabzon Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı görevlidir (Tablo 52). 2020 yılında; 33 personelle, toplamda 16.851 kişi, 7.766 aileye hizmet sunulmuştur.

Daire Başkanlığının görev, yetki ve sorumlulukları aşağıda görülmektedir.

- Yardım Esasları Yönetmeliğine istinaden kurulan değerlendirme komisyonlarının sekretaryasını yürütmek ve komisyonlara her türlü bilgi ve belge vermek. Komisyonlar tarafından belirlenen yardımları ilgililere ulaştırmak,
- Sosyal Yardımlar Değerlendirme Kurulu tarafından belirlenen ihtiyaç sahiplerine, engellilere, yaşlılara, muhtaçlara, yoksullara, dar gelirliilere ayni, nakdi ve su yardımı hizmetlerini yürütmek,

- c) Yetişkinler, yaşlılar, kadınlar, gençler, çocuklar ve dezavantajlı bireylere yönelik yapılacak her türlü sosyal, kültürel hizmetleri düzenlemek, organize etmek ve yürütmek,
- ç) Sosyal Yardımlar Değerlendirme Kurulu tarafından belirlenen, öksüz, yetim, şehit ve gazi çocukları ile başarılı, ihtiyaç sahibi öğrencilere eğitim yardımı hizmetlerini yürütmek,
- d) Yardım Esasları Yönetmeliğine uygun çalışmak,
- e) Fonksiyon kaybı ve yeti yitimine sahip bireyler, yaşlılar ile kadın ve çocuklarla ilgili yaşamı kolaylaştırıcı her türlü çalışmayı yapmak-yaptırmak, Kadın Yaşam Merkezi kurmak-kurdurmak, engelliler merkezi ve engelli araç tamir atölyesi kurmak-kurdurmak, işletmek-işlettirmek ve bu çalışmalara ilişkin veri tabanı oluşturmak ve bu merkezlerin çalışma usul ve esaslarını yönerge ile belirlemek,
- f) Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yaşayan birey ve ailelerin kendi bünye ve çevre koşullarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine, ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını, hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan proje ve programların planlamasını yapmak,
- g) Sosyal Hizmetler alanında ilde, ülkede ve dünyadaki var olan uygulamaları takip ederek; Büyükşehir Belediyesi'nin bu konulardaki program ve projelerinin en üst düzeyde gerçekleşmesi için "bilgi birikimi" sağlamak,
- ğ) Büyükşehir Belediyesinin sosyal hizmetler alanındaki yasalarda öngörülen yükümlülüklerinin planlamasını yapmak ve bu alanlarda faaliyet gösteren "kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, dernekler, meslek odaları, sivil toplum örgütleri ve gönüllüler" ile eşgüdüm ve koordinasyonun sağlanarak birlikte proje gerçekleştirmek, var olan projeleri desteklemek veya lojistik destek sağlamak,
- h) Daire Başkanlığının faaliyet alanına giren hizmetlerle alakalı ulusal ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmak, bu kuruluşların hibe ve fonlarına başvurmak, bu fonların ortaklık gerektirmesi durumunda her türlü ulusal ve uluslararası özel, tüzel kişilerle ortaklıklar kurmak, kazanılması durumunda projelerin uygulanmasını sağlamak, denetlemek,
- ı) Trabzon il sınırları içerisinde ikamet eden fonksiyon kaybı ve yeti yitimine sahip bireylerin toplumsal hayata katılmalarını kolaylaştırmak ve toplumsal fırsatlardan diğer bireylerle eşit düzeyde faydalanmalarını sağlamak üzere; bilgilendirme, erişilebilirlik, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, bakım, sosyal ve mesleki iyileştirme hizmetlerini yürütmek,
- i) Trabzon ili engelli hizmet sunumunda kamu kurumları, ilçe belediyeleri, sivil toplum kuruluşları ile eşgüdüm ve iş birliği amacıyla, toplantılar gerçekleştirerek koordinasyon sağlamak, projeler geliştirmek, sürdürülen projelerde görev almak,
- j) Engelli hizmetleri ile ilgili bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarını (kongre-konferans-çalıştay vb.), özel gün ve haftaların etkinlik programlarını düzenlemek ve yürütmek,
- k) Fonksiyon kaybı ve yeti yitimine sahip bireylerin iş gücü talepleri dikkate alınarak iş ve meslek sahibi olmaları, uygun çalışma becerileri kazanmaları, yerleştirildikleri iş yerlerinde izlenmeleri ve çalışma ortamına uyumları ile ilgili meslek edindirme, iyileştirme çalışmalarını yapmak ve yapılmasını sağlamak,
- l) Yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan, yaşamlarını en düşük seviyede dahi sürdürmekte güçlük çeken engelli ve ailelerine yönelik sosyal yardımların (manuel-akülü tekerlekli sandalye, protez, ortez, hasta yatağı vb.) tespiti, temini, dağıtımı ile ilgili faaliyetleri Sosyal Yardım Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca yerine getirmek,
- m) Engelli hizmetleriyle ilgili yerel, ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip etmek, engelli hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik plan ve proje hazırlamak,
- n) Alzheimer hastalarına ve zihinsel engellilere yönelik elektronik takip sistemi "Takip Cihazı" uygulama ve yaygınlaştırma işlemlerini gerçekleştirmek,

- o) İhtiyaç halinde, Trabzon il sınırları dâhilinde, fonksiyon kaybı ve yeti yitimine sahip bireylerin durumlarına uygun araçlarla bulundukları mekânlardan hastane, okul ve iyileştirme merkezi gibi yerlere ulaşımını sağlamak,
- ö) Fonksiyon kaybı ve yeti yitimine sahip bireylerin manuel, akülü tekerlekli sandalye araçlarının tamir, bakım ve onarım hizmetleri ile akü dolum istasyonlarının iş ve işlemlerini yürütmek,
- p) Fonksiyon kaybı ve yeti yitimine sahip bireylere ve ailelerine yönelik bilgilendirme, danışmanlık, psiko-sosyal destek, kişisel gelişim, sanatsal-fiziksel-kültürel aktivite, mesleki beceri geliştirme vb. sosyal iyileştirme faaliyetlerinin yürütüldüğü 'Engelsiz Yaşam Merkezi' kurmak, işletmek,
- r) Trabzon ili engelli veri tabanını oluşturmak,
- s) Engelli hizmetlerini yürütmek amacıyla ihtiyaç halinde yönetmelik ve yönergeler hazırlamak.

Tablo 52. Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın Sosyal Hizmetleri, Hizmet Sunduğu Nüfus, Personel Sayısı ve Sosyal Hizmetlere Başvuru Sayısı, 2020

Hizmetler	Hizmet Hedef Nüfusu	Personel Sayısı
Evde Bakım Hizmeti (65 Yaş Üstü)	Her Ay 48 Kişi	33
Sıcak Yemek Hizmeti (65 Yaş Üstü)	Her Ay 120 Kişi	33
Kuaför Hizmeti (65 Yaş Üstü)	Her Ay 25 Aile	33
Gıda Yardımı (Kart 61)(65 Yaş Üstü)	Her Ay 449 Kişi	33
Psikolojik Destek (65 Yaş Üstü)	Her Ay 20 Kişi	33
Kart 61 Yardımı	Her Ay 3932 Aile (13.383 Kişi)	33
Su İndirimi	Her Ay 267 Aile	33
Yemek Yardımı	Her Ay 127 Kişi	33
Temizlik Hizmeti	Bir Yılda 1310 Aile	33
Sosyologların Verdiği Psikolojik Destek	Bir Yılda 70 Aile (Yaklaşık 155 Kişi)	33
Pandemi Nedeniyle Ramazan Ayında Dağıtılan Gıda Paketi Sayısı	12.600 Adet	33
Pandemi Nedeniyle Ramazan Ayında Dağıtılan Hijyen Paketi Sayısı	12.600 Adet	33
Pandemi Nedeniyle Ramazan Ayında Verilen Sıcak Yemek Hizmeti	2.500 Kişi	33
Pandemi Nedeniyle Ramazan Ayında Otistik Çocuklara Verilen Öğle Yemeği Hizmeti	24 Kişi	33
Engelli Yaşam Akademisi Engelli Öğrencilere Verilen Öğle Yemeği	Bir Yılda 2.289 Adet Öğün	33
İzmir Depremi Yardımı	5000 Adet Vakfıkebir Ekmeği	33
DİĞER YARDIMLAR		33
Eşya	Bir Yılda 135 Aileye 2.224 Adet Eşya	33
Giysi	Bir Yılda 1.897 Aileye 26.382 Adet Kıyafet	33
Kömür	Bir Yılda 10 Aileye 117 Torba	33
Soba	Bir Yılda 112 Aile	33
Ev Tadilatı	Bir Yılda 8 Aile	33

Trabzon'da 18 adet ilçe düzeyinde ve 1 adet il düzeyinde olmak üzere toplam 19 adet Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) bulunmaktadır. İl düzeyinde olan SYDV 1986 yılında kurulmuş olup Valilik bünyesinde 14 mütevelli heyeti ile görev yapmaktadır. İlçe SYDV'ler ise 12 mütevelli heyeti ile görev yapmaktadır. Amacı; 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamında; fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler alarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir.

Görev alanları aşağıdaki gibidir:

1) Aile Yardımı Hizmetleri

- a) Diğer Aile Yardımları
- b) Yakacak Yardımları
- c) Barınma Yardımları
- d) Bir Defaya Mahsus Periyodik Nakit/Giyim Yardımları

2) Çocuk Yardımı Hizmetleri

- a) Şartlı Eğitim Yardımları
- b) Şartlı Sağlık Yardımları
- c) Şartlı Gebelik Yardımlar
- d) Çoklu Doğum Yardımları

3) Kronik Hastalıklar Yardımı Hizmetleri

4) Yabancılarla Yönelik Sosyal Uyum Yardımı

5) Afet Destekleri Yardımı Hizmetleri

6) Genel Sağlık Sigortası Hizmetleri

7) Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Düzenli Nakit Yardımı Hizmetleri

8) Katılım Payı Yardımı Hizmetleri

9) Düzenli Merkezi Yardımı Hizmetleri

- a) Engelli Aylığı
- b) Engelli Yakını Aylığı
- c) Muhtaç Asker Ailesi Yardımı
- d) Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı
- e) Öksüz Yetim Yardımı
- f) Yaşlı Aylığı

10) Elektrik Tüketim Yardımı Hizmetleri

2020 yılında Trabzon'daki 19 SYDV tarafından 110006 kişi, 60538 haneye toplam 214.225.658,86 TL yardım yapılmıştır (Tablo 53)(74).

Tablo 53. Trabzon Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV), Personel Sayısı ve Hizmet Sunduğu Kişi/Hane Sayısı, 2020

Vakıf Adı	Personel Sayısı	Kişi sayısı	Hane Sayısı
Akçaabat	12	11.839	7.955
Araklı	7	9.898	5.574
Arsin	5	6.045	2.805
Beşikdüzü	3	3.155	1.744
Çarşıbaşı	4	4.037	1.672
Çaykara	5	1.784	872
Dernekpazarı	4	456	248
Düzköy	5	4.718	1.628
Hayrat	5	1.420	765
Köprübaşı	7	1.216	590
Maçka	4	5.268	2.584
Of	6	8.325	4.207
Ortahisar	16	33.992	20.461
Şalpazarı	4	1.610	874
Sürmene	6	3.317	1.796
Tonya	4	3.218	1.624
Vakfıkebir	3	3.477	2.031
Yomra	4	5.947	3.108
Trabzon	5	284	0
Toplam		110.006	60.538

6.2. Kırılgan Gruplar

Trabzon, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda birçok farklı doku ve unsuru barındıran bir şehirdir. Şehirde çeşitli faktörlere göre destek sağlanması gereken gruplar mevcuttur. Kırılgan gruplar olarak adlandırılan bilgilendirilmesi, erkenden uyarılması, destek sağlanması ve korunması gereken gruplar arasında ihtiyaç sahibi ve bakıma muhtaç durumda olan gençler, yaşlılar, engelliler, göçmenler, evsizler, kadınlar, yoksullar, yetimler, öksüzler, bakıma muhtaç çocuklar yer alabilmektedir. Bu gruplara ilişkin çoğu bilgi profilin ilgili bölümlerinde sunulmuştur. Aşağıda yer alan gruplar kırılgan duruma gelme olasılıkları açısından vurgulanmıştır.

İklim Değişikliği Maruziyet

İklim değişikliği ve afetler nedeniyle bu grupların dışında kalan bir nüfus da kırılgan duruma gelebilir. Kuraklık, su kıtlığı, deniz seviyesinin yükselmesi, aşırı sıcak ve soğuklar, güneşin ultraviyole radyasyon etkisi gibi tehlikelerden etkilenen nüfuslar da sosyal hizmetlere ihtiyaç duyacaktır.

Şehrin etkilenebilirlik ve risk analizi yapılmamıştır. TBB'nin yapmış olduğu "Trabzon'un Sürdürülebilir Enerji Eylem ve İklim Uyum Planı" çalışmasında riskli gruplar ile ilgili aşağıdaki yorum yapılmıştır:

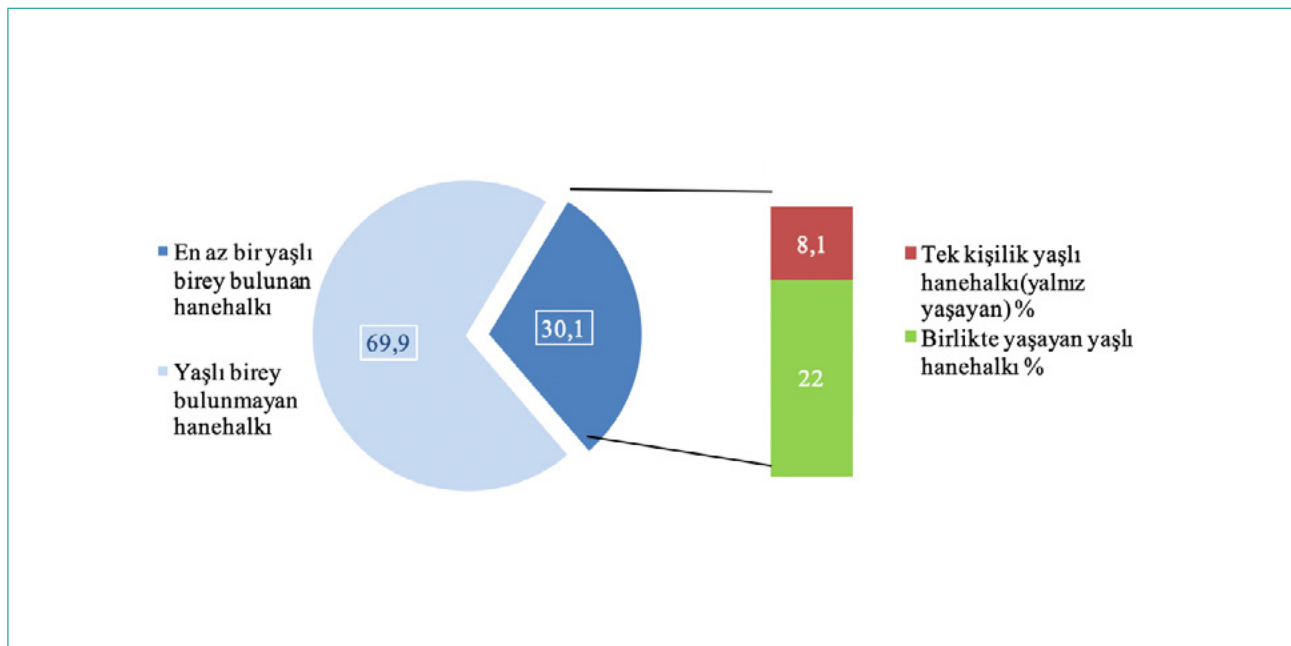
"İklim değişikliği ve iklim değişikliğine bağlı çevre sorunlarının en çok kentin hassas gruplarını (yaşlılar, çocuklar, hamileler, kronik hastalığı olanlar, yoksullar, vb.) etkilemesi beklenmektedir. Trabzon il nüfusunun %1.2'ye yakını 65 yaş ve üzeri, %7 civarı ise 4 yaş ve altı bireylerden oluşmaktadır. Bu nedenle toplumun bu dezavantajlı gruplarında var olan sağlık sorunları daha da artacağı öngörülmektedir."

Yalnız Yaşayan Yaşlılar

Trabzon'da 2020 yılı 65 yaş üstü nüfus 105405'tir. 65 yaş üstü tek kişilik hane halkı sayısı (yalnız yaşayan 65 yaş üstü birey sayısı) 20739'dur. Bu hanelerin %74,5'ini kadınlar, %25,5'ini ise erkekler oluşturmaktadır. Trabzon verileri Türkiye verilerine benzemektedir (Tablo 54)(75).

Tablo 54. Trabzon -Türkiye 65 Yaş Üstü Tek Kişilik Yaşlı Hanehalkı Oranları (%), 2020

	Trabzon	Türkiye
En az bir yaşlı birey bulunan hanehalklarının toplam hanehalkı içindeki oranı	%30,1	%24,0
Tek kişilik yaşlı hanehalklarının toplam hanehalkı içindeki oranı	%8,1	%6,0
Tek kişilik yaşlı hanehalklarının toplam tek kişilik hanehalkı içindeki oranı	%37,4	%33,6
Cinsiyete göre tek kişilik yaşlı hane halkı oranı/Kadın	%74,5	%75,3
Cinsiyete göre tek kişilik yaşlı hane halkı oranı/Erkek	%25,5	%24,7

Şekil 18. Trabzon'da Yalnız Yaşayan Yaşlılar, 2020(76)

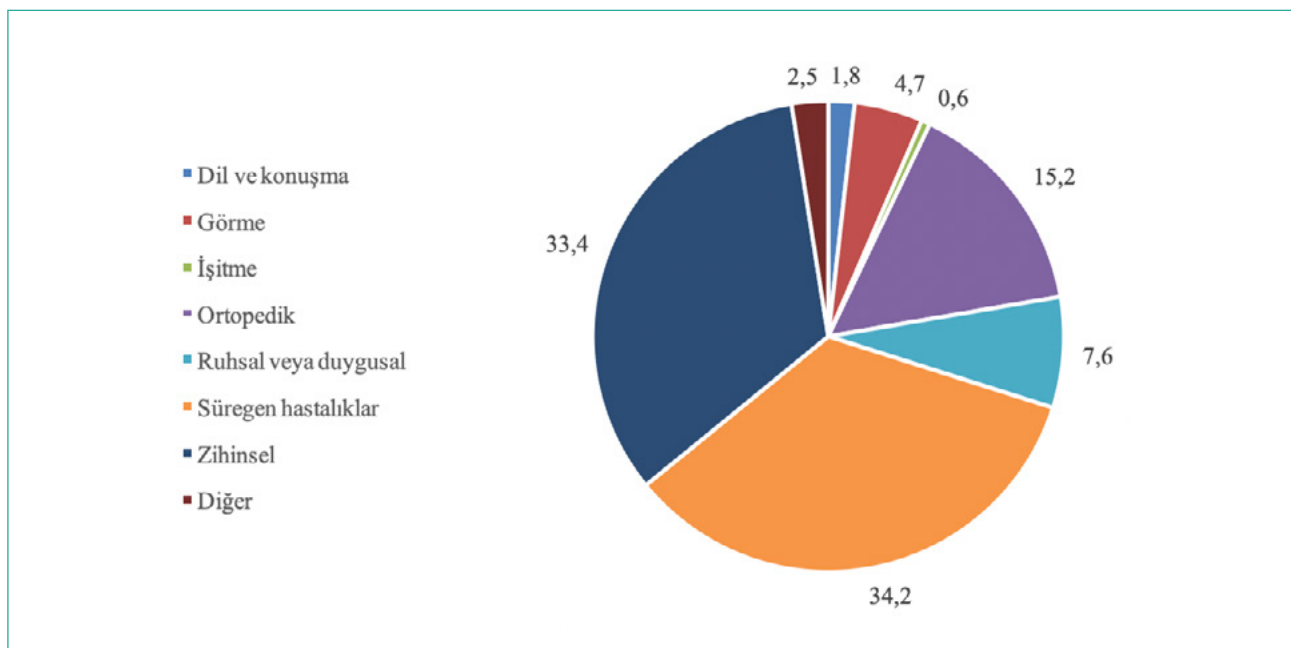
Fonksiyon Kaybı ve Yeti Yitimi Olanlar

Trabzon genelinde bedensel, zihinsel gibi farklı fonksiyon kaybı ve yetilerini kaybetmiş şehir sakinlerine ilişkin veriler Tablo 6'da özetlenmiştir. Ayrıca bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetleri de bu başlık altında incelenmektedir.

2020 yılına toplamda 12.673 fonksiyon kaybı ve yeti yitimine sahip birey bulunmaktadır. Bireylerin %57,4'ü kadın, %42,6'sı erkektir (Tablo 55). Fonksiyon ve yeti yitimi türü yüzdeleri Şekil 19'da sunulmuştur.

Tablo 55. Trabzon Fonksiyon Kaybı ve Yeti Yitimine Sahip Bireylerin Tür, Sayı ve Yüzde Dağılımları, 2020

Fonksiyon Kaybı ve Yeti Yitimi Türü	Kadın		Erkek		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Dil ve konuşma	123	1,0	110	0,8	233	1,8
Görme	329	2,6	270	2,1	599	4,7
İşitme	41	0,3	35	0,3	76	0,6
Ortopedik	1.088	8,6	835	6,6	1.923	15,2
Ruhsal veya duygusal	406	3,2	560	4,4	966	7,6
Süregen hastalıklar	2.724	21,4	1.616	12,8	4.340	34,2
Zihinsel	2.388	18,9	1.837	14,5	4.225	33,4
Diğer	171	1,4	140	1,1	311	2,5
Toplam	7.270	57,4	5.403	42,6	12.673	100,0

Şekil 19. Trabzon'daki Fonksiyon Kaybı ve Yeti Yitimi Türlerinin Dağılımı, 2020

Yurtdışından Göçle Gelenler

Trabzon'a 2019 yılında yurtdışından gelen göç sayısı 5430'dur (Tablo 56)(24,77).

Tablo 56. İllere ve Cinsiyeye Göre Türkiye'ye Gelen Göç Bilgileri

Yıllar	Türkiye/Trabzon	Toplam	Erkek	Kadın
2019	Türkiye	677.042	368.515	308.527
	Trabzon	5.430	2.980	2.450
2018	Türkiye	577.457	304.254	273.203
	Trabzon	4.959	2.656	2.303
2017	Türkiye	466.333	244.083	222.250
	Trabzon	3.965	2.230	1.735
2016	Türkiye	380.921	201.631	179.290
	Trabzon	3.855	2.119	1.736

Trabzon genelinde farklı sebeplerden dolayı ikamet eden yabancı uyruklu vatandaşlara ilişkin veriler Tablo 57'de sunulmuştur.

Tablo 57. Trabzon'da İkamet Eden Yabancı Uyruklu Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı, 2019-2020(78)

Yıl	Toplam	Erkek	Kadın
2019	12.595	6583	6.012
2020	12.625	6.516	6.109

TBB tarafından 2021 yılında pandemi dolayısıyla Ramazan ayında 192 göçmen aileye Kart 61 yardımı yapılarak belirlenmiş marketlerden temel gıda ihtiyaçlarını karşılamaları sağlanmıştır. Her yıl Trabzon İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nün göçmenlere yönelik yapılan programlar ve proje faaliyetlerinde destekçi ve iştirakçi kurum olmuştur. Faaliyet olarak "Uluslararası Göçmenler Günü" dolayısıyla yer tahsis edilmesi, broşür ve billboard gibi destekleri olmuştur.

İlde Göçmen Sağlığı Merkezi bulunmamakta ancak Fatih Sağlıklı Hayat Merkezi Binası'nda göçmen sağlığı hizmetleri yürütülmektedir.

Evde Bakım Hizmeti Alanlar

Evde bakım hizmeti, profesyonel sağlık çalışanları veya hastabakıcı gibi yetişmiş bireyler tarafından hastaya kendi ev ortamında bakım hizmetinin verilmesidir. Hastaneye yatmayı gerektirmeyecek şekilde tıbbi tedavi ve bakımı gereken hastalar ile kendine bakamayacak günlük yaşam aktivitelerini tek başlarına karşılayamayacak kişilere verilen hizmetlerdir.

Trabzon İl Sağlık Müdürlüğü'nün 2020 yılı "Evde Sağlık Hizmetleri" verileri aşağıda verilmiştir (Tablo 58)(15). Öngörülen nüfus; toplam İl nüfusunun %0,2'sini kapsamaktadır. 12 kamu hastanesinde 22 mobil ekiple 1.494 kayıtlı hastaya evde bakım hizmeti sağlanmaktadır (Tablo 59).

Tablo 58. İl Sağlık Müdürlüğü "Evde Sağlık Hizmetleri", 2020

Evde Sağlık Hizmeti İhtiyacı Bulunması Ön Görülen Nüfus (Toplam İl Nüfusunun %0,2'si)	1.617
Ulaşılan Hasta Sayısı	3.554
Başlangıçtan Bugüne Kadar Ulaşılan Hasta Sayısı	22.900
Yapılan Hasta Ziyaret Sayısı	35.268
Başlangıçtan Bugüne Kadar Yapılan Hasta Ziyareti Sayısı	199.523
Aktif Hasta Sayısı	1.494
Vefat Eden Hasta Sayısı	1.030
Başlangıçtan Bugüne Kadar Vefat Eden Hasta Sayısı	7.732
Evde Sağlık Hizmetleri İçin Tahsis Edilen Araç Sayısı	22

Tablo 59. Trabzon "Evde Sağlık Hizmeti" Sunan Sağlık Tesisleri Verileri, 2020

Hastane Adı	Toplam Kayıtlı Hasta	Mobil Ekip Sayısı
SBÜ. Kanuni Eğitim ve Araştırma Hastanesi	279	3
SBÜ. Ahi Evren Göğüs Kalp ve Damar Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	83	1
Fatih Devlet Hastanesi	191	3
Maçka Ömer Burhanoglu Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi	51	1
Yavuz Selim Kemik Hastalıkları ve Rehabilitasyon Hastanesi	94	1
Akçaabat Haçkalı Baba Devlet Hastanesi	176	3
Araklı Bayram Halil Devlet Hastanesi	107	1
Of Devlet Hastanesi	170	3
Vakıkebir Devlet Hastanesi	236	3
Tonya Devlet Hastanesi	39	1
Sürmene Devlet Hastanesi	48	1
Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi	20	1
TOPLAM	1.494	22

6.3. TBB'nin Sosyal Hizmet Uygulamaları

TBB tarafından sosyal hizmetlere ayrılan bütçe genel bütçenin %2'sini oluşturmaktadır. Bu hizmetler "Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı" tarafından yürütülmektedir. Sosyal hizmet başlığı altında çok sayıda hizmet modeli uygulanmaktadır. Aşağıda yer alan hizmet modelleri sağlıklı şehir profili açısından öne çıkarılan hizmetlerdir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Trabzon B.B, paydaş kadın STK'lar ve Kamu Kurum ve Kuruluşları ile kadınlara dağıtılmak üzere kentsel hizmetler, kamu hizmetlerinden yararlanma ve haklarına yönelik proje kapsamında 2.000 rehber kitapçık dağıtılmıştır.

Toplumsal cinsiyet odaklı bakış açısının Trabzon'da yaygınlaştırılması ve bu konudaki duyarlılığın özellikle yerel yönetimlerde geliştirilmesi amacıyla "18 ilçede Yerel Eşitlik Masa Temsilcilikleri Oluşturulması Projesi" yapılmış ve hayata geçirilmiştir. Bu proje kapsamında;

- Toplumsal cinsiyet farkındalık eğitimi
- Cinsiyete bağlı bütçeleme
- Kadına yönelik şiddet farkındalık eğitimi
- Kentsel Hizmetler Eylem Planları oluşturulması ve raporlama eğitimleri verilmiştir.

Çocukların Refahı ve Erken Çocukluk Dönemi

Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na başvuruda bulunmuş tüm 6-18 yaş arası bireylerin gelişim süreçlerinde oluşabilecek problemlerde hem çocuklar hem de ailelere danışmanlık hizmeti verilerek, sonrasında kontrol süreçleri uygulanmaktadır.

Yaşlılık Dönemi (2021)

Yaşlı insanların yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla sosyal destek kartı (Kart 61/Her Ay 513 kişi), evlerine düzenli temizlik (Her Ay 300 aile) ve düzenli sıcak yemek hizmeti (Her Gün 158 Kişi) sunulmaktadır.

Sağlıklı yaşlı insanlar için ilgili projelere destek verilmekte ve bu projeler ile beraberinde çalışmalar yapılmaktadır. Yades 1 (2017-2018) Yades 2 (2019-2020) Yades 3 (2021) projeleri ile 65 yaş üstü vatandaşlar için belirli günlerde kahvaltı ve etkinliklerin düzenlenmesi, evde kuaför hizmetlerinin verilmesi, evde bakım hizmetlerinin verilmesi, gezi programlarının düzenlenmesi, psikologların denetimde düzenli olarak evde psikolojik seanslarının verilmesi, fizik tedavi ve rehabilitasyon desteklerinin verilmesi, el işi ve sanat etkinliklerinin düzenlenmesi ve bu gibi faaliyetlerin devamlılığının sağlanması amacıyla sergiler açılmıştır. Ayrıca her ay belirli dezavantajlı bir yaşlı vatandaşa pasta ve hediyeleriyle doğum günü etkinliği düzenlenmektedir.

Sosyal Koruma ve Yoksulluk (2021)

Parçalanmış ve yoksul ailelere her ay düzenli Kart 61 (sosyal destek kartı- 4518 aileye), 15 m3 su indirimi (Her Ay 325 aileye), evde sıcak yemek (Her gün 158 Kişiyeye) ve evde temizlik hizmeti (Her Ay 300 aileye), giysi, eşya, kırtasiye, medikal vb. yardımlar yapılmaktadır.

Fonksiyon Kaybı ve Yeti Yitimine Sahip Bireyler

Maddi ve manevi her türlü destek sağlanmaktadır. Akülü ve manuel araçların ücretsiz bakımı ve tamiri amacıyla tamir atölyesi düzenlenmiştir. 18 yaş ve üzeri hafif düzey zihinsel fonksiyon kaybı olan bireylere yönelik; bilişsel

ve gelişimsel etkinliklerin yapıldığı 'Engelsiz Yaşam Akademisi' kurulmuştur. 'Engelsiz Taksi' projesiyle fonksiyon kaybı ve yeti yitimine sahip bireylerin sağlık kurumlarına ulaşımı sağlanacaktır. Yurt dışındaki vatandaşların bağışladığı 80 adet akülü ve 26 adet manuel engelli araç ihtiyaç sahibi vatandaşlara dağıtılmıştır.

Trabzon'da fonksiyon kaybı ve yeti yitimine sahip bireylerin sıkıntılarını dinlemek, şehri onların yaşamına uygun hale getirebilmek, koordinasyon içinde çalışabilmek ve engelsiz bir şehir oluşturabilmek adına 02.12.2019 tarihinde "Engelsiz Yaşam Çalıştayı" düzenlenmiştir. "Engelsiz Spor İçin Hayde Mutlu Çarşamba'ya" isimli proje ile her Çarşamba günü İl Gençlik ve Spor Müdürlüğü ile birlikte spor etkinlikleri yapılmıştır.

Kapadokya Engelli Yetenekler Derneği Little Prince Akademisi'nin "Çocuğunu Keşfet Projesi" kapsamında Trabzon'da belirlenmiş olan özel gereksinimli çocuklar ve annelerine Nevşehir gezisi ile çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Özel gereksinimli çocuklara doğum günü etkinliği yapılarak ahşap boyama ve ebru sanatı etkinlikleri yapılmıştır. TBB Sokak Hayvanları Geçici Bakımevi ve Rehabilitasyon Merkezi gezileri düzenlenerek özel gereksinimli çocukların hayvan sevgilerinin artırılması ve sosyalleşmeleri amaçlanmıştır.

Akran, Toplumsal ve Ev İçi Şiddet

Şiddet için aile, kadın, çocuk ve akran danışmanlığı/egitim hizmeti verilerek toplumun bilinçlendirilmesi sağlanmaktadır. Tüm ilçeleri kapsayan sosyal toplum destekli sunumlar düzenlenmiş ve ilgili projelere destek verilmiştir. Ayrıca yerel haber/dergi yazıları ve broşürler hazırlanarak farkındalığın artırılması amaçlanmıştır.

Toplumsal Esneklik

Fiziki altyapı, sosyal altyapı, yurttaş haklarıyla ilgili altyapı, ekonomik altyapı, insan gelişimine yönelik altyapı alanında hizmetler verilmektedir. Fiziki sosyal altyapı kapsamında; deprem, sel, heyelan gibi doğal afetlerde yerinde gözlem- takip, eşya, giysi, sıcak yemek, gıda ve psikolojik destek hizmetleri verilmektedir.

Sosyallik ve Uyum

Özel gün ve haftalarda etkinlikler düzenlenerek toplum, aile ve gençlik merkezli çalışmalar, sempozyumlar, paneller, üniversite söyleşileri düzenlenmiştir.

Pandemi

TBB'nin COVID-19 pandemisi kapsamında gerçekleştirdiği faaliyetler ve alınan tedbirlere örnekler (25 Mart 2021 tarihi itibarıyla) aşağıda sunulmuştur.

Bilinçlendirme Çalışmaları

COVID-19 pandemisi kapsamında halkın bilinçlendirilmesi için pek çok faaliyet yapılmıştır. Yapılan faaliyetler aşağıda özetlenmiştir.

Faaliyetler	Sayı
COVID-19 ile mücadelede vatandaşın bilinçlendirilmesi için afişler, billboardlar ve raketler hazırlanarak şehrin önemli noktalarına yerleştirilmiştir.	12.500 Adet
Toplu taşıma araçlarında mesafenin korunması konusunda vatandaşların bilinçlendirilmesini sağlamak amacı ile stickerlar hazırlanarak araçlara uygulanmıştır.	5.000 Adet

Faaliyetler	Sayı
Vatandaşlarımız için sosyal mesafeyi ayarlayan uyarıcı bekleme adım stickerleri hazırlanmış ve ortak kullanım alanları olan yerlere, bankalara, terminale ve toplu taşıma araçlarına uygulanmıştır.	26.000 Adet
Hijyen konusunda halkın bilinçlendirilmesi için kitapçıklar basılarak vatandaşlara dağıtılmıştır.	4.000 Adet
Şehrin ortak alanlarında bulunan banklarda vatandaşların bir araya gelmesinin önlenmesi için "Hayde Eve" sloganı yazılı uyarıcı yazılar banklara yerleştirilmiştir.	1.000 Adet
Vatandaşların COVID-19 ile mücadeledeki farkındalığını arttırmak adına şehrin çeşitli kavşaklarında bulunan trafik lambalarına "Hayde Eve" ve "Evde Kal" görsel uygulamaları yapılmıştır.	120 Adet
Şehir içi ve ilçeler arası taşımacılık yapan dolmuş, araç ve otobüslere COVID-19 hakkında bilgilendirme afişleri uygulanmaktadır.	2.000 Taşıt
Ticaret Bakanlığı'nın Koronavirüs Tedbirleri genelgesine istinaden işyerlerine inceleme ve denetim gerçekleştirilmiştir.	4.450 işyeri
Sosyal medya platformlarına içerik üretilmek suretiyle vatandaşların bilinçlendirilmesi sağlanmaktadır.	280 İçerik
Şehir merkezindeki ve ilçe merkezlerindeki parklara, kamuya açık alanlara COVID-19 hakkında uyarıcı pankartlar asılmıştır.	550 Pankart

Dezenfeksiyon, Temizlik Çalışmaları

COVID-19 salgınının Türkiye'de görüldüğü günden bu yana TBB olarak şehir dezenfeksiyonu ve genel temizlik çalışmaları merkez ve ilçelerde yoğun şekilde yürütülmüştür. Toplam 13530 km muntaka temizliği, 7920 km yıkama ve 181830 km süpürme yapılmıştır. Dezenfeksiyon sağlanan birimler ve temizlik alanları aşağıda özetlenmiştir.

Dezenfeksiyon	
Birimler	Sayı (adet)
Cadde/Sokak	11220
Belediye Otobüsü	6037
Bankalar ve Atm'Ler	5630
Resmi Kurumlar	2722
Hastaneler ve Aile Sağlığı Merkezleri	2061
Kolluk Birimleri	876
Araç (Özel ve Resmi)	584
Cenaze Hizmetleri Araçları	462
Noter	197
Otogar	127
Muhtarlık	98
Pazar Yerleri	97
Cami	82

Temizlik (yıkama, mıntıka temizliği)	
Alan	Sayı (adet)
Otobüs Durağı	6545
Kamu Binası	2282
Alt Geçit	1320
Üst Geçit	937
Kanalizasyon Çalışması Sonrası Sokak	880
Hastane/Aile Sağlık Evi Çevresi	875
Cami Avlusu	270
Doğalgaz Çalışması Sonrası Sokak	120
Balık Hali	88
Sebze Hali	88
Otogar	66
Oto Sanayi Sitesi	53
Mıntıka Temizliği Yapılan Bölge	6717

COVID-19 pandemisi sürecinde halkın kişisel korunmasına yönelik malzemelerin sağlanmasında TBB, laboratuvarları ve tesislerinde üreterek ve dağıtarak katkıda bulunmuştur. TBB ile Ortahisar Halk Eğitim Merkezi ortak çalışması sonucunda bir makine ve 15 gönüllü 20.04.2020 tarihinden itibaren maske üretimine başlamış ve toplam 1.200.000 adet maske üretilmiş ve dağıtılmıştır.

Kişisel Korunma Malzemelerinin Üretimi ve Dağıtımı	
Malzemeler	Sayı (litre, adet)
Üretim	
Yüzey dezenfektanı	1.738.038 litre
El dezenfektanı miktarı	3.631 litre
Siperli maske	360 adet
Dağıtım	
Virüsle mücadele tedbirleri kapsamında, pazar yerleri ve kamuya açık alanlarda ve otobüslerde vatandaşlara ücretsiz maske dağıtımı	604.055 adet
Kamu Kurum ve Kuruluşlarına ücretsiz maske dağıtımı	395.650 adet
İlçe belediyelerine ücretsiz maske dağıtımı	124.250 adet
Hijyen Paketleri ile birlikte vatandaşlara ücretsiz maske dağıtımı	64.350 adet

Söz konusu süreçte sağlık çalışanları toplu taşıma araçlarından ve otoparklardan ücretsiz istifade etmişlerdir. Sağlık çalışanlarına, ihtiyaç duyulduğunda kullanılmak üzere bir adet otobüs tahsis edilmiş, konaklama talepleri karşılanmış ve diğer gerekli sosyal destekler sağlanmıştır. İl düzeyinde oluşturulan Vefa Destek Birimleri ile ortak çalışmalar yürütülmüştür. Bunlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

Sosyal Tedbirler	
Vefa Destek Gruplarına Personel Tahsisi	20 Personel
Vefa Destek Gruplarına Araç Tahsisi	10 Araç
Belediyeye Başvuran Vatandaş Taleplerinin Karşıllanması (Maaş Çekme, Market İhtiyaç Talepleri vs)	1.907 Talep
Sahipsiz Hayvanların ve Kuşların Beslenmesi (18 ilçede tespit Edilen Toplam Yemleme İstasyonu: 187 nokta)	7.266 kg mama ve yem
İhtiyaç Sahibi ve Sokağa Çıkması Sınırlandırılan Vatandaşlara Sıcak Yemek Hizmeti	60 Aile (96 kişi)
Ramazan Boyunca İhtiyaç Sahibi Kişilere Sıcak Yemek Dağıtım Hizmeti	2.500 Kişi
Ramazan nedeni ile COVID-19 mücadelesi kapsamında görev yapan Emniyet ve Jandarma mensubu personele günlük verilen sıcak yemek sayısı	340 Adet
İhtiyaç Sahibi ve Sokağa Çıkması Sınırlandırılan Vatandaşlara Ayni Yardım Hizmeti (61 Kart Uygulaması)	3.547 Aile
Salgına karşı toplu taşımada yüzde 50 yolcu sayısı ve güvenli mesafede oturulma kuralına istinaden toplu taşıma araçlarında yapılan kontrol sayısı	2.669 Araç
COVID-19 pandemisi nedeniyle eğitimi durdurulan Üniversiteye Hazırlık Kursu'ndaki öğrencilere uzaktan eğitim hizmeti	558 Öğrenci 12 Öğretmen
COVID-19 pandemisi nedeniyle ekonomik ve sosyal yönden olumsuz etkilenen vatandaşlara yönelik gıda ve maskeden oluşan hijyen paketi dağıtımı	12.600 Gıda Paketi 12.600 Hijyen Paketi
Cumhurbaşkanı tarafından 65 yaş üstü vatandaşlara gönderilen hediyelerin dağıtımı	9.950 Hediye Paketi

Vefa Destek Birimi Verileri ve Yapılan Çalışmalar	
Vefa Destek Grubunda Çalışan Personel	1.053 Kişi
65 yaş üstü vatandaşlarımızdan çağrı merkezlerine gelen ve karşılanan talep	53.036 Talep
Maaş Ödemesi	14.031 Kişi
Gıda Yardımı	26.574 Hane
Nakit Yardımı	20.372 Hane
Ekonomik İstikrar Kalkanı Paketi Destek Programı, 1.- 2. Ve 3. Faz Kapsamında Evlere Nakdi Yardım	25.824 Kişi
Denetlenen Toplu Taşıma Aracı	13.685 Adet
Denetlenen Market / İşyeri	22.586 Adet
Denetlenen Pazar Yeri	215 Adet
İl Girişlerinde Kontrol Edilen Araç	384.462 Araç
İl Girişlerinde Kontrol Edilen Vatandaş	478.564 Kişi

COVID-19 virüsünün yayılmasının önlenmesi için Merkezi Hükümet tarafından, ticari işletmelere ilişkin bazı tedbirler alınmıştır. Bu tedbirler kapsamında ve ayrıca TBB inisiyatif olarak mükelleflere yönelik ekonomik destekler sağlanmıştır (kira, su ve belediyeye ait diğer borçların bedellerinin ertelenmesi, taksitlendirilmesi, alınmaması).

7 TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÇEVRE

7. ÇEVRE

7.1. Yeşil Alan Varlığı

Trabzon ekolojik dengesi ve biyoçeşitliliği açısından önemli bir bölgede yer almaktadır. Coğrafik yapısını avantaja çevirmek için çaba gösteren Trabzon, büyükşehir sınırları içerisinde 3.890.715,33 m² aktif yeşil alana sahiptir. Kentsel yeşil alanlar şehrin %4'üne tekabül etmektedir. Kişi başına düşen aktif yeşil alan ortalama 4,79 m²'dir; en fazla Ortahisar'da (8,05 m²/kişi) ve en az Şalpazarı'nda (0,04 m²/kişi) gerçekleşmektedir (Tablo 60). DSÖ tavsiyeleri ve ulusal mevzuatlarda belirlenen mekansal planlamalarda dikkate alınan kişi başı yeşil alan miktarı 9-15 m²/kişi arasında değişmektedir. Nüfus yoğunluğu, şehirleşme modelleri, iklim değişikliğine uyum vb. konular göz önüne alındığında sabit bir oran verilmesinin zor olduğu görülmektedir. Kentsel yeşil alan miktarının artırılması Trabzon'un şehir sağlığı açısından önemlidir.

Afete maruz bölgeler yapılaşma dışında bırakılmıştır. Enerji nakil hatları güncel plana işlenmiş ve hat güzergâhları yeşil alan olarak planlanmıştır. İlde bulunan derelerin zaman zaman taşkınlarla yol açtığı, can ve mal kayıplarına neden olabileceği gerekçesi ile planlama çalışmalarında kuru dere ve sulu dere ayrımı yapılmaksızın dere hatlarının yakın çevreleri de yeşil alan olarak planlanmıştır.

Tablo 60. Trabzon Aktif Yeşil Alan Kapasitesinin İlçelere Göre Dağılımı, 2020

Sıra No	İlçe Adı	Toplam Aktif Yeşil Alan(m ²)	Nüfus (2020)	Kişi Başına Düşen Aktif Yeşil Alan(m ² /Kişi) (2020)
1	Akçaabat	413.104,00	127.331	3,24
2	Araklı	147.348,00	48.734	3,02
3	Arsin	189.770,00	31.525	6,02
4	Beşikdüzü	26.414,00	23.713	1,11
5	Çarşıbaşı	37.818,00	15.586	2,43
6	Çaykara	28.130,00	13.890	2,03
7	Dernekpazarı	963,99	3.948	0,24
8	Düzköy	1700	13.815	0,12
9	Hayrat	950	7.883	0,12
10	Köprübaşı	8130	4.652	1,75
11	Maçka	15.900,00	24.893	0,64
12	Ortahisar	2.657.925,30	330.373	8,05
13	Of	126.383,00	43.754	2,89
14	Sürmene	47.869,00	26.391	1,81
15	Şalpazarı	423,04	10.846	0,04
16	Tonya	83.490,88	13.914	6,00
17	Vakfıkebir	58.505,00	27.332	2,14
18	Yomra	45.891,12	43.321	1,06
Toplam		3.890.715,33	811.901	4,79

TBB tarafından gerçekleştirilen yeşil alan projeleri Tablo 61’de özetlenmiştir.

Tablo 61. Trabzon Büyükşehir Belediyesi Tarafından Tamamlanan ve Devam Eden Yeşil Alan Projeleri, Haziran 2021

Projeler	Alan büyüklüğü (m2)	Yatırım ve Uygulamada İş Birliği Kuruluşları	Kapsamı
Tamamlanan Projeler			
Fatih Parkı	9.600 m2	TBB	Çocuk Oyun Alanı Kış Bahçesi Kitap Kafe Kafeterya
Uzungöl Çevre Düzenlenmesi Etap 1	4.300 m2	TBB Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçmesuyu, Yağmursuyu ve Kanalizasyon Çalışmaları Göl Çevresi Peyzaj, Tretuvar ve Aydınlatma Düzenlemesi Park Uzungöl’ün Yenilenmesi Uzungöl Müzesi Çevre Altyapı ve Peyzaj Çalışmaları
Akçaabat Millet Bahçesi	23.124 m2	TOKİ	Millet Kiraathanesi, Betonarme Su Deposu Biyolojik Gölet Fitness Alanı Çocuk Oyun Alanı Koşu Yolu, Yürüyüş Yolları Açık Otopark
Ortahisar Millet Bahçesi	54.705 m2	TOKİ	Güvenlik Müştemilatı 1012 Seyirci Kapasiteli Tribün Gösteri Havuzu Restoran Millet Kiraathanesi Su Deposu Çocuk Oyun Alanı Egzersiz Alanları Bisiklet, Koşu ve Yaya Yolları Otopark (205 Araç Kapalı Otopark – 94 Araç Açık Otopark) -205 Araç Kapalı Otopark (189 + 10 engelli + 4 elektrik + 2 bisiklet motosiklet) -94 Araç Açık Otopark (88 + 6 engelli)

Vakıkebir Millet Bahçesi	31.673 m2	TOKİ	Millet Kiraathanesi Su Deposu Yürüyüş Yolları Çocuk Oyun Alanı Bisiklet Yolu Açık Otopark
Yalıncağ Plajı	34.500 m2	TBB	890 m Yürüyüş ve Bisiklet Yolu Duş ve Soyunma Odaları Büfeler Su Oyun ve Survivor Park 2 adet Mendirek
Devam Eden Projeler			
Boztepe Mesire Alanı Düzenlenmesi	132.087 m2	TBB	Seyir Terasları Rekreasyon Alanları Yeme-İçme Alanı
Akçaabat Sahil Düzenlenmesi	196.000 m2	TBB	Açık / Kapalı Spor Alanları Ekolojik Köprü Oturma Alanları Amfi Tiyatro ve Sahne Yürüyüş ve Bisiklet Yolları Otoparklar Plaj Ekopark
Gülcemal	850.000 m2	TBB	Eğlence ve Rekreasyon Alanları Yeme İçme Alanları Mendirek (1300 m) Plaj (1 km)
Ganita- Faroğ Sahil Düzenleme	200.000 m2	TBB	Seyir Terasları İskele Yeme-İçme Alanları Tematik Bahçeler Küçük Meydanlar Çocuk Oyun Alanları Yürüyüş ve Bisiklet Yolları
Çukurçayır Park	5.137 m2	TBB	Büfe Çocuk Oyun Alanları Çatılı Piknik Masaları Yürüyüş Yolları

Uzungöl Çevre Düzenlenmesi Etap 2	55.000 m2	TBB Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Yolların Asfaltlanması Kaldırım ve Köprüleri Yenileme Aydınlatma İşleri Otopark Göl Çevresi Kamulaştırma İşlemleri
Altındere Vadisi	1.682,85 m2	TBB DOKA	Kır Kahvesi Kır Lokantası İdare ve Ziyaretçi Merkezi Otopark
Moloz Kentsel Tasarım Projesi	172.700 m2	TBB	Büfeler ve Satış Birimleri Yapısal ve Bitkisel Peyzaj Çalışmaları Kent Mobilyaları
Sürdürülebilir Yeşil Alanlar			
Eyof Parkı	30.000 m2	TBB	Çocuk Oyun Alanı Açık Otopark Güvenlik Müştemilatı Egzersiz Alanları Kent Mobilyaları Yürüyüş Yolları Yeme-İçme Alanı Çatılı Piknik Masaları Restoran Su Deposu Tematik Bahçeler İskele Büfeler
Sera Gölü	31.936 m2	TBB	Çocuk Oyun Alanı Açık Otopark Güvenlik Müştemilatı Egzersiz Alanları Kent Mobilyaları Yürüyüş Yolları Yeme-İçme Alanı Çatılı Piknik Masaları Restoran Su Deposu Tematik Bahçeler Büfeler

Botanik Park	103.000 m2	TBB	Çocuk Oyun Alanı Açık Otopark Güvenlik Müştemilatı Kent Mobilyaları Yürüyüş Yolları Yeme-İçme Alanı Restoran Su Deposu Tematik Bahçeler Büfeler
Yüzüncü Yıl Parkı	60.000 m2	TBB	Çocuk Oyun Alanı Açık Otopark Güvenlik Müştemilatı Egzersiz Alanları Kent Mobilyaları Yürüyüş Yolları Yeme-İçme Alanı Çatılı Piknik Masaları Su Deposu Tematik Bahçeler Büfeler
Sürdürülebilir Yaşam Vadileri	Zağnos Vadisi 1. 2. Ve 3. Etap 96.366 m2	TBB	Çocuk Oyun Alanı Açık Otopark Güvenlik Müştemilatı Egzersiz Alanları Kent Mobilyaları Yürüyüş Yolları Yeme-İçme Alanı Çatılı Piknik Masaları Restoran Su Deposu Tematik Bahçeler Büfeler

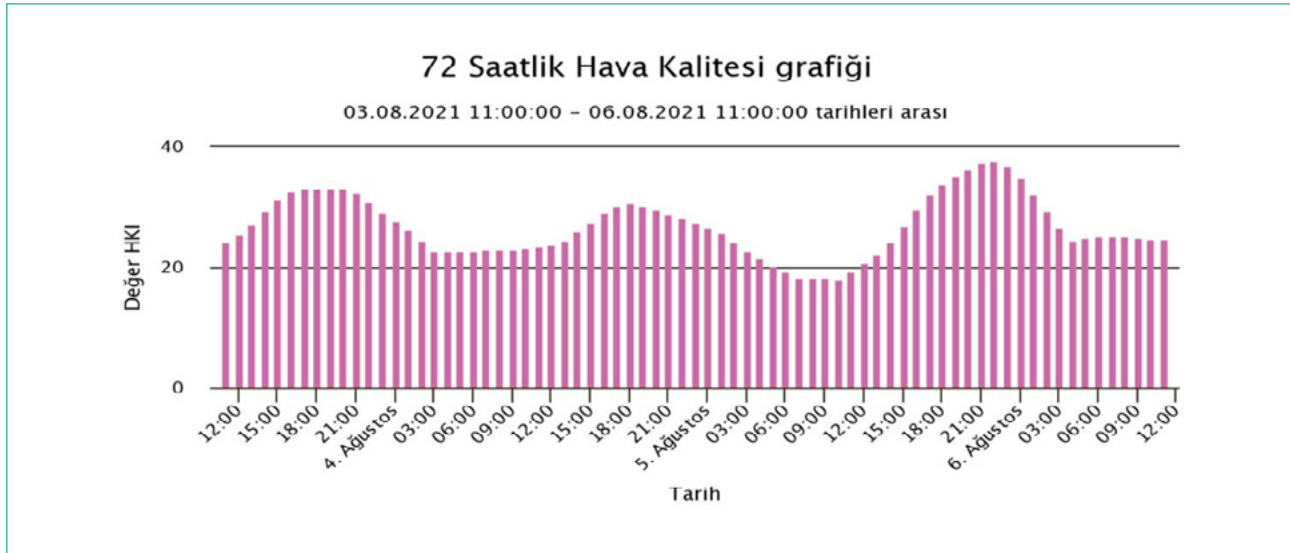
Trabzon'un Sürdürülebilir Enerji Eylem ve İklim Uyum Planı kapsamında; ısı adası etkisini azaltmaya yönelik yeşil alan artırımı planlanmaktadır. 25000 ölçekli Nazım İmar planında 2169 ha açık yeşil alan planlanmış, Trabzon il sınırı içerisinde bu alan %0.46'ya, planlı kentsel alan içerisinde de %8.8'e denk gelmektedir. Uyum Planı kapsamında, yeşil alanların dengeli ve adil bir şekilde artırılmasını sağlayarak tüm şehir sakinlerinin erişebilirliğinin sağlanması; yeşil alanların altyapı sorunlarının giderilerek mevcut durumun iyileştirilmesi; biyoçeşitlilik envanter çalışmaları ile biyoçeşitliliği arttırmaya yönelik faaliyetler planlanması; yeşil koridor ve bağlantı bölgelerinin yönetimini iyileştirilerek, ekosistem hizmetlerinin artırılması ve çatısal yeşil alan uygulaması hedeflenmiştir. Kentsel ekolojik duraklar için bir proje çalışması yürütülmektedir. İl genelinde en güzel balkon, en güzel teras ve en güzel bahçe yarışması planlanarak çatı bahçeleri teşvik edilmektedir.

Yıllık yeşil alan artırımı için imkanlar neticesinde kişi başına düşen yeşil alan miktarı 12 m²'nin üzerine çıkarılacaktır. 2021 itibarıyla Trabzon 100 m²'ye yakın dikey bahçeye sahiptir. Dikey bahçe bakımları TBB tarafından yapılmaktadır.

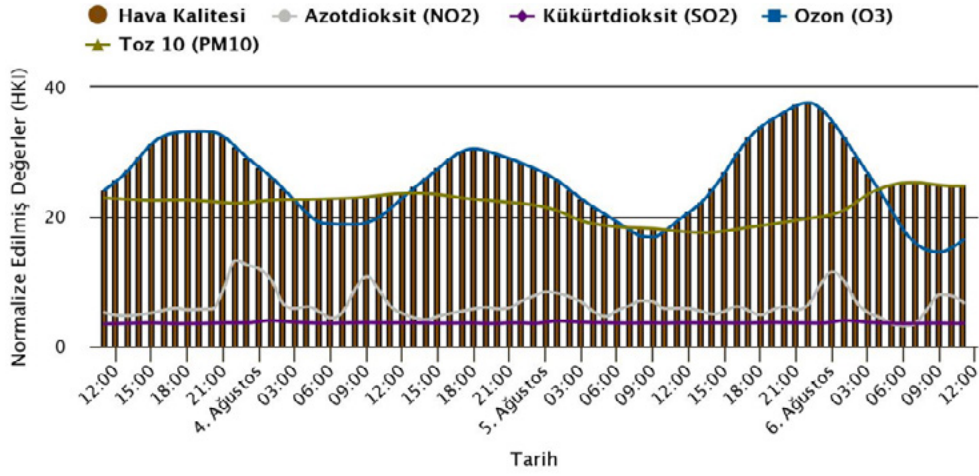
7.2. Hava Kalitesi

Trabzon'da "Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği" çerçevesinde "Temiz Hava Eylem Planı" hazırlanmıştır(79). Söz konusu plan kapsamında çalışmalar diğer paydaşlarla iş birliğinde yapılmaktadır. Örneğin; Trabzon'daki kalorifer kazanların verimli ve usulüne uygun şekilde yakılmasının sağlanması için rutin ve şikâyetlere istinaden denetimler Trabzon Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından, yakıt denetimleri ise TBB tarafından yapılmaktadır.

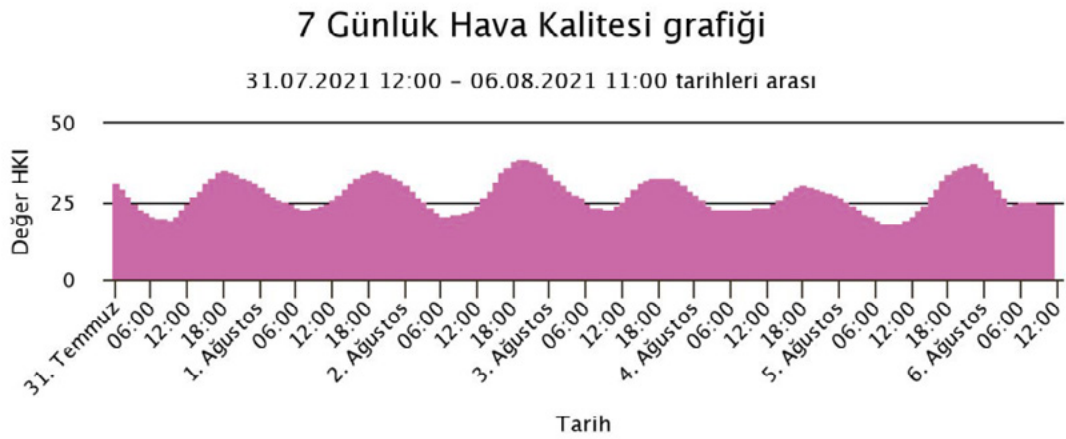
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı verilerine göre Trabzon hava kalitesi açısından "21-iyi: Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor" durumdadır (06.08.2021)(80).

Şekil 20. Trabzon 72 Saatlik Hava Kalitesi

Şekil 21. Trabzon 72 Saatlik Hava Kalitesi Detay Grafiği

Şekil 22. Trabzon Yedi Günlük Hava Kalitesi

Trabzon'da 2004 yılında hava kalitesi izleme ağı kurmak amacıyla, Valilik ve Meydan parkında iki adet sabit tip hava kalitesi izleme istasyonu kurulmuştur. Ayrıca, Erzurum Temiz Hava Merkezi kapsamında, bu istasyonlara ilave olarak, Akçaabat İlçesi'nde ısınma istasyonu (1 adet), Merkez (Ortahisar) İlçesi'nde trafik istasyonu (1 adet), Fatih Sultan Mehmet Lisesi bahçesinde ısınma amaçlı istasyon (1 adet) ve Uzungöl'de kırsal arka plan istasyonu (1 adet) olmak üzere toplam 6 adet istasyon mevcuttur (Tablo 62 ve Şekil 23).

Tablo 62. Trabzon Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler, 2020

İstasyon Yerleri	Koordinatları (Enlem, Boylam)	Hava Kirleticileri							
		PM10	SO2	NO	NO2	NOX	O3	CO	PM2,5
Akçaabat	41.014210 39.591861	X	X	X	X	X	X	X	
Beşirli	40.994508 39.667945	X		X	X	X		X	X
Fatih	40.999185 39.692944	X	X	X	X	X		X	
Meydan	41.002467 - 39.731542	X	X	X	X	X			
Valilik	41.005962 39.712739	X	X	X	X	X	X		
Uzungöl	40.617937 40.299886	X	X	X	X	X	X		

Şekil 23. Trabzon Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri

İstasyonlardan elde edilen son bir yıldaki hava kirlenici parametre ortalama değerleri ve günlük değişimleri Tablo 63 ve Şekil 24-31'de yer almaktadır.

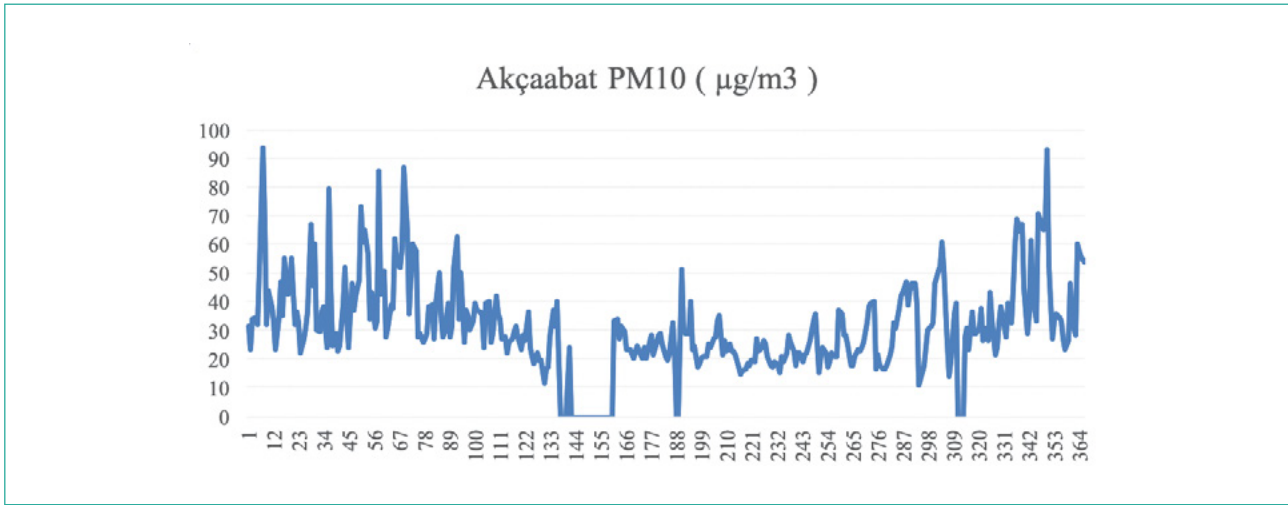
Tablo 63. Trabzon İlinde 2020 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları (µg/m³; CO: mg/m³)

		SO2	AGS*	PM10	AGS	CO	AGS	NO	AGS	NO2	AGS	NOx	AGS	O3		AGS
Trabzon-Akçaabat	Ocak	14		47	7	842				27		43		27		
	Şubat	13		43	9	930				31		46		36		
	Mart	8		42	10	798				27		36		45		
	Nisan	9		33	1	819				-		24		59		
	Mayıs	-		-	-	-				-		49		-		
	Haziran	-		-	-	-				-		17		-		
	Temmuz	4		26	1	438				-		19		59		
	Ağustos	4		20	0	451				14		17		67		
	Eylül	4		26	0	531				16		21		53		
	Ekim	5		33	4	600				22		29		49		
	Kasım	7		31	0	866				23		36		26		
	Aralık	12		48	14	808				33		54		34		

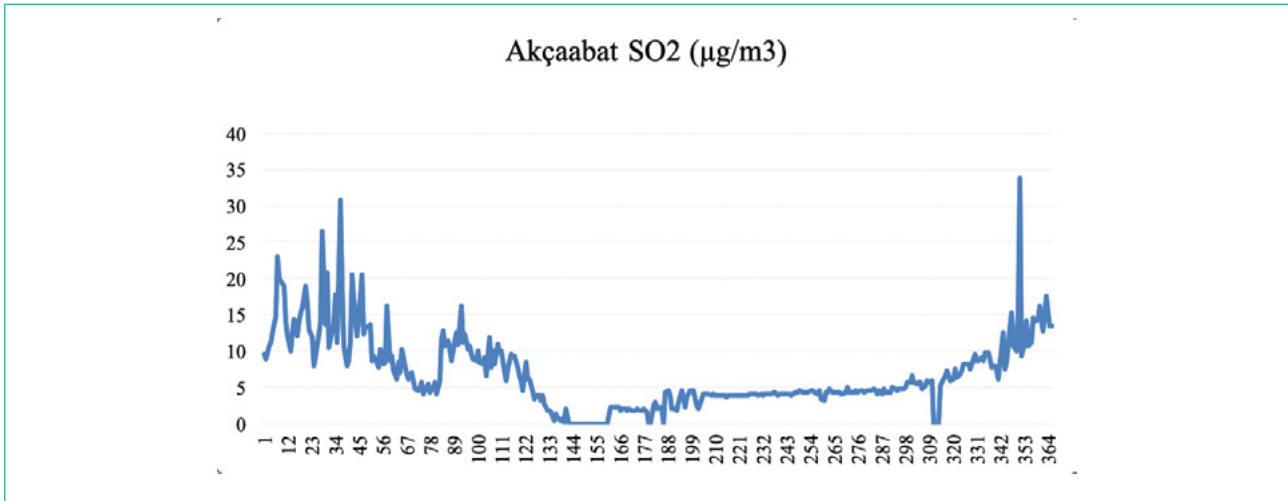

		S02	AGS*	PM10	AGS	CO	AGS	NO	AGS	NO2	AGS	NOx	AGS	O3		AGS
Trabzon-Fatih	Ocak	8		50	12	1075				54		116				
	Şubat	8		56	14	1064				62		127				
	Mart	5		44	10	781				49		83				
	Nisan	3		32	1	622				-		40				
	Mayıs	2		27	2	473				-		32				
	Haziran	1		29	0	428				26		33				
	Temmuz	2		33	1	433				25		30				
	Ağustos	2		30	0	455				30		38				
	Eylül	2		37	4	543				36		49				
	Ekim	5		49	16	632				52		91				
	Kasım	5		36	6	723				52		97				
	Aralık	8		63	19	1097				70		153				
Trabzon-Beşirli	Ocak			-	6	647				51		86				
	Şubat			-	9	589				54		89				
	Mart			56	17	500				50		75				
	Nisan			49	12	456				-		46				
	Mayıs			-	0	345				-		40				
	Haziran			-	0	311				33		43				
	Temmuz			42	2	338				28		39				
	Ağustos			42	3	351				30		41				
	Eylül			51	12	368				31		44				
	Ekim			64	18	354				37		54				
	Kasım			55	20	451				37		63				
	Aralık			75	25	616				46		83				
Trabzon-Meydan	Ocak	-		-	0					68		105				
	Şubat	-		-	0					59		108				
	Mart	-		-	1					37		69				
	Nisan	-		37	3					-		51				
	Mayıs	6		31	3					-		38				
	Haziran	6		31	2					32		40				
	Temmuz	5		28	0					27		34				
	Ağustos	7		28	0					24		34				
	Eylül	7		33	2					30		40				
	Ekim	7		47	15					41		63				
	Kasım	10		49	13					44		75				
	Aralık	16		79	17					54		106				
Trabzon-Valilik	Ocak	-		-	0					-		-		31		
	Şubat	-		-	0					-		-		-		
	Mart	-		-	1					-		-		-		
	Nisan	7		34	2					-		48		63		
	Mayıs	-		27	3					-		29		63		
	Haziran	-		24	0					25		28		69		
	Temmuz	-		21	0					17		20		67		
	Ağustos	4		19	0					17		20		75		
	Eylül	4		27	1					22		25		-		
	Ekim	5		36	5					31		41		47		
	Kasım	9		28	3					31		41		32		
	Aralık	14		51	17					45		79		53		

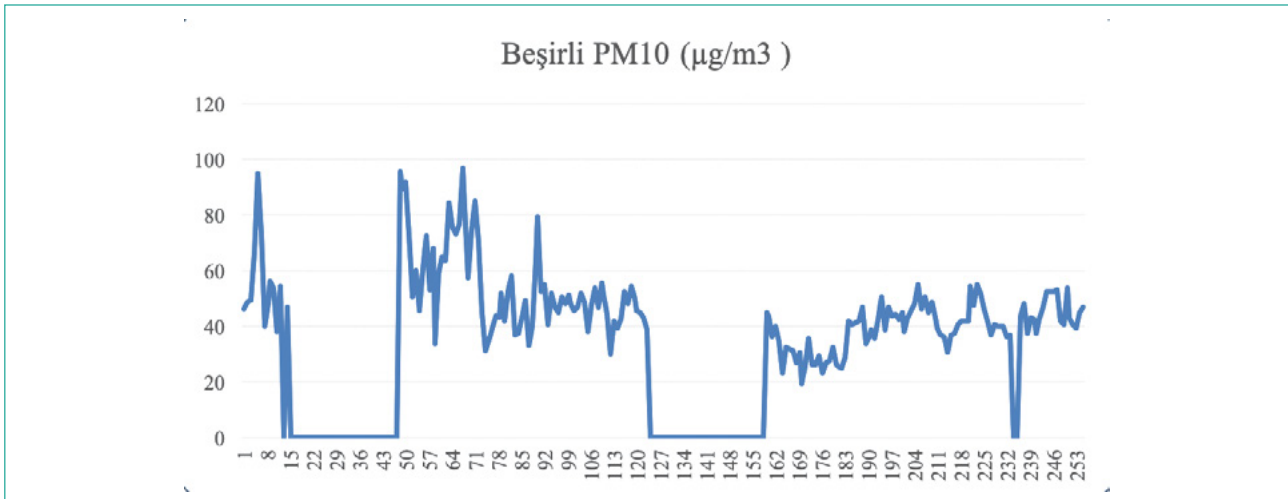
*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

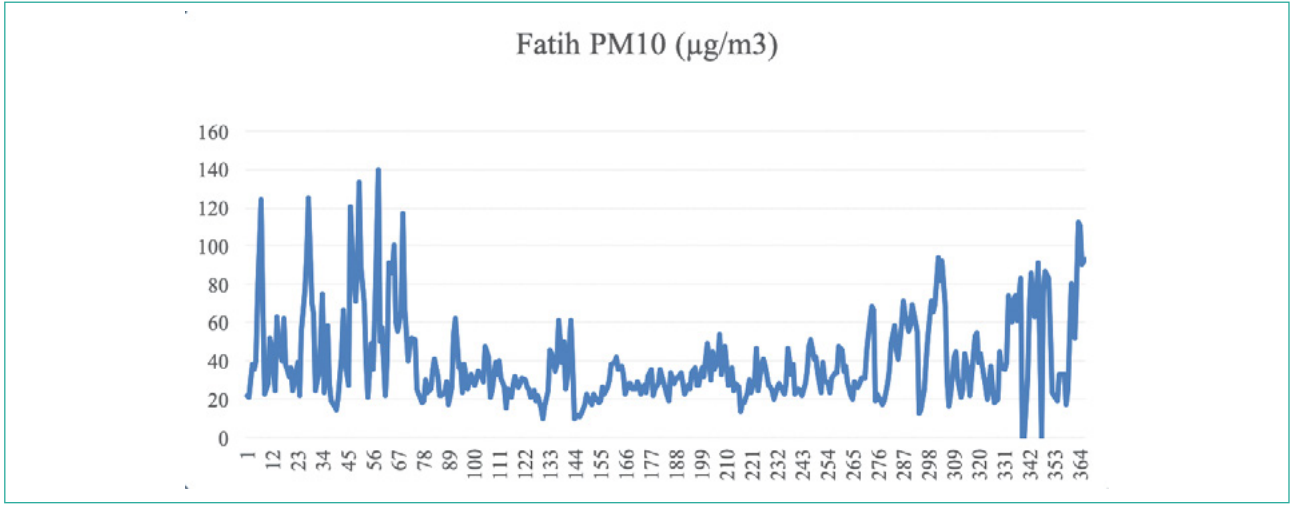
Şekil 24. Trabzon Akçaabat İstasyonu PM10 Günlük Ortalama Değerleri, 2020

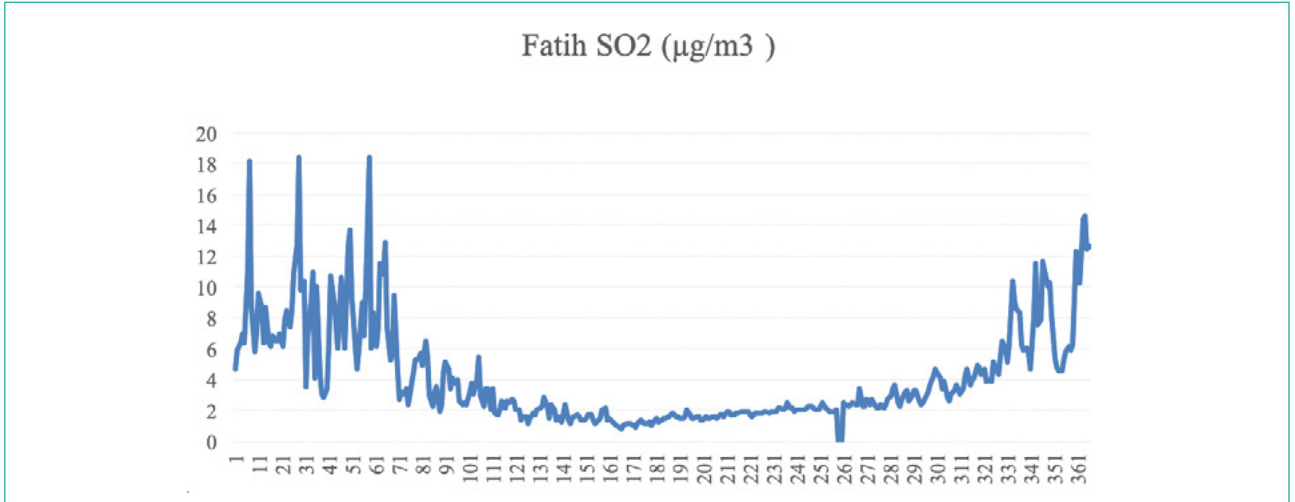
Şekil 25. Trabzon Akçaabat İstasyonu SO2 Günlük Ortalama Değerleri, 2020

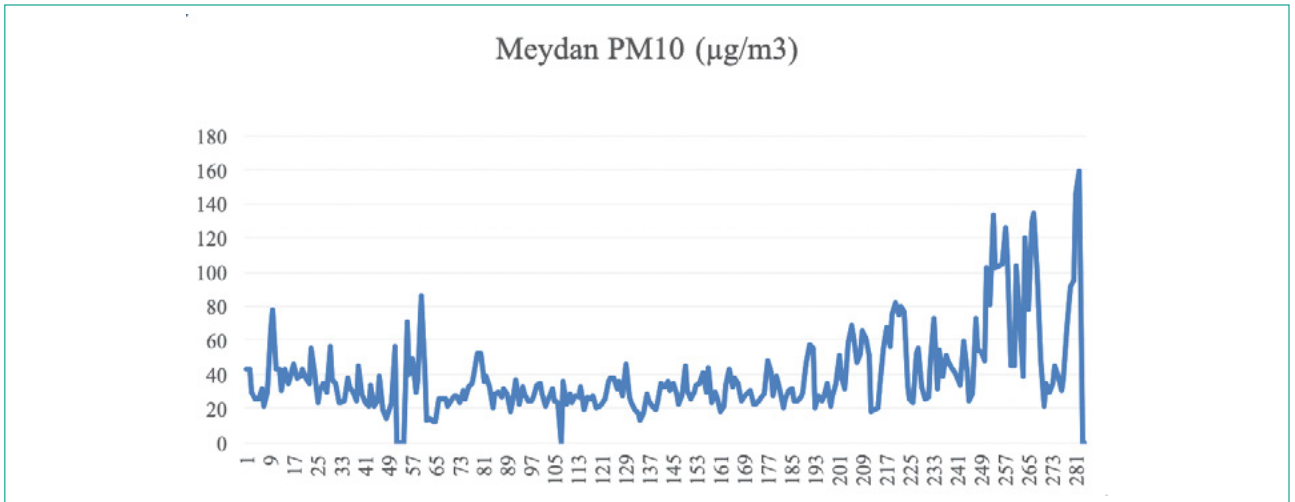
Şekil 26. Trabzon Beşirli İstasyonu PM10 Günlük Ortalama Değerleri, 2020

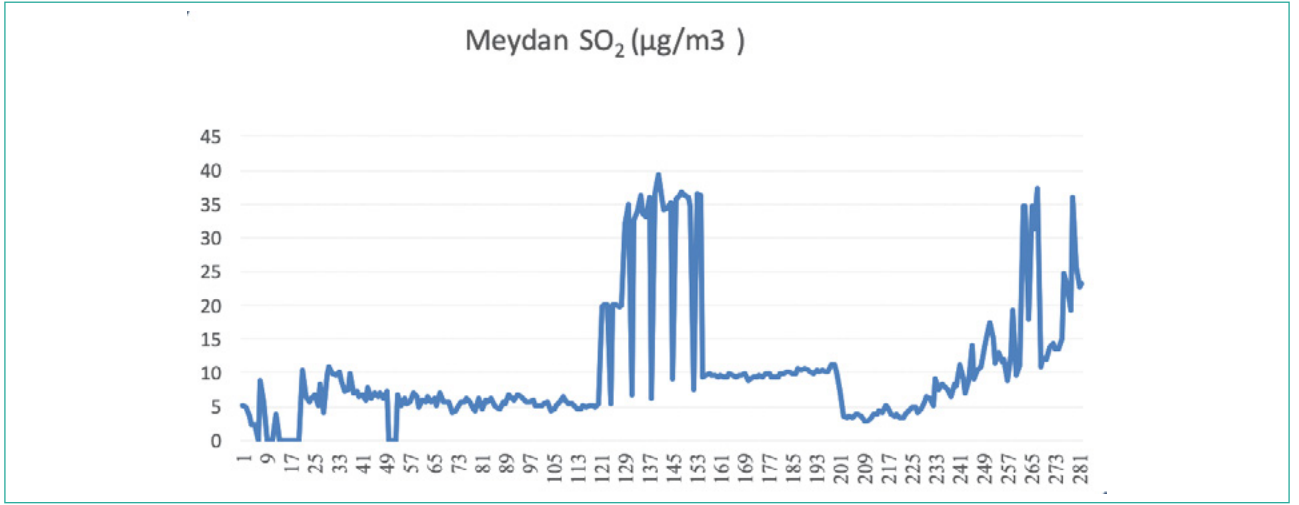
Şekil 27. Trabzon Fatih İstasyonu PM10 Günlük Ortalama Değerleri, 2020

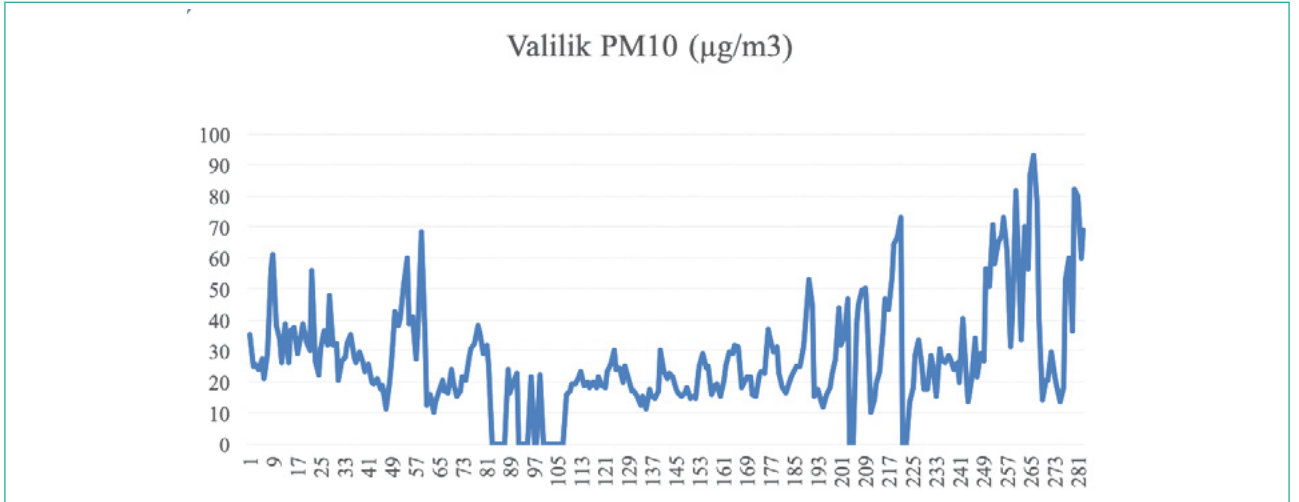
Şekil 28. Trabzon Fatih İstasyonu SO2 Günlük Ortalama Değerleri, 2020

Şekil 29. Trabzon Meydan İstasyonu PM10 Günlük Ortalama Değerleri, 2020

Şekil 30. Trabzon Meydan İstasyonu SO2 Günlük Ortalama Değerleri, 2020

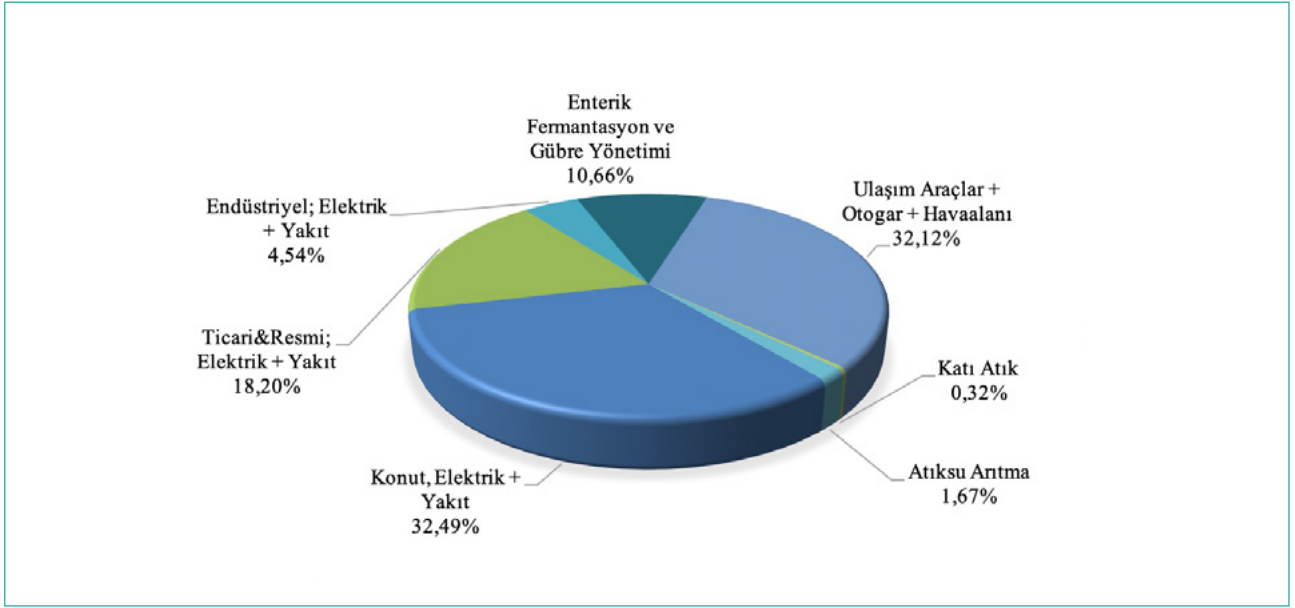

Şekil 31. Trabzon Valilik İstasyonu PM10 Günlük Ortalama Değerleri, 2020

7.3. Sera Gazı Salım Envanteri

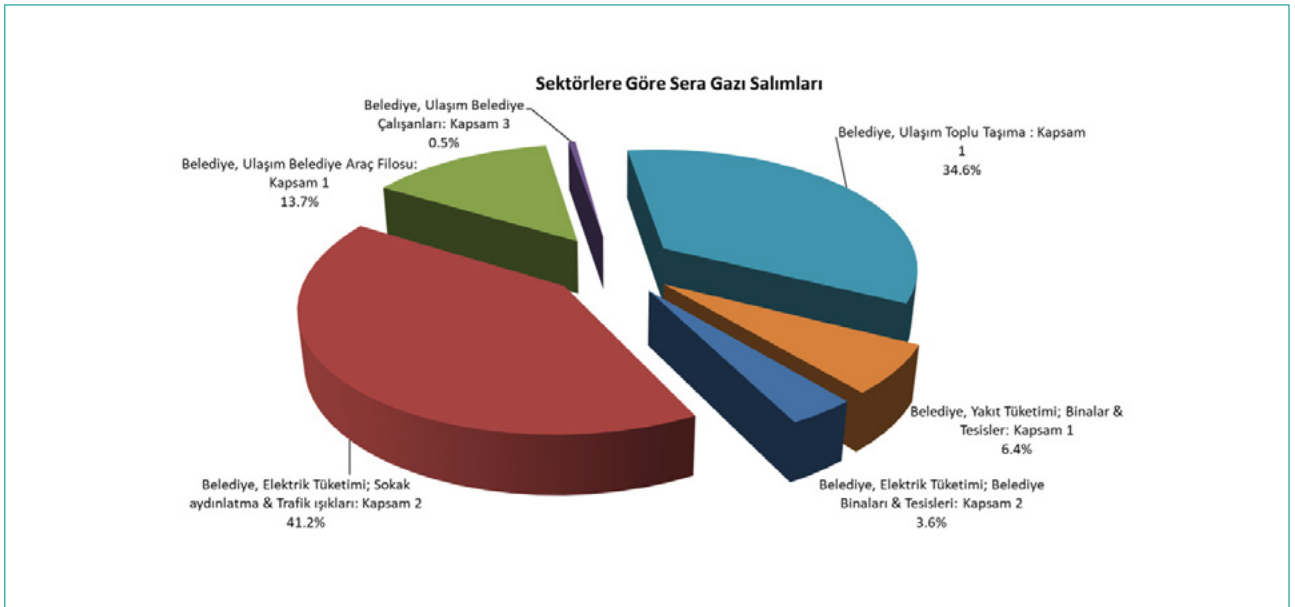
TBB 2018 yılında dünya ölçeğinde binlerce öncü kent ile birlikte, sürdürülebilir ve iklim dostu bir kent yaratmak için önemli bir adım atmış ve "Kurumsal ve Kentsel Sera Gazı Envanteri" çalışmasını hazırlayarak özellikle enerji tüketiminde Trabzon kentinin ne durumda olduğunu analiz etmiş ve tüketimin yüksek olduğu müdahale edilebilecek alanları belirlemiştir(81).

Envanter çalışmasında referans yıl olarak seçilmiş olan 2016 yılında il genelinde tüketilen toplam enerji miktarı 8.032.494 MWh iken, sera gazı emisyon miktarı 3.062.779 tCO₂e, kişi başına düşen sera gazı emisyon miktarı ise 3,92 tCO₂e/kişi olarak hesaplanmıştır(82).

Şekil 32. Trabzon İli Toplam Sera Gazı Salımının Kaynaklarına Göre Dağılımı

Trabzon kent ölçeğinde envanter incelendiğinde en büyük payın toplamda %32,5 ile konutlara ait enerji tüketimleri olduğu görülmektedir (%22,9 durağan yakıt, %9,6 elektrik) (Şekil 32). Onu sırasıyla kent ulaşımı (%32,1) ve ticari ve resmi binalarda enerji tüketimleri (%18,2) takip etmektedir.

Şekil 33. TBB Kurumsal Sera Gazı Salımının Kaynaklarına Göre Dağılımı

Envanter çalışmasında ulaşılan sonuçlara göre TBB kurumsal sera gazı envanterinin %41,2'si sokak aydınlatması ve %34,6'sı toplu taşıma araçlarından kaynaklanmaktadır (Şekil 33).

Sera gazı envanteri hesaplayarak başlatılan sürecin devamı olarak, 2019 yılında, TBB "Trabzon'un Sürdürülebilir Enerji Eylem ve İklim Uyum Planı" çalışmasını hazırlamıştır. Söz konusu çalışma iki önemli işlevi yerine

getirmektedir; birinci olarak, Trabzon'un enerji ve sera gazı yoğunluklarını kapsamlı bir şekilde kayıt altına alarak iklim değişikliğine yol açan kent kaynaklı sera gazlarının azaltılmasına dair ayrıntılı bir azaltım stratejisini (Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı) ortaya koymakta, ikinci olarak ise halihazırda gerçekleşmekte olan iklim değişikliğinin, ortaya çıkardığı olumsuz etkilere karşı kenti dirençli hale getirecek bir İklim Uyum Stratejisinin (İklim Uyum Planı) yapı taşlarını döşemektedir.

7.4. Su Yönetimi

İnsani Tüketim Amaçlı Sular

Trabzon İli ve çevresi su kaynakları bakımından oldukça zengindir. Trabzon ilinde debiler çok yüksek olmamakla birlikte, çok sayıda kaynak ve yaz-kış kurumayan akarsular vardır (Tablo 64).

Tablo 64. Trabzon İlinin Başlıca Akarsuları ve Toplam Akım Değerleri

Akarsu Adı	Akarsu Toplam Akım (hm ³ /yıl)
Değirmendere (Maçka) çayı	493.23
Solaklı çayı	458.77
İydere çayı (YAS rezervinin ½'si)	444.81
Karadere çayı	355.14
Baltacı çayı	325.42
Yanbolu çayı	169.58
Manahoz (Sürmene) çayı	163.69
Fol deresi	119.98
Söğütlü deresi	100.80
Yomra deresi	69.60
Yıldızlı deresi	49.56
İkisu (Yomra/Şana) deresi	45.70
Çarşıbaşı (İskefiye) deresi	31.70
Toplam	2.827,98

Trabzon ilinin başlıca gölleri; Uzungöl (12 ha), Sera Gölü (14 ha) ve Çakırgöl (26 ha)'dür. Diğer küçük göllerle birlikte bu göllerin toplam yüzeyleri 63 ha'dır. Trabzon ilinin başlıca Mansap Akifer Alanları; Fol deresi, Çarşıbaşı (İskefiye) deresi, Söğütlü deresi, Yıldızlı deresi, Değirmendere (Maçka) çayı, İkisu (Yomra/Şana) deresi, Yomra deresi, Yanbolu çayı, Karadere çayı, Manahoz (Sürmene) çayı, Solaklı çayı ve Baltacı çayı ile İydere çayının ½'si akifer (su kütlesi) alanlarıdır. Trabzon ilinin mansap akiferlerinin toplam yeraltı suyu (YAS) emniyetli verimi 102.41 hm³/yıl'dır (Tablo 65).

Tablo 65. Trabzon Yeraltı Suyu Potansiyeli

Mansap Akiferi Alt Havza Adı	YAS Emniyetli Verim (hm ³ /yıl)
Değirmendere (Maçka) çayı	17.44
İyidere çayı (YAS rezervinin ½'si)	16.64
Solaklı çayı	16.51
Karadere çayı	12.94
Baltacı çayı	11.72
Yanbolu çayı	6.17
Manahoz (Sürmene) çayı	5.74
Fol deresi	4.35
Söğütlü deresi	3.59
Yomra deresi	2.53
Yıldızlı deresi	1.83
İkisü (Yomra/Şana) deresi	1.67
Çarşıbaşı (İskefiye) deresi	1.28
Toplam	102,41

Trabzon'da, içme kullanma suyu şebekesi için, 2016 yılında tüm kaynaklardan çekilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı Tablo 66'da görülmektedir. 2019 yılı için tüm kaynaklardan çekilen toplam su miktarı 92.016m³/yıl olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı itibarıyla içme ve kullanma suyu şebekesi için tüm kaynaklardan çekilen toplam su miktarı, ayrı ayrı belirlenememiştir. İlimizde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfuslarının toplam Belediye nüfusuna oranı %85 olup, içme ve kullanma suyu arıtma tesisi sayısı 15 tir.

Tablo 66. Trabzon'da Tüm Kaynaklardan Çekilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı, 2016

Kaynak	Miktarı (Bin m ³ /yıl)
Akarsu	23.795
Baraj	52.200
Kaynak	1.225
Kuyu	4.666
Toplam	81.885

Şehir sakinlerine güvenli ve sağlıklı suyun temini ve kullanılan suyun doğaya uygun koşullarda geri verilmesi amacıyla Trabzon'da var olan, planlanan projelerin dağılımı Tablo 67'de sunulmuştur.

Tablo 67. Trabzon İçme, Kullanma Suyu ve Atıksu Tesisleri Projeleri

Projenin Adı	İli	Yararlanan Yerleşim Birimleri	Su Kaynağı	Kapasiteler		
				Depolama (baraj, gölet) (hm³/yıl)	İsale Hattı (m³/s)	Aritma Tesisi (m³/gün)
Planlaması Tamamlanmış Projeler			Toplam	46,60	-	-
Trabzon Karakaya Barajı Planlama Raporu	Trabzon	Trabzon Merkez	Karakaya Barajı	46,60		
Uygulama Projesi Tamamlanmış Projeler			Toplam	-	-	-
Trabzon İçmesuyu Tesisleri Uygulama Projesi Yapımı	Trabzon	Trabzon Merkez, Akçaabat, Yomra Belediyeleri	Atasu Barajı	35,75	3,82	200.000
Karakaya İçmesuyu İsale Hattı Proje Yapımı	Trabzon	Trabzon Merkez	Karakaya Barajı	46,60	3,05	
Yatırım Programında Olan ve/veya İnşaatı Devam Eden Projeler			Toplam	-	3,83	200.500
Atasu Barajı Atıksu Aritma Tesisleri İkmal	Trabzon	Atasu Mahallesi ve Çevre Mahalleler	Atasu Barajı		0,01	500
Trabzon İçmesuyu İsale Hattı	Trabzon	Trabzon Merkez, Akçaabat, Yomra Belediyeleri	Atasu Barajı	-	3,82	-
Trabzon İçmesuyu Aritma Tesisi	Trabzon	Trabzon Merkez, Akçaabat, Yomra Belediyeleri	Atasu Barajı			200.000
İşletmede Olan Projeler			Toplam	-	-	165.000
Trabzon İçmesuyu Aritma Tesisi Rehabilitasyonu	Trabzon	Trabzon Merkez	Atasu Barajı			165.000

Trabzon'da iyi su kalitesi çevresine sahip su alanlarının oranı %98'dir. Güvenli içme suyu ulaşmayan bölge oranı %10 ve şebeke suyu kullanan konutların tüm konutlara oranı %90'dır. Ortalama yıllık su tüketimi (Nisan 2020-Nisan 2021) 89.390,83 m³ / gün ve aynı dönemde kişi başı tüketim 110,10 litre – kişi / gün'dür.

İl Sağlık Müdürlüğü tarafından şebeke suyunun kontrol ve denetim işlemleri "İnsani Tüketim Amaçlı Sular Yönetmeliği" uyarınca yürütülmektedir(83). Bu yönetmelikte yer alan parametreler doğrultusunda 2020 yılına ait insani tüketim amaçlı sulara yönelik göstergeler karşılaştırmalı olarak Tablo 68'de verilmiştir(83-86).

Tablo 68. İnsani Tüketim Amaçlı Suların Analiz Sonuçları, 2020 (TİSKİ)

Göstergeler	Trabzon	TSE 266	AB	DSÖ
Mikrobiyolojik EMS/100 mL				
*Koliform	0	0	0	0
*Escherichia Coli (E. Coli)	0	0	0	0
*Toplam Koloni Sayısı (22C')	0	20		
*Toplam Koloni Sayısı (37C')	0	5		
C.perfringens	0	0	0	0
Pseudomonas Aeruginosa	0	0	0	0
Kimyasal mg/L				
pH (pH)	7,52	6.5-9.5	6.5-9.5	6.5-8.5
İletkenlik 20' (uS/cm)	151	2500	2500	2500
Nitrat (NO ₃)	3,5	50	50	50
Nitrit (NO ₂)	<0,001	0.50	0.50	0.50
Bor (B)	<0,001	1	2	2
Nikel (Ni)	<0,001	0.02	0.02	0.02
Arsenik (As)	<0,001	0.01	0.01	0.01
Kadmiyum (Cd)	<0,001	0.005	0.005	0.003
Krom Toplam (Cr)	<0,001	0.05	0.05	0.05
Florür (F)	0,8	1.50	1.50	1.50
Kurşun (Pb)	<0,001	0.01	0.01	0.01
Siyanür (CN)	<0,001	0.05	0.05	0.07
Bromat (Br)	<0,001	0.010	0.010	0.025
Benzen (C ₆ H ₆)	<0,001	0.001	0.001	0.010
Selenyum (Se)	<0,001	0.010	0.010	0.010
Antimon (Sb)	<0,001	0.005	0.005	0.005
Bakır (Cu)	<0,001	2,0	2,0	2,0
Demir (Fe)	0,052	0.2	0.2	0.3
Mangan (Mn)	0,06	0.05	0.05	0.10
Alüminyum (Al)	0,043	0.20	0.20	0.20
Amonyum (NH ₄)	<0,001	0.50	0.50	1.50
Sodyum (Na)	2,2	200	200	200

Klorür (Cl)	5,6	250	250	250
Sülfat (SO ₄)	13	250	250	250
Sertlik (CaCO ₃)	7,45	500		
Fiziksel ve Organoleptik				
Renk (Co-Pt birimi)	0	20	20	15
Bulanıklık (NTU birimi)	0,3	5,0	4,0	5,0
Koku	Normal	Duyusal	Duyusal	Duyusal
Tat	Normal	Duyusal	Duyusal	Duyusal

Şehir sakinlerinin musluklardan akan suyu güvenle kullanabilmeleri için gereken her çalışma yapılmaktadır (Tablo 69)(69). 28/10/2017 tarihli ve 30224 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İçme-Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik gereğince havza koruma planları hazırlanmaktadır.

Tablo 69. TİSKİ Temiz İçme Suyu Tedariki Projeleri

1	Beşikdüzü ilçesi Resüllü Mah (Oğuz Obası) İçmesuyu inşaatı
2	Araklı ve Sürmene ortak içmesuyu isale hattı geçişlerinde yol tamir işi
3	Sürmene Gültepe Mahallesi içmesuyu inşaatı
4	Yomra Kıratlı (Uzunyol Mevkii) Mahallesi İçmesuyu inşaatı
5	Araklı İlçesi Çiftepınar-Bereketli-İyisu,Sürmene İlçesi Ortaköy-Küçükdere-Çiftesü,Akçaabat İlçesi Akdamar,Yomra İlçesi Kayabaşı,Çaykara İlçesi Uzuntarla İçmesuyu depoları inşaatı
6	Of Yazlık mahallesi içmesuyu inşaatı
7	Çaykara ilçesi Ulucami Mah.İçmesuyu İsale hattı
8	Hayrat ilçesi Geçitli Mah. İçmesuyu isale hattı
9	Dernekpazarı ilçesi Zincirlitaş Mah. İçmesuyu isale hattı
10	Şalpazarı Sayvançatak Mah. (Çardakkıran-Kabaklık Mevkii)
11	Ortahisar İlçesi Yeşilvadi Mah.içmesuyu inş.yapım işi.
12	Akçaabat ilçesi Akören Mah,Kirazlık Mah,Maçka İlçesi Altındere Mah,Vakıfıkebir ilçesi Esentepe Mah içmesuyu depo inşaatları
13	Dernekpazarı ilçesi Akköse Mah
14	Akçaabat ilçesi Karpınar Mah
15	Dernekpazarı ilçesi Gülen Mah
16	Maçka ilçesi Gürgenagaç Mah.içmesuyu inşaatı
17	Arsin ilçesi Işıklı Başdurak grup içmesuyu ikmal onarım inşaatı
18	Akçaabat ilçesi Cevizlik Mah İçmesuyu inş.
19	Akçaabat ilçesi Salacık- Yeniköy grup içmesuyu terfi hattı
20	Of Yemişalan terfi hattı
21	Ortahisar Soğuksu Mahallesi Terfi hattı yapılması inşaatı
22	Ortahisar Kireçhane Gölçayır Mahallesi 2000 tonluk içme suyu depo inşaatı yapım işi

23	Beşikdüzü Korkuthan Mahallesi içmesuyu inşaatı
24	Düzköy ilçesi Gökçeler Mahallesi içme suyu isale hattı inşaatı
25	Tonya ilçesi Karasu Mahallesi içme suyu inşaatı yapım işi
26	Düzköy ilçesi Alazlı Yaylaları içmesuyu inşaatı yapım işi
27	Beşikdüzü ilçesi Ağaçalı Bozlu gürgenli mahallesi grup içme suyu inşaatı
28	Yomra ilçesi Kömürcü Mahallesi Armutlu Mevkii içme suyu inşaatı
29	Maçka İlçesi Yeniköy Mahallesi içme suyu inşaatı
30	Maçka Ocaklı Çeşmeler Mahallesi içmesuyu yapım işi
31	Yomra Taşdelen Mahallesi içme suyu inşaatı yapım işi
32	Sürmene İlçesi Dirlik Mahallesi İçmesuyu İnşaatı yapım işi
33	Dernekpazarı Zincirlitaş Mahallesi Merkez mevkii içme suyu inşaatı
34	Beşikdüzü Kalegüney Mah. Şebeke hattı inşaatı
35	Maçka ilçesi Kırantaş Mah. içme suyu ikmal inşaatı
36	Ortahisar Akkaya Mahallesi içmesuyu inşaatı yapım işi
37	Ortahisar ilçesi 2 nolu Beşirli Mevkii Şenyuvam depo inşaatı
38	Of ilçesi Uğurlu Tekoba Saraçlı Mahallesi grup içmesuyu
39	Araklı ilçesi Kükürtlü Mah içmesuyu
40	Araklı Kaymaklı Mah içmesuyu
41	Beşikdüzü ilçesi Ardıçatak Mah. İçmesuyu inşaatı
42	Trabzon İli Maçka ve Arsin ilçeleri keson kuyu inşaatı
43	Maçka ve Arsin ilçeleri keson kuyu inşaatı yapım işi
44	Akçaabat ilçesi Ambarcık,Acısu ve Söğütlü İleliler mevkii içmesuyu inşaatı
45	Maçka İlçesi Yaylabaşı (Ulan yaylası) içmesuyu inşaatı
46	Şalpazarı Sinlice Ketağası Yaylası içme suyu inşaatı yapım işi
47	Sürmene ilçesi Aşağıovalı Mahallesi içme suyu inşaatı yapım işi
48	Sürmene İlçesi Yokuşbaşı Mahallesi içme suyu inşaatı yapım işi
49	Ortahisar ilçesi Sevimli-Özbirlik-Kozluca Grup İçme suyu inşaatı
50	Çaykara İlçesi Derindere Sarıkaya yaylası içmesuyu inşaatı
51	Maçka İlçesi Kaynarca İçmesuyu İnşaatı
52	Hayrat Yıldırımlar Mahallesi içmesuyu inşaatı
53	Vakfikebir Mısırlı Mahallesi içmesuyu şebeke inşaatı yapım işi
54	Şalpazarı ilçesi Sütçünarı Aldaşı yaylası içme suyu inşaatı
55	Maçka İlçesi Akmescit Mahallesi Terfili içmesuyu hattı inşaatı
56	Maçka ilçesi Durali Sakızlı Öğütlü içmesuyu inşaatı
57	Akçaabat İlçesi Fındıklı Yolbaşı mahalleleri içmesuyu inşaatı
58	Trabzon ili Ortahisar ilçesi Karakaya Grup İçme suyu arıtma tesisi ve 2000 m ³ depo inşaatı

59	Ortahisar ilçesi Beşirli Mahallesi 2500 m ³ lük Şenyuvam deposu deplase hattı yapım işi
60	Trabzon ili Ortahisar ilçesi Sayvan Mahallesi içme suyu şebeke inşaatı yapım işi
61	Araklı ilçesi Ayvadere Mahallesi terfili içme suyu inşaatı
62	Araklı ilçesi Yeniköy Mahallesi içme suyu inşaatı
63	Şalpazarı ilçesi Pelitçik Mahallesi içme suyu inşaatı
64	Ortahisar ilçesi Çağlayan-Yeşilbük-Dolaylı-Yeşilyurt Grup içmesuyu isale ve şebeke inşaatı yapım işi
65	Çarşıbaşı ilçesi Kovanlı Mahallesi içme suyu inşaatı yapım işi
66	Trabzon İli Akçaabat ilçesi Maden Mahallesi İçmesuyu İnşaatı
67	Trabzon ili Tonya ilçesi Çayırıcı Mahallesi içme suyu onarım ve yenileme inşaatı
68	Trabzon ili Tonya ilçesi Hoşarlı Mahallesi içme suyu inşaatı yapım işi
69	Trabzon ili Of ilçesi Cumhuriyet Mahallesi kanalizasyon inşaatı yapım işi
70	Trabzon İli Tonya ilçesi Kalınçam Mahallesi içmesuyu inşaatı yapım işi
71	Trabzon İli Akçaabat ilçesi Ağaçalı, Meşeli, Darıca ve Ortaköy Mahalleleri Grup içme suyu inşaatı
72	Trabzon İli Yomra ilçesi Kayabaşı Mahallesi, İkisu Mahallesi Karşlıoğlu ve Saraylar Mevki İçme Suyu İsale ve Şebeke İnşaatı Yapım İşİ
73	Trabzon ili Akçaabat ilçesi Oğulkaya Mahallesi içme suyu inşaatı
74	Trabzon İli Maçka İlçesi Ormanüstü Mahallesi İçme Suyu İnşaatı Yapım İşİ
75	Trabzon İli Vakfıkebir İlçesi Aydoğdu Mahallesi İçme Suyu İnşaatı
76	Trabzon İli Düzköy ilçesi Aykut Mahallesi (Fengo yaylası)
77	Trabzon ili Hayrat ilçesi Balaban Mahallesi Hamzalı Mevkii ve Peteklik Mezrası içme suyu inşaatı
78	Trabzon ili Of ilçesi Cumapazarı Mahallesi Reis Mevkii içme suyu inşaatı
79	Trabzon ili Of ilçesi Fındıkoba (Kaban- Aşağı Güney Mevkii) Mahallesi içme suyu inşaatı
80	Dernekpazarı ilçesi Çayırbaşı Mahallesi içme suyu inşaatı
81	Trabzon ili Of ilçesi Tekoba- Saraçlı Tavşanlı grup içme suyu ilave kaynak ve isale hattı inşaatı yapım işi
82	Trabzon İli Araklı ilçesi Değirmencik- Yoncalık-Merkezköy-Yeşilköy Grup içme suyu inşaatı
83	Trabzon ili Maçka ilçesi Oğulağaç Mahallesi içme suyu inşaatı
84	Trabzon ili Maçka ilçesi Bakımlı Mahallesi içme suyu inşaatı
85	Trabzon İli Ortahisar ilçesi Kireçhane Mahallesi içme suyu inşaatı
86	Trabzon ili Maçka ilçesi Yeşilyurt Mahallesi içme suyu inşaatı
87	Arsin (Trabzon) Fatih ve Güzelyalı Mahallesi içme suyu inşaatı
88	Of (Trabzon) içme suyu terfi hattı yenileme işi
89	Trabzon İli Akçaabat İlçesi Salacık Mahallesi İçme Suyu İnşaatı
90	Of (Trabzon) Çataldere Mahallesi Kusboğazi Mezrası içmesuyu inşaatı
91	Araklı (Trabzon) Pervane-Karatepe-Birlik- Hasköy Mahalleleri Grup içme suyu inşaatı
92	Beşikdüzü (Trabzon) Korkuthan Mah İçme suyu şebeke inşaatı yapım işi
93	Yomra (Trabzon) Çınarlı- Şanlı- Pınarlı Mahalleleri içme suyu isale ve şebeke inşaatı yapım işi

94	Trabzon İli Yomra ilçesi Yenice Mahallesi İçme suyu inşaatı
95	Trabzon İli Şalpazarı ilçesi Sis Dağı içme suyu isale ve şebeke inşaatı
96	Trabzon Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde içme suyu su alma yapılarının onarım ve yenilenmesi inşaatı
97	Şalpazarı (Trabzon) Şarlıobası içme suyu inşaatı yapım işi
98	Trabzon İli Araklı ve Sürmene İlçelerine Bağlı 15 Mahallenin İçme Suyu Şebeke İnşaatı Yapım
99	Of –Hayrat grup içme suyu değişiklik inşaatı
100	Maçka (Trabzon) Esiroğlu Mahallesi Karşıyaka Mevkii içme suyu ana isale ve şebeke hattı inşaatı
101	Of (Trabzon) Gürpınar Mahallesi ilçesi içme suyu onarım ve yenileme inşaatı
102	Akçaabat ilçesi Uçarsu Mahallesi içme suyu şebeke hattı
103	Trabzon İli Düzköy İlçesi Gökçeler Aykut ve Küçüktepe Mahalleleri ile Akçaabat ilçesi Demirkapı Mahallesi içmesuyu inşaatı
104	Vakfıkebir (Trabzon) Tarlacık- Ballı Mahallesi içme suyu inşaatı
105	Akçaabat (Trabzon) İçmesuyu Temin Sistemi Tamamlama İnşaatı
106	Trabzon ili Çaykara ilçesi Köknar Mahallesi içme suyu inşaatı
107	Hayrat İlçesi Sarmaşık Mahallesi ile Çaykara İlçesi Derindere Mahallesi İçme Suyu İnşaatı
108	Trabzon ili Maçka ilçesi Mataracı Mahallesi içme suyu İnşaatı
109	Akçaabat (Trabzon) ilçesi Helvacı Mahallesi Buluçka Mevkii ile Işıklar Mahallesi Enginoba ve Büyükoba Mevkiileri içmesuyu inşaatı yapım işi
110	Akçaabat (Trabzon) Akçaköy Mahallesi Kıran Mevkii içme suyu inşaatı
111	Maçka Atası Sındıran Üçgedik Kapıköy Yeşiltepe su depoları ve şebeke hattı içme suyu inşaatı yapım işi
112	İlçeler (Trabzon) Doğu Bölgesi Su alma Yapılarının Onarım ve Yenilenmesi İnşaatı 2 Etap Yapım İş
113	İlçeler (Trabzon) Batı Bölgesi Su alma Yapılarının Onarım ve Yenilenmesi İnşaatı 2 Etap Yapım İş
114	Düzköy (Trabzon) ilçesi Çayırbağı Mahallesi içme suyu inşaatı
115	Vakfıkebir (Trabzon) İçme Suyu Terfi Hatları İle Branşman Odaları Onarım ve Yenileme İnşaatı
116	Çarşıbaşı Şahinli Kavaklı Grup İçmesuyu Arıtma Tesisi
117	Ortahisar (Trabzon) Çağlayan Mahallesi, Yeşilbük ve Yeşilyurt Mahalleleri İçme Suyu İnşaatı
118	Çaykara (Trabzon) İlçesi Yeşilalan Mahallesi Yayla Sokak Mevki İçme Suyu İnşaatı Yapım İş
119	İncesu – Ortahisar (Trabzon) içme suyu isale ve terfi hattı inşaatı yapım işi
120	Akçaabat Derecik Mahallesi Atmaca Sok içme suyu inşaatı yapım işi
121	Of (Trabzon) İlçesi Cumapazarı Mahallesi Taşhan Mevkii içme suyu inşaatı yapım işi
122	Çarşıbaşı (Trabzon) Yavuz Mahallesi içme suyu inşaatı yapım işi
123	Trabzon İli Of ilçesi Cumapazarı Mahallesi İçme Suyu Arıtma Tesisi Yapım İş
124	Trabzon İli Şalpazarı ilçesi İçme Suyu Arıtma Tesisi Yapım İş
125	Akçaabat (Trabzon) Akçaköy- içme suyu inşaatı yapım işi
126	Trabzon ili Ortahisar ilçesi Pınaraltı Mahallesi içme suyu ana isale hattı inşaatı
127	Şalpazarı (Trabzon) ilçesi Üzümlü –Sugören Mahalleleri terfil içme suyu inşaatı yapım işi

128	Düzköy Gürgendağ Mahallesi İçmesuyu Şebeke Hattı ve Çiğdemli Mahallesi İçmesuyu İsale Hattı Tadilatı Yapım İşi
129	Maçka Gürgenağaç ve Güney Mahalleleri içme suyu inşaatı
130	Akçaabat (Trabzon) ilçesi Yeşilyurt Grup içme suyu isale hattı ile Yeşilyurt Acısu ve Meşeli Mahalleleri içme suyu şebeke inşaatı
131	Ortahisar Yeşilyurt Maçka Esiroğlu Işıklar içme suyu inşaatı yapım işi
132	Trabzon İli Of İlçesi Sulaklı Mahallesi, Of Balaban yolu kanalizasyon ve içme suyu hatları deplase inşaatı
133	Trabzon İli Araklı, Of, Sürmene, Dernekpazarı, Köprübaşı, Maçka, Çaykara, Hayrat, Arsin, Yomra ve Ortahisar ilçelerinde içme suyu ve kanalizasyon çalışmalarından dolayı kırılan yolların beton onarımlarının yapılması işi KISIM 1
134	Trabzon İli Araklı, Of, Sürmene, Dernekpazarı, Köprübaşı, Maçka, Çaykara, Hayrat, Arsin, Yomra ve Ortahisar ilçelerinde içme suyu ve kanalizasyon çalışmalarından dolayı kırılan yolların beton onarımlarının yapılması işi KISIM 2
135	Akçaabat (Trabzon) ilçesi Yeşiltepe, Şinik, Acısu, Yaylacık Mahalleleri içmesuyu; Sarıtaş Mahallesi kanalizasyon inşaatı
136	Trabzon İli Yomra İlçesi İçme Suyu Arıtma Tesisi Onarım İnşaatı yapılması işi
137	Ortahisar Maçka (Trabzon) ilçelerinde muhtelif hacimlerde içme suyu depo inşaatı yapım işi
138	Akçaabat Beşikdüzü, Çarşıbaşı (Trabzon) ilçelerinde muhtelif hacimlerde içme suyu depo inşaatı yapım işi
139	Araklı-Sürmene-Of ve Çaykara (Trabzon) ilçelerinde muhtelif hacimlerde içme suyu depoları inşaatı yapım
140	Trabzon ili Araklı ve Sürmene ilçelerine bağlı 11 mahallenin içme suyu şebeke inşaatı
141	Beşikdüzü ilçesi Seyitahmet -Sayvancık-Denizli içme suyu isale hattı inşaatı
142	Of Hayrat Grup içme Suyu İnşaatı
143	İlçeler Depo İzolasyon ve Genel Bakım İnşaatı yapım işi
144	Trabzon İli Ortahisar İlçesi Yalincak Mahallesi Gazi Caddesi İsale-Terfi ve Şebeke Hattı İnşaatı
145	Trabzon İli Maçka İlçesi Esiroğlu Arıtma Tesisi Alanında Yapılacak Olan Çelik Hangar İnşaatı Yapım İşi
146	Trabzon İli Akçaabat İlçesi Ortaköy Grup İçmesuyu Şebekesi İnşaatı Yapım İşi
147	Ortahisar (Trabzon) ilçesi Karlık ve Kireçhane Terfi Sistemi içme suyu İnşaatı Yapım İşi
148	Trabzon İli Beşikdüzü Ağaçalı-Bozlu-Gürgenli Grup içme suyu İnşaatı Yapım İşi
149	Trabzon İli Maçka İlçesi Hızarlı, Gayretli ve Durali Mahallesi İçme Suyu İsale, Şebeke Hattı İnşaatı Yapım İşi
150	Akçaabat İçmesuyu Temin Sistemi İnşaatı Menşe Şahadetnameleri (Certificate Of Origin) Alınması İşi
151	Trabzon İli Yomra , Düzköy , Çarşıbaşı, Vakfıkebir Ve Beşikdüzü İlçeleri İçmesuyu Temin Sistemi Onarımı Ve Yapım İşi
152	Ortahisar (Trabzon) İlçesi Karlık Ve Kireçhane İçmesuyu Terfi Sistemi İnşaatı Yapım İşi
153	Çaykara (Trabzon) İlçesi Sultan Murat Yaylası İçmesuyu Ve Kanalizasyon İnşaatı Yapım İşi
154	Düzköy (Trabzon) İlçesi Çayırbağı Mahallesi İçmesuyu İkmal İnşaatı
155	Trabzon İli Ortahisar İlçesi Yalincak Mahallesi İçmesuyu Terfi Hattı Ve Şebeke Hattı Deplase İnşaatı - Maçka Yukarıköy Mevkii İçmesuyu İsale Hattı Ve Depo Bağlantıları İnşaatı Yapım İşi

TBB İPA Desteği ile yürütmüş olduğu Trabzon Temiz Su Projesi 2020 yılında başlamış olup 47 mahalleyi kapsamaktadır. Proje kapsamında içme suyu, kanalizasyon ve yağmur suyu hatlarının yenilenmesi, fiber optik hat yapımı ve eksik doğalgaz hatlarının tamamlanması hedeflenmektedir. Projede hedeflenen ve 2021 yılının ilk 6 ayına kadar yapılmış olan çalışmalar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 70. TBB'nin Temiz Su Projesi Kapsamında Yaptığı Çalışmalar (Km)

Çalışmalar	Hedeflenen	Tamamlanan
İçme Suyu Hattı	565 km	143 km*
Kanalizasyon Hattı	120 km	9 km
Yağmur Suyu Hattı	70 km	17 km
Fiber Optik Hattı	450 km	45 km
Eksik Doğalgaz Hatlarının Tamamlanması	-	7 km

*6.244 aboneye yeni hattan su verilmiştir.

Tablo 71. TBB'nin Yıl Bazında Yaptığı Çalışmalar (m)

	İçme Suyu (m)	Yağmursuyu (m)	Kanalizasyon (m)
2019	668.706	3.868	64.295
2020	357.559	777	65.752
2021 (İlk 6 Ay)	450.221	17.520	28.989
Toplam	1.476.486	22.165	159.036

Atık Sular

Türkiye’de atık sular “Atıksu Arıtma Tesisleri Teknik Usuller Tebliği” çerçevesinde arıtılmakta ve deşarj edilmektedir. “Bu Tebliğ, yerleşim birimlerinden kaynaklanan atıksuların arıtılması ile ilgili atıksu arıtma tesislerinin teknoloji seçimi, tasarım kriterleri, arıtılmış atıksuların dezenfeksiyonu, yeniden kullanımı ve derin deniz deşarjı ile arıtma faaliyetleri esnasında ortaya çıkan çamurun bertarafı için kullanılacak temel teknik usul ve uygulamaları düzenlemek amacı ile hazırlanmıştır(87).” Trabzon’da Arsin ilçesi Çiçekli Mahallesi Atıksu Arıtma Tesisi ve Tonya ilçesi Ağreliya Atıksu Arıtma Tesisi aktif olarak çalışmakta olup 2021 yılı sonu itibarıyla Uzungöl Atıksu Arıtma Tesisi de aktifleşecektir. Tablo 72-73’te ise Trabzon’da bulunan tesislere ait veriler verilmektedir(79,88,89).

Tablo 72. Trabzon İlinde 2021 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu

		Derin Deşarj Tesisi			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	Arıtılan / Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m3/sn)	Deşarj Noktası Koordinatları	Deniz Deşarjı	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı
İl Merkezi (Ortahisar)	Değirmendere	*			*			24645		Y:563865	*	150000	
										X:4539009			
	Çimenli	*			*			11923		Y:568382	*	60000	
										X:4537547			
	Pazarkapı	*			*			57715		Y:560176	*	110000	
										X:4537547			
İlçeler	Akçaabat	*			*			13219		Y:547127	*	116744	
										X:4542452			
	Araçlı	*			*			6955		Y:589543	*	47427	
										X:4532457			
	Arsin	*			*			3888		Y:576010	*	27814	
										X:4533963			
	Beşikdüzü	*			*			13824		Y:518990	*	21692	
										X:4545019			
	Çarşıbaşı	*			*			3015		Y:531660	*	15399	
										X:4548026			
	Çaykara (Uzungöl)	*			*			2000		Y:608467	Yok	1577	Çalışmıyor (Atıl Durumda)
										X:4498497			
	Of	*			*			13854		Y:607870	*	41277	
										X:4534349			
	Sürmene	*			*			4320		Y:594258	*	25764	
										X:4529597			
	Maçka	*			*			900		Y:3969751	Yok		Çalışmıyor (Atıl Durumda) (Etap Çalışmaları Devam Ediyor)
										X:40868103			
	Tonya	*			*			900		Y:524826	Yok	14771	Çalışıyor
										X:4527205			
	Vakfıkebir	*			*			43200		Y:523478	*	26560	
										X:4544218			
	Yomra	*			*			43104		Y:572296	*	34629	
										X:4534356			

Tablo 73. Trabzon İlinde 2020 Yılı İtibariyle Arıtıldıktan Sonra Bertaraf Edilen Atıksu Durumu

ARITILDIKTAN SONRA BERTARAF EDİLEN ATIKSU DURUMU							
Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m3/yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m3/yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m3/yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m3/yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m3/yıl)	Çevresel/ Ekolojik Yeniden Kullanım (m3/yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m3/yıl)	TOPLAM (m3/yıl)
996.960	72.595	-	-	71.590	-	-	1.141.145

Trabzon İli Arsin Çiçekli Mahallesi Paket Atıksu Arıtma Tesisi 500 kişiye hizmet edilecek şekilde 100 m3/gün kapasiteli olarak inşaa edilmiştir. Tesis ardışık kesikli reaktör sistemi olarak tasarlanmıştır. Arıtılan su Azaklıoğlu Deresine deşarj edilmektedir. Tesis çıkış suyu parametreleri deşarj kriterlerini sağlamaktadır.

Trabzon İli Tonya Ağrelisi Atıksu Arıtma Tesisi 7500 kişilik 900m3/gün olarak tasarlanmıştır. 2013 yılında yapımı tamamlanan atıksu arıtma tesisi ilçenin kanalizasyon hattının yapılamamasından dolayı devreye alınamamıştır. 2020 yılında yapılan revizyon ihalesiyle tesis eksiklikleri giderilerek 2021 yılında devreye alınmıştır. Tesis uzun havalandırmalı aktif çamur prosesi olarak tasarlanmıştır. Deşarj yeri Fol deresidir.

Trabzon İli Çaykara İlçesi Uzungöl Atıksu Arıtma Tesisi 1000m3/gün olarak tasarlanmıştır. Tesis prosesi aktif çamur (oksidasyon hendeği) olarak projelendirilmiştir. Tesisin 2009 yılında yapımı tamamlanmıştır. Tesise gelen atıksu ve yağmur suyu ayrıştırması 2020 yılında tamamlanmıştır. Bu yıl yapılacak olan revizyon ihalesi ile tesisin devreye alınması planlanmaktadır.

Trabzon İli Maçka Atası Atıksu Arıtma Tesisi 500 m3/gün kapasiteli, uzun havalandırmalı aktif çamur prosesi olarak 2019 yılında yapımı tamamlanmıştır. Hizmet ettiği bölgede yağmursuyu ve kanalizasyon ayrıştırılması yapılmadığından tesis şuan pasif durumdadır.

Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi, Trabzon-Rize Katı Atık Birliği (TRAB-Rİ-KAB) bünyesinde Trabzon ili Sürmene ilçesine bağlı Çamburnu Beldesi Kutlular mevkiinde bulunmaktadır. Düzenli depolama tesisinde oluşan atıksular Fiziksel+Biyolojik atıksu arıtma sisteminde arıtıldıktan sonra alıcı ortama verilmektedir. Atıksu arıtma sisteminde, fiziksel olarak membran bio reaktör sistemi bulunmaktadır. Bunun yanında TRABRİKAB'a ait olan Deliktaş ve Of Transfer İstasyonlarının her birinde atıksular için birer adet arıtma tesisi bulunmaktadır(90).

Trabzon'da faaliyet göstermekte olan hazır beton tesisleri, mermer atölyeleri ve kömür eleme depolama tesislerinin büyük bir kısmında işletme proseslerinden kaynaklanan atık sular için geri dönüşümlü atıksu arıtma tesisi kurulmuştur. Geri dönüşüm sisteminden çıkan arıtılmış sular işletmenin kullanım amacına göre kısmen proseste kısmen de toz indirgeme sistemlerinde tekrar kullanılmaktadır. Ayrıca geri kazanılan su tesis içi alan ıslatma gibi işler için yeniden kullanılmaktadırlar(90).

7.5. Katı Atık Yönetimi

Trabzon'un en büyük fırsatı "gelişmiş, entegre katı atık bertaraf tesisi" olmasıdır. Trabzon ve Rize illerinde oluşan katı atıkların toplanması ve bertarafı için Trabzon ve Rize illerinin yerel yönetimlerinin katılımıyla birlikte güçlü bir idari yapı oluşturularak kısa adı TRAB-Rİ KAB olan Trabzon ve Rize İlleri Yerel Yönetimleri Katı Atık Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği 1997 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur(90). Birliğin amacı, Anayasamızın 56. maddesi uyarınca "Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir..." ilkesinden hareketle Birliği oluşturan Yerel İdarelerin yapmakla görevli ve yükümlü oldukları fakat maddi imkânlarının yetersizliği

nedeniyle tek başlarına yerine getiremedikleri veya yerine getirmelerinde güçlük çektikleri; Her türlü çevre kirliliği oluşturan atıkların toplanması, taşınması değerlendirilmesi ve bertarafı ile belirlenecek öncelik sırasına göre diğer çevre alt yapı çalışmalarını ve hizmetlerini, bu çalışmaları destekleyen ölçme izleme ve bunlarla ilgili gerekli tesislerin yapımını, onarımını ve işletilmesini yapmak veya yaptırmak ve devamlı işletilmesini sağlamaktır. Yine Birliğin en önemli çıktısı ise Araklı Taşönü Mahallesi'nde kurulan ve 2021 yılında devreye alınan Entegre Katı Atık Değerlendirme, Bertaraf ve Enerji Üretim tesisidir.

Bugün itibarıyla Birliğin Trabzon Büyükşehir Belediyesi dâhil olmak üzere Trabzon ilinden 19 belediye, Rize ilinden ise 9 belediye ve Rize İl Özel İdaresi ile birlikte toplamda 29 yerel idare üyesi bulunmaktadır.

Trabzon ve Rize illerinde oluşan katı atıkların bertarafının sağlanması için kurulan TRAB-Rİ KAB ile birlikte yürütülen katı atık projesi kapsamında ilk olarak Çamburnu Kutlular Düzenli depolama sahası, Trabzon-Deliklitaş, Of-Eskipazar ve Çarşıbaşı Aktarma istasyonları 2005-2007 yılları arasında inşa edilmiştir. Eylül 2007 yılında Çamburnu Düzenli Depolama sahasının devreye alınması ile birlikte Trabzon ve Rize illerinde oluşan evsel nitelikli katı atıklar bu alanda düzenli olarak depolanmaya başlamıştır. Düzenli depolama sahasının devreye alınması ile birlikte Trabzon ve Rize illerinde uzun yıllar boyunca sorun haline gelmiş, dere ve deniz kenarlarına dökülerek çevre ve insan sağlığı açısından son derece tehlikeli sonuçlar doğmasına sebebiyet vermiş katı atıklar, artık sorun olmaktan çıkmıştır. 2007 yılında devreye alınan Çamburnu Düzenli Depolama sahasında 2020 yılı sonuna kadar yaklaşık 3 milyon ton evsel katı atık bertaraf edilmiştir. Birlik sınırları dahilinde günlük 800-1000 ton aralığında katı atık toplanmaktadır. Toplanan atıkların içeriğine dair ayrıntılar Şekil 34'te verilmiştir(90).

Çamburnu Düzenli Depolama sahasında Birlik tarafından 2015 yılında 10 yıllığına ihalesi gerçekleştirilerek kurulan metan gazından yenilenebilir elektrik enerjisi üretim tesisi 4,2 MW/h kurulu güçte olup halen daha işletilmeye devam etmektedir. Sahadan çıkan atık sular ise 120 m³/gün arıtma kapasiteli membran bio reaktör arıtma tesisinde arıtılarak deşarj edilmektedir. Düzenli depolama tesisinin bulunduğu bölgenin coğrafi yapısından ötürü yoğun yağışların olduğu dönemlerde ise arıtma tesisi kapasitesinden fazla gelen atık sular Derin Deniz Deşarjı sistemine taşınmakta idi. Ayrıca Deliklitaş transfer istasyonunda 5000 kg/gün kapasiteli tıbbi atık sterilizasyon tesisinde tıbbi atıklar çevreye zararsız hale getirilerek düzenli depolama sahasında bertaraf edilmektedir. 2020 yılında Birlik sınırları dahilinde 2.482.533 ton tıbbi atık toplanarak bertarafı gerçekleştirilmiştir.

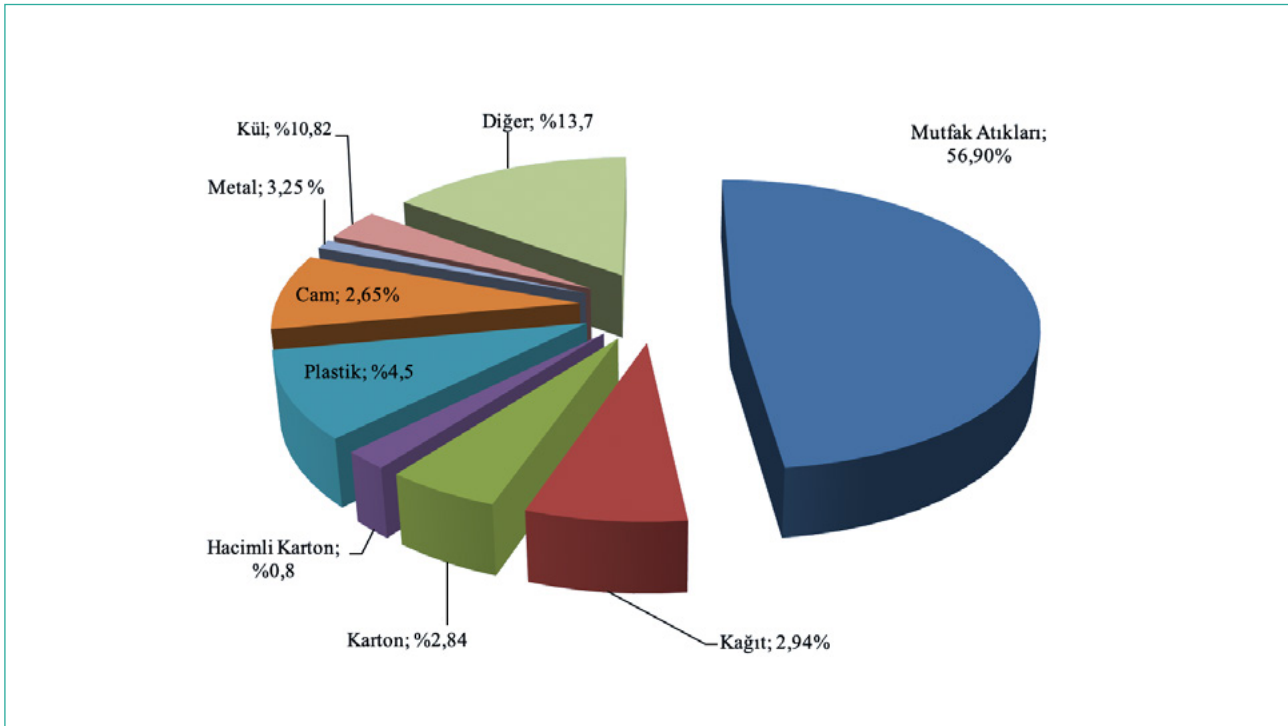
2007 yılında faaliyete geçen Çamburnu Düzenli Depolama Sahası, yine Birlik tarafından Yap-İşlet-Devret ihalesi şeklinde yapılarak kurulumu gerçekleştirilen Araklı-Taşönü Entegre Katı Atık Değerlendirme ve Bertaraf Tesisinin 2021 yılında devreye alınması ile birlikte kapatılmıştır.

Birlik tarafından 2018 yılında Cumhurbaşkanlığının yetkilendirmesiyle yap-işlet-devret modeli çerçevesinde ihale gerçekleştirilerek Trabzon ve Rize illerinde oluşan evsel katı atıkların bertarafında entegre sisteme geçilmiştir. Entegre tesis 2021 yılında devreye alınarak çalışmalarına başlamıştır. Kurulan yeni sistem ile birlikte Birlik sınırları dâhilindeki bütün üye yerel idarelerden ikili toplama sistemi ile atıkların toplanması, taşınması ve bertarafı Birlik tarafından tek elden yürütülmektedir. Araklı İlçesi Taşönü Mahallesi'nde kurulan Entegre Katı Atık Değerlendirme, Bertaraf ve Enerji üretim tesisi ile birlikte Birlik sınırları dahilinde oluşan atıklardan enerji üretimi gerçekleştirilerek ekonomiye katkı sağlanmaktadır. Atıkların kaynağından itibaren toplanması için gerekli düzenlemeler ve eğitim çalışmaları Birlik sınırları dahilinde yapılmaya başlanmak suretiyle ikili toplama sistemi için işlemler aksatılmadan yürütülmektedir. Entegre tesisten 8-12 MW/h elektrik enerji eldesinin yanında dünya standartlarında, kapalı alanlarda, geri dönüşüm yapılarak arazi kullanım ihtiyacının minimum olduğu bir çevre hizmeti de sunulmaktadır.

Entegre Tesis bünyesinde Mekanik Ayırma Tesisi, Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Ünitesi, Gazlaştırma Ön İşlem Birimi (Atıktan Türetilmiş Yakıt Ünitesi (ATY)), Gazlaştırma ve Enerji Üretim Tesisi, II. Sınıf Düzenli Depolama Sahası ve 375 m³/gün Atıksu Arıtma Tesisi bulunmaktadır. Tesisin devreye alınması ile birlikte Trabzon ve Rize illerinde oluşan evsel katı atıklar transfer istasyonları aracılığıyla tesise taşınacak ve burada işlemlerden geçirilerek enerji üretilmesi sağlanacaktır. Tesiste bulunan mekanik ayırma ünitesinde ekonomik değeri olan ve mevzuat gereği geri dönüştürülebilecek atıklar tekrardan ekonomiye kazandırılacaktır. Geri dönüşümü veya geri kazanımı mümkün olmayan fakat kalorifik değeri olan atıklar ise gazlaştırma ön işlem biriminde yakıt olarak

hazırlanacak ve gazlaştırma tesisinde yakılarak enerji üretimi gerçekleştirilecektir. Tesis 8- 12 MW/h kapasitede enerji üretimi için planlanmıştır. Tesise gelen atıkların ayrıştırılması sonucu oluşan organik atıklar ise kurutma işlemine tabi tutularak nem içeriği düşürüldükten sonra gazlaştırma ünitesine dahil edilerek enerji üretimi sağlanacaktır. Organik atıkların nem içeriğindeki düşüş istenilen verimde olmaz ise organik atıkların bertarafı için mevzuatın öngördüğü yeni bertaraf yöntemleri uygulanacaktır.

Kurulan sistem ile birlikte yalnızca evsel nitelikli katı atıklar değil ambalaj atıklarının toplanması da ikili toplama sistemi ile sağlanmaktadır. Trabzon ve Rize illerinde Birlik üyesi belediyelerin mücavir alanlarında oluşan ambalaj atıkları da yerleştirilen ambalaj atık konteynırları aracılığı ile toplanmakta ve ekonomiye ciddi oranda katkı sağlanmaktadır.

Şekil 34. Trabzon ve Rize İllerinde Birliğe Üye Belediyelerin, 2020 Yılı İçin İlçe Belediyelerince Toplanan ve Birlik Tarafından Bertaraf Edilen Katı Atık Kompozisyonu

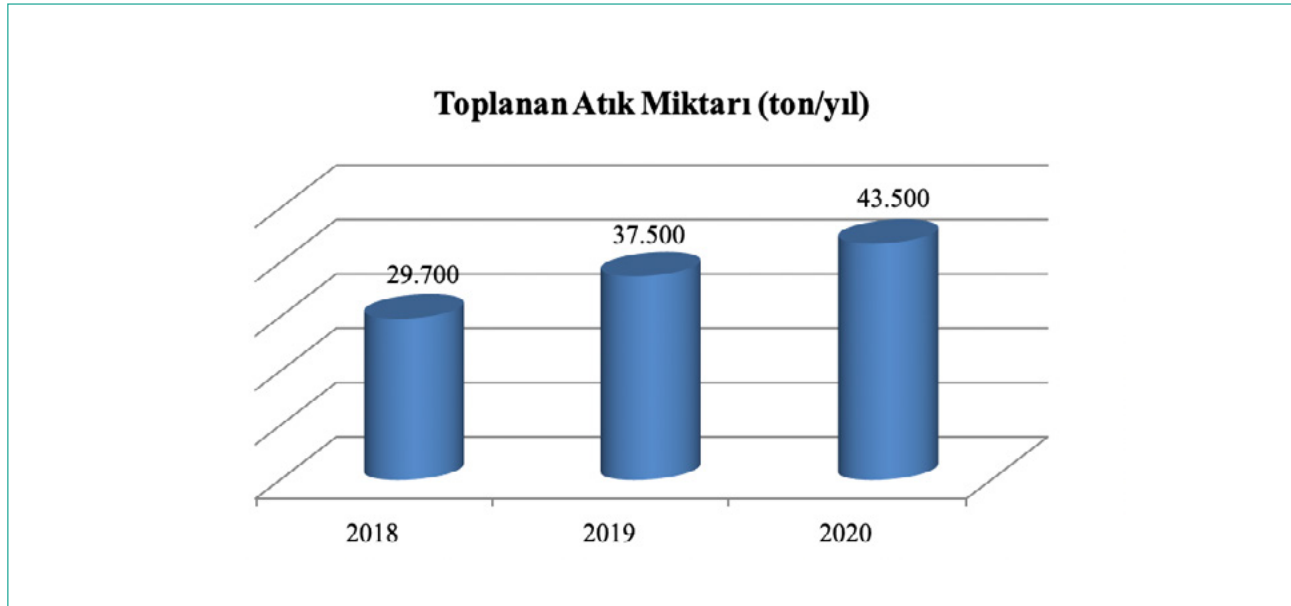
Tablo 74. Trabzon İlinde 2020 Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Yerel Yönetimlerce (Büyükşehir Belediyesi/ Belediye/ Birliklerce) Yönetilen Belediye Atığı Miktarı ve Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri

Büyükşehir/İl/İlçe Belediye veya Birliğin Adı	Büyükşehir Belediyesi/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Üretilen Katı Atık Miktarı (ton/gün)	Toplanan Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor? (Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ))	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi				
		Yaz	Kış		Yaz	Kış	Yaz	Kış			Düzenli Depolama	Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biyokurutma/ Kompost/ Biyometanizasyon)	Yakma	Düzensiz Depolama	Depo Gazından Enerji Üretimi
TRAB-Rİ-KAB	ORTAHİSAR	330.373		272,80	278,62	274,56	0,84	0,83	+	B	+				+
	AKÇAABAT	127.331		88,25	93,72	85,24	0,74	0,67		B	+				+
	ARAKLI	48.734		26,21	28,87	24,30	0,59	0,50		B	+				+
	ARSİN	31.525		22,42	24,26	21,21	0,77	0,67		B	+				+
	OF	43.754		30,69	35,56	26,67	0,81	0,60	+	B	+				+
	MAÇKA	24.893		12,95	15,13	11,13	0,60	0,45		B	+				+
	SÜRMENE	26.391		17,62	19,73	16,00	0,75	0,61		B	+				+
	YOMRA	43.321		29,94	31,20	29,52	0,72	0,68		B	+				+
	ÇAYKARA	13.890		7,40	9,59	5,42	0,69	0,39		B	+				+
	DERNEKPAZARI	3.948		1,78	2,20	1,40	0,56	0,35		B	+				+
	DÜZKÖY	13.815		4,22	5,14	3,41	0,37	0,25		B	+				+
	HAYRAT	7.883		3,83	5,36	2,41	0,68	0,30		B	+				+
	KÖPRÜBAŞI	4.652		1,50	1,88	1,67	0,40	0,25		B	+				+
	TONYA	13.914		4,46	5,06	3,98	0,36	0,28		B	+				+
	VAKFIKEBİR	27.332		17,64	19,07	16,70	0,70	0,61		B	+				+
	BEŞİKDÜZÜ	23.713		16,00	17,10	15,35	0,72	0,65		B	+				+
	ŞALPAZARI	10.846		4,38	5,29	3,59	0,49	0,33		B	+				+
	ÇARŞIBAŞI	15.586		8,27	9,27	7,51	0,59	0,48		B	+				+

Türkiye’de atık yönetiminde yeni bir yaklaşım başlamıştır: “Sıfır Atık”. Sıfır Atık Yönetmeliği 12.07.2019 tarihinde yayınlanmıştır. “Bu Yönetmeliğin amacı, hammadde ve doğal kaynakların etkin yönetimi ile sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda atık yönetimi süreçlerinde çevre ve insan sağlığının ve tüm kaynakların korunmasını hedefleyen sıfır atık yönetim sisteminin kurulmasına, yaygınlaştırılmasına, geliştirilmesine, izlenmesine, finansmanına, kayıt altına alınarak belgelendirilmesine ilişkin genel ilke ve esasların belirlenmesidir”(91). Bu çerçevede Belediyelere, kurum ve kuruluşlara geçiş süreçleri tanımlanmıştır. 13.02.2018 tarihinde, Sıfır Atık Çevre Eğitim Programı ile Trabzon’da Sıfır Atık Projesi başlamıştır(79).

Sıfır atık yaklaşımının ciddi bir şekilde uygulandığı Trabzon'un, denize kıyısı olması nedeniyle, Trabzon İli Deniz Çöpleri Eylem Planı (DÇEP 2020-2024) da mevcuttur. DÇEP kapsamında Trabzon sınırları içerisinde denize kıyısı bulunan Beşikdüzü, Vakfıkebir, Çarşıbaşı, Akçaabat, Ortahisar, Yomra, Arsin, Araklı, Sürmene ve Of ilçeleri yer almıştır(92). Trabzon'da DÇEP içerisinde yer alan kıyı ve plajlardaki (özel işletilenler hariç) temizlik çalışmaları ilgili Belediyeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Yaz sezonunda aktif olan bu alanlara Belediyeler tarafından evsel katı atık konteynerleri yerleştirilmiş olup ayrıca sezon içinde periyodik olarak temizleme çalışmaları yapılmaktadır.

2020 yılında sıfır atık uygulamaları için kurumlarda toplam 468 kumbara ve yedi konteyner yerleştirilmiştir. Belediye hizmetleri kapsamında toplam konteyner sayısı 5017'dir. Yıllara göre toplanan atık miktarı giderek artmaktadır (Şekil 35)(79). Amaç sıfır atıktır. Bu amaçla tanıtım ve bilinçlendirme çalışmaları hızlandırılmıştır. TBB tarafından sıfır atık yönetimi kapsamında kompost üretimi yapılmaktadır. Bir adet kompost tesisinde haftalık 700 lt kapasite ile çalışılmaktadır. Kompost makinesinde oluşan kompost, Trabzon Park ve Bahçeler Daire Başkanlığı'na verilmekte ve şehirde yapılan park ve bahçe düzenlemelerinde ihtiyaç duyulan yıllık gübre ihtiyacının yaklaşık %30'unu karşılamaktadır.

Şekil 35. Yıllar Bazında Sıfır Atık Yönetimi Kapsamında Toplanan Atık Miktarı

Trabzon'da, 2020 yılı verilerine göre, temel seviyede sıfır atık belgesi almış 196 kurum bulunmaktadır (Tablo 75) (79). Sıfır atık sisteminde en fazla faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları, zincir marketler ile akaryakıt istasyonları ve dinlenme tesisleri olmuştur.

Tablo 75. Temel Seviye Sıfır Atık Belgesi Almış Kurumların Kurum Türlerine Göre Dağılımı

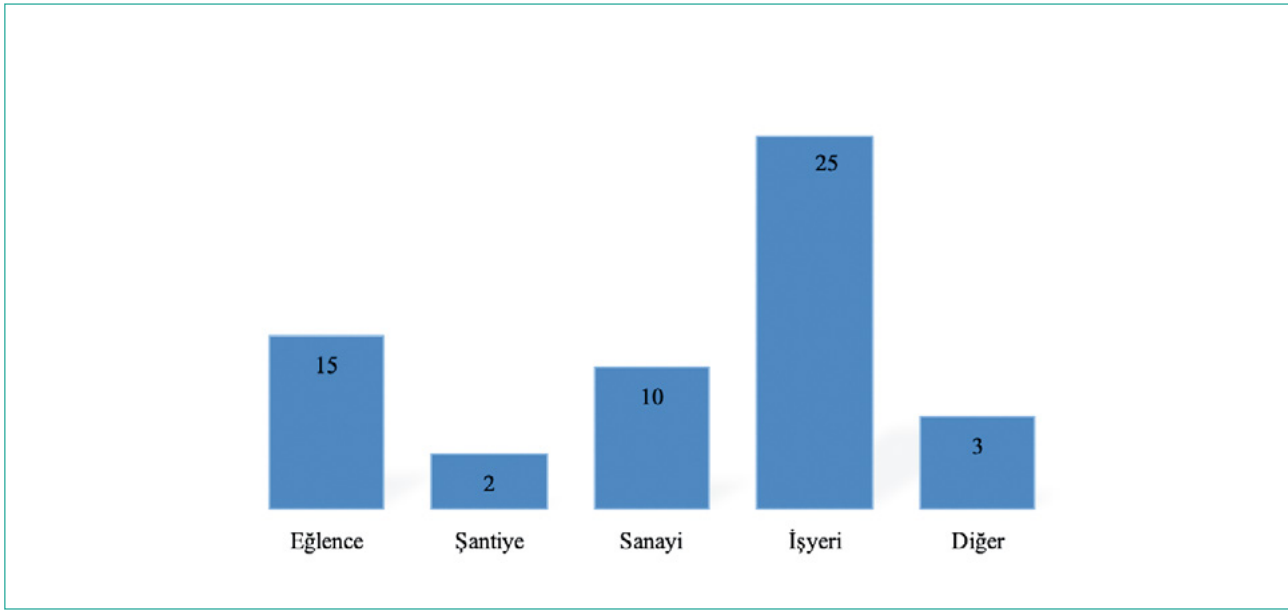
Kurum Türü	Sıfır Atık Sisteminde Faaliyet Bildiren Sayısı	Sıfır Atık Belgesi Alan Sayısı
Kamu Kurum ve Kuruluşu	102	65
Zincir Marketler	85	81
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisi	75	18
ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	10	2
Liman	10	0
Sağlık Kuruluşu	8	8
Eğitim Kurumu ve Yurtlar	4	0
Belediye	3	3
Konaklama İşletmeleri	2	2
Organize Sanayi Bölgesi	1	3
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	1	1
ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	1	1
Alışveriş Merkezi	1	1
Havalimanı	1	1
300 Ve Üzeri Konuta Sahip Siteler	0	0
İl Özel İdaresi	0	0
İş merkezi ve Ticari Plaza	0	0
Tren ve Otobüs Terminali	0	0

Ambalaj atığı toplama ve ayırma tesisi dört adettir. Yıllara göre ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı artmaktadır (Şekil 36)(79).

Şekil 36. Yıl Bazında Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi Sayısı

7.6. Gürültü

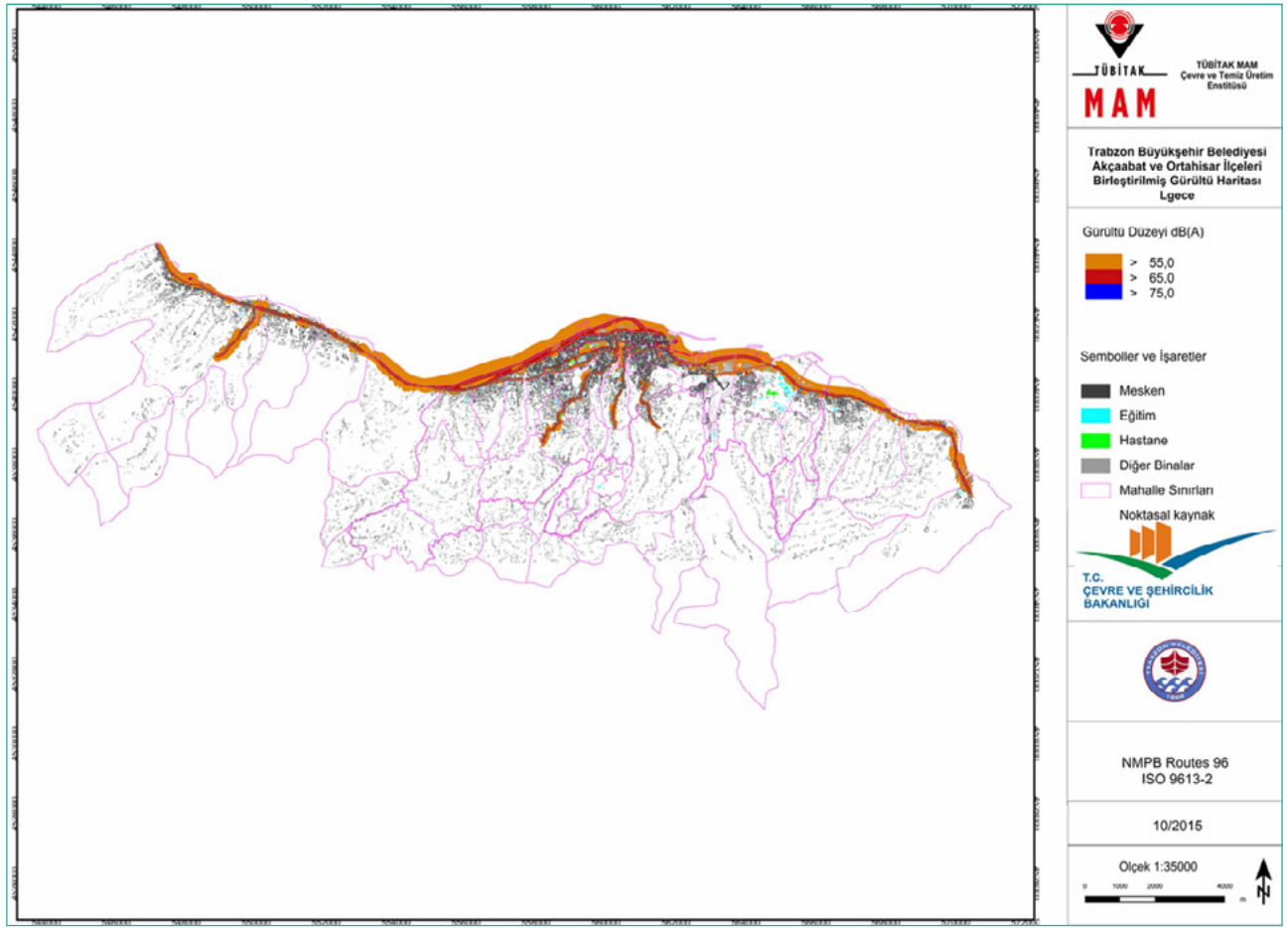
Trabzon Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü CİMER, ALO 181 ve diğer şikayet kanalları aracılığıyla iletilen şikayetlere istinaden, denetim ve çevresel gürültü ölçümleri yapmaktadır. Yapılan ölçümlerde tespit edilen eksikliklerin tamamlanması ve “Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği”nde belirtilen sınır değerlerin sağlanması için gürültü kaynaklarında ses önleyici yalıtım tedbirleri aldırılmaktadır. 2020 yılı boyunca toplam 55 adet işletmede çevresel gürültü ölçümü yapılmış ve gerekli tedbirleri almayan 3 adet işletmeye 60.446,00 TL idari para cezası uygulanmıştır (Şekil 37)(79).

Şekil 37. 2020 Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikayetlerin Dağılımı

TBB ile TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi arasında “Trabzon İli Gürültü Azaltım Senaryolarının Geliştirilmesi Projesi”ne ilişkin sözleşme imzalanmıştır(93). Bu proje kapsamında, Trabzon ilinde stratejik gürültü haritaları hazırlanan yerleşim alanlarında karayolu, sanayi ve eğlence yerleri için çevresel gürültü açısından sıcak noktaların belirlenmesi ve gürültü azaltım senaryolarının geliştirileceği eylem planlarının hazırlanması amaçlanmıştır(94). Söz konusu proje çalışmaları kapsamında aşağıda sıralananlar gerçekleştirilmiştir.

- Trabzon’da stratejik gürültü haritası hazırlanan yerleşim alanlarında Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliğinde (ÇGDYY) belirtilen sınır değerlerin aşıldığı ve hassas yapıların bulunduğu yerler tespit edilmiştir.
- Her kaynak grubu için (karayolu, sanayi ve eğlence) sınır aşımalarının yer aldığı sıcak noktalar belirlenmiştir.
- Saha ziyaretleri ve yapılan koordinasyon toplantıları sonucunda, belirlenen GYYA’lar içerisinde maruziyetin yüksek ve nüfusun yoğun olduğu bölgeler önceliklendirilerek gürültü yönetim alanları (GYA) seçilmiştir.
- Tespit edilen GYA’lar için kaynak bazlı alternatif azaltım senaryolar geliştirilerek modellemeler yapılmıştır.
- Koordinasyon toplantıları düzenlenerek sorumlu kurum/kuruluşlar ile gürültü azaltım senaryolarında belirlenen çözüm alternatifleri irdelenmiştir.
- Önerilen azaltım senaryolarına yönelik maliyet hesaplama yaklaşımı geliştirilerek her bir senaryo için maliyet analizi yapılarak toplam maliyet hesaplanmıştır.
- Şehir planlamalarında dikkate alınabilecek gürültü etki değerlendirmeleri yapılmıştır.

Şekil 38. Trabzon Gürültü Haritası

Hazırlanan Gürültü Eylem Planı doğrultusunda gürültü kirliliğini azaltım çalışmaları kapsamında gelecek için;

- Sanayi tesislerinin yerleşim düzeninin değişikliği ve tasarımı
- Trafik hızını ve akışını düzenleyecek gürültü kontrol önlemleri alınması
- Yol yüzeyinin sessiz kaplama türleri (taş mastik asfalt) ile değiştirilmesi
- Gürültü bariyerlerinin yapılması planlanmaktadır.

7.7. Tarım ve Hayvancılık

Trabzon'un fırsatlarından birisi de fındık ve çay gibi stratejik tarımsal ürünlerin üretim alanlarının sınırları içinde yer almasıdır.

Tarım sektörü, istihdam ve dış ticaret göstergeleri itibarıyla TR90 Bölgesi'nin sosyo-ekonomik yapısını belirleyen başlıca ayırt edici unsurlardan biridir. Bölge ihracatında tarım ve hayvancılığın aldığı pay %46, gıda ürünleri ve içecek sektörünün aldığı pay ise %26,7'dir. Düzey 2 bölgeleri arasında tarımsal istihdamın en yoğun olduğu bölge TR90 Bölgesi'dir. %55,2'lik tarımsal istihdam payı bölgede tarımın en önemli geçim kaynağı olduğunu göstermektedir(95).

Trabzon'un tarım ve hayvancılık durumuna ilişkin göstergelerinin özeti Tablo 76'da yer almaktadır(96).

Tablo 76. Trabzon'un Tarım ve Hayvancılık Göstergeleri

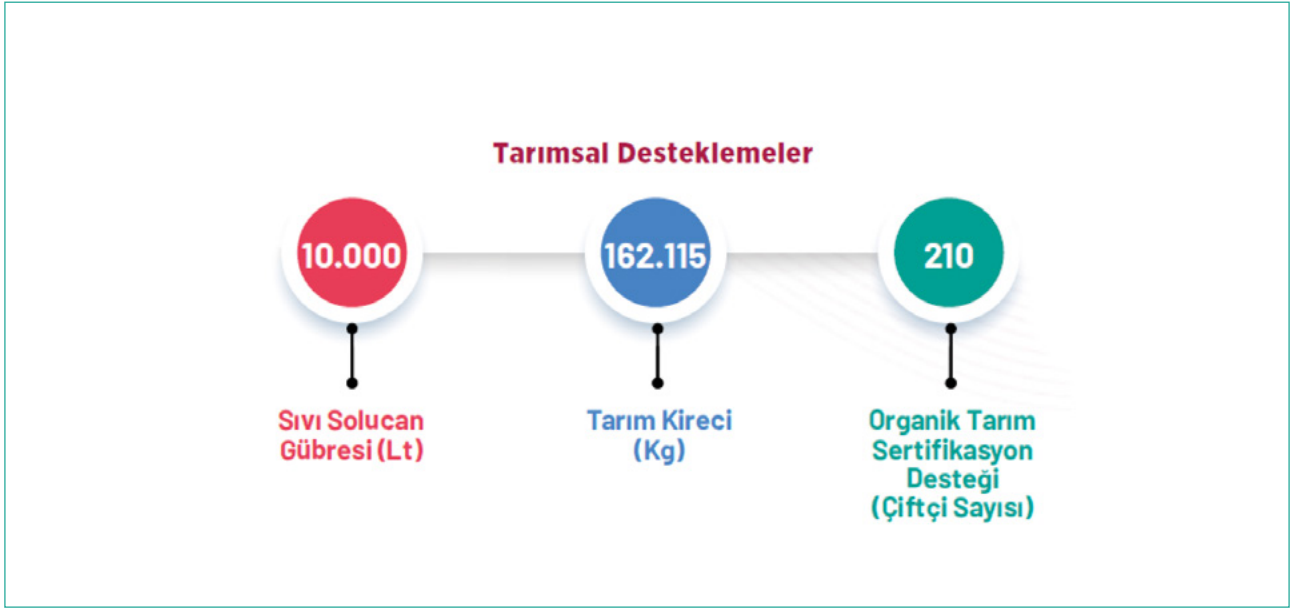
	Trabzon		Türkiye	
	2019	2020	2019	2020
Toplam İşlenen Tarım Alanları (Hektar)	13.366	14.022	19.580.744	19.572.877
Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Üretim Miktarı (Ton)	66.643	68.277	119.166.496	131.924.771
Örtü Altı Sebze ve Meyve Üretim Miktarı (Ton)	1.593	1.716	8.436.616	8.519.754
Bitkisel Sebze Üretimi (Bin TL)	2.064.626	1.987.551	197.455.884	245.220.624
Büyükbaş Hayvan Sayısı	149.896	150.862	17.872.331	18.157.971
Küçükbaş Hayvan Sayısı	173.363	182.714	48.481.479	54.112.626
Canlı Hayvanlar Değeri (Bin TL)	1.060.096	1.139.896	165.318.007	195.238.955
Hayvansal Ürünler Değeri (Bin TL)	426.841	522.882	93.917.545	108.598.173

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın yıllık resmi istatistikleri içerisinde yer alan 2019 yılı tohum üretiminin il düzeyinde dağılımı Tablo 77'de verilmiştir(97).

Tablo 77. Türkiye ve Trabzon Yıllık Tohum Üretim Düzeyi Karşılaştırması, 2015-2019

Düzey	Ton				
	2015	2016	2017	2018	2019
Türkiye	495,3	280,6	273,4	222,7	132,62
Trabzon	8,1	4,0	6,2	8,0	5,0

TBB şehirdeki küçük üreticilere tarımsal destek sağlamaktadır (Şekil 39).

Şekil 39. Türkiye Büyükşehir Belediyesi Tarım Destekleri, 2020

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) verilerine göre Trabzon(98);

- 466.400 hektarlık toplam alan
- %22'si tarımsal alan
- %26'sı mera
- %44'ü ormanlık alan
- %8'i kültür dışı arazilere sahiptir.

Doğu Karadeniz illeri arasında mısır, patates ve yem pancarı üretimlerinde birinci sıradadır. Karalahana, pazı, kabak ve yeşil fasulye şeklindeki sebze üretiminde öncüdür. Fındık şehir ve bölge için stratejik üründür; fındık ve çayda, ülke genelindeki üretimlerde fındık üretiminin %15'i ve çay üretiminin de %29'unu karşılar. Trabzon'dan gerçekleşen fındık ihracatında değer bazında %16 oranında artış yaşanmıştır. Trabzon ilinden 2021 yılı ilk 3 ayında 50 ülkeye fındık ihraç edilmiş olup en fazla fındık ihracatı yapılan ilk 3 ülke sırasıyla İtalya, Fransa ve Polonya olmuştur(99,100).

Hayvan sayıları dikkate alındığında, manda ve arı kovanlarındaki artış ve su ürünleri yetiştiriciliğinde yaşanan her yıl %8-10'luk artış dikkati çekmektedir. "Hamsi" balığı yalnızca bir balık değil aynı zamanda bir kültür ögesidir ve yerel halk için önemli bir üründür.

Trabzon ilinde denizde ağ kafeslerde alabalık/somon yetiştirilmesi ön plana çıkmaktadır. Avrupa ülkelerine ihracaat şansı bulmaktadır.

8 TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KÜLTÜR SANAT

8. KÜLTÜR- SANAT

Trabzon, şehir sakinlerine sosyal, kültürel, mekânsal ve tarihsel geçmişle bütünleşmiş; tarihi, siyasi ve ekonomik özellikleri ile birlikte sağlıklı ve refahı yüksek bir yaşam ortamı sunmaktadır. Tarihi boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Ticari, idari, eğitim ve kültür merkezi olarak elde ettiği tarihi deneyimlerle, yerli ve yabancı birçok turistin uğrak yerleri arasındadır.

Doğuştan zor bir coğrafyada yaşamayı öğrenmiş bir nüfusa, pratik iş modeli üretme zekasına ve kapasitesine ev sahipliği yapmaktadır. Geçmişten bugüne taşınan değerlerini, örneğin; ekmeğini ve tereyağını, bir marka haline getirmeyi başarmıştır. Sosyal sermayesi güçlüdür. Trabzon'dan ülke içi veya dışına göçle gidenlerin iş ve sosyal yaşamda başarı oranı çok yüksektir.

TBB, Kafkaslardan Balkanlara ve Ortadoğu'ya, Avrupa'dan Uzak Doğu'ya uzanan kültürel ve proje odaklı kardeş şehir ilişkileri ile kültürel diplomaside önemli rol oynamaktadır. Şehirde, kültür ve sanatla ilgili çalışmalar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile birlikte yürütülmektedir.

Trabzon denince akla gelen en önemli kültür simgesi, kentin en önemli turistik cazibe merkezi olan ve UNESCO'nun geçici miras listesinde yer alan, Sümela Manastırı'dır(101). Trabzon'un Maçka İlçesi'ndeki Sümela Manastırı, Altındere Vadisi'ndeki Karadağ'ın yamacında sarp bir kayalığa inşa edilmiştir. Dağa yapışmış gibi görünen manastır, yaslandığı doğanın güzelliğiyle nefes keser. Tam adı Panagia Sumela (Sümela Meryemi) veya Theotokos Sumela ancak "Meryem Ana" diye de bilinmektedir. Denizden 1150, vadiden 300 metre yüksekteki Rum Ortodoks manastırı ve kilisesidir. Meryem Ana adına kurulan manastırın "Sümela" adını "siyah" anlamına gelen "melas" sözcüğünden aldığı söylenmektedir. Bu ismin manastırın kurulduğu koyu renkli Karadağlar' dan geldiği düşünülmekte ise de Sümela kelimesi buradaki Meryem tasvirinin siyah rengine bağlanabilmektedir. Rivayete göre; Bizans İmparatoru I. Theodosius zamanında (375-395) Atina'dan gelen Barnabas ve Sophranios isimli iki rahip tarafından kurulmuş olan manastır, 6.yüzyılda İmparator Justinianus'un manastırın onararak genişletilmesini istemesi üzerine Generallerinden Belisarios tarafından tamir edilmiştir. Sümela Manastırı'nın şimdiki durumuyla varlığını 13. yüzyıldan itibaren sürdürdüğü bilinmektedir. 1204 tarihinde kurulan Trabzon Komnenosları Prensi'nden III.Alexios (1349-1390) zamanında manastırın önemi artmış ve fermanlarla gelir sağlanmıştır. III.Alexios'un oğlu III.Manuel ve sonraki prensler döneminde de Sümela yeni fermanlarla zenginleştirilmiştir. Doğu Karadeniz kıyılarının Türk egemenliğine girmesini takiben Osmanlı Padişahları pek çok manastırda olduğu gibi Sümela'nın da haklarını korumuşlar, bazı imtiyazlar vermişlerdir. Sümela Manastırı'nın 18. yüzyılda birçok bölümü yenilenmiş, bazı duvarlar fresklerle süslenmiştir. 19. yüzyılda büyük binaların ilave edilmesiyle manastır muhteşem bir görünüm kazanmış, en zengin ve parlak dönemini yaşamıştır. Bu dönemde son şeklini alan manastır pek çok yabancı seyyahın ziyaret ettiği, yazılarına konu edilen bir yer haline gelmiştir. Trabzon'un 1916-1918 yılları arasındaki Rus işgali sırasında manastıra el konulmuş, 1923'ten sonra tamamıyla boşaltılmıştır. Sümela Manastırı'nın başlıca bölümleri; Ana Kaya Kilisesi, birkaç şapel, mutfak, öğrenci odaları, misafirhane, kütüphane ile kutsal ayazmadır. Bu yapılar topluluğu oldukça geniş bir alan üzerine inşa edilmiştir. Manastırın girişinde su getirdiği anlaşılan büyük su kemeri yamaca yaslanmış durumdadır. Çok gözlü olan bu kemerin bugün büyük bölümü yıkılmıştır. Dar uzun bir merdivenle manastırın ana girişine ulaşılmaktadır. Giriş kapısının yanlarında muhafız odaları bulunmaktadır. Buradan bir merdivenle iç avluya inilmektedir. Solda, manastırın esasını teşkil eden ve kilise haline getirilen mağaranın önünde çeşitli manastır binaları bulunmaktadır. Sağ tarafta kütüphane yer almaktadır. Yine sağda yamacın ön yüzünü kaplayan büyük balkonlu bölüm keşiş odaları ve misafir odaları olarak kullanılmıştır ve 1860 yılına tarihlenmektedir. Avlunun etrafındaki binalarda odalardaki dolapları, hücreleri, ocakları ile Türk sanatının etkileri de görülmektedir. Manastırın ana ünitesini meydana getiren kaya kilisesinin ve ona bitişik şapelin iç ve dış duvarları fresklerle donatılmıştır. Kaya kilisesinin içinde avluya bakan duvarda III. Alexios dönemine ait fresklerin varlığı tespit edilmiştir. Şapeldeki freskler ise 18. yüzyılın başlarına tarihlenmektedir ve üç ayrı devirde yapılan üç tabaka görülmektedir. En alt tabakanın freskleri daha üstün niteliktedir. Sümela Manastırı'nda yer yer sökülerek alınmış olan ve oldukça harap bir görünüm taşıyan fresklerde işlenen başlıca konular İncil'den alınmış sahneler, Hz. İsa ve Meryem Ana'nın hayatı ile ilgili tasvirlerdir.

Trabzon denince akla gelen ilk sanat dallarından biri resimdir. Birçok ressamın yetiştiği şehirde yıl içerisinde çeşitli sergi ve çalıştaylar düzenlenmektedir.

Şehirde, 82 adet kültür sanat ve turizm; beş adet yerel ve bölgesel folklor çalışmaları yürüten sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır(102). Üniversitelerde kültür ve sanat çalışmaları, aktiviteler Trabzon Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı, Avrasya Üniversitesi Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Trabzon'un kültür ve sanat alanında diğer mevcut alt yapısı Kutu 1'de özetlenmiştir(101,102,111-113,103-110)

Kutu 1. Trabzon'da Kültür ve Sanat Alt Yapısı

Altı kültür merkezi:

1. Atatürk Kültür Merkezi (Salon Sayısı: 2, Kapasite 940 + 235 kişi)
2. Prof. Dr. Osman Turan Kültür Merkezi (Salonlar: 2 (büyük salon 587 + 190 kişilik) +4 (seminer salonu 50-90 kişilik) + 2 (sergi salonu) + 1 (kokteyl salonu 220 kişilik))
3. Hamamizade İhsanbey Kültür Merkezi (Salon Sayısı: 3, Kapasite 440 + 310 + 110 kişi)
4. Hüseyin Kazaz Kültür Merkezi (Salon Sayısı:1, Kapasite 135 kişi)
5. Tefik Serdar Kültür Sanat Merkezi
6. Erol Günaydın Sanat Merkezi (Salon Sayısı:1, Kapasite 300 kişi)

Sekiz tiyatro

1. Devlet Tiyatrosu Haluk Ongan Sahnesi
2. Panki Sahne Sanatları Tiyatrosu
3. Umut Tiyatrosu
4. Trabzon Büyükşehir Tiyatrosu
5. Sanat Tiyatrosu
6. Tiyatro Zinos
7. Şehir Tiyatrosu
8. Trabzon Büyükşehir Belediyesi Tiyatrosu

İki sinema

1. Cinemaximum
2. Lara

Bir sanat galerisi

2019 yılında açılan sergi: 21

2019 yılı ziyaretçi: 36072

2020 yılında açılan sergi: 7

2020 yılı ziyaretçi: 11363

İki haber ajansı

1. İhlas Haber Ajansı (İHA)
2. Demirören Haber Ajansı (DHA)

12 gazete (7'si ilçe gazetesi)**10 radyo****16 kütüphane****267836 kitap**

16590 adet altı aylık abone

29115 adet ziyaretçi/okuyucu

Dokuz müze

1. Tarih Müzesi (Ortahisar Belediyesi, 5820 ziyaretçi)
2. Trabzon Şehir Müzesi (Trabzon Büyükşehir Belediyesi, 9267 ziyaretçi)
3. Atatürk Köşkü (Trabzon Büyükşehir Belediyesi, 79650 ziyaretçi)
4. Trabzon Müzesi (Kostaki Konağı) (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, restorasyonda)
5. Trabzonspor M.Şamil Ekinci Müzesi (Trabzonspor Derneği)
6. Kanuni Evi (Trabzon İli Çevre Koruma Vakfı, 3328 ziyaretçi)
7. DSİ Taşkın Müzesi (DSİ, 2020 yılının 6. ayında açılmıştır, 1061 ziyaretçi)
8. Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası İpekyolu Müzesi (Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası, 2021 yılı ilk yedi ayda 432 ziyaretçi)
9. Uzungöl Dursun Ali İnan Müzesi (Dursun Ali İnan, özel bir müze)

Dünya'da taşkın müzesi adı altında daha önce üç adet müze hayata geçirilmiş olmakla birlikte, bu müzeler sadece birer taşkın olayına hitap eden anı müzeleridir. DSİ Taşkın Müzesi, Dünya'daki ilk "İnteraktif Taşkın Müzesi"dir(114).

Ayrıca Trabzon Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü 2020-2021 yılı istatistiki verilerine göre Trabzon'da 12 adet akşam sanat okulu, bir adet Bilim Sanat merkezi bulunmaktadır.

9 SPOR

TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

9. SPOR

9.1. Şehirde Spor

Trabzon'un içinde yer aldığı TR90 bölgesinde gençlerin ulusal ve uluslararası alanda sporcu olarak kendilerini kanıtlamaları ve spor turizminin gelişmesi için Doğu Karadeniz Turizm Master Planları'nda doğa sporları ve bölgenin uluslararası düzeyde spor müsabakalarına ev sahipliği yapabilme potansiyeli öne çıkarılmıştır. Trabzon'un fırsatlarından birisi de uluslararası spor müsabakalarının yapılabilecek spor tesislerinin olmasıdır. Ayrıca, şehirde bir spor lisesi bulunmaktadır. Bisiklet ve yürüme yolları için en uygun bölge sahildir. TBB, 2020 yılında var olan bisiklet ve yaya yollarına ek olarak 8 km uzunluğunda yeni bisiklet ve yaya yolu yapmıştır. Bisiklet yolu rekreasyonel amaçlı düzenlenmiştir (Tablo 78).

TBB, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Gençlik Spor Müdürlüğü ve Üniversite iş birliğinde şehirde tüm engelleri aşmak için spor bir araç olarak kullanılmaktadır. TBB tarafından projesi devam eden "Sporda Performans, Ölçüm ve Yetenek Merkezi" spor alanında stratejik bir hamledir. Türkiye'nin uluslararası spor alanındaki başarısına büyük katkı sağlayacak olup, genç sporcuları keşfedip onların gelişmesine katkı sağlayacak ve uluslararası platformlarda başarılarına imza atmasına vesile olacaktır. Bu başarılar Türkiye'nin de spor alanındaki başarılarını yükseltecektir.

"Su Sporları Merkezi" ise devam eden bir diğer projedir. Yelken ve kano spor merkezidir. Bu merkezin yelken, kano, plaj oyunları ve rüzgar sörfü gibi faaliyetlerin yapılabilmesine uygun olması planlanmaktadır.

Tablo 78. Trabzon'da Parklar, 2015-2020

Yapım Yılı	İlçe	İşin Yapıldığı Yer
2020	Dernekpazarı	İlçe Müftülüğü Kuran Kursu Çocuk Parkı
	Çaykara	Karaçam İlköğretim Okulu Çocuk Parkı
	Of	Kıyıcık İlköğretim Okulu Yanı Çocuk Parkı
	Beşikdüzü	Sevim Nerim Demircioğlu Özel Eğitim Uygulama Çocuk Parkı
2019	Araklı	Sahil Çocuk Parkı
	Araklı	Köprüüstü Mahallesi Çocuk Parkı
	Akçaabat	Sera Gölü Piknik Alanı Çocuk Parkı
	Ortahisar	Gazipaşa Özel Eğitim Uygulama Çocuk Parkı
2018	Araklı	Yeşilyurt Mahallesi Parkı
	Akçaabat	Kavaklı Ortaokulu
	Akçaabat	Akçaköy Mahallesi Parkı
	Akçaabat	Söğütlü Anadolu Fen Lisesi
	Beşikdüzü	Oğuz Mahallesi Okulu Parkı
	Çarşıbaşı	Pınarlı Mahallesi Okulu Parkı
	Ortahisar	Yalı Mahallesi Faroz Sahil Parkı
	Ortahisar	İskenderpaşa Mahallesi Ganita Sahil Parkı
	Ortahisar	Akkaya Mahallesi Muhtarlığı Çocuk Parkı
	Of	Şehit Öğretmen Ali Bulut İlkokulu

	Sürmene	Muratlı Mahallesi Özel Eğitim Uygulama Anaokulu
	Sürmene	Hasan Aydın Şevkat Kur. Kur. Anaokulu
	Şalpazarı	Gökçeköy İlkokulu Parkı
	Şalpazarı	Sinlice Mahallesi Okulu Parkı
2017	Ortahisar	Hızırbey(Kaledibi) İlkokulu Anasınıfı Çocuk Parkı
	Ortahisar	Coşkun Davulcuoğlu Parkı
	Akçaabat	Derecik İlköğretim Okulu
	Çaykara	Ulucami Mah. Çocuk Parkı
	Düzköy	H. Mehmet Ofluoğlu İlkokulu Çocuk Parkı
	Hayrat	Pazarönü Cami Çocuk Parkı
	Ortahisar	Gözalın Mah. İlkokulu Çocuk Parkı
	Düzköy	Stadyum Yanı Çocuk Parkı
	Ortahisar	İnönü Merkez Jandarma Komutanlığına Çocuk Parkı
	Sürmene	Türk Kızılay Bahçesi Kreş Önüne
	Yomra	Özdiş Yaylası Çocuk Parkı
	Ortahisar	Ktö. Farabi Lojmanları Çocuk Parkı
	Ortahisar	Temel Yaşar Coruh İlkokulu Çocuk Parkı
	Akçaabat	Akdamar Köyü İlkokulu Bahçesine Çocuk Parkı
2016	Ortahisar	Kireçhane İlkokulu Bahçesi
	Ortahisar	Gölbaharhatun Mah. Atapark
	Ortahisar	Hasan Ali Yücel İlköğretim Okulu Anaokulu
	Ortahisar	Çimenli Sevgi Evleri Çocuk Parkı
	Akçaabat	Merkez İlkokulu Müdürlüğü Bahçesi
	Çaykara	Fatma Yerebakan Kuran Kursu Bahçesi
	Çaykara	Zeki Bilge Ortaokulu Bahçesi
	Sürmene	Ali Kırallı İlkokulu Bahçesi
	Sürmene	Ayşe Kırallı İlkokulu Bahçesi
	Vakıfkebir	Kirazlık Mah. Osman Tan İlk-Ortaokulu Bahçesi
	Yomra	Özel Eğitim Uygulama Bahçesi
	Düzköy	Çiğdemli İlkokulu Bahçesi
	Ortahisar	İmkb Mesleki Teknik Anadolu Lisesi Anaokulu
	Ortahisar	Eyof Çocuk Parkı
	Beşikdüzü	Ağaçlı Mahalle Parkı
	Düzköy	Alazlı Mah. Kurankursu
	Hayrat	Hayrat Çocuk Parkı
	Köprübaşı	Köprübaşı Çocuk Parkı

	Ortahisar	Akoluk Eski Bel. Binası Karşısı Çocuk Parkı
	Ortahisar	Kireçhane Sağlık Ocağı Yanı Çocuk Parkı
	Çarşıbaşı	Fenerköy İlköğretim Okulu Çocuk Parkı
2015	Ortahisar	İskenderpaşa Anaokulu
	Ortahisar	Bener Cordan İlköğretim Okulu
	Ortahisar	M. Akif Ersoy İlköğretim Okulu
	Ortahisar	Bedri Rahmi Eyüboğlu Okulu Anasınıfı
	Ortahisar	Erdoğan Özel Eğitim Uygulama Okulu
	Ortahisar	Erdoğan Ana Okulu
	Arsin	Harmanlı İlköğretim Okulu
	Ortahisar	Çağlayan Armağan Köyü Okulu
	Ortahisar	Kaymaklı Mah. Çelik Sokak Çocuk Parkı
	Düzköy	Gürgendağ Ortaokulu
	Çaykara	Çambaşı İlköğretim Okulu

Şehir genelinde sportif aktiviteler, spor müsabakaları gibi farklı etkinlikler için sporcular ya da şehir sakinlerinin kullanımına açık olan toplam 84 tesis bulunmaktadır. Bunların 7'si TBB'ne, 77'si Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne aittir. Söz konusu tesislerin tiplerine, kapasitelerine, hizmet verdiği yaş gruplarına, izleyici koltuk sayısına, kapasitesine ve halk tarafından kullanım oranlarına göre dağılımı Tablo 79'da yer almaktadır. 2020 yılında COVID-19 pandemisi nedeniyle kullanımın azlığına rağmen açık olan dönemlerde belediyeye ait tesislerde en fazla kullanımın Cemal Kamacı Spor Merkezinde gerçekleştiği görülmektedir. Bunun nedeni olarak farklı spor branşlarının aynı merkezde olması gösterilebilir. Trabzon Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü tesislerinde ise kapasite olarak Şenol Güneş Spor Kompleksi Trabzon Stadyumu'nun en büyük payı aldığı görülmektedir (Tablo 80).

Tablo 79. TBB Spor Tesisleri

	Tesis Adı	Tesis Tipi	Hizmet Verdiği Yaş Grubu	Merkezi Kullanan Kişi Sayısı (2020)*
1	Cemal Kamacı Spor Merkezi	Fitness ve Bireysel Sporlar Antrenman Salonu	7-25	200
2	Erdoğan Lütfü Göktaş Gençlik Merkezi	Kurs Merkezi	7-25	120
3	Kalkınma Gençlik Merkezi	Kurs Merkezi	7-25	120
4	Beşirli 1 nolu Futbol Sahası	Futbol sahası	6-40	400
5	Beşirli 2 nolu Futbol sahası	Futbol sahası	6-40	400
6	Faroz Futbol sahası	Futbol sahası	6-40	600
7	Maşatlık Futbol sahası	Futbol sahası	6-40	-

*Pandemi sebebiyle merkezlerin kullanım sayıları düşük kalmıştır.

Tablo 80. Trabzon Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Tesisleri

	Tesis Adı	Tesis Tipi	Tesis Kapasitesi	İzleyici Koltuk Sayısı
1	Şenol Güneş Spor Kompleksi Trabzon Stadyumu	Stadyum	41461	41461
2	Şenol Güneş Spor Kompleksi 1 Nolu Çim Yüzeyle Futbol Sahası	Futbol Sahası	0	0
3	Şenol Güneş Spor Kompleksi 2 Nolu Çim Yüzeyle Futbol Sahası	Futbol Sahası	0	0
4	Şenol Güneş Spor Kompleksi Sentetik Çim Yüzeyle Futbol Sahası	Futbol Sahası	0	0
5	Sporcu Kamp Eğitim merkezi	Kamp Eğitim Merkezi	102	102
6	Yavuz Selim Stadı Çim Yüzeyle Futbol Sahası	Stat	950	950
7	Yavuz Selim Sentetik Çim Yüzeyle Futbol Sahası	Futbol sahası	0	0
8	Curling Salonu	Curling salonu	0	0
9	Trabzon Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü İdari Binası	İdari bina		
10	Ahmet Suat Özyazıcı Stadı	Stat	1151	1151
11	Çağlayan Futbol Sahası	Futbol sahası	500	500
12	Hayri Gür Spor Salonu	Spor salonu	7500	7500
13	Merkez Çok Amaçlı Spor Salonu	Spor salonu	500	500
14	Mehmet Akif Ersoy Yüzme Havuzu	Havuz	450	450
15	Mehmet Akif Ersoy Açılır-Kapanır Olimpik Yüzme Havuzu	Havuz	1300	1300
16	TOHM (Olimpik Sporcu Hazırlık Merkezi) Kamp Eğitim Merkezi	Kamp eğitim merkezi	96	96
17	TOHM Çok Amaçlı Spor Salonu	Spor salonu	0	0
18	Beşirli Tenis Kompleksi	Spor tesisi	0	0
19	Beşirli Fitnes Salonu	Fitnes salonu	0	0
20	Beşirli Çok Amaçlı Spor Salonu	Spor salonu	3200	3200
21	Atış Poligonu	Atış poligonu	100	100
22	Pelitli Gençlik Merkezi	Gençlik merkezi	0	0

23	Şehit Eren Bülbül Gençlik Merkezi	Gençlik merkezi		
24	Akçaabat Söğütlü Atletizm Stadı	Atletizm Stadı	7200	7200
25	Akçaabat Söğütlü Futbol Sahası	Futbol sahası	250	250
26	Araklı İlçe Stadı	Stat	1100	1100
27	Araklı Futbol Sahası	Semt futbol sahası	0	0
28	Araklı Spor Salonu	Spor salonu	500	500
29	Araklı Gençlik Merkezi	Gençlik merkezi	0	0
30	Arsin İlçe Stadı	Stat	500	500
31	Arsin Futbol Sahası	Futbol sahası	0	0
32	Arsin Spor Salonu	Spor salonu	500	500
33	Beşikdüzü Stadı	Stat	850	850
34	Beşikdüzü Spor Salonu	Spor salonu	1000	1000
35	Çarşıbaşı Stadı	Stat	1000	1000
36	Çarşıbaşı Spor Salonu	Spor salonu	500	500
37	Çaykara Futbol Sahası	Futbol sahası	500	500
38	Çaykara Gençlik Merkezi	Gençlik merkezi	0	0
39	Dernekpazarı Gençlik Merkezi	Gençlik merkezi	0	0
40	Düzköy Futbol Sahası	Futbol sahası	250	250
41	Düzköy Doğu Karadeniz Gençlik Kampı	Doğa kampı	220	220
42	Düzköy Spor Salonu	Spor salonu	250	250
43	Düzköy Gençlik Merkezi	Gençlik merkezi	0	0
44	Düzköy Çayırbağı Semt Futbol Sahası	Semt futbol sahası	0	0
45	Köprübaşı Spor Salonu	Spor salonu	0	0
46	Köprübaşı Semt Futbol Sahası	Semt futbol sahası	0	0
47	Maçka Stadı	Futbol sahası	1000	1000
48	Maçka Spor Salonu	Spor salonu	250	250
49	Maçka Esiroğlu Spor Salonu	Spor salonu	250	250
50	Of Stadı	Stat	3000	3000
51	Of Spor Salonu	Spor salonu	1000	1000
52	Of Yüzme Havuzu	Havuz	500	500

53	Of Gençlik Merkezi	Gençlik merkezi		
54	Of Bölümlü Futbol Sahası	Futbol sahası	7140	7140
55	Of Ağaçbaşı Semt Futbol Sahası	Semt futbol sahası	0	0
56	Of Kavakpınar Semt Futbol Sahası	Semt futbol sahası	0	0
57	Of Eskipazar Sentetik Futbol Sahası	Semt futbol sahası	0	0
58	Of Gürpınar Sentetik Futbol Sahası	Semt futbol sahası	0	0
59	Sürmene Vali İsmet Gürbüz Civelek Stadı	Stat	1000	1000
60	Sürmene Futbol Sahası	Futbol sahası	200	200
61	Sürmene Gençlik Merkezi	Gençlik merkezi		
62	Sürmene Spor Salonu	Spor salonu	1000	1000
63	Sürmene İlyas KILIÇ Yarı Olimpik Yüzme Havuzu	Havuz	500	500
64	Şalpazarı Spor Salonu	Spor salonu	250	250
65	Şalpazarı Gençlik Merkezi	Gençlik merkezi		
66	Tonya Futbol Sahası	Futbol sahası	200	200
67	Tonya Spor Salonu	Spor salonu	500	500
68	Vakfıkebir Stadı	Stat	1000	1000
69	Vakfıkebir Futbol Sahası	Futbol sahası	500	500
70	Vakfıkebir Spor Salonu	Spor salonu	500	500
71	Vakfıkebir Mustafa Turupçu Gençlik Merkezi	Gençlik merkezi		
72	Yomra Stadı	Stat	1000	1000
73	Yomra Spor Salonu	Spor salonu	500	500
74	Yomra Futbol Sahası	Futbol sahası	250	250
75	Yomra Gençlik Merkezi	Gençlik merkezi		
76	Yomra Jimnastik Salonu	Jimnastik Salonu	2500	2500
77	Yapay Tırmanma Duvarı	Tırmanma Duvarı		

9.2. Trabzonspor

Şehrin adını taşıyan, Türkiye süper ligde yer alan, şampiyonlukları olan bir futbol takımı olması Trabzonspor'u şehrin değerlerinden birisi haline getirmiştir. Trabzonspor en önemli coşku nedeni olup Trabzon coşkusunu tüm şehir sakinleri ile birlikte yaşamaktadır. Türkiye ve dünya açısından önemli bir marka olan Trabzonspor'un şehirde spor ve boş zaman değerlendirmeye yönelik katkılarını ayrı bir bölümde ele almakta yarar vardır.

1900'lü yılların başına dayanan köklü bir futbol geçmişine sahip Trabzon'daki dört kulübün birleşmesiyle, Trabzonspor Kulübü 2 Ağustos 1967'de kurulmuştur(115). Şehrin en büyük sosyal, kültürel, ekonomik ve sportif gücü olan Trabzonspor'un bugün futbolcu değeri 90 Milyon Euro'ya ulaşırken bu değerle Türkiye'nin en pahalı ikinci futbol kulübü, 10 milyonu aşan taraftarıyla da Türkiye'nin en büyük spor kulüplerinden biri haline gelmiştir. Borsa İstanbul'da işlem gören en büyük şirketlerden birisidir. Trabzonspor Kulübü tarafından yapılan araştırmaya göre Trabzonspor'un bir forma tanıtım filmi sosyal medya ve konvansiyonel medyada 3,5 milyar insana erişmiştir.

Bünyesinde çalışan 269 kişi, 12.700 üyesi ve 41.641 kişi kapasiteli stadyumuyla büyük sportif etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca bünyesinde 2021 yılı verilerine göre; A takım ve genç takımlarda 70 lisanslı sporcu, altyapı futbolcuları ve amatör branşlarda mücadele eden sporcularıyla toplam 560 sporcu barındırmaktadır.

COVID-19 pandemisinin tüm dünyayı ve Türkiye'yi etkisi altına aldığı günlerde Trabzonspor Kulübü'nün sporcuları, antrenörleri, profesyonel kadrosu ve diğer her bir ferdi pandemi sürecinin en az hasarla atlatılabilmesi, toplumun bilinçlenmesi ve sporun kitleleri sürükleyen gücünün en etkin bir biçimde kullanılması adına her türlü çalışmayı yapmıştır.

9.3. Lisanslı Sporcular ve Spor Müsabakaları

Şehir genelinde toplam 51.984 lisanslı sporcu (2.299'u aktif sporcu) bulunmaktadır. Bunların %33'ünü (17.190) kadın sporcular, %67'sini erkek sporcular oluşturmaktadır. Sporcuların sayıları, cinsiyet ve ilgili spor dallarına göre dağılımı Tablo 81'de yer almaktadır(116). Trabzon'da her 1000 kişiye 64 lisanslı sporcu düşmektedir.

Tablo 81. Branşlara Göre Lisanslı Sporcu Sayısı

FEDERASYON	LİSANSLI			AKTİF		
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Genel Toplam	34794	17190	51984	1496	803	2299
Atıcılık ve Avcılık	192	74	266	21	10	31
Atletizm	994	610	1604	152	89	241
Badminton	420	424	844	36	21	57
Basketbol	2258	580	2838	0	0	0
Bedensel Engelliler	48	3	51	3	1	4
Bilardo	143	2	145	46	1	47
Binicilik	3	4	7	0	0	0
Bisiklet	158	23	181	58	3	61
Bocce, Bowling ve Dart	47	4	51	0	0	0
Boks	2317	306	2623	145	36	181

Briç	71	5	76	4	0	4
Buz Pateni	1	-	1	0	-	0
Cimnastik	96	209	305	4	10	14
Curling	13	29	42	0	0	0
Dağcılık	623	311	934	37	29	66
Dans Sporları	75	92	167	6	8	14
Eskrim	121	181	302	14	22	36
E-Spor	13	-	13	3		3
G. Türk Okçuluk	19	7	26	19	7	26
Geleneksel Spor Dalları	3	-	3	3		3
Gelişmekte Olan Spor Branşları	90	11	101	0	0	0
Golf	70	14	84	0	0	0
Görme Engelliler	46	14	60	3	0	3
Güreş	1158	72	1230	1	0	1
Halk Oyunları	941	1725	2666	0	0	0
Halter	30	9	39	9	3	12
Hava Sporları	58	7	65	39	4	43
Hentbol	891	812	1703	1	0	1
Herkes İçin Spor	1375	1091	2466	5	2	7
Hokey	444	61	505	59	9	68
İşitme Engelliler	96	4	100	1	0	1
İzcilik	230	115	345	25	17	42
Judo	1062	920	1982	93	93	186
Kano	99	46	145	7	5	12
Karate	2353	1047	3400	61	57	118
Kayak	40	19	59	0	0	0
Kaykay	4	-	4	0		0
Kızak	3	5	8	0	0	0
Kick Boks	1763	345	2108	58	19	77
Masa Tenisi	931	316	1247	17	0	17
Modern Pentatlon	44	25	69	0	0	0
Motosiklet	8	1	9	0	1	1
Muay Thai	1592	366	1958	26	15	41
Okçuluk	95	74	169	6	7	13
Oryantiring	124	95	219	0	0	0
Otomobil Sporları	33	-	33	4		4
Özel Sporcular	224	56	280	8	0	8

Ragbi	17		17	12		12
Satranç	5601	2223	7824	0	0	0
Sualtı Sporları	121	43	164	6	0	6
Sutopu	21	15	36	17	10	27
Taekwondo	3073	1588	4661	99	114	213
Tenis	405	388	793	46	31	77
Triatlon	25	4	29	9	0	9
Voleybol	397	1433	1830	0	6	6
Vücut Geliştirme ve Fitness	316	21	337	33	1	34
Wushu Kung-Fu	1887	342	2229	69	23	92
Yelken	189	88	277	26	28	54
Yüzme	1323	931	2254	205	121	326

9.4. Sağlıklı Yaşam Etkinlikleri

TBB Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı tarafından pandemi kısıtlamalarının dışında 2020 yılında 12 ve 2021 yılında iki adet etkinlik gerçekleştirilebilmiştir (Kutu 2).

Tablo 82. TBB Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Etkinlikleri, 2020-2021

25-26 Ocak 2020	Dağcılık şampiyonası
17-24 Şubat 2020	Masa tenisi şampiyonası
	Satranç şampiyonası
	Tenis şampiyonası
	Paten şampiyonası
	Bilek güreşi şampiyonası
	Hava sporları etkinliği
	Bisiklet sürme etkinliği
	Otomobil sporları etkinliği
	Yelken şampiyonası
23 Şubat 2020	Efsane atletler paneli
24 Şubat 2020	Uluslararası yarı maraton
24-28 Şubat 2020	Yarı maraton fotoğraf yarışması
11-14 Şubat 2021	Türkiye Dağcılık Federasyonu ile Çaykara ilçesi Haldizen Yaylası'nda Dağ Kayağı Şampiyonası
21 Şubat 2021	TBB ile Türkiye Atletizm Federasyonu tarafından düzenlenen Uluslararası Trabzon Yarı Maratonu
15 Nisan 2021	41. Uluslararası Trabzon Yarı Maratonu Fotoğraf Yarışması Ödül Töreni

Kutu 2. TBB Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'nın yaptığı diğer faaliyetler;

- “Engelsiz Yaşam Akademisi” spor kursları
- “Mutlu Çarşamba Projesi” sporları (Kasım 2019- Haziran 2020 arasında yapılan projeye Mart ayında pandemi sebebiyle ara verilmiştir).
- Halk Eğitim Merkezi spor kursları
- Kalkınma Gençlik Merkezi tekvando kursları
- Erdoğdu Gençlik Merkezi pilates, aerobik, step ve otizimli çocuklara atletizm kursları
- Belediyespor yüzme kursları (pandemi nedeniyle Nisan 2020’ye kadar yapılmıştır)
- Plaj Sporları Organizasyonu (Haziran ve Temmuz 2020)
- Hayde Kadınlar Sağlıklı Yaşam İçin Spora (Ağustos 2021)

Trabzon İl Sağlık Müdürlüğü tarafından sağlıklı yaşam kapsamında; 2015-2018 yılları arasında 2091 adet bisiklet dağıtımı yapılmıştır. Bisiklet yollarının hayata geçirilmesi için TBB ve ilçe belediyelerle çalışmalar yapmışlardır. Pandemi öncesinde sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite birimi olarak kreş, anaokulu, ilkököl ve lise düzeyinde öğrencilere yönelik eğitim ve egzersiz etkinliklerine ağırlık verilmiştir. Pandemi sürecinde yüz yüze faaliyetlere ara verilmiştir. Yaşlılar haftasında yaş alanlara yönelik eğitimler, bilgilendirme toplantıları düzenlenerek, yaş durumlarına uygun egzersiz etkinlikleri düzenlenmektedir. Yaş alanların yoğun olarak yaşadığı sevgi evlerine yönelik eğitim programları mevcuttur. 3-4 Ekim “Dünya Yürüyüş Günü” ve 10 Mayıs “Dünya Sağlık İçin Hareket Et Günü” kapsamında eğitimler ve etkinlikler düzenlenmektedir. Trabzon’da gerçekleşen maraton ve yarı maratonlara İl Sağlık Müdürlüğü tarafından da katılım sağlanmakta ve sağlıklı yaşam stantları kurularak halkın bilgilendirilmesi sağlanmaktadır. Hareketli hayata teşvik amacıyla #hergün10binadım sloganıyla adımsayarlar dağıtılarak halk yürüyüşe özendirilmektedir(15).

Trabzon Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü 2019-2020 yılında 28255 kişiyle beş etkinlik yapılmıştır (Tablo 83). Ayrıca farklı spor dallarında 330 adet amatör yarışma, turnuva ve il seçmeleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 83. Trabzon Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Etkinlikleri, 2019-2020

Tarih	Etkinlik	Yer	Katılımcı Sayısı
30 Ağustos- 01 Eylül 2019	Şahinkaya 3. Uluslararası Kaya Tırmanışı Festivali	Haldizen Yaylası	60
22 Eylül 2019	Avrupa Hareketlilik Haftası " Birlikte Yürüyelim" Etkinliği Yürüyüşü	Beşirli Sahil Yürüyüş Alanı	150
23 Şubat 2020	40. Trabzon Yarı Maratonu	Beşirli	
19 Ekim 2020	Enerjisa Cumhuriyet Bayramı Bisiklet Turu	Valilik Önü	45
25-26 Nisan 2019	Çocuk Oyunları Şenliği	Akyazı ve Tüm İlçeler	38000

10

TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

KURULLAR VE HALKLAR İLİŞKİLER

10. KURULLAR VE HALKLA İLİŞKİLER

10.1. Trabzon'da İl Düzeyinde Kurullarda Görüşülen Sağlıkla İlgili Konular

Trabzon şehrinde sağlıkla ilgili konular Valilik başkanlığında toplanan ve sekreteryasını İl Sağlık Müdürlüğü'nün yürüttüğü İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu'nda görüşülmektedir. Ele alınan konular ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgili mevzuat kapsamında düzenlenmektedir. Son beş yılda toplam 183 kurul toplantısı yapılmıştır. Bu toplantılarda toplam 183 karar alınmıştır(15,117)(Tablo 84). 2020 yılında toplantı ve karar sayılarının yükselmesinin temel nedeni COVID-19 Pandemisi sürecidir.

Tablo 84. Trabzon İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu Toplantılarının Yıllara Göre Dağılımı, 2016-2020

Yıllar	Toplantı ve Karar Sayısı
2020	132
2019	12
2018	12
2017	15
2016	12
Toplam	183

Sağlığı etkileyen unsurların ele alındığı, Valilik başkanlığında toplanan diğer kurullara örnek olarak aşağıdakiler verilebilir.

1. İl Koordinasyon Kurulu
2. İl Turizm Koordinasyon Kurulu
3. Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulu
4. İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu
5. Pandemi Koordinasyon Kurulu
6. Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu
7. İl İnsan Ticareti İle Mücadele Koordinasyon Komisyonu
8. İl İstihdam Kurulu

Ayrıca, Trabzon Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü bünyesinde bulunmakta olan Mahalli Çevre Kurulu sağlığın çevre belirleyicilerini ele almaktadır.

TBB bünyesinde, büyükşehir ve ilçe belediye meclisleri, komisyonları ve şehrin sağlığını ele almak üzere sağlıklı şehir projesi kurullarında da ilgili konular ele alınmaktadır.

Trabzon, katılımcılığa verdiği önemin bir kanıtı olarak, en aktif ve yaygın kent konseyi uygulamasına sahiptir. Kent konseyleri idari yapı ile halk ve sivil toplum arasında iletişimi sağlayan önemli bir yapıdır. Halkın kendisini ifade edebildiği bir yapıdır.

Trabzon'da bir tane Büyükşehir, iki tane ilçe belediyesinde olmak üzere toplamda üç tane Kent Konseyi kurulmuştur (Trabzon Kent Konseyi (2007), Ortahisar Kent Konseyi (2014), Akçaabat Kent Konseyi (2018)).

Trabzon Kent Konseyi, Yerel Gündem 21 süreci doğrultusunda kentsel yaşamın kolaylaşması ve yaşayanların refahına yönelik, kenti tarihsel gelişiminden koparmadan, bireylerin, sivil toplum kuruluşlarının, merkezi ve yerel yönetimlerin buluştukları; deneyimlerini paylaştıkları, birlikte düşündükleri, birlikte ürettikleri uyumlu bir çalışma ortamını örgütleyen temel bir yapıdır. Kent sınırları içinde etkinlik gösteren kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla oluşur. Trabzon kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Trabzon Kent Konseyi, katılımcı bireylerin aracılığı ile kentte yaşayanların tamamını dolayısıyla kentin bütünlüğünü temsil eder. 03.07.2005 tarih ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 76. Maddesine, bu maddeye bağlı 08.10.2006 tarihli 26313 Sayılı Resmi gazetede yayınlanan İçişleri Bakanlığı Kent Konseyi Yönetmeliğine ve 06.06.2009 tarihli 27250 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Kent Konseyi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğine dayanılarak hazırlanmış bir yönergesi vardır. Genel kurulunda alınan kararlar kent yaşamına hizmet eden bütün uygulamacı kurum ve kuruluşların bu alandaki çalışmalarında, programlarında ve hedeflerinde belirleyici rol oynamaktadır.

Trabzon Kent Konseyinin görevleri şunlardır:

- a) Trabzon Kenti'nde yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşerilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,
- b) Trabzon Kenti'nin sorunlarını saptamak, bu sorunlara öneriler belirleyerek "Birlikte Üretim ve Birlikte Yönetim" ilkesinden hareketle kent halkını sorunlardan yakından, hizmet bekler konumundan çıkarıp çözümün aktif ve etkin bir tarafı durumuna getirmek,
- c) Trabzon Kenti'nin ekonomik, sosyal, kültürel, bilimsel gelişmesini ve kentsel sorunların demokratik bir ortamda tartışılmasını sağlamak,
- ç) Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,
- d) Yerel Yönetimleri ve Merkezi Yönetimi en geniş biçimde halkın denetimine açarak öneri ve eleştiri mekanizmalarını yaygınlaştırmak, denetim olgusuna işlerlik kazandıracak çağdaş ve saydam devlet yapısının oluşumuna katkıda bulunmak,
- e) Trabzon Kenti kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,
- f) Trabzon halkının eşitlik ölçüleri içerisinde kentsel hizmetlerden yararlanmalarını sağlamaya yönelik mekanizmaları güçlendirmek,
- g) Trabzon halkına sunulan hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesi doğrultusunda gereken üretken çabayı göstermek,
- h) Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı Trabzon Kenti'nin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,
- ı) Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,
- i) Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulamasına katkıda bulunmak ve Trabzon Kent Konseyi'nde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere Trabzon Belediyesi'ne gönderilmesini sağlamaktır.

Trabzon Kent Konseyi 250 kişiden oluşan genel kurul üyelerine sahiptir. 24 kişilik yürütme kurulu üyesi vardır. Yürütme Kurulu'na Kent Konseyi Başkanı başkanlık yapar. Sekreteryaya hizmetleri bir genel sekreter ve iki yardımcı personel ile yürütmektedir. Trabzon Kent Konseyi'nde Kadın, Gençlik, Emekli ve Engelli olmak üzere 4 tane meclis kurulmuştur. Trabzon Kent Konseyi'nin ayrıca amaçlarına hizmet etmek üzere 9 tane çalışma grubu (Proje ve Ar - Ge, Çevre, Şehircilik, Eğitim, Hukuk, Sağlık ve Spor, Turizm, Kültür Sanat, İş Sağlığı ve Güvenliği) vardır.

Trabzon Kent Konseyi, turizm şehri olan Trabzon için "Turizm Eylem Planı" hazırlamıştır. Fonksiyon kaybı ve yeti yitimi için taksi tahsis edilmesi konusunda ürettiği projeyi belediye meclisine sunmuştur. "Vatandaşlık Karnesi" kapsamında yürüttüğü AB Projesi ile şehrin önceliklerini tespit etmiştir.

Kentsel mekanların şehir sakinleri tarafından değerlendirilmesi ve yerel yönetimle bu değerlendirmelerin paylaşılması amacıyla, kent konseyleri tarafından, altı ayda bir, "yeni mekanda rahatlık vardır" sohbet toplantıları düzenlenmesi planlanmaktadır. Sağlıklı şehirler çalışmalarının birlikte yürütüleceği ortaklık grubu ve kent konseyleri şehrin tüm kesimlerini temsil etmektedir. Birlikte çalışma, ortaklık kültürünün geliştirilmesi amacıyla ortaklık grubu bir örnek olacaktır ve vatandaşları da ortak çalışmaya teşvik edecektir. Kent konseyi çalışmalarında şehir sağlığı öncelik alanı olarak eklenecektir.

10.2. TBB Halkla İletişim

Kamu kurumları, hizmetlerinin odak noktasına vatandaşları almak ve kaliteli hizmet sunumunu hedef olarak belirlemek durumundadırlar. Vatandaş memnuniyetinin sağlanması ise vatandaşların beklenti ve taleplerinin doğru ve hızlı bir biçimde tespit edilmesine bağlıdır. Bu noktada beyaz masa, çağrı merkezi, e-belediye uygulamaları, saha çalışmaları gibi iletişim araçları belediyeler tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamda Trabzon Büyükşehir Belediyesi bünyesinde Bordo Mavi Masa ve Trabzon Büyükşehir Belediyesi İletişim ve Koordinasyon Merkezi (TİKOM) aracılığıyla halkın talepleri toplanmaktadır. Bu kapsamda 2020 yılında Bordo Mavi Masa aracılığıyla 4.100 talep ve TİKOM aracılığıyla 1.835 talep karşılanmıştır.

TBB tarafından gerçekleştirilen 2020 yılına ait halkla iletişim faaliyetleri Tablo 85'te özetlenmiştir.

Tablo 85. TBB Halkla İletişim, 2020

TBB İlgili Birim	İletişim Faaliyeti	Sayı/Katılım
Özel Kalem Müdürlüğü	STK ve basın temsilcileri ile görüşmeler	312 görüşme
	Kamu kurumları ile görüşmeler	254 görüşme
	Muhtarlıklar ile görüşmeler	278 görüşme
	İş birliği ve protokol	20 adet
	Mahalle Ziyaretleri	149 ziyaret
Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı	Engelli Dernekleri ile engelli haftasında toplantı	1 defa ve İşitme Engelliler Derneğinde yapılmıştır. Yaklaşık 15 kişi katılmıştır.
	Engelli Dernekleri ile istişare toplantısı	1 defa ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığında yapılmıştır. Yaklaşık 30 kişi katılmıştır.
	Kadın istihdamı konusunda yapılan toplantılar	2 toplantı yapılmıştır. Zoom aracılığıyla yapılan toplantıya yaklaşık 30 kişi katılmıştır. Yüzyüze yapılan toplantıya yaklaşık 10 kişi katılmıştır.
	Kadın Yaşam Merkezi konusunda Gaziantep ve Ankara Büyükşehir Belediyeleri ile yapılan toplantılar	Toplam 6 toplantı yapılmıştır. 24 kişi katılmıştır.
Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı	Bilboard Sayısı: 1.815 Raket Sayısı: 1.863 Kağıt Baskı (m2): 2.058 Folyo Baskı (m2): 2.232 Dekota Baskı:50 Vinil Baskı (m2): 5.491 Bordo Mavi Gelen Talep Sayısı: 4.260 Bordo Mavi Masa Sonuçlandırılan Talep Sayısı: 4.100 Haber Sayısı: 570 Kurgu/Montaj: 169 Grafik Tasarım: 246 10 Ocak'ta Çalışan Gazeteciler günü düzenlenmiş olup yaklaşık 250 kişi katılmıştır.	

11

TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

ULAŞIM

11. ULAŞIM

11.1. Toplu Taşıma

Trabzon coğrafik yapısı nedeniyle ulaşım güçlüklerine sahip bir şehirdir. Buna rağmen, şehirde yürütülen trafik düzenlemeleri ve ulaşım yönetimi halk tarafından memnuniyetle karşılanmaktadır. Büyükşehir kapsamında ve kent merkezinde ulaşım planları birbirinden farklıdır. Şehirde toplam 21.749.879,29 m, yaklaşık 22.000 km karayolu mevcuttur. Bunun %5'i Karayolları Genel Müdürlüğüne ait şehirlerarası güzergahlar olup %13'ü TBB sorumluluğundadır. Kalan kısım ise ilçe belediyelerinin sorumluluğundadır. Şehirde toplam araç sayısı 213.472'dir (2021). Bunların tipleri ve kapasiteleri Tablo 86'da verilmiştir(118). Türkiye ve Trabzon'da en fazla ve benzer oranda görülen kara taşıtı otomobildir.

Tablo 86. Türkiye Trabzon Motorlu Kara Taşıtları Karşılaştırması, 2021

Araç Tipi	Türkiye		Trabzon	
	Sayı	%	Sayı	%
Otomobil	13.387.183	54,4	118.549	55,5
Kamyonet	4.017.984	16,3	62.500	29,2
Motosiklet	3.589.745	14,6	8.065	3,8
Traktör	1.986.438	8,0	480	0,2
Kamyon	871.671	3,5	11.686	5,5
Minibüs	490.147	2,0	9.938	4,7
Otobüs	211.505	0,9	1.500	0,7
Özel Amaçlı	73.423	0,3	754	0,4
Toplam	24.628.096	100,0	213.472	100,0

Toplu Taşıma Ağı

Şehir sınırları içerisinde toplu taşıma için kullanılan 4733,21 km yolun, şehrin toplam yol ağı uzunluğuna oranı %21,5'tir. Toplu taşımada kullanılan araç sayısı, tipi, kapasitesi, her 1000 kişiye düşen koltuk sayısı Tablo 87'de sunulmuştur. En fazla dolmuş ile toplu taşıma yapılmaktadır. En yoğun kullanılan toplu taşıma aracı kent merkezinde dolmuş; büyükşehir sınırları içinde belediyeye ait toplu taşıma araçlarıdır. Toplu taşıma araçlarının %42'si dolmuş, %18'i otobüs ve %38'i servis araçları ve diğer araçlardır.

Tablo 87. TBB Toplu Taşıma Araçları İle İlgili Bilgiler

Araç Sayısı	159
Araç Tipi	Halk Tipi - Koltuklu
Araçların Kapasitesi	7m (48 kişi) – 8m (56 kişi) – 10m (82 kişi) – 12m (85 kişi) – 18m (148 kişi)
Her 1000 Kişiye Düşen Koltuk Sayısı	59,03
Toplu Taşıma Ağı Kapsamında Güzergah Sayısı	95
Toplu Taşıma Ağı Kapsamında Durak Sayısı	2301
Güzergahlarda Hizmet Veren Şoför Sayısı	253

Trabzon Toplu Taşıma Karakteristiği**İl Merkezinde Yaygın Dolmuş Kullanımı:**

- 21 Adet Dolmuş Durağı (hattı)
- Toplam 689 Araç

İl Genelinde Otobüs Kullanımı:

- 96 Hat
- 152 Araç

Tüm Toplu Taşıma Kullanım Oranları

- Dolmuş %42
- Otobüs %18
- Servis %38

Trabzon Ulaşım Ana Planı

Trabzon ulaşım ana planı çalışmasında TBB'nin mevcut nazım imar planlarında belirtilen kentsel gelişim stratejilerine uygun olarak, şehrin gelişme yönü ve gelecekte oluşması beklenen yeni ulaşım koridorları göz ardı edilmeden, mevcut ve gelecek dönemde oluşması beklenen ulaşım sorunlarına en uygun çözümleri üretmek hedeflenmektedir.

Bu kapsamda;

Veri toplama çalışmaları tamamlanmış olup kentin dinamikleri ile istişareler yapılarak çalıştay süreci gerçekleştirilmiştir.

Ulaşım Ana Planı çalışmalarına göre Trabzon ilinde genel olarak toplu taşıma kullanım oranı %36'dır.

Taşınan Yolcu Sayısı		
	Dolmuş (Günlük/Ort)	Otobüs (Yıllık)
2019	175.000	13.500.282
2020	115.000	7.737.892
2021	180.000	3.962.173

Engelli Dostu Araç Sayısı

TBB filosunda yer alan 112 otobüs engelli ve yaşlı vatandaşlar için uygun olacak şekilde hizmet vermektedir. Engelli vatandaşlar için ücretsiz otobüs hizmeti sağlanmaktadır. Günlük ortalama 178 yolcu bu ücretsiz hizmetten yararlanmaktadır. Ancak bebek arabası ve bisiklet taşımacılığı ile ilgili uyumlu otobüs henüz faaliyette değildir.

11.2. Yaya Yolları

Trabzon'da büyükşehir kapsamında 20 km, kent merkezinde 14 km tüm taşıt trafiğinin yasaklandığı ve sadece yayaların kullandığı yaya yolları bulunmaktadır.

11.3. Bisiklet Yolları

Trabzon'da büyükşehir kapsamında 4 km, kent merkezinde 4 km sadece bisikletliler tarafından kullanılan ve caddelerden bisiklet yolu olarak ayrılmış bisiklet yolları bulunmaktadır.

11.4. Engelli yolları

Trabzon'da yaşayan veya şehre gelen engelli vatandaşların kullanımına uygun yolların toplam uzunluğu 275 km'dir.

11.5. Otoparklar

Şehir genelinde özel veya kamuya ait olarak hizmet veren halka açık otoparklar toplam 3616 araç park edecek kapasiteye sahiptir.

Halen devam etmekte olan "Ulaşım Ana Planı" çalışmaları sonuçlandığında Trabzon'a yönelik ulaşımındaki eksiklikler ve ihtiyaçlar tespit edilerek, geleceği hedefleyen bir plan oluşturulacaktır. Bu sayede karayolu trafik kazalarına yansıyan sayıların azaltılması, sıfırlanması amaçlanmaktadır (Tablo 88)(119).

Tablo 88. Türkiye ve Trabzon Karayolu Trafik Kaza İstatistikleri Karşılaştırması, 2020

Kazalar ve Sonuçları	Türkiye	Trabzon
Toplam Kaza Sayısı	983.808	7.811
Yaralanma Sayısı	226.266	2.322
Ölümlü Yaralanmalı Kaza Sayısı	150.275	1.494
Kaza Sonrası Ölü Sayısı	2.669	20
Kaza Yerinde Ölü Sayısı	2.197	37

12

TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

YAŞAMA DEĞER KATAN DİĞER ÇALIŞMALAR

12. YAŞAMA DEĞER KATAN DİĞER ÇALIŞMALAR

12.1. Trabzon Kanuni Eğitim ve Araştırma Merkezi- Obezite Merkezi(120)

Obezite merkezi Kasım 2018’de açılmış olup, “modül” olarak adlandırılan sistemle ilerlemektedir. Hastaya öncelikle halkla ilişkiler görevlisi tarafından sistem anlatılmakta ve sözleşme imzalanmaktadır. İlk modülde hasta psikolog, diyetisyen ve hemşire ile görüşmekte ve ikinci modülde beş doktor muayenesinden geçmektedir. Hastanın grup toplantılarına uyumlu olacağı ve düzenli programa katılabileceği kanaat getirilirse ve doktor muayenelerinde bir sıkıntı olmazsa hasta üçüncü modüle geçer. Üçüncü modülde 10 günlük bir eğitime tabi tutulur. Psikolog, diyetisyen, hemşire ve doktor tarafından verilen eğitimlerden sonra dördüncü modüle geçilir. Dördüncü modül, haftalık grup toplantıları şeklinde 16 hafta, beşinci modül iki haftalık takiplerle beş ay boyunca, altıncı modül ayda bir dört ay boyunca sürer ve bir hasta toplam bir yıl boyunca obezite merkezinin takibinde kalır.

Tablo 89. Trabzon Kanuni Eğitim ve Araştırma Merkezi- Obezite Merkezi Verileri, 2020(15)

Diyabet Hasta Muayene Sayısı	9415
Diyabet Eğitimi Verilen Hasta Sayısı	2273
Diyabetik Diyet Tedavisi Alan Hasta Sayısı	2947
Diyet Tedavisi Alan Hasta Sayısı	4059
Diyet Polikliniğine Kontrol İçin Gelen Hasta Sayısı	401
Obezite Polikliniğine Başvuran Hasta Sayısı	1031

12.2. Trabzon Kanuni Eğitim ve Araştırma Merkezi- Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi (AMATEM)(121)

AMATEM servisinde bir psikiyatri doktoru, bir psikolog, altı hemşire ve bir sekreter görev yapmaktadır. 16 yatak kapasiteli serviste alkol, esrar, eroin vb. diğer maddelerin bağımlılıkların medikal ve psikososyal tedavileri yapılmaktadır. Servisimizde hastalara yönelik uğraşı aktiviteleri ve bahçe saatleri bulunmaktadır.

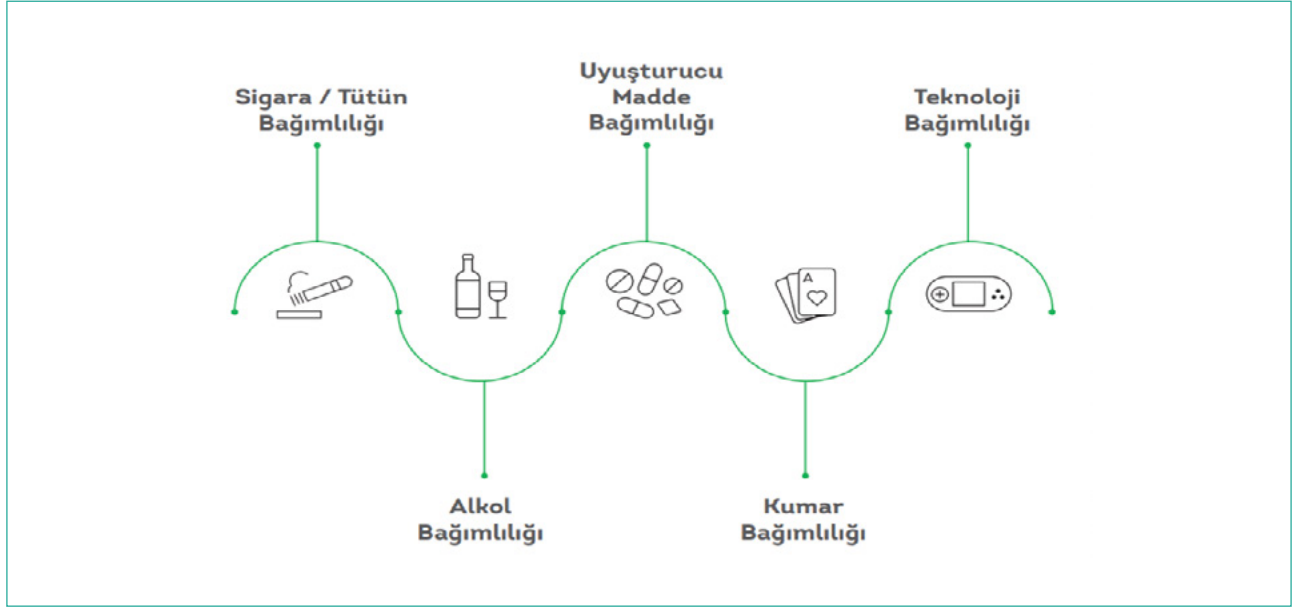
AMATEM servisi yatışı gönüllülük esasına uygun bir şekilde yapılmaktadır. Bağımlılıkların tedavisinde gerek yatarak gerekse ayaktan poliklinik kontrolleri ile hastalara hizmet verilmektedir.

2020 yılında Trabzon’da 489 farklı kişi poliklinik hizmetine müracaat etmiş olup bu kişiler toplamda 889 poliklinik hizmeti almıştır(15). 142 kişi için ise yatış işlemi yapılmış olup bu kişiler yıl boyunca toplam 167 kez yatış işlemi gerçekleştirmiştir. Söz konusu hastaların bazılarının tedavi süreci sonlandırılmış olup bazılarının tedavi süreci 2021 yılında da devam etmektedir.

12.3. Türkiye Yeşilay Cemiyeti Trabzon Şubesi

Yeşilay, insan onurunu ve saygınlığını temel alan, toplumu ve gençliği ayırım gözetmeden zararlı alışkanlıklardan korumak için çalışan, milli ve ahlaki değerleri gözeterek ve bilimsel metotlar kullanarak tütün, alkol, uyuşturucu madde, teknoloji, kumar vb. bağımlılıklarla mücadele eden; önleyici ve rehabilite edici halk sağlığı ve savunuculuk çalışmaları yürüten bir sivil toplum kuruluşudur.

Yeşilay, Birinci Dünya Savaşı sırası ve sonrasında işgal güçlerinin toplumda alkol ve uyuşturucu maddeleri yaygınlaştırmasını ve işgale karşı mücadele ruhunun yıkılmasını önlemek amacıyla 5 Mart 1920'de İstanbul'da kurulmuştur. Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman ve dönemin otuz aydını tarafından "Hilal-i Ahdar" adıyla kurulan Yeşilay'a 1934 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla 'kamuya yararlı dernek statüsü' verilmiştir. Kuruluşundan günümüze bağımlılık türleri arttıkça Yeşilay'ın da tüzüğünde çalışma alanları çeşitlenmiş, alkolden sonra sigara, uyuşturucu madde, kumar ve yakın tarihte teknoloji bağımlılığı Yeşilay'ın mücadele alanına dahil olmuştur (Şekil 40).

Şekil 40. YEŞİLAY Çalışma Alanları

Yeşilay Cemiyeti Trabzon Şubesi'nin Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılan bir protokol kapsamında 2020 ve 2021 yıllarında vermiş olduğu eğitimler aşağıda verilmiştir (Tablo 90)(Şekil 41)(122).

MODÜLLER					
Yeşilay Eğitim Kurulu danışmanlığında alan uzmanları tarafından hazırlanmıştır.					
	Anaokulu	İlkokul (1,2,3,4)	Ortaokul (5,6,7,8)	Lise (9,10,11,12)	Yetişkin
Sağlıklı Yaşam	✓	✓	✓	✓	✓
Teknoloji Bağımlılığı	✓	✓	✓	✓	✓
Tütün Bağımlılığı		✓	✓	✓	✓
Alkol Bağımlılığı				✓	✓
Madde Bağımlılığı				✓	✓

ARAÇLAR	
	Kitaplar, Kılavuzlar Broşürler, Sunumlar Afişler, Ek Materyaller
	Uzaktan Eğitim Sistemi, Eğitim Portalı (tbm.org.tr), Video Röportajlar

Şekil 41. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı

Tablo 90. Yeşilay Cemiyeti Trabzon Şubesi Eğitimleri, 2020-2021

YIL	KONU	KIZ ÖĞRENCİ	ERKEK ÖĞRENCİ	ÖĞRETMEN	VELİ	GENEL TOPLAM
2020	(TBM) Alkol Bağımlılığı	102	81	-	-	183
2020	(TBM) Madde Bağımlılığı	196	185	17	112	510
2020	(TBM) Sağlıklı Yaşam	2910	2993	29	225	6157
2020	(TBM) Teknoloji Bağımlılığı	3742	4013	88	2276	10119
2020	(TBM) Tütün Bağımlılığı	266	353	-	-	619
2020 Genel Toplam		7216	7625	134	2613	17588

YIL	KONU	KIZ ÖĞRENCİ	ERKEK ÖĞRENCİ	ÖĞRETMEN	VELİ	GENEL TOPLAM
2021	(TBM) Alkol Bağımlılığı	728	702	26	127	1583
2021	(TBM) Madde Bağımlılığı	1372	699	78	152	2301
2021	(TBM) Sağlıklı Yaşam	2618	2422	93	231	5364
2021	(TBM) Teknoloji Bağımlılığı	3803	3630	75	776	8284
2021	(TBM) Tütün Bağımlılığı	2222	2605	45	131	5003
2021 Genel Toplam		10743	10058	317	1417	22535

Ayrıca İl genelinde, 2021 yılında başvurusu yapılan Yetişkin Eğitim Programı doğrultusunda en az 1000 kişiye bağımlılık konusunda eğitim verilmesi planlanmaktadır.

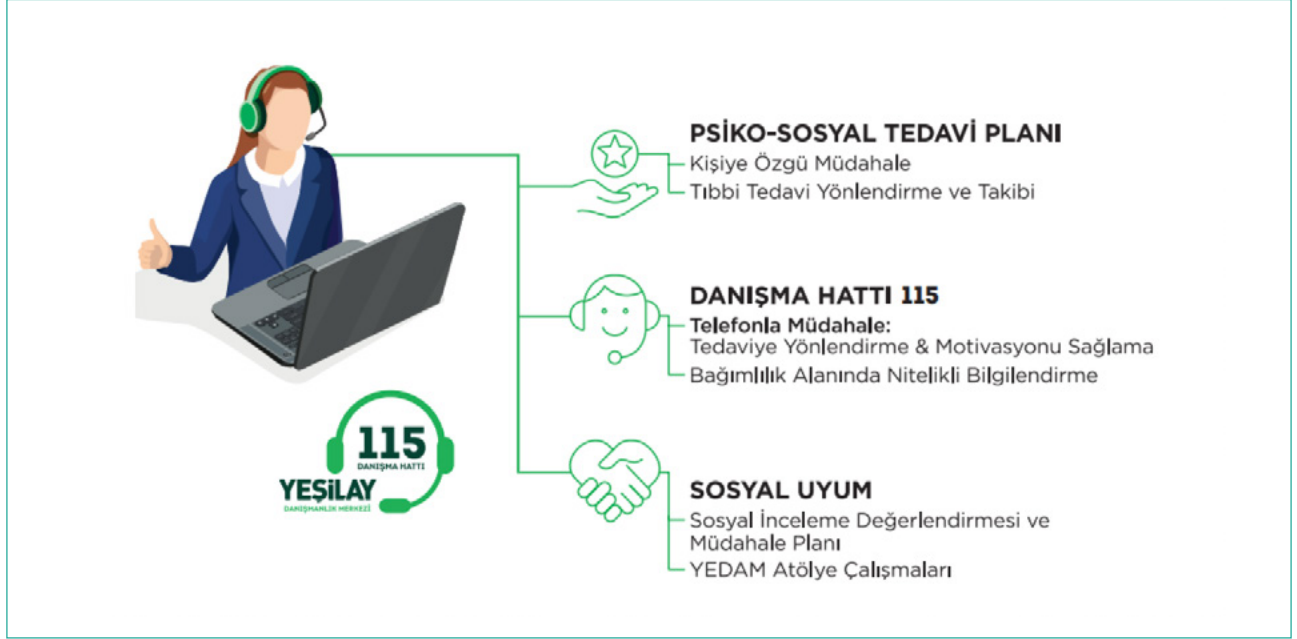
Trabzon Yeşilay Danışma Merkezi (YEDAM)

Yeşilay, 2013 yılında yapılan tüzük değişikliğiyle çalışma alanlarına rehabilitasyon hizmetini de eklemiştir. 2015 yılında Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) kurulmuştur. 115 Danışma Hattı ile YEDAM bağımlılara ve yakınlarına ücretsiz psikolojik danışmanlık ve sosyal destek hizmeti vermektedir (Şekil 2). YEDAM'ın tamamı bağımlılık alanında uzman psikologlardan oluşan ekibi, arayan kişilere madde, alkol, tütün, kumar ve internet bağımlılığı konusunda bilgi verme ve doğru yönlendirme, tavsiye ve danışmanlık hizmetleri sunmaktadır.

YEDAM'ın amacı, bağımlı ya da bağımlılık yapan madde kullanan kişilerin ihtiyaçlarını belirleyerek psikolojik ve sosyal destek ile hayata tekrar kazandırılması konusunda destek vermek, alkol/ madde bağımlısı veya kullanımını sorun olarak gören kişilerin kurtulmalarına ve uzman desteği ile temiz bir yaşam sürmelerini desteklemektir. YEDAM, tütün, alkol, madde, internet ve kumar oynama ile ilgili sorunlar yaşayan kişilere ücretsiz psikolojik ve sosyal destek sağlayarak yeniden hayata kazandırılmaları için yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda aile ve

yakınlarına da destek vererek bozulan yaşam düzenlerinin onarılmasını ve ilişkilerinin sağlıklı devam etmesini desteklemektedir. YEDAM, randevu sistemi ile ücretsiz olarak hizmet vermekte olup kişinin ihtiyaçlarını ilk görüşmede belirleyerek, bu ihtiyaçları destekleyecek çalışmalar yapmaktadır.

YEDAM, telefon ile danışmanlık, yüz yüze danışmanlık (çocuk/ergen, yetişkin, aile), grup terapileri ve sosyal destek hizmetleri vermektedir. Tüm bunların yanı sıra YEDAM atölye hizmeti bulunmaktadır. Bu atölyelerde, riski yüksek grupların, psikososyal düzeyde belirli bir erişime ulaşabilmesi için sosyal uyum ve iş becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Şekil 42. YEDAM 115 Danışma Hattı Faaliyetleri

YEDAM Atölye, bağımlılık tedavisi devam eden veya tedavi sürecini tamamlayan 16 yaş ve üzeri bireylere yönelik çalışmalar yürütmektedir. Atölyede aynı zamanda madde bağımlısı veya bağımlılık tedavisini tamamlamış çocuk ve gençlerin aileleri veya birinci dereceden yakınlarına yönelik sosyal destek faaliyetleri de yer almaktadır. Alanında uzman isimler tarafından atölyemizde kapsamlı eğitimler verilmektedir.

- El Sanatları ve Oyuncak Atölyesi
- Gastronomi (Aşçılık) Atölyesi
- Grafik Tasarım Atölyesi
- Spor ve Sağlıklı Yaşam Atölyesi

Trabzon'un da Yararlandığı Diğer YEŞİLAY Faaliyetleri

-Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı (OBM): Bağımlılık riski altındaki öğrencilerin bağımlı olmalarının önüne geçmeyi hedefleyen kısa müdahale programıdır.

Program ile sigara, alkol, madde veya riskli internet kullanımı olan öğrencilerin davranışlarının bağımlılığa dönüşmeden önlenmesi ve bağımlılık gibi tedavisi oldukça güç, maliyetli ve tekrarlama oranı yüksek bir hastalığın oluşumunun engellenmesi amaçlanmıştır.

-Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim Programı: Yaşam becerileri eğitimleri yoluyla madde kullanımına yönelecek risk faktörlerini azaltmak, koruyucu faktörleri artırmak hedefleriyle okul temelli koruyucu, güçlendirici bir eğitim programıdır. Program ile problem çözme, stresle başa çıkabilme, merak, özent, kendini ispat etme gibi dürtüleri kontrol altına alma gibi yaşam becerileri ve yetilerin geliştirilmesi yoluyla ergenlik dönemindeki risklerin önüne geçmek amaçlanmıştır.

-Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yetenek Yarışması: İlkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin duyarlılığını artırmak, gündemlerinde farkındalık yaratmak ve yeteneklerini teşvik etmek amacıyla edebi ve görsel olmak üzere iki ana kategoride düzenlenmektedir.

-Uluslararası Yeşilay Karikatür Yarışması: Her yıl farklı temalarla bağımlılıklara dikkat çekilmekte ve böylece farkındalık oluşturulması hedeflenmektedir.

-Sağlıklı Fikirler Kısa Film Yarışması: Her yıl farklı temalarla bağımlılıklara dikkat çekilmekte ve böylece farkındalık oluşturulması hedeflenmektedir. 2015 yılından bu yana her yıl farklı temalarla düzenlenen Sağlıklı Fikirler Kısa Film Yarışması ile sinemanın gücünden yararlanarak toplumun bağımlılıklara karşı farkındalık düzeyini artırmak amaçlanmaktadır.

-Benim Kulübüm Yeşilay: Yeşilay kulüplerinin kurulması ve aktif hale getirilmesi amacıyla yürüttüğümüz projeye öğrencilerin kendi akranlarını Yeşilay ve sağlıklı yaşam konusunda bilgilendirmelerini sağlıyoruz. İlkokul ve ortaokul öğrencilerine yönelik proje kapsamında öğrencilere Yeşilay kulübü kurmaları halinde yapabilecekleri faaliyetler anlatılıyor.

-Genç Yeşilay: Bağımlılıklarla mücadelede öncü ekip Genç Yeşilay, 118 üniversitede kurduğu kulüplerle Türkiye'nin dört bir yanında faaliyetlerini sürdürüyor. Yıl boyunca eğitim, sempozyum, kültür kampları, şehir gezileri, akran eğitimleri, bisiklet turları ve aktiviteler düzenlenmektedir.

-Gençlik Kampları: Her yıl düzenlenen kamplarda bir araya gelen gençler, fikir ve projelerini dile getirmenin yanı sıra bilgilendirme ve farkındalık faaliyetlerine katılmakta, spor ve kültür sanat etkinlikleriyle eğlenceli vakit geçirmektedir.

-Yeşilay Elçileri Projesi: Bağımlılıkla mücadelede toplumun yerel dinamiklerini, mahalle esnaflarını harekete geçirerek toplumun mücadele bilincinin artırılmasını ve bu yolla bağımlılıkları önlemeyi hedeflemektedir. Proje kapsamında esnafın bilgi düzeyinin artırılması amacıyla eğitimler verilmiş ve bu konuda ortak söylem geliştirmeleri sağlanmıştır.

Yeşil Dedektör Mobil Uygulaması: Yeşil Dedektör 2008 yılında yürürlüğe giren, kapalı mekânlarda tütün mamulleri kullanım yasağına uyulmasını sağlamak, ihlallere karşı toplumda farkındalık oluşturarak tütün mamulleri kullanmayan vatandaşlarımızın haklarını korumak ve yasal hakları konusunda bilinçlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Yasayı ihlal eden işletme ve müşterilerin ihlallerini azaltmayı amaçlayan bu mobil uygulama, telefon veya tablet bilgisayara indirilerek kullanılmaktadır. Uygulama üzerinden konum ve mekân seçerek yapılan bildirimler, Sağlık Bakanlığı'nın denetim sistemine düşmekte ve saha denetim ekibine ulaşmaktadır. Saha denetim ekipleri ise ihlal bildirimini yapılan mekâna ulaşarak denetim yapmakta ve gerektiğinde ceza-i işlem uygulamaktadır.

Lisansüstü Tez Araştırma Burs Programı: Bağımlılıklarla mücadelede ulusal ve uluslararası düzeyde kaynak oluşturabilecek, sağlık bilimlerinden sosyal bilimlere kadar birçok alanda hazırlanacak nitel ve nicel araştırmaların desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Türkiye Bağımlılık Arşivi: Bağımlılıkla mücadele alanındaki ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşları, bu kurum/kuruluşlara ait önemli teknik raporları, strateji belgelerini ve kılavuzları, mevzuatları, web sitelerini, araştırma yapılabilecek dergi listelerini ve veri tabanlarını içererek toplu bilgi kaynağı sunmaktadır.

- Bilimsel Araştırma Projeleri
- ADDICTA Dergisi
- Uluslararası Yeşilay Kapasite Geliştirme Programı
- Yeşilay Yayınları
- Çocuk Kitapları
- Yeşilay Dergisi Mavi Kırangıç Yeşilay Çocuk Dergisi
- Yeşilay Market
- 1-7 Mart Yeşilay Haftası
- Zümrüdüanka Ödülleri
- Yeşilay Bisiklet Turu
- 9 Şubat Sigarayı Bırakma Günü
- 31 Mayıs Dünya Sigarasız Günü
- 26 Haziran Uyuşturucuyla Mücadele Günü
- 27 Kasım Dünya Kartpostal Günü

12.4. TBB Sokak Hayvanları Geçici Bakımevi ve Rehabilitasyon Merkezi

82.900 m2 alana kurulmuş olan merkezin kapasitesi 450 hayvana hizmet verebilecek düzeydedir. Merkezde 5 veteriner hekim ve 11 yardımcı personel görev yapmaktadır.

Merkezde tehlike arz eden sokak hayvanları ve doğada yaşamını sürdüremeyecek durumda olan sokak hayvanları barınmakta olup kısırlaştırma, tedavi, rehabilitasyon, işaretleme, çip uygulaması, bakım, besleme, sahiplendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmaktadır.

Trabzon Büyükşehir Belediyesi tarafından 6 ilçede (Akçaabat, Araklı, Arsin, Beşikdüzü, Düzköy, Of) "Sokak Hayvanları Sağlık Kabini" yapılmıştır. Sağlık kabinlerinde operasyon öncesi ve sonrası bakım yeri, acil müdahale alanı/ameliyathane ve kayıt odası bulunmaktadır.

Trabzon Büyükşehir Belediyesi 2020 yılında sokak hayvanlarının rehabilitasyonu çalışmaları kapsamında aşağıdaki çalışmaları yapmıştır.

- Sokak Hayvanları Geçici Bakımevi ve Rehabilitasyon Merkezinde otomasyon sistemine geçilerek sokak hayvanlarının opsiyonlama ve online sahiplendirme sistemi üzerinden sahiplendirilmesi sağlanmıştır.
- Merkezde ve mobil üniteye 1639 sokak hayvanını kısırlaştırılıp, tanımlama ve çip uygulama işlemleri ile kayıt altına alınmıştır.
- 2.877 sokak hayvanı tedavi edilmiştir.
- 1.013 köpek aşılanmıştır.

- İlçelerde beslenme alanları belirlenerek 193 noktaya mama istasyonu konumlandırılmıştır. Bu istasyonlarda 3580 kg yetişkin köpek maması, 390 kg yavru köpek maması 1565 kg kedi maması, 200 kg kuşyemi hayvanların tüketimine sunulmuştur.
- Merkezde hayvansever dernekleriyle iş birliği yapılarak, “4 Ekim Dünya Hayvanları Koruma Günü” etkinlikleri düzenlenmiştir.
- Trabzon’da bulunan Akçaabat Merkez İlkokulu, Yıldızlı Toki İlkokulu, Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu, Pelitli İlkokulu ve Çimenli İlkokulunda sokak hayvanları konusunda ilkokul düzeyinde bilinçlendirme yapmak amacıyla seminerler düzenlenmiştir.
- “Süt Anne Projesi” kapsamında annesini kaybetmiş yavrular anne köpeklerle, yavrularını kaybetmiş anne köpekler de diğer yavrular ile buluşturulmuştur.

12.5. Sağlık Turizmi

Türkiye; Uluslararası Sağlık Turizminde 4 saatlik uçuş mesafesiyle yaklaşık 1 Milyar insana ve 57 ülkeye hitap eden önemli bir coğrafik konumdadır.

Trabzon ili; stratejik tanıtım, yatırım ve pazarlama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için bu 1 Milyar insan topluluğunun yaklaşık 300 Milyonunu oluşturan ülkelerle tarih, dil, soy (akraba topluluklar) ve kültürel bağa sahiptir. Kafkasya-Asya bölge ülkelerine kara, deniz ve havayolu ulaşımına sahip bir konumda olup lojistik destek ve maliyet açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bölgede sadece 145 Milyon nüfusa sahip olan Rusya ile Rusya Federasyonu’na bağlı yaklaşık 25 Milyon nüfusu barındıran özerk cumhuriyetler bulunmaktadır. Gelecekte sağlık ve ticari alanda uzun süreli sağlam ilişkiler kurarak, karşılıklı anlaşmalar çerçevesini genişleterek yüksek avantajlara sahip olacağı öngörülmektedir. Ayrıca Trabzon, ülkemizin ve Doğu Karadeniz Bölgesinin kalkınmasında ve katma değer sağlayacak yüksek potansiyeli bulunan bir bölgesel aktör olmakla birlikte “Modern İpek Yolu”nun etkin, değerli ve vazgeçilmez bir paydaşıdır.

İlde Ocak- Mayıs 2021’de toplamda 19 kamu ve özel sağlık kuruluşunda; 6’sı Sağlık Turizmi merkezi olmak üzere 3.376 turiste hizmet verilmiştir (Tablo 91).

Alanda Yapılanlar:

- İl Sağlık Müdürlüğünce Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen uluslararası düzeyde sunulan sağlık hizmetlerinin asgari hizmet sunum standartlarına göre; ilde kamu ve özel sağlık tesislerinin Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Kapsamında faaliyette bulunması, uluslararası sağlık turizmi hizmetlerinde faaliyet yürütecek sağlık kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve bu faaliyetlerin denetlenmesine ilişkin iş ve işlemler yürütülmektedir.
- Uluslararası sağlık turizmi sağlık tesislerinde, sağlık hizmeti verilecek hasta gruplarına uygun dillerde hazırlanmış, uluslararası sağlık turistinin tedavi göreceği doktorun/doktorların mesleki geçmişi/geçmişleri ile sağlık tesisinin hizmetleri ve kalitesi hakkında bilgi alabileceği ve iletişim kurabileceği web tabanlı alt yapı kurulmuştur.
- Sağlık Turistinin tedavi göreceği doktordan/doktorlardan hastalığıyla ilgili geniş bilgi alabileceği ve tedavi planını öğrenebileceği yabancı dilde hazırlanmış bir iletişim ve bilgi aktarım sistemi kurulmuştur.
- Yetkili olan sağlık tesisinin ruhsat ve faaliyet izin belgesinde kayıtlı olan sağlık hizmetleri hakkında, mesleki ve etik kurallara uygun, doğru, yönlendirici ve tanıtım yapılacak ülkelerin dillerine uygun ve/veya İngilizce dilinde tanıtım yapılmaktadır.

- Uluslararası Sağlık Turizmi Faaliyetleri ve yönetimi kapsamında eğitim, bilgi şöleni, çalıştay, fuar, seminer vb. etkinliklere katılım sağlanmakta, tanıtım stantları kurulmaktadır.
- Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan; Uluslararası Sağlık Hizmetleri A.Ş. ile Sağlık Turizmi alanında koordinasyon ve iş birliği sağlanmaktadır.

Alanda Planlananlar:

- Maliyet-etkililik ve Covid-19 pandemi süreci nedenleriyle hedef ülkelerde ilk aşamada tanıtım ofisleri ve ileri tanı merkezlerinin kurulması yerine her ülkenin kendi dilinde "internet, mobil internet, Google, Youtube, PR reklamları gibi sosyal medya tanıtımlarına daha fazla yer verilmesi,
- Soçi (1991), Rizhao (1991), Zigetvar (1998), Batum (2000), Reşt (2000), Zencan (2001), Travnik (2005), Gabes (2013), Dortmund (2014) ve en son Bişkek (2014)'ten sonra Kafkasya-Asya ve Ortadoğu ülkelerinde "Kardeş Şehir" sayılarının artırılarak iş birliğinin geliştirilmesi,
- Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanlığı, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve İl Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün ve ilgili kurum ve kuruluşların katkılarıyla hedef ülke ve kardeş şehirlerle karşılıklı olarak çeşitliliği ve her yıl devamlılığı olan etkinliklerin (eğitim, kültür, bilişim, teknoloji, spor turnuvaları vb.) organize edilmesi,
- "Engelsiz Şehir Projesi" ile "Engelli Turizmi"ne yönelik düzenlemeler ve bu alanda uluslararası tanıtımlar ile farkındalık oluşturulması,
- Raylı yolcu taşımacılığının yapılması,
- Trabzon yat limanının tanıtımı ve deniz sporlarının (yelkenli sporu vb.) öne çıkarılmasıyla uluslararası girişimlerde bulunulması ve Trabzon'a gelen turist sayısının artırılması,
- Fizik tedavi ve iyileştirme(rehabilitasyon) hizmetlerinin geliştirilmesi,
- İldeki kaplıca ve şifalı su kaynaklarının öne çıkarılması,
- Ülkeye girişte ve çıkışta Sağlık Turizmi hastalarının iş ve işlemlerinin kolaylaştırılması,
- "Mental Turizm" ve "3. Yaş Turizmi (Geriatric Turizm)"ne yönelik düzenlemelerin yapılması,
- İlgelenturist ve ilgilileri için ik katlı şehir turu otobüsleri vb. araçlarla "Şehir ve Kültür Turu" organizasyonlarının düzenlenmesi,
- Trabzon'a, Bilim-Teknoloji Akademisi olarak "Uluslararası Öğrenci Eğitim ve Gelişim Merkezi" kurulması, hedef ülkelerle "Ortak Dil-Ortak Kültür-Ortak Hedef" etkinlikleriyle iletişim kurularak ilişkilerin geliştirilmesi, uluslararası sağlık turizmine, bölgesel ekonomiye ve ülke ekonomisine katma değer sağlanması,
- Trabzon, uluslararası sağlık turizminin genel hizmet kollarının yanı sıra; "Kanser Teşhis ve Tedavi Merkezi" olarak uluslararası alanda öne çıkarılması. Bu yönde alt yapı ve insan kaynaklarının geliştirilmesi, bölgede kapsamlı "Uluslararası Sağlık Turizmi Hastanesi (mikro-makro cerrahi)", "Uluslararası Sağlık Turizmi Oteli" ve aynı zamanda "Engelli Turizmi" dâhil dört mevsim "Mental Sağlık Turizmi Konaklama Tesisleri" nin kurulması,
- Birçok ortak projede kurum ve kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonun sağlanabilmesi için; Ordu, Giresun, Gümüşhane, Trabzon, Rize ve Artvin illerini kapsayan TR 90 Doğu Karadeniz Bölgesinin sorumluluğunun Trabzon'a verilmesi ve Trabzon'da; "Uluslararası Sağlık Hizmetleri Doğu Karadeniz Bölge Koordinatörlüğü" veya "Uluslararası Sağlık Hizmetleri Doğu Karadeniz Koordinasyon Merkezi" nin kurulması,
- Altyapının tanıtımı amacıyla "Sağlık Turizmi Çalıştay"ının yapılması.

Tablo 91. Trabzon Sağlık Turizmi Yapılan Sağlık Kurumları, Ocak-Mayıs 2021

	Kurum Adı	Sağlık Turizmi	Turistin Sağlığı
1	Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi	0	21
2	Akçaabat Haçkalı Baba Devlet Hastanesi	0	39
3	Araklı Bayram Halil Devlet Hastanesi	0	0
4	Of Devlet Hastanesi	0	41
5	Sürmene Devlet Hastanesi	0	5
6	Tonya Devlet Hastanesi	0	1
7	Vakfıkebir Devlet Hastanesi	0	9
8	Fatih Devlet Hastanesi	0	59
9	Ahi Evren GKDC EAH	0	21
10	KEAH	133	236
11	YSK Hastalıkları Hastanesi	0	48
12	Ö.B Maçka FTR	0	4
13	Ataköy RSHH	0	0
14	KTÜ Uygulama ve Araştırma Merkezi (Farabi Hastanesi)	87	1355
15	Özel İmperial Hastanesi	677	1
16	Özel 7 M Hastanesi	0	296
17	Özel Medicalpark Trabzon Hastanesi	34	56
18	Özel Medicalpark Karadeniz Hastanesi	16	2
19	Özel Kuzey Göz Tıp Merkezi	32	75

12.6. Akıllı Şehir Uygulaması

İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün yürüttüğü Mekansal Adres Kayıt Sistemi (MAKS) projesi kapsamında adres bileşenlerinin (yapı, diğer yapı, yol ve kapı) fotoğrafları alınarak adres-konum-bilgi tespiti ve coğrafi bilgi sistemi çalışmalarında kullanabilmek amacıyla <https://akillisehir.trabzon.bel.tr/trabzonmaks/> adresi üzerinden yayın yapılarak kullanımı sağlanmaktadır. İl ve ilçe belediyelerini kapsamaktadır (Resim 1). Toplam 56.707 adet (Kapı, Sokak ve Direk tipi) levha üretilerek yerlerine montajları gerçekleştirilmiştir. Şehrin her konumu hem web tabanlı hem de şehrin levhalarındaki karekodlar yardımıyla erişilebilir hale gelmiş, bunun yanı sıra kişi ve kurumlar için bilgi sistemi oluşturulmuştur. 2020 için planlanan hedeflerin %56'sı gerçekleşmiş olup çalışmalar devam etmektedir (Tablo 92).

Tablo 92. Akıllı Şehir Uygulaması Hedefler, Yapılanlar, Başarı Oranları, 2020

	2020 Hedefi	2020 Güncel Değer	Başarı Oranı %
Numarataj ve Levhalama Yapılan Bina, Duvar ve Direk Sayısı	101.570	56.707	56
Akıllı Şehir Modül Sayısı	4	3	75

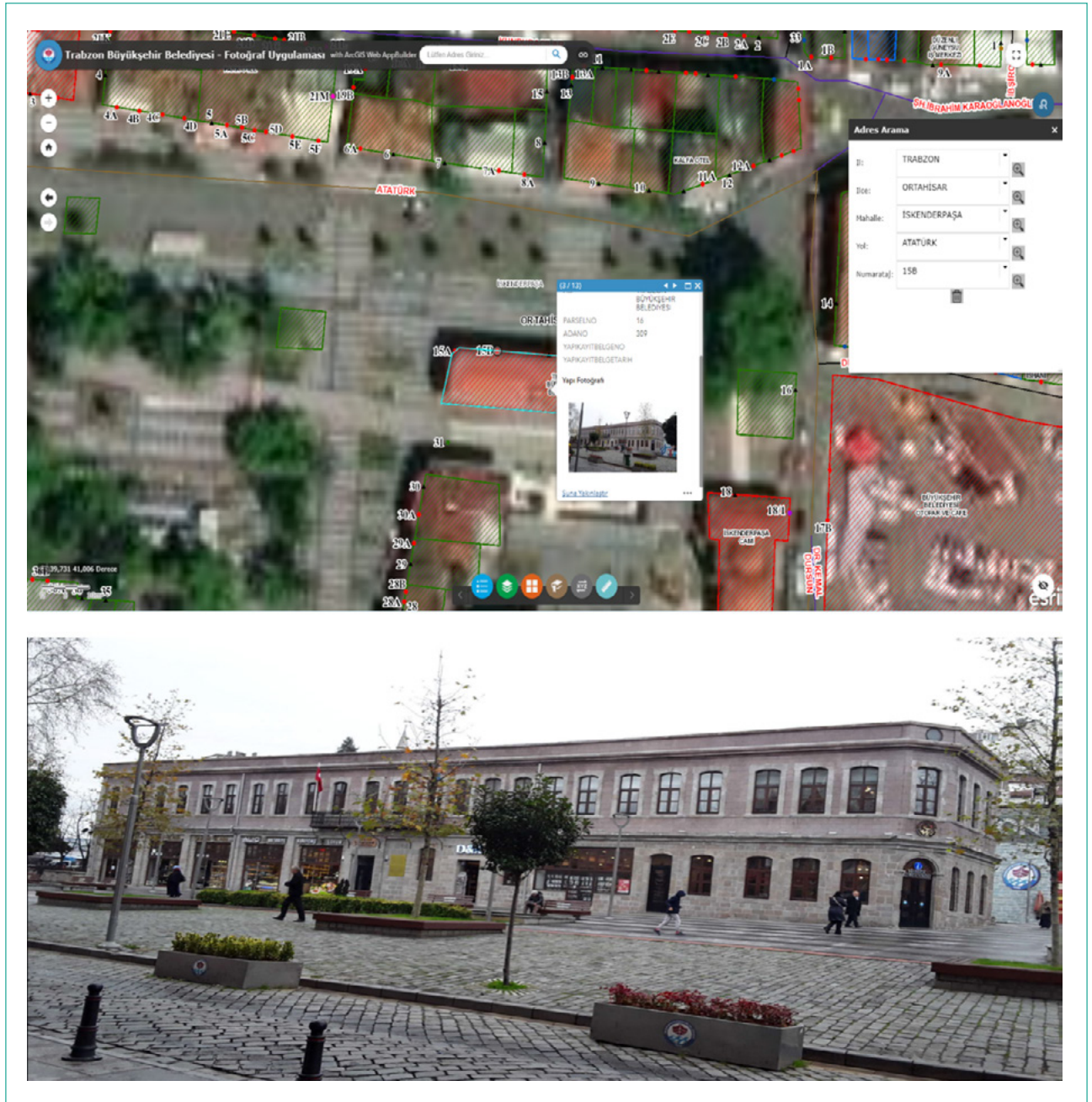
Trabzon il genelinde meydana gelen adres değişikliklerinde adres karmaşası yaşanmaması için kapı numara levhalarına karekod yerleştirilmiştir. Bu kare kodda açık adres, konum bilgisi, ada parsel, muhtar bilgisi, acil durum telefonları, online ödemeler gibi önemli link bilgileri sunulmaktadır (Tablo 93)(Resim 2,3)

Tablo 93. Akıllı Şehir Uygulaması Kapsamında Yapılanlar (01.01.2020-17.08.2021)

	YAPILANLAR	MİKTARI
1	Adres Kartı Verme (Adet)	91.116
2	TİKOM Talep Karşılama (Adet)	2.473
3	Montajları Yapılan Levhaların Kontrolü (Adet)	56.707
4	EBYS Üzerinden Cevap Verilen Yazışma Sayısı	531
5	MAKS Kapsamında Yenilenen Adresler İçin Üretilen Muhtarlara Verilen Harita Sayısı ve Eski/Yeni Adres Çıktıları	707
7	İlçe Belediyeleri Tarafından Yapılan Taleplerin Karşıllanması (Adet)	2.831
8	MAKS Sürecinde Değişen Bağımsız Bölümlerin Sahada Tespiti ve Güncellenmesi	1.280

9	Levhalama Sürecinde Tasarım Değişikliği Olan Kapı Numaralarının Güncellenmesi	944
10	Afete Maruz Bölgelerin Akıllandırılması (Alan)	87
11	Web Sayfası Üzerinden Talep Edilen Adres Kartları (Adet)	291

Afet alanlarının işlenmesi dışında İtfaiye Dairesi Başkanlığı'nın hizmet verirken kullanabilmesi amacıyla; hidrantların konumsal olarak girişlerinin sağlanabilmesi için portal üzerinden veri girişi ekranı oluşturulmuştur. İlgili personele veri girişi eğitimi verilerek hidrantların sisteme yerleştirilmesi sağlanmıştır (Resim 4).

Resim 1.Web Tabanında Şehir Konum ve Bilgileri

Resim 2. Cadde Levhasında Karekod Uygulaması

AÇI ADRES BİLGİSİ	
İL	TRABZON
İLÇE	ORTAHİSAR
MUHARREK	3 NOLU PROJE
CADDE	BAĞCIKAYA
KAPİ NO	353

MÜHÜR BİLGİSİ	
AÇI SİYAHİ	Mahmut KAYIR
TELEFONU	0532 361 7834

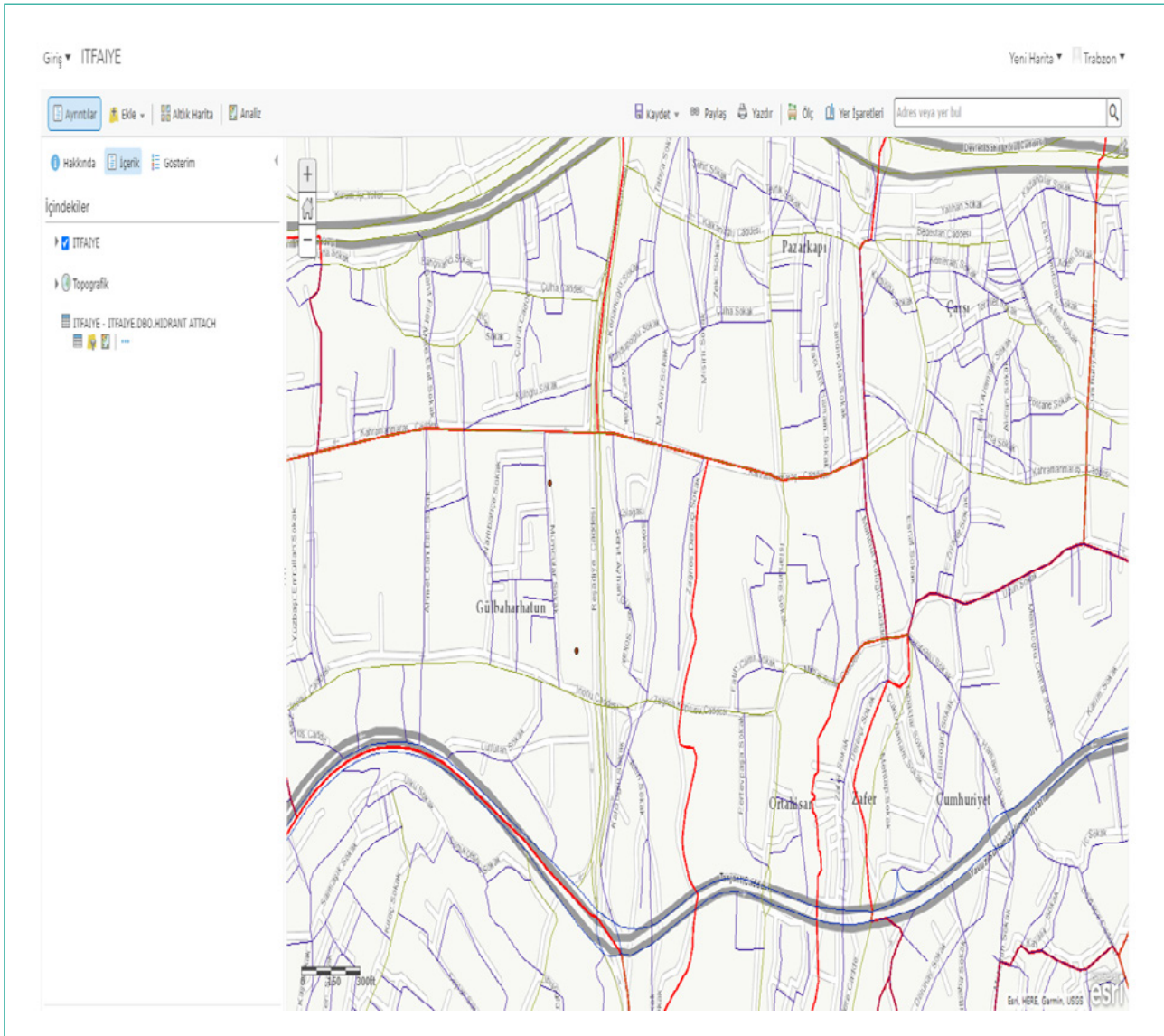
AÇI DURUM HANGİRLERİ	
AÇI ÇALIŞI	112
ZARFIYA KÜÇÜK	103
ZARFIYA KÜÇÜK	103
BİREYİN ARIZA	106
SU ARIZA	105
DOKÜMANT ARIZA	107
CEHAZCI HİZMETLERİ	108
SOSYAL YARDIM	144
SEYAHAT ETİM BELGESİ	109
SOSYAL DİJİTAL	101

ONLINE ÖZEL	
https://www.trabzon.gov.tr/online-ozel	
https://www.trabzon.gov.tr/	

ÖZELİZ / ÖZELİZ	
https://www.trabzon.gov.tr/	
https://www.trabzon.gov.tr/	
https://www.trabzon.gov.tr/	

MÜHÜR KODU BİLGİSİ	

Resim 3. Karekoda Tanımlanmış Bilgilerin Örneği

Resim 4. İtfaiyenin Hidrantlarının Yerleşimi

Kaynakça:

1. Implementation Framework for Phase VII (2019-2024) of the WHO European Healthy Cities Network-Goals, Requirements and Strategic Approaches 2019 <https://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/urban-health/publications/2019/implementation-.ln>.
2. TBB Misyon ve Vizyon, <https://www.trabzon.bel.tr/fck-sayfalar.aspx?id=10e>.
3. TBB 2020-2024 Stratejik Planı https://www.trabzon.bel.tr/uploads/FCK_SAYFALAR/4457.pdf.
4. Coğrafi özellikler, Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, <https://trabzon.ktb.gov.tr/TR-212975/cografya.html>, Erişim Tarihi: 22.03.2021.
5. Coğrafi Yapı ve İklimsel Özellikler, Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, <https://trabzon.ktb.gov.tr/TR-126647/cografya-yapi-ve-iklimsel-ozellikler.html>, Erişim Tarihi: 22.03.2021.
6. Bitki Örtüsü, Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, <https://trabzon.ktb.gov.tr/TR-126648/bitki-ortusu.html>, Erişim Tarihi: 22.03.2021.
7. Trabzon, Kültür Portalı, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/trabzon/genelbilgiler> Erişim Tarihi: 11.03.2021.
8. Trabzon Valiliği, <http://www.trabzon.gov.tr/tarihce-cografya> Erişim Tarihi:22.03.2021.
9. İsmail Hacıfettahoğlu, Öncesi ve Sonrasıyla Trabzon'un Fethi, Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları, 2001.
10. Kardeş Şehirler, Trabzon Büyükşehir Belediyesi, <https://www.trabzon.bel.tr/fck-sayfalar.aspx?id=4485> Erişim Tarihi: 11.03.2021.
11. https://tr.wikipedia.org/wiki/Trabzon%27un_il%C3%A7eleri Erişim Tarihi: 16.03.2021.
12. TÜİK, Merkezi Dağıtım Sistemi, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçları, İBBS3 İl Düzeyi, İl ve İlçe Nüfusları (2020) <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> Erişim Tarihi: 10.03.2021.
13. TÜİK, Hayat Tabloları, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hayat-Tabloları-2017-2019-33711>.
14. TÜİK, Doğum İstatistikleri <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2020-37229> Erişim Tarihi: 18.05.2021.
15. Trabzon İl Sağlık Müdürlüğü, Erişim Tarihi: 27.05.2021.
16. TÜİK, Merkezi Dağıtım Sistemi, Ölüm İstatistikleri, Kaba Ölüm Hızı, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> Erişim Tarihi: 19.03.2021.
17. World Health Statistics, 2020. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332070/9789240005105-eng.pdf>.
18. Prof. Dr. E. Didem Evci Kiraz, 01.07.2021.
19. TÜİK, Hayat Tabloları, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1> Erişim Tarihi: 18.05.2021.
20. TÜİK, İstatistiksel bölgelerin aldığı göç, verdiği göç, net göç ve net göç hızı, 2008-2020, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>, Erişim tarihi: 11.05.2021.
21. TÜİK, İllerin aldığı, verdiği göç, net göç ve net göç hızı, 1980-2020, 2008-2020, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>, Erişim tarihi: 11.05.2021.
22. TÜİK, İllere ve cinsiyete göre Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den giden göç, 2018, 2019, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>, Erişim tarihi: 11.05.2021.
23. TÜİK, Nüfus Projeksiyonları, https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1027 Erişim Tarihi: 19.03.2021.

24. TÜİK, İl Göstergeleri-Nüfus ve Göç Göstergeleri, <https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr> Erişim Tarihi: 16.03.2021.
25. Engelli İcmal Tablosu, 2020, Trabzon Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetleri İl Müdürlüğü.
26. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2019, <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/40564,saglik-istatistikleri-yilligi-2019pdf.pdf?0> Erişim tarihi: 05.07.2021.
27. World Health Statistics, 2021. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/342703/9789240027053-eng.pdf>. Erişim tarihi: 05.07.2021.
28. Hospital beds (per 10 000 population), [https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/hospital-beds-\(per-10-000-population\)](https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/hospital-beds-(per-10-000-population)), Erişim Tarihi: 15.05.2021.
29. AFAD, Afet Yönetimi Kapsamında 2019 Yılına Bakış ve Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri, Sayfa 88. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Kurumsal-Raporlar/Afet_Istatistikleri_2020_web.pdf Erişim Tarihi: 04.08.2021.
30. AFAD, Afet Yönetimi Kapsamında 2019 Yılına Bakış ve Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri, Sayfa 92. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Kurumsal-Raporlar/Afet_Istatistikleri_2020_web.pdf Erişim Tarihi: 04.08.2021.
31. TBB, İtfaiye Dairesi Başkanlığı, 07.04.2021.
32. AFAD, Afet Yönetimi Kapsamında 2019 Yılına Bakış ve Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri, Sayfa 60 [https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Kurumsal Raporlar/Afet_Istatistikleri_2020_web.pdf](https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Kurumsal_Raporlar/Afet_Istatistikleri_2020_web.pdf) Erişim Tarihi: 04.08.2021.
33. Kızılay Trabzon Şubesi. Erişim Tarihi: 06.08.2021.
34. TÜİK, Doğum İstatistikleri, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2019-33706> Erişim tarihi: 15.07.2021.
35. <https://sggm.saglik.gov.tr/TR-57003/turkiyenin-saglik-okuryazarligi-duzeyi-olculdu.html> Erişim tarihi: 07.07.2021.
36. TÜİK, Merkezi Dağıtım Sistemi, Ölüm İstatistikleri, Bebek Ölüm Hızı https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1060 Erişim Tarihi: 17.07.2021.
37. <https://sbsgm.saglik.gov.tr/Eklenti/39024/0/haber-bulteni-2019pdf.pdf> .
38. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases> Erişim tarihi: 18.07.2021(Not: verilerden yüzdeler hesaplanmıştır).
39. TÜİK, Bölgesel İstatistikler, Ulaştırma İstatistikleri, <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do#> Erişim Tarihi: 18.07.2021.
40. Hastane Afet Ve Acil Durum Planları (HAP) Uygulama Yönetmeliği, [https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/03/202003182.htm#:~:text=MADDE%2015%20%E2%80%93%20\(1\)%20HAP,HAP%20haz%C4%B1rlama%20komisyonu%20taraf%C4%B1ndan%20g%C3%BCncellenir.](https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/03/202003182.htm#:~:text=MADDE%2015%20%E2%80%93%20(1)%20HAP,HAP%20haz%C4%B1rlama%20komisyonu%20taraf%C4%B1ndan%20g%C3%BCncellenir.), Erişim Tarihi: 1.
41. Afetlerde Sağlık Hizmetleri Birimi Ve Ulusal Medikal Kurtarma Ekiplerinin Görevleri Ve Çalışma Esaslarına Dair Yönerge, <https://acilafet.saglik.gov.tr/Eklenti/2506/0/umke-yonergesipdf.pdf> Erişim Tarihi: 14.08.2021.
42. Evci Kiraz E.D., Sağlıkın Sosyal Belirleyicileri, SD (Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü) Dergisi, 52, 10-13, Eylül, Ekim, Kasım, 2019.
43. TÜİK, Ulusal Eğitim İstatistikleri, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>. Ulusal Eğitim İstatistikleri Erişim tarihi: 07.06.2021.
44. Öğretmen Sayısı, Anlık veri paylaşımı, <https://trabzon.meb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 26.05.2021.

45. MEB, Trabzon İl Milli Eğitim Müdürlüğü, <https://trabzon.meb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 26.05.2021.
46. Karadeniz Teknik Üniversitesi, <https://www.ktu.edu.tr/> , Erişim tarihi: 10.07.2021.
47. Trabzon Üniversitesi, <https://trabzon.edu.tr/>, Erişim tarihi: 10.07.2021.
48. Avrasya Üniversitesi, <https://avrasya.edu.tr/>, Erişim tarihi: 10.07.2021.
49. Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, 2020, Haber Bülteni, 37405, 22.06.2021, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-Bolgesel-Sonuclari-2020-37405>, Erişim Tarihi: 24.06.2021.
50. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), İl Bazında GSYH Tahmini <https://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/10185> Erişim Tarihi: 05.04.2021.
51. TÜİK, İl Bazında Kişi Başına Gayrisafi Yurt İçi Hasıla Çalışması <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Il-Bazinda-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-2019-33663> Erişim Tarihi: 05.04.2021.
52. TÜİK, Merkezi Dağıtım Sistemi, İşgücü İstatistikleri Bölgesel Sonuçları-İşgücüne Katılma oranı, 2019, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr> Erişim Tarihi: 23.03.2021.
53. TÜİK Trabzon Bölge Müdürlüğü, 23.03.2021.
54. İŞKUR, 2020 Yıllık Tablolar, <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> Erişim Tarihi: 29.06.2021.
55. TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2020, (il nüfus verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır).
56. 2020 yılı üniversite ve üstü mezunlar toplam: 1708, 15-65 yaş Trabzon nüfusu: 548.368, İstihdam oranı: 1708/548368X100.
57. İŞKUR, İşgücü Piyasası Araştırması, Trabzon İli 2020 Yılı Sonuç Raporu, Sy:30, Erişim Tarihi 29.06.2021.
58. https://webdosya.csb.gov.tr/db/yerelyonetimler/icerikler/2020_yili_mahall_idareler_genel_faal_yet_raporu-20210621180102.pdf Erişim tarihi: 25.07.2021.
59. TÜİK, Türkiye İşgücü istatistikleri, Nisan 2021, Haber Bülteni, 37488, 10.06.2021, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Nisan-2021-37488>.
60. TÜİK, İşsizlik Oranları, İşgücü İstatistikleri Bölgesel Sonuçları Merkezi Dağıtım Sistemi, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr> Erişim Tarihi: 23.03.2021.
61. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Income-and-Living-Conditions-Survey-2020-37404> Erişim tarihi: 24.07.2021.
62. TÜİK, Gelir Dağılımı ve Yaşam Koşulları İstatistikleri-Yıllık Hanehalkı Kullanılabilir Gelirin Dağılımı Ortalama-TL ve (%), 2019, Merkezi Dağıtım Sistemi, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr> Erişim Tarihi: 18.03.2021.
63. TÜİK, Enerji, İl Göstergeleri, <https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr> Erişim Tarihi: 07.04.2021.
64. Trabzon ÇORUH Elektrik A.Ş. Erişim Tarihi: 09.04.2021.
65. Trabzon İli 2019 Yılı Çevre Durum Raporu, Trabzon Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/icerikler/2019_trabzon_cdr-20200728111317.pdf Erişim Tarihi: 07.04.2021.
66. Trabzon Büyükşehir Belediyesi Enerji İşleri Şube Müdürlüğü, Görüşme Tarihi: 09.04.2021.
67. TÜİK; Nüfus ve Konut Araştırması 2011)(Not: Söz konusu araştırmanın 10 yılda 1 yapılması önerildiği için en son 2011 yılında yayınlanan veriler bulunmaktadır).
68. İrgil E. ve ark., Türkiye Kent Sağlık Göstergeleri, SKB, ISBN: 978-605-85824-2-2 https://www.researchgate.net/publication/312627492_Turkiye_Kent_Saglik_Gostergeleri.

69. TİSKİ, 14.04.2021.
70. Trabzon Büyükşehir Belediyesi 2020 Yılı Faaliyet Raporu.
71. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, <https://www.uab.gov.tr/uploads/cities/trabzon/61-trabzon.pdf> Erişim Tarihi: 09.04.2021.
72. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması 1.Düzey'e Göre Hanelerde İnternet Erişimi, TÜİK, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanım-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanım-Arastirmasi-2020-33679) Erişim Tarihi: 29.06.2021.
73. Trabzon Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Erişim tarihi: 06.07.2021.
74. Trabzon Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfı Erişim Tarihi: 12.07.2021.
75. TÜİK, Yaşlılar, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-lar-2020-37227> Erişim Tarihi: 19.07.2021.
76. Hayriye Çisem Akyıldız, 19.07.2021.
77. TÜİK, Uluslararası Göç İstatistikleri, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2019-33709> Erişim Tarihi: 16.06.2021.
78. TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210> Erişim Tarihi: 16.06.2021.
79. Trabzon İli 2020 Yılı Çevre Durum Raporu, Trabzon Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/icerikler/2020_trabzon_cdr-20210616135008.pdf Erişim Tarihi: 05.08.2021.
80. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı, Sürekli İzleme Merkezi, <https://www.havaizleme.gov.tr/>, Erişim tarihi: 06.08.2021.
81. Trabzon Sürdürülebilir Enerji Eylem ve İklim Uyum Planı, 2019.
82. Trabzon Büyükşehir Belediyesi, Kurumsal ve Kentsel Sera Gazı Envanteri, 2018, 49.
83. İnsani Tüketim Amaçlı Sular Yönetmeliği, <https://www.saglik.gov.tr/TR,10473/insani-tuketim-amacli-sular-hakkinda-yonetmelik.html>, Erişim tarihi: 24.04.2021.
84. TSE, <https://intweb.tse.org.tr/Standard/Standard/Standard.aspx?081118051115108051104119110104055047105102120088111043113104073082080080071077100076119105103072> Erişim Tarihi: 06.08.2021.
85. AB, https://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/legislation_en.html Erişim Tarihi: 06.08.2021.
86. DSÖ, <https://www.who.int/teams/environment-climate-change-and-health/water-sanitation-and-health/water-safety-and-quality/drinking-water-quality-guidelines> Erişim Tarihi: 06.08.2021.
87. Atıksu Arıtma Tesisleri Teknik Usuller Tebliği, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=13873&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>, Erişim tarihi: 24.04.2021.
88. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2020 Yılı Trabzon Çevre Durum Raporu; TÜİK, 2021.
89. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2020 Yılı Trabzon Çevre Durum Raporu; TİSKİ, 2021.
90. Trabzon ve Rize İli yerel Yönetimleri Katı Atık Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği, <http://www.trabrikab.org.tr/> Erişim Tarihi: 18.08.2021.
91. Sıfır Atık Yönetmeliği, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=32659&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim tarihi: 24.04.2021.
92. Trabzon Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, DÇEP 2020-2024.
93. Trabzon Gürültü Eylem Planı Raporu, 2020, <https://www.skbgov.tr/wp-content/uploads/2020/07/2020-Trabzon-Gurultu-Eylem-Plani.pdf>, Erişim Tarihi: 06.08.2021.

94. <https://trabzon.csb.gov.tr/trabzon-gurultu-haritasi-duyuru-340731> Erişim tarihi: 27.07.2021.
95. TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı 2014-2023, DOKA, <https://www.doka.org.tr/edergi/436/bolge-plani-2014-2023/TR90%20Do%C4%9Fu%20Karadeniz%20B%C3%B6lge%20Plan%C4%B1%202014-2023>, Erişim Tarihi: 06.08.2021.
96. TÜİK, Tarım, İl Göstergeleri, <https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr> Erişim Tarihi: 27.07.2021.
97. <https://www.ogm.gov.tr/tr/ormanlarimiz/resmi-istatistikler>, Erişim tarihi: 16.04.2021.
98. Trabzon, Bölgemiz, https://www.doka.org.tr/bolgemiz_trabzon-TR.html Erişim Tarihi: 26.07.2021.
99. Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği Basın Bültenleri, Erişim Tarihi: 07.04.2021 <https://dkib.org.tr/tr/basin-basin-bultenleri-ilk-ceyrek-te-findik-ihracatinin-40i-trabzondan-yapildi.html>.
100. Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği Basın Bültenleri. Erişim Tarihi: 07.04.2021 <https://dkib.org.tr/tr/basin-basin-bultenleri-ilk-ceyrek-te-findik-ihracatinin-40i-trabzondan-yapildi.html>.
101. Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Erişim Tarihi: 12.07.2021.
102. <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarına-gore-dernekler>, Erişim Tarihi: 17.06.2021.
103. <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarına-gore-dernekler> Erişim Tarihi: 31.03.2021.
104. <http://www.trabzon.gov.tr/kultur-sanat-ve-turizm> Erişim Tarihi: 22.03.2021.
105. <https://trabzon.ktb.gov.tr/TR-57738/tyatro--sinema-ve-kultur-merkezleri.html> Erişim Tarihi: 24.03.2021.
106. Gazeteciler Cemiyeti Görüşme Tarihi: 30.03.2021.
107. Radyo Aktif Yetkilisi Görüşme Tarihi: 30.03.2021.
108. <https://avasya.edu.tr/organizasyon-semasi/> Erişim Tarihi: 31.03.2021.
109. <https://www.ktu.edu.tr/sks> Erişim Tarihi: 31.03.2021.
110. <http://sks.trabzon.edu.tr/> Erişim Tarihi: 31.03.2021.
111. <https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-faaliyet-alanlarına-gore-dagilimi> Erişim Tarihi: 31.03.2021.
112. <https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-bolgelere-gore-dagilimi> Erişim Tarihi: 31.03.2021.
113. <https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx> Erişim Tarihi: 31.03.2021.
114. <http://taskinmuzesi.dsi.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 13.07.2021.
115. Trabzonspor Kulübü Erişim tarihi 27.07.2021.
116. Trabzon Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, 13.07.2021.
117. Kurul Kararları, Trabzon Valiliği, <http://www.trabzon.gov.tr/arama/ara/kurul%20kararlar%C4%B1>, Erişim Tarihi: 07.07.2021.
118. TÜİK, Motorlu Kara Taşıtları Mayıs 2021, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Motorlu-Kara-Tasitlari-Mayis-2021-37427> Erişim Tarihi: 01.07.2021.
119. TÜİK, Karayolu Trafik Kaza İstatistikleri, 2020, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Karayolu-Trafik-Kaza-Istatistikleri-2020-37436> Erişim Tarihi: 02.07.2021.
120. Kanuni Eğitim ve Araştırma Hastanesi Obezite Merkezi, <https://Trabzonkanunieah.Saglik.Gov.Tr/Tr,350101/Kanuni-Egitim-Ve-Arastirma-Hastanesi-Obezite-Merkezi.Html>, Erişim Tarihi: 06.07.2021.
121. AMATEM, <https://trabzonkanunieah.saglik.gov.tr/TR,166786/amatem.html>) Erişim Tarihi: 06.07.2021.
122. Yeşilay Trabzon Şubesi, 09.06.2021.

+90 462 224 61 61

Gölbaharhatun Mah.
Kahramanmaraş Cad. No:201
Ortahisar / TRABZON

info@trabzon.bel.tr

www.trabzon.bel.tr

